

Besluit

Raadsbesluit

onze	e230037983
ref.	
casenr.	23e0001785

De raad van de gemeente Ermelo;

gelezen het voorstel van het college van 12 september 2023, nr. e230037979;

b e s l u i t :

De Meerjarenbegroting 2024-2027 vast te stellen door:

1. In te stemmen met de budgettaire uitkomst en inhoud van de Meerjarenbegroting 2024-2027.
2. De budgettaire uitkomst van de Meerjarenbegroting 2024-2027 vast te stellen.
3. De nog niet vrij gegeven kredieten middels een afzonderlijke besluitvorming door de raad beschikbaar te stellen.

Besluit raad:

Het amendement 'Woonlastenverlaging 2024' van de één-Ermelo fractie waarmee wordt besloten:

1. *Beslispunt 1 'In te stemmen met de budgettaire uitkomst en inhoud van de Meerjarenbegroting 2024-2027' als volgt te veranderen: 1. In te stemmen met de budgettaire uitkomst en inhoud van de Meerjarenbegroting 2024-2027 met de volgende aanpassing:*
 - a. *Het bedrag van 3,0 miljoen euro onder de titel 'Hieronder de status van andere reservefondsen weergegeven:' op pagina 89, bij de post 'Investeringsreserves voor het Fysieke Domein' voor het jaar 2024, te wijzigen in 2,555 miljoen euro'.*
2. *Beslispunt 2 'De budgettaire uitkomst van de Meerjarenbegroting 2024-2027 vast te stellen' als volgt aan te vullen: 'De budgettaire uitkomst van de Meerjarenbegroting 2024-2027 vast te stellen met de volgende aanpassing:*
 - o *Het bedrag van 3,0 miljoen euro onder de titel 'Hieronder de status van andere reservefondsen weergegeven:' op pagina 89, bij de post 'Investeringsreserves voor het Fysieke Domein' voor het jaar 2024, te wijzigen in 2,555 miljoen euro'.*
3. *Als beslispunt in te voegen: '4. De door beslispunt 1 vrijgekomen € 445.000 te gebruiken voor een eenmalige korting op de woonlasten van €40 voor eigenaren van een reguliere woning in Ermelo.'*
4. *Als beslispunt in te voegen: '5. Alle overige verwijzingen in de onderliggende stukken conform bovenstaand aan te passen.*

wordt met 5 stemmen voor (één-Ermelo) en 16 stemmen tegen (CDA, ChristenUnie, Progressief Ermelo, SGP, VVD en HEE22) verworpen.

Het voorstel Meerjarenbegroting 2024-2027 wordt unaniem aangenomen.

- *Mevrouw Kars legt namens Progressief Ermelo, SGP, VVD en HEE22 een stemverklaring af: je stemt niet snel tegen een volledige begroting, gezien daar ook lopende zaken in staan zoals onderhoud, sport, groen en wegen. Wij hebben er lang over getwijfeld. De inbreng in de tweede termijn vanuit het CDA en de ChristenUnie heeft ons doen besluiten om niet tegen de begroting te stemmen. Wij vertrouwen erop dat het proces rond de volgende Kadernota 2025 anders zal gaan lopen.*

De motie 'Van plannen naar woningen die echt bestaan' van de één-Ermelo fractie waarbij het college wordt verzocht:

- *Driemaal per jaar een voortgangsrapportage te maken met betrekking tot de woningbouw in Ermelo en waarbij de agendacommissie wordt verzocht: De voortgangsrapportages alvast op te nemen in de agendavoorraad van de gemeenteraad en deze zo snel mogelijk na ontvangst op een Politieke Avond te agenderen ter bespreking*

wordt met 13 stemmen voor (CDA, één-Ermelo en ChristenUnie) en 8 stemmen tegen (Progressief Ermelo, VVD, SGP, HEE22) aangenomen.

- *Mevrouw Urbach legt een stemverklaring af: De ChristenUnie fractie is niet overtuigd van het standpunt dat er drie keer per jaar een voortgangsrapportage moet worden gedeeld, dit laten wij bij het college. Onze fractie stemt daarom wel voor de motie.*
- *De heer Louwerse legt een stemverklaring af: De CDA fractie ziet opname van de voortgangsrapportages in de Bestuursrapportages niet zitten, omdat het hier niet mogelijk is om veel vragen te stellen. Twee voortgangsrapportages vinden wij voldoende, maar we willen wel dat het apart wordt geagendeerd.*
- *Mevrouw Kars (Progressief Ermelo) legt een stemverklaring af: De raad ontvangt vanuit de organisatie op diverse momenten rapportages aangereikt. Het lijkt ons meer dan voldoende dat wij hier scherp op blijven en daarom geen onnodige moties aannemen.*

- De heer Van der Velden (SGP) legt een stemverklaring af: *Er is al een stuwmeer aan moties, om dan ook nog onzinnige moties waar eigenlijk iedereen voor is en waar je de effecten niet van weet in stemming brengt, dan kunnen wij op dit moment niet anders om tegen te stemmen. De SGP is wel voor het doel.*
- De heer Brouwer (VVD) legt een stemverklaring af: *Bijna alle punten zijn voor de VVD relevant, maar met de uiteindelijke opdracht aan het college gaat de VVD niet akkoord.*

De motie 'Zorg over continuïteit' van de fracties Progressief Ermelo, SGP, VVD en HEE22 waarbij het college wordt opgedragen:

- *Vanaf de eerstvolgende bestuursrapportage, over de in de begroting 2024 opgenomen bezuinigingen, taakstellingen en stelposten te rapporteren in een aparte paragraaf, gericht op cijfermatige en inhoudelijke voortgang;*
- *Vanaf de eerstvolgende bestuursrapportage over het proces rondom 'nul begroten' zoals opgenomen in de begroting 2024 te rapporteren in een aparte paragraaf, gericht op cijfermatige en inhoudelijke voortgang;*
- *De lange termijn agenda te voorzien van een actualisatie, zodat de lange termijn agenda daarmee ook het instrument wordt waarop sturing op prioritering kan plaatsvinden;*
- *Het proces rondom de Kadernota 2025 zo in te richten dat de voltallige raad als volwaardige partner is betrokken in het proces, om als hoogste bestuursorgaan inhoudelijk onderbouwde keuzes te kunnen maken.*

wordt met 8 stemmen voor (Progressief Ermelo, SGP, VVD en HEE22) en 13 stemmen tegen (CDA, één-Ermelo en ChristenUnie) verworpen.

Toezeggingen

- Wethouder Weidema zegt toe dat er in Q4 2023 en Q1 2024 notities naar de raad komen over woningbouw.
- Wethouder Weidema zegt toe dat wanneer de raad vindt dat een update over woningbouw te lang uitblijft, zij dit kan aangeven bij het college, en dat het college hier direct op zal ageren.
- Wethouder Hamstra zegt toe de suggestie voor een werkbezoek bij de Cantharel mee te nemen.
- Wethouder Hamstra zegt toe dat het voorstel met scenario's over het integraal kindcentrum (Augustinusschool en Klokbeek) naar de raad toe komt.
- Wethouder Hamstra zegt toe dat de herijking van het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs voor of na de zomer van 2024 met de raad wordt gedeeld.
- Wethouder Hamstra zegt toe de raad te informeren zodra er meer informatie beschikbaar is over de bezuinigingen in het domein sport.
- Wethouder Hamstra zegt toe dat de subsidie voor Stichting Welzijn wordt besproken bij de Uitvoeringsnota Sociaal Domein.
- Wethouder Weidema zegt toe zich aanbevolen te houden voor mogelijkheden om het Kadernota proces beter te kunnen vormgeven, mogelijk kan dit besproken worden in de auditcommissie.

Vastgesteld in de openbare vergadering van 8 november 2023,

P.J.T. van Daalen,
voorzitter,

Aanbiedingsbrief

Aan de leden van de raad
van de gemeente
Ermelo

Datum: 12 september 2023

Onderwerp: Meerjarenbegroting 2024-2027 gemeente Ermelo.

Geachte leden,

Hierbij bieden wij u ter vaststelling de Meerjarenbegroting 2024-2027 Ermelo aan.

Gemeenten dienen conform de Gemeentewet uiterlijk 15 november voor aanvang van het begrotingsjaar een meerjarenbegroting vast te stellen én aan de provincie als financieel toezichthouder aan te bieden. Daarbij kijkt de toezichthouder of de begroting (2024) structureel en reëel sluitend is en wordt bepaald onder welk toezichtregime de gemeente gaat vallen. Met de aanbieding van deze Meerjarenbegroting 2024-2027 voldoet Ermelo aan bovenstaande eisen.

Deze meerjarenbegroting verwoordt niet alleen de financiële positie van Ermelo, maar ook de beleidsvoornemens en uitvoeringsacties in het jaar 2024.
Met de vaststelling van deze meerjarenbegroting geeft de raad opdracht aan het college van b&w om tot uitvoering over te gaan. In het kader van het budgetrecht van de raad autoriseert de raad de benodigde budgetten (op subprogrammaniveau), de investeringskredieten en de reserves / voorzieningen. Hierdoor kan het college van b&w verplichtingen aangaan en betalingen doen teneinde het voorgenomen beleid concreet uit te voeren.

In vergelijking tot de Kadernota 2024 is dit boekwerk Meerjarenbegroting 2024-2027 anders opgebouwd. Het bestaat uit de volgende hoofdstukken:

1. Algemeen gedeelte, bestaande uit: Raadsbesluit / Aanbiedingsbrief / Voorwoord wethouder van Financiën / Samenvatting Wat gaan we doen in 2024 / Begroting 2024 in het kort (de cijfers).
2. Beleidsbegroting, bestaande uit de (sub)programma's en de paragrafen.
3. Financiële begroting, bestaande uit de budgettaire uitkomst en de financiële positie.

Het algemeen gedeelte is met name bedoeld om snel inzicht te kunnen krijgen in deze Meerjarenbegroting 2024-2027. De meer gedetailleerdere informatie is vervolgens verwoord in de beleidsbegroting en in de financiële begroting.

Wij stellen voor de Meerjarenbegroting 2024-2027 vast te stellen door:

1. Akkoord te gaan met de budgettaire uitkomst en inhoud van deze Meerjarenbegroting 2024-2027.
2. De budgettaire uitkomst van de Meerjarenbegroting 2024-2027 vast te stellen.
3. De nog niet vrij gegeven kredieten middels een afzonderlijke besluitvorming door de raad beschikbaar te stellen.

Het begrotingsboekwerk is beschikbaar via internet: www.ermelo.nl/gemeentebestuur/financien.
In gedrukte vorm wordt het boekwerk niet meer verspreid.

Daarnaast is ook dit jaar weer de Infographic van de Begroting 2024 beschikbaar.

Wij stellen deze Meerjarenbegroting 2024-2027 in handen van de agendacommissie van de raad en stellen voor om de behandeling te laten plaatsvinden op 4 oktober 2023 (beeldvormend), 25 oktober 2023 (oordeelsvormend) en op 8 november 2023 besluitvormend.

Het college van burgemeester en wethouders van Ermelo,

P.J.T. van Daalen,
burgemeester,

Voorwoord Wethouder van Financiën

Met een enigszins dubbel gevoel wordt u de Meerjarenbegroting 2024-2027 aangeboden. Een dubbel gevoel omdat ik er enerzijds trots op ben dat met deze begroting, waarin ook de vele beleidsvoornemens voor het jaar 2024 zijn verwoord, weer een goede stap voorwaarts is gezet naar een gezonde financiële positie van Ermelo en een verbeterde Planning & Control cyclus. Anderzijds echter geldt dat we worden geconfronteerd met toenemende onzekerheden ten gevolge van de oorlog in Oekraïne en – dichterbij huis – de val van het Nederlandse Kabinet en de voortdurende onduidelijkheid over een aantal belangrijke onderwerpen die ons hindert in het schetsen van een transparant (financieel) beeld voor de komende jaren. En welke gevolgen hebben al deze onzekerheden op de door gemeenten uit te voeren taken? En welke taken komen daar verder nog bij? Wat brengen de huidige hoge inflatiecijfers met zich mee en hoe ontwikkelen die zich verder? Welke invloeden hebben de voortdurende crises rond opvang asielzoekers, woningbouw, energie & duurzaamheid, stikstof, etc. etc. op regionaal/plaatselijk niveau? Zeker nu, door de val van het Kabinet, beleidsontwikkeling vanuit Den Haag tot stilstand dreigt te komen.

Al deze onderwerpen (en andere...) brengen natuurlijk ook financiële onzekerheden voor Ermelo en de voorliggende meerjarenbegroting met zich mee. Dat maakt onze opgave voor het uitvoeren van de in het Hybride-akkoord 2022-2026 en bijbehorende Collegeprogramma 2022-2026 neergelegde ambities extra uitdagend. Maar dit college is vast van plan om, ondanks alle onzekerheden, deze ambities zo goed als mogelijk in te vullen. Zorgzaam, Spaarzaam en Duurzaam blijven daarbij het uitgangspunt!

Financieel perspectief

Een ogenschijnlijke tegenstelling tot de in het Hybride-akkoord 2022-2026 neergelegde ambitie van een sluitende begroting lijkt de negatieve financiële uitkomst van de jaarschijven 2026 en 2027 in deze meerjarenbegroting. Echter, de voortdurende onduidelijkheid over het financiële beleid vanuit Den Haag richting de gemeenten (onder andere, maar niet uitsluitend, over de uitkeringen vanuit het Gemeentefonds waarvoor wij – als bekend – een lobby richting Den Haag hebben gestart), heeft het college doen besluiten om vooralsnog geen verdere bezuinigingen in gang te zetten. Dit uitgangspunt wordt ook door de VNG onderschreven die de (zeer uitzonderlijke!) oproep aan alle gemeenten in Nederland heeft gedaan om de meerjarenbegroting voor deze jaren niet, met bijvoorbeeld voorstellen voor schier onmogelijk te realiseren bezuinigingen, sluitend te maken. En om daarmee dus heel helder aan de landelijke overheid te laten weten dat gemeenten duidelijkheid nodig hebben om hun eigen beleid te kunnen bepalen en uitvoeren.

Zodra meer bekend wordt over ons toekomstig financieel perspectief (met name voor de jaren 2026 en 2027) zal het college hadere voorstellen ontwikkelen om de gemeentelijke begroting meerjarig sluitend te krijgen. Daarvoor is dus als eerste duidelijkheid van de landelijke overheid nodig. Daarnaast zullen onze taakstellende ombuigingsvoorstellen, zoals die bij de behandeling van de Kadernota 2024 zijn besproken, verder worden ingevuld. Het doel is en blijft daarbij het bewerkstelligen van een toekomstgerichte en evenwichtige financiële positie van de gemeente Ermelo.

Bij het opstellen van de Meerjarenbegroting 2024-2027 is uitgegaan van de recent door de gemeenteraad vastgestelde Kadernota 2024 en zijn de gevolgen van de onlangs ontvangen Meicirculaire 2023 verwerkt. Daarnaast zijn een aantal aanpassingen en correcties doorgevoerd. Al met al levert dit het volgende beeld voor de Meerjarenbegroting 2024-2027 op.

Omschrijving (Bedragen x € 1.000,00)	Meerjarenbegroting			
	2024	2025	2026	2027
Uitkomst na 2e Bestuursrapportage 2023 en Kadernota 2024	-134 V	-3.129 V	970 N	1.345 N
Meicirculaire 2023	84 N	-132 V	127 N	-1.084 V
Budgetaanpassingen n.a.v. uitgangspunten Meicirculaire 2023 (m.n. indexeringen)	968 N	1.428 N	1.428 N	1.428 N
Overige budgetaanpassingen Meerjarenbegroting 2024-2027	-937 V	106 N	91 N	-15 V
Totaal	-19 V	-1.727 V	2.616 N	1.674 N

Als eerder aangegeven bij de Kadernota 2024, wordt uitgegaan van een verder oplopende korting van € 15,00 per inwoner, per jaar op onze inkomsten uit het Gemeentefonds. Dit "voorzichtigheids-uitgangspunt" betekent dat in de begroting voor het jaar 2027 is uitgegaan van een totale korting van € 67,50 per inwoner daar waar de eerste aankondigingen vanuit Den Haag aangaven dat de kortingen op het Gemeentefonds voor Ermelo zouden oplopen tot € 153,00 per inwoner. Mocht dit doem-scenario bewaarheid worden dan zullen vanaf 2027 de budgettaire nadelen nog verder oplopen. Dit benadrukt nog maar eens de onzekerheid waarmee, ook Ermelo, door de landelijke overheid wordt geconfronteerd.

Verder hebben wij in deze Meerjarenbegroting 2024-2027 al de eerste resultaten van onze zgn. Zero Based Budgetting aanpak verwerkt. Wij verwachten dat hiermee de ingeslagen weg naar reëel begroten in het voorjaar van 2024, bij het aanbieden van de Kadernota voor 2025, volledig zal zijn afgelegd.

Indexaties 2024

Als in eerdere jaren is deze begroting gebaseerd op de meest recent beschikbare informatie betreffende inflatie en indexering. De gegevens uit de onlangs ontvangen Meicirculaire 2023 betekenen dan ook een aanpassing van de betreffende cijfers zoals die in de Kadernota 2024 waren opgenomen. Zo is het inflatiecijfer voor 2024 aangepast van 2,1% naar 3,9%, is het indexeringspercentage Gemeenschappelijke Regelingen verhoogd van 2,46% naar 4,63% en wordt de indexering voor de CAO voor onze medewerkers nu ingeschat op 5,2% t.o.v. 2,8% bij de Kadernota 2024.

Belastingen & Heffingen

Het bovengenoemde herziene inflatiecijfer voor 2024 (3,9%) zal ook, conform het Hybride-akkoord 2022-2026, de basis vormen voor de aanpassingen van de tarieven voor belastingen en heffingen 2024. Hierbij vallen de volgende, aanvullende opmerkingen te maken:

- Voor de bepaling van de OZB-tarieven blijft de vorig jaar doorgevoerde aanpak gelden van het aanpassen van de verwachte opbrengsten met uitsluitend het inflatiecijfer. Daarnaast verrekenen (lees: verlagen) wij eenmalig in het tarief OZB woningen het in 2023 meer opgehaalde dan begrote bedrag (totaal € 130.000,00) als gevolg van een hoger dan verwachte stijging van de WOZ-waardes in het jaar 2022.
- De tarieven voor de Toeristen- en Forensenbelasting worden voor 2024 met uitsluitend met het inflatiecijfer gecorrigeerd. De eerder aangekondigde aanvullende verhoging ter compensatie van het wegvallen van de Precariobelasting en ten behoeve van nieuw beleid kunnen daarmee, ook voor 2024, achterwege worden gelaten.
- De tarieven voor de Afvalstoffenheffing worden in 2024 met slechts het inflatiecijfer gecorrigeerd.
- De tarieven voor de Rioolrechten blijven vooralsnog ongewijzigd. Voor het einde van 2023 staat een herberekening van de te verwachten toekomstige kosten gepland. Hieruit zal een nieuwe berekening van de betreffende tarieven volgen maar eerst worden, in afwachting van de nieuwe berekeningen, de lasten voor rioolrechten niet verhoogd.

De financieel-economische ontwikkelingen goed in de gaten houdend, valt zeker niet uit te sluiten dat de indexatie- en inflatieverwachtingen voor 2024 nog verder aangepast zullen worden. Het college is dan ook voornemens u op het laatst mogelijke moment de voorstellen voor aanpassing van belastingen en tarieven 2024 voor te leggen om zo de meest actuele ontwikkelingen rond kostenontwikkelingen e.d. in deze voorstellen te betrekken.

Tenslotte:

Als eerder genoemd: we leven in onzekere tijden en de “voorspelbaarheid” van de financiële positie van Ermelo wordt steeds lastiger. Dat doet echter niets af aan onze voornemens om het financiële perspectief van Ermelo, zowel qua structuur als qua inhoud, verder te verbeteren. Ondersteund door het team Financiën van Meerinzicht en Ermelo maken wij hierin goede vorderingen. Zo worden de financiële cyclus en diverse financiële verordeningen herijkt en is de autorisatie op subprogrammaniveau doorgevoerd. Tevens worden, met ingang van 2024, de bestuursrapportages aangepast naar een minder frequente maar veel pro-actievere systematiek, die het proces rond de aangekondigde taakstelling en reëel begroten verder zullen ondersteunen.

Graag werk ik met uw gemeenteraad verder aan een gezonde, houdbare en weerbare financiële positie van Ermelo.

Hugo Weidema,
Wethouder van Financiën

Samenvatting

Bestuurlijke samenvatting MJB 2024-2027 Ermelo: Wat gaan we doen in 2024?

Het college van b&w stuurt als dagelijks bestuur van de gemeente Ermelo op uitvoering van het Hybrideakkoord 2022-2026 met als titel 'Zorgzaam, spaarzaam en duurzaam'. Dit is verder uitgewerkt in het Collegeprogramma 2022-2026.

In de Kadernota 2024 heeft de gemeente Ermelo keuzes gemaakt en inhoudelijke bezuinigingsrichtingen geformuleerd om ook in de toekomst goede voorzieningen en een passende dienstverlening te kunnen blijven bieden. De voorliggende Meerjarenbegroting 2024-2027 is de operationalisering hiervan.

De begroting is verdeeld in vier programma's: Samen Werken voor Ermelo, Samen Leven in Ermelo, Samen Wonen in Ermelo en Samen Ondernemen in Ermelo, welke zijn onderverdeeld in de 15 door de raad vastgestelde subprogramma's. De subprogramma's zijn het autorisatieniveau van de raad.

Zonder compleet te zijn, worden hieronder de hoofdlijnen per programma geschetst: dit gaat de gemeente Ermelo in 2024 doen. Voor meer details verwijzen wij u naar de desbetreffende subprogramma's, zoals opgenomen in het hoofdstuk Beleidsbegroting.

Begroting

Voor 2024 is een bedrag van € 96 miljoen aan uitgavenbudgetten begroot. Onder andere voor zorg en duurzaamheid, een versnelling van de woningbouw en ruimte voor bedrijven en ondernemers. Maar ook voor de reguliere uitvoeringstaken. Spaarzaamheid blijft het uitgangspunt: voor een toekomstgerichte, evenwichtige financiële positie van Ermelo.

Wat gaan we doen in 2024

Samen Werken voor Ermelo

Voor de uitvoering van dit programma is voor 2024 € 23 miljoen aan uitgavenbudgetten begroot. Ermelo staat voor een bestuur en organisatie die communiceren en samenwerken. Die luisteren, meedenken en uitleggen waarom ze bepaalde keuzes maken. Ermelo gaat rechtvaardig, oplossingsgericht en integer te werk.

Hiermee ontwikkelt Ermelo zich verder tot een netwerkgemeente. Als netwerkorganisatie werken wij onder andere samen met onze partners Harderwijk en Zeewolde elke dag aan een (nog) beter Ermelo, bijvoorbeeld door middel van de Gebiedsagenda. Daarnaast bieden we inwoners zo veel als mogelijk de gelegenheid om mee te denken en te doen door het voeren van een actief participatiebeleid. Ook ontwikkelen we, eveneens samen met de buurgemeenten Harderwijk en Zeewolde, het Klant Expertise Centrum (KEC) waarmee we de dagelijkse dienstverlening aan onze inwoners verder verbeteren. Verder werken we in 2024 met deze gemeenten en ook met Putten aan een regioarrangement voor de komende 20 tot 30 jaar.

Voor een veilig(er) Ermelo geven we in 2024 uitvoering aan het Integraal veiligheidsplan. De nadruk ligt op de aanpak van ondermijning en de verbinding op het snijvlak van zorg en veiligheid. Daarnaast worden verschillende beleidsstukken geactualiseerd, zoals het beleidskader cameratoezicht, het handhavingsbeleid en het BIBOB-beleid.

Zoals gezegd sturen we op een solide financieel beleid. Dit doen we onder andere door het realiseren van alle ombuigingen en het actualiseren van het financieel beleid. De Algemene belastingen (OZB, Toeristenbelasting en Forensenbelasting) stijgen met niet meer dan het inflatiepercentage.

Samen Leven in Ermelo

Voor de uitvoering van dit programma is voor 2024 € 49 miljoen aan uitgavenbudgetten begroot. Ermelo zet zich in voor kansrijk opgroeien, samenredzaamheid, bestaanszekerheid, perspectief op onbetaald werk en zelfstandig thuis kunnen leven.

Hiermee kan Ermelo uitvoering geven aan de Nota Sociaal Domein. In 2024 stellen we een onderwijsvisie op en gaan we aan de slag met de nieuwbouw van het kindcentrum voor De Klokbeek en Augustinusschool. We voeren de inclusie- en diversiteitsagenda uit en gaan samen met cultuurpartners aan de slag met het cultuurbeleid. Ook investeren we in het versterken van de sociale basis en van sociale netwerken rond school, sport en buurtverenigingen. Voor perspectief op werk evalueren we het minimeerbeleid en werken we nauw samen met werkgevers en andere netwerkpartners. We faciliteren bewonersinitiatieven, door het versterken van het Leefbaarheidsteam en we zetten in op een sterke beweging naar het "voorveld". Sport is een belangrijk middel voor het behalen van onze ambities. Het nieuwe sportcentrum De Zanderij wordt begin 2024 in gebruik genomen.

Samen Wonen in Ermelo

Voor de uitvoering van dit programma is voor 2024 € 22 miljoen aan uitgavenbudgetten begroot. Ermelo moet een gezonde en aantrekkelijke plek zijn om te wonen. We hebben de ambitie om 1.508 woningen te realiseren.

Eén van de manieren waarop we invulling geven aan onze ambities om nieuwe woningen te realiseren is de (regionale) woondeal. In 2024 verfijnen we de woondeal en geven we uitvoering aan de gemaakte afspraken, zoals het realiseren van 1.508 woningen vanaf 2022 tot en met 2030 in Ermelo. Op lokaal gebied voeren we verschillende onderzoeken uit, organiseren we de Ermelose woondag en geven we uitvoering aan het beleid afweging woningbouw en het beleid en de verordening sociale woningbouw. Ook wordt in 2024 gestart met het opstellen van een woonzorgvisie. Met het regionale programma Vitale Vakantieparken revitaliseren we vakantieparken.

Mobiliteit is ook in 2024 een belangrijke factor. Voor verkeer en vervoer geven we uitvoering aan het uitvoeringsprogramma dat tot 2032 loopt. Ook gaan we door met het onderzoek met ProRail en Nijkerk naar de spoorwegovergangen en de aanleg van het fietspad over de Zeeweg-Schaapsdijk.

Onze ambities op het gebied van duurzaamheid krijgen vorm via de visie- en uitvoeringsagenda duurzaamheid en klimaatadaptatie. Hierin staat onder andere dat we verder investeren in de Wijk van de Toekomst, de ontwikkeling van het windpark Horst en Telgt en een circulair afvalbeleid.

Op het terrein van ruimtelijke ontwikkelingen zetten we in 2024 stappen binnen de volgende ontwikkelingen: Calluna-terrein & Balverszaal, Kerkdennen, Veldwijk, Hart van Horst, Zoekzones grootschalige woningbouw, gemeentewerf & Zandkampweg, de Enk, de Boskamer, Markt 2.0 en het Raadhuisplein.

Ook in 2024 beheren we het openbaar groen, bossen, heiden en de begraafplaatsen op het niveau dat u gewend bent. Daarnaast zetten we in op goede riolering en waterzuivering. De voormalige stortplaats aan de Zanderij krijgt een andere inrichting. In het kader van sport, spelen en bewegen ontwikkelen we een speelvisie waarin we koers bepalen voor de komende jaren omtrent het openbaar spelen in Ermelo.

Samen Ondernemen in Ermelo

Voor de uitvoering van dit programma is voor 2024 € 2 miljoen aan uitgavenbudgetten begroot. We creëren ruimte voor bedrijven en ondernemers, zo willen we op termijn de aanleg van een

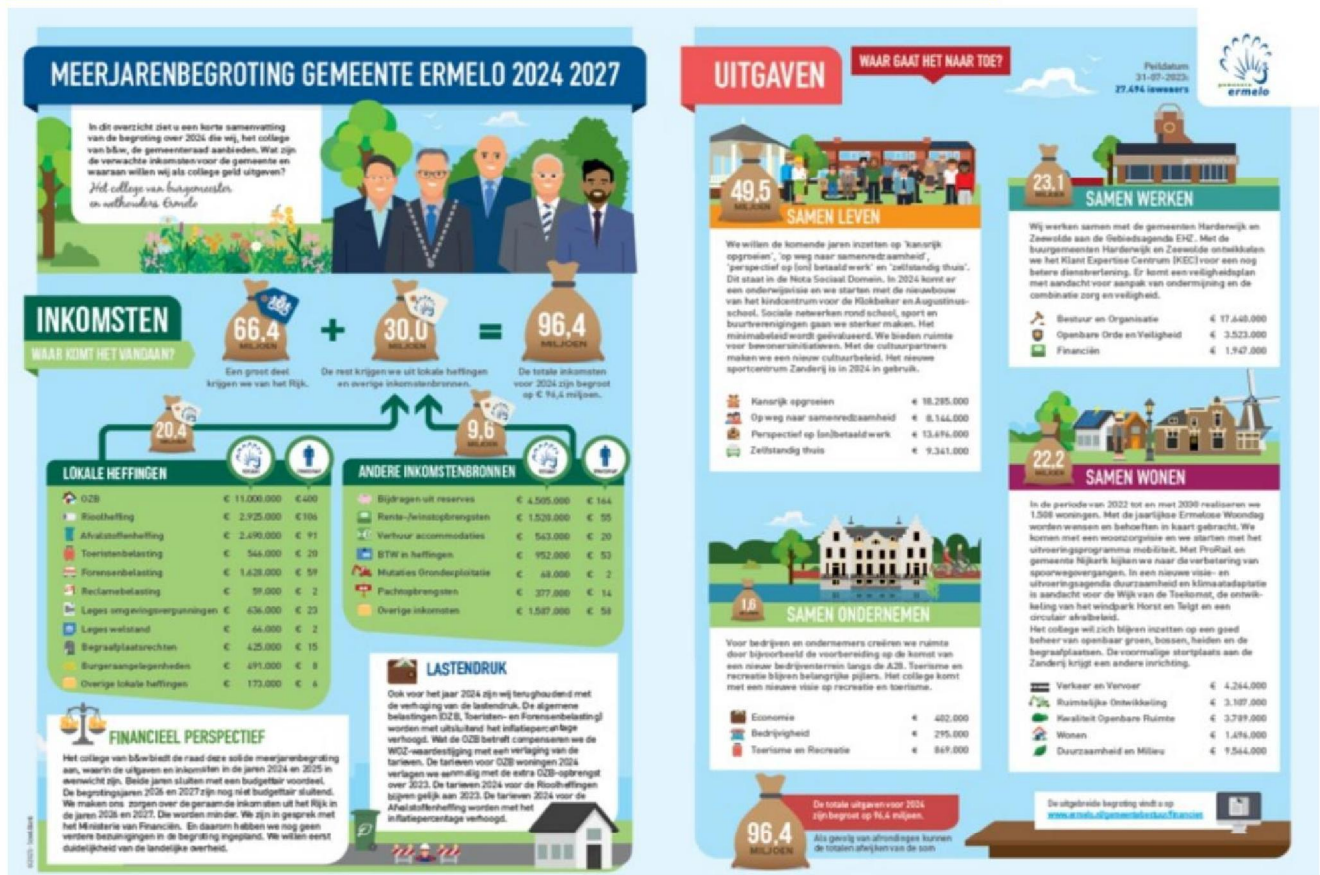
nieuw duurzaam bedrijventerrein langs de A28 realiseren. Ook blijven we de waarde van toerisme en recreatie borgen en benutten

De ruimtelijk-economische ambitie van een nieuw bedrijventerrein langs de A28 wordt vanaf 2024 verder richting fysieke realisatie opgepakt. Parallel aan dat ontwikkeltraject loopt, conform de huidige planning, de ontwikkeling van het Regionaal Programma Werklocaties (RPW) in samenwerking met Harderwijk en Putten. Daarnaast stellen we samen met de toeristische sector een nieuwe visie voor toerisme en recreatie op. In regionaal verband wordt er verder gewerkt aan een optimale beleving van toeristen en recreanten. Dit gebeurt specifiek op de thema's van bezoekersmanagement, kwalitatief en hoogwaardig aanbod (versterken i.p.v. vergroten) en samen de krachten bundelen.

Tenslotte

In deze Meerjarenbegroting 2024-2027 is een veelheid aan beleidsvoornemens en uitvoeringsacties voor het jaar 2024 opgenomen. Na vaststelling van deze meerjarenbegroting door de raad gaan wij de uitvoering (verder) ter hand nemen.

Begroting in het kort

Het overzicht: Begroting in het kort 2024 is [HIER](#) terug te vinden.

Beleidsbegroting

Inleiding

Het programmaplan is hét onderdeel van de meerjarenbegroting waarin de raad zijn sturende invloed op hoofdlijnen (kaderstelling) naar het college van b&w invult. Het programmaplan wordt ook wel het beleidsdeel van de meerjarenbegroting genoemd. Tegelijk is daarmee het programmaplan ook hét basisdocument aan de hand waarvan de raad zijn controlerende taak gedurende het lopende begrotingsjaar uitoefent.

Het programmaplan is voorgeschreven in het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV).

Het dient te bestaan uit twee delen, te weten:

- de raadsprogramma's;
- het overzicht [Algemene Dekkingsmiddelen](#) (inclusief Overhead, Vennootschapsbelasting en de stelpost Onvoorzien). Het overzicht maakt onderdeel uit van het programma Samen Werken voor Ermelo/subprogramma Financiën.

Het is gemeenten vrij om te bepalen welke programma's gehanteerd worden. Wel is voorgeschreven dat per programma de drie "W's" opgenomen moeten worden. Dit zijn:

- Wat willen wij bereiken?
- Wat gaan wij daarvoor doen?
- Wat mag het kosten?

De programma's bestaan uit de volgende onderdelen:

Algemeen

Hierin worden weergegeven de subprogramma's waarin het programma is onderverdeeld.

Beleidsdoelstellingen

Hierin zijn alle subprogramma's opgenomen. Per subprogramma is verwoord wat wij willen bereiken en wat wij daarvoor gaan doen. Basis hiervoor is de Kadernota 2024. Deze zijn echter meer concreet gemaakt, waardoor meer een verbinding is gelegd met het beoogde resultaat dat wij in 2024 hopen te bereiken.

Onder het kopje vastgesteld beleid vindt u het achterliggende Ermelose beleid. In tegenstelling tot andere jaren staan hier niet de beleidsmatige risico's vermeld. De financiële risico's staan genoemd in de paragraaf risicobeheersing en weerstandsvermogen.

Indicatoren

Opgenomen zijn de indicatoren die wettelijk zijn voorgeschreven.

Wie zijn daarbij betrokken

Hierbij is een opsomming weergegeven van de Verbonden partijen, die betrokken zijn bij de uitvoering van het beleid dat onder het desbetreffende programma valt.

Wat hebben we er voor over:

- Budgettaire uitkomst exploitatie:
Hierin hebben wij de meest actuele exploitatiebudgetten (lasten en baten) per subprogramma op basis van bestaand en nieuw beleid (uitgesplitst naar baten en lasten) voor de jaren 2024 tot en met 2027 opgenomen. Om te kunnen vergelijken zijn zowel de begrotingscijfers van 2023 opgenomen als de realisatiecijfers van 2022. De cijfers van 2022 zijn ingedeeld overeenkomstig de nieuwe subprogramma structuur. Een vergelijking met de Jaarstukken 2022 is daarom lastig te maken.
- Investeringsplan:
In dit overzicht hebben wij het totaal van de investeringskredieten (uitgaven en inkomsten) vermeld, die in de jaren 2024 tot en met 2027 in deze begroting zijn opgenomen. In het hoofdstuk investeringen is een doorklik waarmee het detail investeringsplan geraadpleegd kan worden.

Autorisatieniveau raad

De raad autoriseert alle baten en lasten op subprogrammaniveau.

De raad autoriseert alle investeringskredieten (zie onderdeel investeringen).

De raad autoriseert alle toevoegingen aan en beschikkingen over de reserves en voorzieningen.

Met uitzondering van een aantal budgetten en kredieten die wel in de begroting zijn opgenomen maar nog niet vrij zijn gegeven door de raad,
[zie overzicht bij het onderdeel budgetrecht raad.](#)

Portefeuilleverdeling

Binnen het college van burgemeester en wethouders zijn de taken als volgt verdeeld:

Burgemeester dhr. P.J.T. van Daalen

- Beleidscoördinatie, algemene en bestuurlijke zaken
- Representatie
- Woordvoering gemeentebrede aangelegenheden¹
- Politie, brandweer
- Openbare orde en veiligheid
- Horeca en evenementen
- Bestuurlijke coördinatie handhaving m.b.t. meervoudige handhavingdossiers
- Handhaving APV
- Handhaving vakantieparken
- Asielbeleid
- Opvang/huisvesting vluchtelingen Oekraïne
- Woonwagengebeleid
- Overleg predikanten en voorgangers kerken
- Vereniging Nederlandse Gemeenten
- AvA Sport- en cultuurbedrijf Interactie (eigenaarsrol)
- AvA Alliander
- AvA Vitens
- AvA Leisurelands
- AvA Coöperatie Gastvrije Randmeren
- Defensie
- Algemeen Bestuur VNOG
- Bestuur Stichting Collectieve beveiliging Ermelo
- Coördinatie intergemeentelijke samenwerking EHZ
- Personeelsaangelegenheden

¹Elk collegelid doet woordvoering over zijn/haar specifieke portefeuilles

Wethouder dhr. S. Hamstra

Sociaal Domein, Werkgelegenheid, Sport, Dienstverlening en Organisatie Loco-burgemeester 1

- Communicatie (beleid & strategie)
- Enkelvoudige handhaving m.b.t. bouwen
- Sociaal domein
- Werkgelegenheid
- Participatiewet
- AvA Inclusief Groep (eigenaarsrol)
- WMO
- Jeugdhulp
- Gezondheidszorg
- Algemeen Bestuur GGD Noord- en Oost-Gelderland
- Opdrachtgeverschap Inclusief Groep
- Opdrachtgeverschap Stichting Welzijn Ermelo
- Stichting Veilig Thuis
- Sport
- Sportaccommodaties
- Nieuwbouw sportcentrum De Zanderij (projectportefeuille)
- Onderwijsbeleid primair en voortgezet onderwijs met de bijbehorende onderw
- Kinderopvang en peuterspeelzalen
- Diaconaal platform
- Dienstverlening en inwonersparticipatie
- Wijkgericht werken
- Interne organisatie en organisatieontwikkeling

Wethouder dhr. H.C. Weidema

**Financiën, Bedrijfsvoering, Wonen, Grondzaken, Economie
Loco-burgemeester 2**

- Financiën en belastingen
- Bedrijfsvoering
- Bestuur GR Meerinzicht
- Inkoopbeleid
- Volkshuisvestingsbeleid (inclusief aanjagen woningbouwopgave)
- Grootschalige woningbouw
- Handhaving m.b.t. milieu
- Grondexploitatie (grondbedrijf) en overig vastgoed
- Economie
- Weekmarkt
- Vitale Vakantieparken
- Ontwikkelmaatschappij Vitale Vakantieparken
- Bedrijventerrein A28/verhuizing bedrijven (projectportefeuille)
- Centrum (w.o. centrummanagement)
- Kunst & cultuur
- Cultuuraccommodaties
- Bestuur Streekarchivariaat
- Bank Nederlandse Gemeenten
- Afvalsturing Friesland N.V.
- Gemeentewerf

Wethouder dhr. H.R. van Veen

**Ruimtelijke ordening, Openbare werken, Recreatie&Toerisme, Verkeer&V
Loco-burgemeester 3**

- Omgevingswet
- Ruimtelijke Ordening (inclusief kleinschalige woningbouwinitiatieven)
- EHZ-gebiedsagenda
- Landschap en Omgevingsgroen
- Vergunningsverlening WABO
- Water
- Grondbeleid
- Duurzaamheid & Energietransitie (projectportefeuille)
- Milieu
- Stikstof
- Afvalinzameling
- Openbare Werken
- Verkeer & vervoer
- Markt 2.0
- HEMA (projectportefeuille)
- Recreatie & toerisme
- Veluwe Alliantie
- Algemeen Bestuur OmgevingsDienst Noord-Veluwe (ODNV)

Dhr. A.M. Weststrate

Gemeentesecretaris / Algemeen directeur

- WOR-bestuurder

Verbonden Partijen	Bestuurlijke vertegenwoordiging
Gemeenschappelijke regelingen	
GGD Noord- en Oost- Gelderland	dhr. S. Hamstra
Meerinzicht	dhr. H.C. Weidema
Omgevingsdienst Noord Veluwe	dhr. H.R. van Veen
Streekarchivariaat Noordwest-Veluwe	dhr. H.C. Weidema
Veiligheidsregio Noord en Oost Nederland	dhr. P.J.T. van Daalen
Vennootschappen	
Alliander N.V.	dhr. P.J.T. van Daalen
Afvalsturing Friesland N.V.	dhr. H.C. Weidema
Bank Nederlandse Gemeenten	dhr. H.C. Weidema
Leisurelands	dhr. P.J.T. van Daalen

Ontwikkelmaatschappij Vitale Vakantieparken	dhr. H.C. Weidema
Vitens	dhr. P.J.T. van Daalen
AvA Inclusief Groep (eigenaarsrol)	dhr. S. Hamstra
Opdrachtgeverschap Inclusief Groep	dhr. S. Hamstra
AvA Interactie (eigenaarsrol)	dhr. P.J.T. van Daalen
Coöperaties	
Coöperatie gastvrije Randmeren	dhr. P.J.T. van Daalen

Programma Samen Werken voor Ermelo

Algemeen

Dit programma bestaat uit de navolgende 3 subprogramma's:

1. Bestuur en Organisatie
2. Openbare Orde en Veiligheid
3. Financiën

Bestuur en Organisatie

Wat willen we bereiken

Participatie

We zetten in op een gemeentebestuur dat:

- Eerlijk, betrouwbaar, open, transparant, respectvol, betrokken en oplossingsgericht is en integriteit hoog in het vaandel heeft staan
- Gelijke gevallen gelijk behandelt (rechtvaardig)
- Samen met de gemeentelijke organisatie communiceert met de omgeving. Het gaat om luisteren, meedenken en uitleggen waarom bepaalde keuzes worden gemaakt en waarbij gestreefd wordt naar draagvlak voor onze besluiten
- Vertrouwen heeft in de inwoners, bedrijven en organisaties maar ook krachtig optreedt als zij dat vertrouwen schenden

Dienstverlening

Op basis van onze 'visie op dienstverlening' (2018) willen we een uitstekende dienstverlening voor onze inwoners en ondernemers realiseren. Een uitstekende dienstverlening draagt bij aan onze ambitie om een betrouwbare en toegankelijke overheid te zijn.

Gebiedsagenda

Samen met de gemeenten Harderwijk en Zeewolde en de provincies Gelderland en Flevoland werken we de actielijnen uit de Gebiedsagenda uit. De onderwerpen die hier aan bod komen zijn: Ruimte, Wonen, Werklocaties en de lobby voor verkeer en Recreatie en Toerisme. Duurzaamheid en circulariteit zijn hierbij randvoorwaarden. We leggen de link tussen de gebiedsagenda en de landelijk vereiste ruimtelijke puzzel, waarbij we ook met de gemeente Putten samenwerken.

Organisatieontwikkeling

Binnen het programma organisatieontwikkeling werken we in Ermelo aan het zijn van een netwerkgemeente. Naast dat we een missie en kernwaarden (samen, bevlogen, wendbaar betrouwbaar) voor de organisatie hebben vastgesteld, geven we verder invulling aan deze ontwikkeling binnen het bestuur, de ambtelijke organisatie en samen met de samenleving.

Intergemeentelijke Samenwerking

We zetten in op het actualiseren van de visie op intergemeentelijke samenwerking (2015).

Uitgangspunt bij de samenwerking is dat:

- We open staan voor intergemeentelijke samenwerking, gericht op uitvoering
- Lokaal beleid voor Ermelo door de gemeente Ermelo wordt opgesteld
- Ermelo een zelfstandige gemeente is en dat de intergemeentelijke samenwerking niet leidt tot een herindeling met een andere gemeente
- De lokale oriëntatie is op de belangen van het eigen Ermelose gebied

Wat gaan we daarvoor doen

Participatie

De inzet is om inwoners zo veel mogelijk de gelegenheid te geven om mee te denken en te doen door het voeren van een actief participatiebeleid. Om binnen de organisatie blijvend aandacht te hebben voor dit onderwerp (vastgelegd in Participatiebeleid) wordt gewerkt met coaches die medewerkers begeleiden in dit proces zodat participatie onderdeel wordt van het DNA van de organisatie.

Daarnaast hebben we in 2022 een start gemaakt met het 'online dorpsgesprek Ermelo'. Het platform is dé plek voor initiatieven van en door Ermelo. Het platform wordt daarom zo ingericht dat hier niet alleen burgerparticipatie plaatsvindt, maar ook overheidsparticipatie. We vergroten het bereik van het platform door de inzet van campagnes.

Dienstverlening

In de komende jaren werken we, samen met de gemeenten Harderwijk en Zeewolde, verder aan het Klant Expertise Centrum (KEC) waarbij we de dienstverlening aan onze inwoners op alle kanalen (online, mail, telefoon, fysiek) verder verbeteren. Uitgangspunt is dat we inwoners snelle

en betrouwbare dienstverlening bieden op het kanaal van hun keuze en dat we via alle kanalen dezelfde informatie aanbieden. Hiervoor is een verdergaande samenwerking nodig tussen communicatie en dienstverlening. In 2024 en verder wordt onder meer gewerkt aan het verder optimaliseren van telefonische- en online-dienstverlening. Overigens blijft het 'Huis van Ermelo' de plek waar onze inwoners terecht kunnen voor 'live' contact met onze medewerkers.

Gebiedsagenda

Per 1 maart 2023 is de ambtelijk regisseur gebiedsagenda EHZ gestart, en in mei is de procesondersteuner begonnen. In lijn met de vastgestelde bestuursopdracht en het procesvoorstel 2023 zijn we gestart met het opstellen van een gezamenlijk profiel. Met ons EHZ profiel gaan wij onze regionale identiteit uitdragen richting partners en medeoverheden. Daarnaast gaan we aan de slag met de concretisering van de governance, waarbij we in gesprek gaan met de raden en de griffiers. Inhoudelijk wordt het thema ruimte opgepakt, waarbij de ruimtelijke puzzel centraal staat. Ook het inhoudelijke onderwerp werklocaties krijgt aandacht met het opstellen van een economisch profiel en het opstellen van het regionaal programma werklocaties (RPW). Ook wordt de verdere uitvoeringsagenda opgesteld.

Organisatieontwikkeling

Organisatieontwikkeling wordt de komende jaren vorm gegeven aan de hand van een aantal thema's:

- **Bestuurlijk-ambtelijk samenspel:** Om het samenspel tussen bestuurders en medewerkers soepel te laten verlopen zetten we in op wederzijds begrip, betrokkenheid en houden wij ons aan een verzameling van gezamenlijke afspraken waaronder het actueel houden van het beleid.
- **Opgavegericht werken:** We formuleren al onze opgaven (lees maatschappelijke vraagstukken), bestaande uit gewenste maatschappelijke effecten, strategische doelstellingen en onderliggende resultaten in samenwerking met inwoners en partners. We vergroten de sturingsmogelijkheden op de geformuleerde opgaven door opgave teams (zowel intern als extern) op te zetten, en opgave trekkers aan te wijzen.
- **Rolontwikkeling:** Het werken in een opgavegerichte organisatie vraagt meer dan expertise op een begrensd vakgebied. Medewerkers gaan steeds meer een rol vervullen in plaats van een functie uitoefenen. We werken aan het implementeren van teamrollen en ontwikkelrollen.

Intergemeentelijke Samenwerking

Gemeente Ermelo werkt samen met haar partners in het netwerk aan een beter Ermelo. Dat zijn onze verbonden partijen, gemeenten om ons heen, de provincie en tal van (uitvoerings)organisaties. Deze samenwerkingen worden de komende jaren voortgezet.

Op verzoek van de minister voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening wordt gewerkt aan regioarrangementen tussen het Rijk en de provincies. In 2023 is gestart met de bestaande samenwerking Ermelo, Harderwijk en Zeewolde aan een arrangement als regio voor de komende 20 tot 30 jaar, samen met de gemeente Putten. Daarin geven we aan wat we belangrijk vinden en hoe we keuzes en afwegingen maken. De arrangementen vormen de basis voor de nader uit te werken gebiedsprogramma's en voor realisatie daarvan. De zeven verschillende arrangementen worden door de provincie uiteindelijk vertaald naar één ruimtelijk voorstel voor het Rijk. Buiten het regio-arrangement worden er afspraken in breder bestuurlijk verband gemaakt (Noord-Veluwe) ten aanzien van energie (RES), wonen, stikstof en mobiliteit. Dit doen we al langer en zullen we blijven doen.

Wat mag het kosten

	Rekening 2022	Begroting 2023 (na wijzigingen)			Begroting 2024			Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Saldo	Saldo	Saldo
PROGA Samen Werken voor Ermelo										
B&O Bestuur en Organisatie	14.948	18.064	-1.116	16.948	17.640	-1.166	16.474	16.249	16.280	14.111

(Bedragen x € 1.000,-)

-/- = voordeel

Risico's

Financiële risico's

De tien belangrijkste financiële risico's zijn opgenomen in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheer. Volstaan wordt met een verwijzing naar deze paragraaf.

Vastgesteld beleid

- Ontwikkelagenda netwerkgemeente (2018)
- Visie intergemeentelijke samenwerking (2015)
- Visie op dienstverlening (2018)

Openbare Orde en Veiligheid

Wat willen we bereiken

In het Integraal Veiligheidsplan 2020-2024 Harderwijk, Ermelo & Putten zijn de prioriteiten vastgelegd op bovenlokaal en lokaal niveau. De bovenlokale prioriteiten zijn:

1. Kwetsbare personen
2. Ondernijning
3. Cybercrime
4. Informatievoorziening
5. Vitale vakantieparken

De lokale prioriteiten zijn:

1. Overlast en geweld
2. Verkeersveiligheid
3. Jeugd & veiligheid (incl. alcohol en drugs)

Het Integraal Veiligheidsplan is in juli 2023 met twee jaar verlengd en heeft daarmee een looptijd tot 2026.

Brandweer en rampenbestrijding
De gemeente Ermelo is lid van de gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Noord- en Oost-Gelderland (VNOG). De VNOG is belast met de uitvoering van de brandweerzorg, rampenbestrijding en crisisbeheersing en geneeskundige hulpverlening. De VNOG zal de komende jaren moeten anticiperen op de herziene Wet veiligheidsregio's en bijvoorbeeld op veranderende risico's door het klimaat of het langer thuis blijven wonen van verminderd zelfredzamen.

Wat gaan we daarvoor doen

Openbare orde en veiligheid
Eind 2023 wordt het huidige uitvoeringsplan integrale veiligheid geëvalueerd en geactualiseerd. Vanaf 2024 zal hier uitvoering aan worden gegeven. De nadruk ligt op de aanpak van ondernijning en de verbinding op het snijvlak van zorg en veiligheid. Hierbij wordt nauw samengewerkt met interne en externe partners. Daarbij wordt er samen met de gemeenten Harderwijk en Putten gekeken op welke wijze gemeenten een bijdrage kunnen leveren in de aanpak van cybercriminaliteit. Ook wordt het thema informatievoorziening verder uitgewerkt om beschikbare data in te zetten in bijvoorbeeld de aanpak van ondernijnende criminaliteit. Vanuit het thema Vitale Vakantieparken wordt aansluiting gezocht op het thema natuurbrandbeheersing. Het doel van handhaving is herstel van een illegale naar een legale situatie. Legalisatie kan door middel van het beëindigen van de overtreding of het verlenen van een vergunning. Het integrale handhavingsbeleid zal een herziening krijgen en voor het taakveld milieu zal een specifiek jaarprogramma worden opgesteld (wettelijke verplichting).

- We evalueren en updaten de volgende beleidsstukken:
- Damoclesbeleid 2019
 - Plan van aanpak ondernijning
 - Beleidskader cameratoezicht
 - Handhavingsbeleid
 - HandhavingsUitvoeringsProgramma (HUP)
 - BIBOB-beleid
 - Jaarprogramma milieu
 - Algemene Plaatselijke Verordening
 - Preventie en Handhavingsplan Alcoholwet

Brandweer en rampenbestrijding
De VNOG bereidt zich voor door te prepareren op nieuwe risico's. Een belangrijk thema is het voorbereiden op grote natuurbranden door o.a. deelname aan de 'Gebiedsgerichte aanpak natuurbranden'. Daarbij zullen ook veranderingen in de Wet veiligheidsregio's aanpassingen vergen in bijvoorbeeld de crisisbeheersingsorganisatie. Dit laatste is ook het geval voor de gemeentelijke kolom (bevolkingszorg), waarbij er meer eisen worden gesteld aan de crisisorganisatie.

Als relatief kleine gemeente hebben we te maken met grote uitdagingen. Samenwerken helpt, maar kan lokaal niet alles oplossen nu vanuit hogere overheden meer werk naar gemeenten komt en bewoners eerder bij de gemeente aan de bel lijken te trekken in plaats van het met elkaar op te lossen.

Wat mag het kosten

	Rekening 2022	Begroting 2023 (na wijzigingen)			Begroting 2024			Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Saldo	Saldo	Saldo
PROGA Samen Werken voor Ermelo										
O&V Openbare Orde en Veiligheid	2.901	3.129	-112	3.017	3.523	-152	3.371	3.354	3.444	3.4

(Bedragen x € 1.000,-)
-/- = voordeel

Risico's

Financiële risico's

De tien belangrijkste financiële risico's zijn opgenomen in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheer. Volstaan wordt met een verwijzing naar deze paragraaf.

Vastgesteld beleid

- Handhavingsbeleid en HandhavingsUitvoeringsProgramma (HUP) (jaarlijkse update)
- Preventie en handhavingsplan: Drank- en horecawet (2014)
- Drank- en Horecaverordening (2014)
- Beleidsregels verblijfsontzeggingen
- Beleid Nazorg ex-gedetineerden
- Drugsbeleid 2015 (inclusief Damocles 2019)
- Regionaal Risicoprofiel VNOG
- Regionaal Beleidsplan VNOG
- Regionaal Crisisplan / gemeentelijk rampenplan
- Organisatieplan brandweer cluster Veluwe West
- Plan van aanpak ondermijning
- Beleidskader cameratoezicht
- BIBOB-beleid
- Jaarprogramma milieu
- Algemene Plaatselijke Verordening

Financiën

Wat willen we bereiken

Hybride-akkoord gemeente Ermelo 2022-2026

In het hybride-akkoord staat:

- Spaarzaam staat voor goed financieel beleid wat neerkomt op niet meer uitgeven dan beschikbaar is.
- We gaan spaarzaam met uw geld om.
- We stellen een sluitende meerjarenbegroting op.
- We houden de hand op de knip, dus geven niet meer uit dan dat er binnenkomt.
- We creëren door efficiënter werken financiële ruimte voor nieuw beleid.
- We maken de kosten in het Sociaal Domein beheersbaar.
- We laten de OZB (woningen en niet woningen) met maximaal het inflatiepercentage stijgen. We streven naar minder verhoging om de inwoners te compenseren voor de (te) grote verhogingen van de afgelopen jaren.
- We hebben aandacht voor nieuwbouw en renovatie van scholen.

Collegeprogramma 2022-2026

De bestuurlijke ambitie luidt als volgt: "Ermelo moet een gemeente zijn waar niet meer geld wordt uitgegeven dan we binnen krijgen. Een gemeente waar we ons ervan bewust zijn dat geld van de gemeente belastinggeld van de inwoners is."

Structureel en reëel sluitende meerjarenbegroting

Ermelo beschikt over een meerjarenbegroting, waarin alle begrotingsjaren weer budgettair sluitend zijn, waarin in elk begrotingsjaar de structurele lasten worden gedekt door structurele inkomsten, waarin de opgenomen ramingen realistisch zijn en waarin alle opgenomen taakstellingen ook daadwerkelijk zijn gerealiseerd.

Beheerste en evenwichtige lastendruk

In deze Collegeperiode 2022-2026 komt er een nieuwe kijk op de belastingen voor burgers, bedrijven en passanten Ermelo. Op basis van het Hybride-akkoord 2022-2026 wordt het beleid ten aanzien van de lastendrukontwikkelingen drastisch herzien.

Actualisatie financieel beleid

In lijn met de wettelijke voorschriften (met name Gemeentewet en BBV) en het Hybride-akkoord 2022-2026 en in het licht van verdere standaardisatie in EZM-verband wordt het financieel beleid (met name de 3 Verordeningen, beleidsnota's en statuten/regelingen) geactualiseerd. Hierdoor ontstaat een goede basis voor de financiën van Ermelo.

Wat gaan we daarvoor doen

Structureel en reëel sluitende meerjarenbegroting

- De structuur en opzet P&C-cyclus en het autorisatieniveau (op subprogramma's) zijn met ingang van de planning- en controlcyclus 2024 herzien.
- In 2024 gaan we over naar 2 pro-actieve bestuursrapportages. De uiteindelijke vorm en de autorisatie van de begrotingswijzigingen door de raad worden nog verder uitgewerkt in het eerste kwartaal 2024.
- Na besluitvorming door de raad (Kadernota 2024 en Meerjarenbegroting 2024-2027) inzake de bestaande en nieuwe taakstellingen zal worden gewerkt aan de verdere implementatie en daadwerkelijke realisatie van alle in de begroting verwerkte bezuinigingen. Dit zal worden gemonitord.
- De jaarlijkse baten en lasten zijn in evenwicht en alle bezuinigingen zijn daadwerkelijk gerealiseerd. De ramingen zijn gebaseerd op realistische onderbouwingen en planningen (zero based budgetting).
- Voorstellen voor nieuw beleid worden voorzien van een financieel plan waarin beschreven

staat wat de kosten zullen zijn en uit welk subprogramma dit betaald gaat worden. Financiering van nieuw beleid vindt binnen het eigen subprogramma plaats en is budgettair neutraal tenzij anders besloten.

- Er komt meer transparantie en beheersbaarheid van de kosten in het Sociaal Domein.
- Ermelo valt ook over 2024 onder het repressief provinciaal toezicht (= toezicht achteraf).
- Ermelo ontvangt in 2024 over 2023 een goedkeurende accountantsverklaring (eventueel met beperking).
- Voor het eerst bij de Jaarstukken 2023 gaat het college van b&w een rechtmatigheidsverantwoording afleggen.
- In 2024 zal er 1 doelmatigheidsonderzoek uitgevoerd worden.

Beheerste en evenwichtige lastendruk

- De lijn inzake de lastendruk, die is ingezet bij de Meerjarenbegroting 2023-2026 en 2024-2027, wordt verder doorgezet. Hierbij is in 2024 extra aandacht voor communicatie.
- De OZB (woningen en niet-woningen) stijgt met niet meer dan het inflatiepercentage. Daarbij wordt rekening gehouden met de reële WOZ-waardes. Areaal-uitbreidingen en hogere WOZ-waardes door verbouwingen e.d. kunnen wel leiden tot een hogere OZB-opbrengst.
- In 2024 wordt eenmalig € 130.000,00 aan OZB woningen aan de burgers teruggegeven omdat de WOZ-waardes hoger waren dan de vooraf ingeschatte stijging van 15%.
- De lastendrukontwikkeling van de algemene belastingen is aan elkaar gekoppeld, tenzij de raad anders besluit. Dit betekent dat de OZB, Toeristenbelasting, Forensenbelasting en Reclamebelasting aan elkaar zijn gekoppeld en in principe met uitsluitend het inflatiepercentage stijgen.

Actualisatie financieel beleid

In de Kadernota 2025 wordt melding gemaakt van de actualiteitswaarde van het financieel beleid van Ermelo. Na de inhaalslag in 2023 is het financieel beleid actueel. In het eerste kwartaal 2024 zal de Regeling Krediet- en Budgetbeheer geactualiseerd worden.

Wat mag het kosten

	Rekening 2022	Begroting 2023 (na wijzigingen)			Begroting 2024			Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Saldo	Saldo	Saldo
PROGA Samen Werken voor Ermelo										
FIN Financien	-62.128	16.855	-87.615	-70.760	1.947	-76.364	-74.417	-72.213	-71.428	-68.915

(Bedragen x € 1.000,-)

-/- = voordeel

Risico's

Financiële risico's

De tien belangrijkste financiële risico's zijn opgenomen in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheer. Volstaan wordt met een verwijzing naar deze paragraaf.

Vastgesteld beleid

- Financiële verordening (2023)
- Notitie Reserves en voorzieningen gemeente Ermelo (2023)
- Regeling Tarieven Wet Open Overheid (2023)
- Nota Weerstandsvermogen en Risicomanagement (2008/2023)
- Raadsbrief Ratio weerstandsvermogen Programmabegroting 2012-2015 (2012)
- Strategisch financieel beleid, onderdeel Kadernota 2018 (2017)
- Subsidiebeleidskader Ermelo (2021)
- Treasurystatuut (2023)
- Nota Activerings- en Afschrijvingsbeleid gemeente Ermelo (2015/2023)
- Belastingverordeningen (jaarlijks)
- Controleverordening (2023)
- Doelmatigheidsverordening (2020)
- Notitie Budget- en kredietbeheer gemeente Ermelo (2015)

Programma Samen Werken: Indicatoren

Indicator	Eenheid	Periode	Ermelo	Nederland	Bron
Formatie	fte per 1.000 inwoners	2023	5,24		-Gemeentelijke administratie
Bezetting	fte per 1.000 inwoners	2023	4,49		-Gemeentelijke administratie
Apparaatskosten	Kosten per inwoner	2022	920,00		-Gemeentelijke administratie
Externe Inhuur	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	2023	2,0		-Gemeentelijke administratie
Overhead	% van totale lasten	2023	14,1		-Gemeentelijke administratie
Gemeentelijke woonlasten éénpersoonshuishouden	€	2022	1.098	823	COELO, Groningen

Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	€	2022	1.183	905	COELO, Groningen
Gemiddelde WOZ-waarde woningen	x € 1.000	2019	304	250	CBS - Statistiek Waarde Onroerende Zaken
Gemiddelde WOZ-waarde woningen	x € 1.000	2020	322	271	CBS - Statistiek Waarde Onroerende Zaken
Gemiddelde WOZ-waarde woningen	x € 1.000	2021	342	290	CBS - Statistiek Waarde Onroerende Zaken
Gemiddelde WOZ-waarde woningen	x € 1.000	2022	369	317	CBS - Statistiek Waarde Onroerende Zaken
Gemiddelde WOZ-waarde woningen	x € 1.000	2023	429	369	CBS - Statistiek Waarde Onroerende Zaken
Misdrijven - Winkeldiefstallen	per 1.000 inwoners	2022	1,3	2,3	CBS - Diefstallen
Misdrijven - Diefstallen uit woning	per 1.000 inwoners	2022	1,7	1,4	CBS - Diefstallen
Misdrijven - Geweldsmisdrijven	per 1.000 inwoners	2022	3,5	4,6	CBS - Criminaliteit
Misdrijven - Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)	per 1.000 inwoners	2022	6,1	6	CBS - Criminaliteit
Verwijzingen Halt	per 10.000 inw 12-17jr	2022	9	8	Stichting Halt
Jongeren met een delict voor de rechter	%	2021	1	1	CBS Jeugd

bron: waarstaatjegemeente.nl (31 juli 2023)

Welke Verbonden Partijen zijn betrokken bij Programma Samen Werken

Bij de uitvoering van het programma Samen Werken voor Ermelo zijn de volgende verbonden partijen betrokken:

- [Meerinzicht \(MIZ\)](#)
- [OmgevingsDienst Noord-Veluwe \(ODNV\)](#)
- [Streekarchivariaat Noordwest-Veluwe](#)
- [Veiligheidsregio Noord en Oost Gelderland \(VNOG\)](#)
- [Alliander N.V.](#)
- [N.V. Bank Nederlandse Gemeenten \(N.V. BNG\)](#)
- [Vitens N.V.](#)

Overzicht Algemene dekkingsmiddelen

Op grond van de in 2016 herziene BBV (artikel 8.1 en 8.5) moet onder het programmaplan worden opgenomen een weergave van de algemene dekkingsmiddelen, overhead, vennootschapsbelasting en onvoorzien.

bedragen (x 1.000,00) - = voordeel		2024	2025	2026	2027
Programma's					
Algemene Dekkingsmiddelen:					
- Lokale heffingen, waarvan de besteding niet gebonden is	lasten	424	424	424	424
	baten	-13.268	-14.068	-14.068	-14.068
	saldo	-12.844	-13.644	-13.644	-13.644
- Algemene uitkering	lasten	0	0	0	104
	baten	-57.639	-59.931	-57.422	-58.542
	saldo	-57.639	-59.931	-57.422	-58.438
- Dividend	lasten	1	1	1	1
	baten	-490	-490	-490	-490
	saldo	-489	-489	-489	-489
- Saldo van de financieringsfunctie	lasten	1.042	1.096	1.165	1.096
	baten	-1.009	-879	-931	-912
	saldo	33	217	234	184
- Overige algemene dekkingsmiddelen	lasten	-705	3.472	1.464	4.563
	baten	-1.019	-1.119	-1.119	-1.119
	saldo	-1.724	2.353	345	3.444
Overhead	lasten	13.635	13.438	13.404	11.264
	baten	-180	-180	-180	-180
	saldo	13.455	13.258	13.224	11.084
Vennootschapsbelasting	lasten	0	0	0	0
	baten	0	0	0	0
	saldo	0	0	0	0
Onvoorzien	lasten	27	27	27	27
	baten	0	0	0	0
	saldo	27	27	27	27
Totaal overzicht		-59.181	-58.209	-57.725	-57.832

Programma Samen Leven in Ermelo

Algemeen

Dit programma bestaat uit de navolgende 4 subprogramma's:

1. Kansrijk opgroeien
2. Op weg naar samenredzaamheid
3. Perspectief op (on)betaald werk
4. Zelfstandig thuis

Het Sociaal Domein is de samenleving. De samenleving in al zijn facetten met de (professionele) vrijwilligersorganisaties, het onderwijs, sport en cultuur. En de ondersteuning aan inwoners die het zonder ondersteuning niet redden. In de Nota Sociaal Domein 2023 - 2028, die we samen met de gemeenten Harderwijk en Zeewolde hebben opgesteld, is het beleid voor de komende jaren vastgelegd. Dit is, samen met onze partners, verder uitgewerkt in een lokale uitvoeringsagenda. Hierin is een viertal opgaven benoemd: kansrijk opgroeien, op weg naar samenredzaamheid, zelfstandig thuis en perspectief op onbetaald werk.

Voor het Sociaal Domein geven we invulling aan een kostenbesparing, oplopend tot € 2,7 miljoen in 2027, zoals meegenomen in de Kadernota 2024. Dit mag niet ten koste gaan van de meest kwetsbare inwoners. We streven naar versterking van het aanbod in het voorveld zodat een verschuiving kan plaatsvinden van specialistische ondersteuning (maatwerk) naar laagdrempelige ondersteuning dichtbij de inwoner. We doen dit gezamenlijk met onze partners, zoals Meerinzicht, CJG, Sociaal Team, Leefbaarheidsteam en Interactie.

Om zowel de raad, het college als de organisatie beter in staat te stellen om te kunnen sturen en monitoren op zowel beleidsmatige als financiële resultaten zijn we gestart met een verbetertraject ‘sturing en monitoring Sociaal Domein’ in samenwerking met Harderwijk, Zeewolde en Meerinzicht.

Kansrijk opgroeien

Wat willen we bereiken

Kansrijk opgroeien gaat over gelijke kansen voor alle kinderen en jongeren om zich te ontwikkelen in de volle breedte: in onderwijs, sport, persoonlijke ontwikkeling en gezondheid. Een kind- en gezinsvriendelijke opvoedings- en opgroeiomgeving. Een pedagogische samenleving biedt daarvoor de basis. Binnen de opgave Kansrijk opgroeien ligt de uitdaging erin dat alle kinderen gezond en veilig opgroeien, hun talenten ontwikkelen en naar vermogen meedoen.

De volgende doelstellingen worden ter vaststelling voorgelegd in de Nota Sociaal Domein Ermelo, Harderwijk en Zeewolde (in 2023):

1. Alle jeugdigen kunnen gezond en veilig opgroeien in een kansrijke omgeving
2. Het gezin en de omgeving van jeugdigen zijn voldoende toegerust om alledaagse problemen op te kunnen vangen
3. Jeugdigen en/of hun ouders met een ondersteuningsvraag worden goed en snel geholpen (goed is goed genoeg/normaliseren)
4. Jeugdigen groeien op met gelijke kansen en ontwikkelen hun talenten op een manier die bij hen past (onderwijs, sport, cultuur)

Sport spelen en bewegen

Spelen, sporten, bewegen en ontmoeten zijn van onschatbare waarde. Een goed gebruik van de openbare ruimte maakt Ermelo levendig en vitaal. Het draagt bij aan de ontwikkeling van Ermelo als een gezonde en aantrekkelijke plek om te wonen. Deze inzet draagt bij aan de maatschappelijke opgaven zoals Ermelo deze heeft geformuleerd: Kansrijk opgroeien en Op weg naar samenredzaamheid.

Onderwijshuisvesting

We zetten in op frisse en duurzame schoolgebouwen (inclusief kinderopvang en andere maatschappelijke functies) met een sterke wijkfunctie. We zorgen hierin doorlopend door de uitvoering van ons integraal huisvestingsplan.

Wat gaan we daarvoor doen

In de uitvoeringsagenda voor het onderdeel ‘kansrijk opgroeien’ is er onder meer aandacht voor:

- Lichte hulpverlening voorliggend aanbieden
- Implementatie van OKO (Opgroeien in een kansrijke omgeving)
- Positioneren van het jongerenwerk als preventieve functie
- Opstellen van een onderwijsvisie, als onderlegger voor het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs
- Nieuwbouw / kindcentrum voor De Klokbeek en Augustinusschool
- Het opstellen en uitwerken van een speelvisie

Wat mag het kosten

	Rekening 2022	Begroting 2023 (na wijzigingen)			Begroting 2024			Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Saldo	Saldo	Saldo
PROGB Samen Leven in Ermelo										
OPGROEIEN Kansrijk opgroeien	13.458	15.594	-528	15.066	18.285	-586	17.699	17.277	17.148	18.277

(Bedragen x € 1.000,-)

-/- = voordeel

Risico's

Financiële risico's

De tien belangrijkste financiële risico's zijn opgenomen in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheer. Volstaan wordt met een verwijzing naar deze paragraaf.

Bij de reeds opgestelde bouwstenen ter invulling van de taakstelling Sociaal Domein zijn randvoorwaarden opgenomen. Deze voorwaarden zijn van belang voor de haalbaarheid van de betreffende bouwsteen. Op het moment dat er niet aan de gestelde voorwaarden voldaan wordt, ontstaat het risico dat het beoogde financiële effect niet of in mindere mate wordt behaald.

Vastgesteld beleid

- Nota Sociaal Domein (wordt naar verwachting in 2023 vastgesteld)
- Verordening bekostiging leerlingenvervoer Ermelo 2022
- Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs gemeente Ermelo 2015
- Subsidieregeling Kinderopvang gemeente Ermelo 2022
- Besluit Jeugdwet
- Beleidsregels maatschappelijke ondersteuning gemeente Ermelo, Harderwijk en Zeewolde 2022
- Kwaliteitskader Kinderopvang 2022
- Tijdelijke regionale subsidieregeling continuïteit jeugdhulp en Wmo Noord-West-Veluwe en Zeewolde 2021
- Beleidsregels Persoonsgebonden budget Beschermd Wonen gemeente Ermelo 2021
- Mandaatbesluit Tijdelijke regionale subsidieregeling continuïteit van cruciale zorgaanbieders – Noord-West-Veluwe en Zeewolde 2021
- Beleidsregels handhaving Wet kinderopvang en kwaliteitseisen peuterspeelzalen Ermelo 2013
- Beleidsregel bekostiging lokalen bewegingsonderwijs gemeente Ermelo 2015
- Subsidieregeling Sociaal Domein Ermelo 2022

Op weg naar samenredzaamheid

Wat willen we bereiken

De opgave 'Op weg naar samenredzaamheid' is erop gericht dat inwoners van Ermelo zich zo veel mogelijk zelf kunnen redden op alle levensterreinen, met hulp van mensen uit hun netwerk. Ondersteuning vanuit de gemeente is gericht op het zo snel, eenvoudig en duurzaam mogelijk oplossen van meervoudige problemen.

De volgende doelstellingen worden ter vaststelling voorgelegd in de Nota Sociaal Domein Ermelo, Harderwijk en Zeewolde (in 2023):

1. Samenredzaamheid van buurten en wijken is versterkt
2. Hulp en ondersteuning vanuit de gemeente is gericht op het zo snel, eenvoudig en duurzaam mogelijk oplossen van ondersteuningsvragen
3. Gelijke kansen in een inclusieve samenleving bevorderen
4. Inzet op een gezonde generatie in 2040 en stimuleren van een gezonde leefstijl

Sportcentrum De Zanderij

Het nieuwe sportcentrum De Zanderij wordt begin 2024 formeel overgedragen aan de huurder Interactie Sportbedrijf Ermelo B.V. Voor de vrijkomende locatie wordt een plan ontwikkeld voor de toekomstige invulling. Het nieuwe sportcentrum is een centrale plek die voor veel inwoners bijdraagt aan een gezonde leefstijl.

Wat gaan we daarvoor doen

In 2023 wordt samen met organisaties een uitvoeringsagenda opgesteld aan de hand van bovengenoemde doelen. In 2024 zullen we hier invulling aan gaan geven via onder meer de volgende initiatieven:

- Bewonersinitiatieven faciliteren (Versterken Leefbaarheidsteam)
- Ontmoetingsplekken faciliteren
- Wijkplannen opstellen samen met bewoners
- GGZ in de wijk: samenwerking versterken en afspraken maken over werkwijze overlast
- Preventie-akkoord uitvoeren
- Gezondheidsbeleid koppelen aan andere domeinen (health in all policies)
- Positieve gezondheid implementeren
- Regioplan laaggeletterdheid uitvoeren
- Uitvoeren inclusie- en diversiteitsagenda
- Samen met cultuurpartners uitvoering geven aan het cultuurbeleid
- Wij zoeken verder naar een geschikte locatie voor de opvang van vluchtelingen en / of ontheemden.

Wat mag het kosten

	Rekening 2022	Begroting 2023 (na wijzigingen)			Begroting 2024			Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Saldo	Saldo	Saldo
PROGB Samen Leven in Ermelo										
SAMENREDZH Op weg naar samenredzaamheid	5.248	6.755	-1.257	5.498	8.144	-1.122	7.022	7.376	7.226	6.226

(Bedragen x € 1.000,-)

Risico's

Financiële risico's

De tien belangrijkste financiële risico's zijn opgenomen in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheer. Volstaan wordt met een verwijzing naar deze paragraaf.

Bij de reeds opgestelde bouwstenen ter invulling van de taakstelling Sociaal Domein zijn randvoorwaarden opgenomen. Deze voorwaarden zijn van belang voor de haalbaarheid van de betreffende bouwsteen. Op het moment dat er niet aan de gestelde voorwaarden voldaan wordt, ontstaat het risico dat het beoogde financiële effect niet of in mindere mate wordt behaald.

Vastgesteld beleid

- Nota Sociaal Domein (wordt naar verwachting in 2023 vastgesteld)
- Subsidieregeling Culturele projecten Ermelo 2022
- Subsidieregeling Dorpendeal Ermelo-West 2021
- Beleidsregels maatschappelijke ondersteuning gemeente Ermelo, Harderwijk en Zeewolde 2022
- Integrale verordening sociaal domein gemeenten Ermelo, Harderwijk en Zeewolde 2023
- Verordening Adviesraad Sociaal Domein Ermelo 2016
- Mandaatbesluit Tijdelijke regionale subsidieregeling continuïteit van cruciale zorgaanbieders – Noord-West-Veluwe en Zeewolde 2021

Perspectief op (on)betaald werk

Wat willen we bereiken

De opgave 'Bestaanszekerheid en perspectief op (on)betaald werk' richt zich op het voorkomen van financiële problemen en werkloosheid, en het bevorderen van de doorstroming naar (betaald) werk voor mensen met een uitkering. Dit betekent concreet dat we inwoners, ondernemers en zelfstandigen ondersteunen bij het voorkomen van schulden. En dat we hen begeleiden naar betaald werk, op een laagdrempelige en efficiënte manier.

De volgende doelstellingen worden voorgelegd, ter vaststelling in de Nota Sociaal Domein Ermelo, Harderwijk en Zeewolde (in 2023):

1. Het vergroten van bestaanszekerheid
2. Werkzoekenden doen naar vermogen mee in de samenleving
3. Ondersteuning aan werkzoekenden biedt perspectief op (on)betaald werk

Wat gaan we daarvoor doen

In de Uitvoeringsagenda 2024 -2025, behorend bij de Nota Sociaal Domein, wordt door het college uitvoering gegeven aan de vastgestelde doelen, kaders en uitgangspunten.

Binnen de opgave 'perspectief op (on)betaald werk' zorgen we voor inzicht in het bijstandsbestand en werken we nauw samen met werkgevers en partners bij begeleiding van werknemers uit de bijstand.

Re-integratie

We zetten vanuit de Participatiewet in op het bewegen van inwoners naar (on)betaald werk. We doen dit samen met onze netwerkpartners zoals het werkgeversloket, Inclusief Groep en Factor Werk. Voor inwoners die blijvend niet regulier kunnen werken organiseren we werk in een beschutte omgeving.

Minimabeleid

We houden het aantal werkenden dat onder het sociaal minimum leeft zo laag mogelijk. In 2023 evalueren we het minimabeleid en zo nodig passen we dit aan, waarbij de economische ontwikkelingen, zoals inflatie (deels door stijgende energieprijzen), koopkrachtontwikkeling en mogelijke recessie worden meegenomen. We geven doorlopend uitvoering aan het minimabeleid en schuldhulpverlening.

Wet inburgering

De reguliere re-integratiemiddelen worden ingezet voor bijstandsgerechtigden en statushouders. De Wet inburgering beoogt dat statushouders zo snel mogelijk participeren in de samenleving. We zetten de benodigde middelen in om dit te realiseren.

Wat mag het kosten

	Rekening 2022	Begroting 2023 (na wijzigingen)			Begroting 2024			Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Saldo	Saldo	Saldo
PROGB Samen Leven in Ermelo										
WERK Perspectief op (on)betaald werk	6.918	14.341	-5.604	8.737	13.696	-6.444	7.252	6.982	6.903	6.903

(Bedragen x € 1.000,-)

Risico's

Financiële risico's

De tien belangrijkste financiële risico's zijn opgenomen in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheer. Volstaan wordt met een verwijzing naar deze paragraaf.

Bij de reeds opgestelde bouwstenen ter invulling van de taakstelling Sociaal Domein zijn randvoorwaarden opgenomen. Deze voorwaarden zijn van belang voor de haalbaarheid van de betreffende bouwsteen. Op het moment dat er niet aan de gestelde voorwaarden voldaan wordt, ontstaat het risico dat het beoogde financiële effect niet of in mindere mate wordt behaald.

Vastgesteld beleid

- Nota Sociaal Domein (wordt naar verwachting in 2023 vastgesteld)
- Uitvoeringsbesluit WMO 2015
- Inkomensbesluit volksverzekeringen en sociale voorzieningen
- Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004
- Beleidsregels Re-intergratie Participatiewet, IOAW en IOAZ 2017
- Beleidsregels bijzondere bijstand
- Integrale verordening sociaal domein gemeente Ermelo 2021
- Regeling tegemoetkoming zorgkosten chronisch zieken en mensen met een beperking Ermelo 2017
- Toeslagenverordening WWB en WJ
- Beleidsregels maatschappelijke ondersteuning gemeente Ermelo, Harderwijk en Zeewolde 2022
- Integrale verordening sociaal domein gemeenten Ermelo, Harderwijk en Zeewolde 2023
- Verordening Adviesraad Sociaal Domein Ermelo 2016
- Mandaatbesluit Tijdelijke regionale subsidieregeling continuïteit van cruciale zorgaanbieders – Noord-West-Veluwe en Zeewolde 2021
- Beleidsregels schuldhulpverlening Ermelo 2021
- Verordening beslistermijn schuldhulpverlening Ermelo 2021
- Beleidsregels uitstroompremie naar werk Ermelo Harderwijk Zeewolde 2022

Zelfstandig thuis

Wat willen we bereiken

Steeds meer inwoners met een zorg- en/of ondersteuningsvraag wonen in de buurten en wijken. Inwoners komen er niet of minder snel voor in aanmerking om in een verblijfssetting met toezicht, of nabij verzorgenden te verblijven.

Binnen het subprogramma Zelfstandig thuis anticiperen we op een toenemende ondersteuningsbehoefte van deze groter wordende groep.

De volgende doelstellingen worden ter vaststelling voorgelegd in de Nota Sociaal Domein Ermelo, Harderwijk en Zeewolde (in 2023):

1. Een gezonde en veilige woonomgeving voor iedereen met passend woningaanbod voor alle doelgroepen
2. Ouderen wonen naar tevredenheid zelfstandig thuis
3. Ouderen hebben regie over hun eigen leven en kunnen op een gezonde manier oud worden
4. Inwoners met een ondersteuningsvraag worden tijdig, passend en nabij ondersteund zodat zij (zo lang mogelijk) zelfredzaam zijn

Wat gaan we daarvoor doen

In het Uitvoeringsprogramma Sociaal Domein gemeente Ermelo wordt door het college uitvoering gegeven aan de vastgestelde doelen, kaders en uitgangspunten uit de Nota Sociaal Domein.

Binnen de opgave 'langer zelfstandig thuis' zetten we onder meer in op:

- Het ontwikkelen van activiteiten om eenzaamheid te bestrijden
- Onderzoek naar samenhang en samenwerking maatwerkvoorzieningen en algemene voorzieningen
- Het in kaart brengen van de omvang van aandachtsgroepen, en de woningbehoefte voor specifieke doelgroepen in verbinding met het programma 'Samen Wonen in Ermelo'
- Uitvoering en herziening Regioaanpak Samen tegen Huiselijk Geweld

Vanuit het Integraal Zorg Akkoord (IZA) en het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) is de gemeente gevraagd om zich actief in te zetten op het gebied van leefstijl en gezondheid. Onderliggende visie is het vergroten van de bewustwording dat inwoners eigen regie op het leven hebben en daar vervolgens de ondersteuning op inrichten.

Wat mag het kosten

	Rekening	Begroting 2023 (na wijzigingen)	Begroting 2024	Begroting	Begroting	Begroting

	2022							2025	2026	2027
	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Saldo	Saldo	Saldo
PROGB Samen Leven in Ermelo										
THUIS Zelfstandig thuis	8.198	10.363	-137	10.226	9.341	-134	9.207	9.095	8.729	8.7

(Bedragen x € 1.000,-)

-/- = voordeel

Risico's

Financiële risico's

De tien belangrijkste financiële risico's zijn opgenomen in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheer. Volstaan wordt met een verwijzing naar deze paragraaf.

Bij de reeds opgestelde bouwstenen ter invulling van de taakstelling Sociaal Domein zijn randvoorwaarden opgenomen. Deze voorwaarden zijn van belang voor de haalbaarheid van de betreffende bouwsteen. Op het moment dat er niet aan de gestelde voorwaarden voldaan wordt, ontstaat het risico dat het beoogde financiële effect niet of in mindere mate wordt behaald.

Vastgesteld beleid

- Nota Sociaal Domein (wordt naar verwachting in 2023 vastgesteld)
- Uitvoeringsbesluit WMO 2015
- Beleidsregels maatschappelijke ondersteuning gemeente Ermelo, Harderwijk en Zeewolde 2022
- Integrale verordening sociaal domein gemeenten Ermelo, Harderwijk en Zeewolde 2023
- Verordening Adviesraad Sociaal Domein Ermelo 2016
- Mandaatbesluit Tijdelijke regionale subsidieregeling continuïteit van cruciale zorgaanbieders – Noord-West-Veluwe en Zeewolde 2021
- Tijdelijke regionale subsidieregeling continuïteit jeugdhulp en Wmo Noord-West-Veluwe en Zeewolde 2021
- Maatschappelijke bijdrageregeling en computerregeling Ermelo 2022
- Mandaatbesluit tijdelijke overeenkomsten Wmo 2015: producten begeleiding groep regulier en begeleiding groep arbeidsmatig 2021
- Subsidieregeling gemeenschappelijk gebruik van Wmo-maatwerkvoorzieningen Ermelo 2022
- Verordening tegemoetkoming aannemelijke meerkosten personen met een chronische ziekte of een beperking Ermelo 2022

Programma Samen Leven: Indicatoren

Indicator	Eenheid	Periode	Ermelo	Nederland	Bron
Niet-sporters	%	2020	52,4	49,3	Gezondheidsmonitor volwassenen (en ouderen), GGD'en, CBS en RIVM
Personen met bijstandsuitkeringen	per 10.000 inwoners	2021	233,2	431,2	CBS - Participatiewet
Lopende re-integratievoorzieningen	per 10.000 inw van 15-64jr	2022	282,9	197,7	CBS - Participatiewet
Cliënten met een maatwerkarrangement WMO	per 10.000 inw	2022	770	700	CBS - Monitor Sociaal Domein WMO
Achterstand onder jeugd - Kinderen in uitkeringsgezin	%	2021	3	6	CBS Jeugd
Achterstand onder jeugd - Werkloze jongeren	%	2021	2	2	CBS Jeugd
Vroegtijdige schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)	%	2021	1,5	1,9	DUO/Ingrado
Absoluut verzuim	per 1.000 leerlingen	2017	0	1,8	DUO/Ingrado
Relatief verzuim	per 1.000 leerlingen	2022	9	24	DUO/Ingrado
Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	2022	13,9	13,2	CBS Jeugd
Jongeren met jeugdreclassering	%	2022	0,2	0,3	CBS Jeugd
Jongeren met jeugdbescherming	%	2022	2	1,2	CBS Jeugd

bron: waarstaatjegemeente.nl (31 juli 2023)

Welke Verbonden Partijen zijn betrokken bij Programma Samen Leven

Bij de uitvoering van het programma Samen Leven in Ermelo zijn de volgende verbonden partijen betrokken:

- [GGD Noord- en Oost- Gelderland \(GGD NOG\)](#)
- [Meerinzicht \(MIZ\)](#)
- [Interactie](#)
- [Inclusief Groep N.V.](#)

Programma Samen Wonen in Ermelo

Algemeen

Dit programma bestaat uit de navolgende 5 subprogramma's:

1. Verkeer en Vervoer
2. Ruimtelijke Ordening
3. Kwaliteit openbare ruimte
4. Wonen
5. Duurzaamheid en Milieu

Verkeer en Vervoer

Wat willen we bereiken

We willen uitvoering geven aan het nog vast te stellen uitvoeringsprogramma van de mobiliteitsvisie en het wegenbeheerplan. We willen zorgen voor een veilige, duurzaam ingerichte, groene en vitale omgeving waarbij de bereikbaarheid hoog is.

Wat gaan we daarvoor doen

We geven uitvoering aan het uitvoeringsplan dat tot 2032 loopt. Er zal een nieuw wegenbeheerplan opgesteld worden waarbij we rekening houden met taakstellingen. We zijn betrokken bij veel (bouw)ontwikkelingen. Daarnaast gaan we door met het onderzoek met ProRail en Nijkerk over de spoorwegovergangen en de aanleg van het fietspad over de Zeeweg-Schaapsdijk.

Wat mag het kosten

	Rekening 2022	Begroting 2023 (na wijzigingen)			Begroting 2024			Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Saldo	Saldo	Saldo
PROGC Samen Wonen in Ermelo										
V&V Verkeer en Vervoer	3.493	4.688	-106	4.582	4.264	-110	4.154	4.089	4.227	4.154

(Bedragen x € 1.000,-)

-/- = voordeel

Risico's

Financiële risico's

De tien belangrijkste financiële risico's zijn opgenomen in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheer. Volstaan wordt met een verwijzing naar deze paragraaf.

Vastgesteld beleid

- Mobiliteitsvisie 2022-2030
- Uitvoeringsprogramma 2024-2032
- Kwaliteit fietsvoorzieningen Ermelo
- Bewust verlichten

Ruimtelijke Ontwikkeling

Wat willen we bereiken

In Ermelo is de afgelopen jaren een flink aantal ruimtelijke plannen opgestart, die zich allemaal in een verschillende fase bevinden. Voor de belangrijkste ontwikkelingen hebben we hieronder weergegeven wat we met deze plannen willen bereiken. Daarnaast wordt er, vaak op initiatief van de gemeente, gewerkt aan visievorming voor verschillende gebieden in Ermelo. Dit is vaak een proces dat langere tijd beslaat. In de komende periode willen we deze visie een flinke stap verder brengen. Tot slot vinden we het belangrijk dat ons beleid actueel en toepasbaar is. Daarom zetten we in op de verdere implementatie van de Omgevingswet, die per 1 januari 2024 in werking treedt, maar ook op een aantal andere specifieke beleidsonderwerpen.

Ruimtelijke plannen

Markt 2.0

We willen dat de Markt een aantrekkelijke invulling krijgt. Hierin wordt voorzien door de uitbreiding van winkelruimte, parkeerruimte en de opwaardering van de kwaliteit van de openbare ruimte.

Veldwijk

Deze ontwikkeling bestaat uit verschillende deelgebieden.

- Deelgebied A, C en D: willen we ontwikkelen tot een gebied waar het goed en fijn wonen is. Daarom wordt er door de ontwikkelaar een plan ontwikkeld voor de bouw van de woningen en de aanleg van het openbaar gebied. De gemeente begeleidt en toetst dit plan.
- Deelgebied B: Hier willen we mogelijk maken dat er een Zorgpark voor GGz-Centraal wordt gecreëerd met plek voor de huidige bewoners van het zorgpark én toekomstige bewoners.

Voormalige Calluna-terrein en Balversaal

De inzet voor beide locaties is dat er een gebied wordt gerealiseerd waarin verschillende nieuwe en bestaande functies (o.a. onderwijs, wonen) onderling goed op elkaar aansluiten. De oude sportaccommodatie wordt hierbij gesloopt. Bij de planvorming willen we aansluiting zoeken bij andere ontwikkelingen in Ermelo Zuid-West.

De Enk

De al gestarte ontwikkeling gericht op het toekomstbestendiger maken van de bedrijvigheid in de Enk willen we voortzetten. Fase 1 is in uitvoering en fase 2 richt zich op het verplaatsen van de Hema en waar mogelijk het ontwikkelen van een supermarkt.

Hart van Horst

Voor dit gebied zetten we in op het realiseren van woningbouw aanvullend op het ontwikkelingsperspectief Horst en Telgt. Dit traject volgt uit de eerder opgestelde visie voor Horst en Telgt.

(Her)ontwikkeling raadhuisplein

Het project, waarbij we de panden aan het Raadhuisplein 8 en 10 en Stationsstraat 118 vervangen, willen we voortzetten. Daarbij blijft wonen de hoofdfunctie, maar worden in de plint ook aanvullende functies gerealiseerd.

De Boskamer

Voor dit gebied willen we de gronden en opstallen saneren, waar mogelijk in samenwerking met grondeigenaren. Hierbij is ook een beeld nodig van welke functies hier in de toekomst mogelijk zijn, zoals wonen en werken.

Ruimtelijke visieontwikkeling

Zoekzones grootschalige woningbouw

We willen inzicht krijgen in locaties waar op termijn grootschalige woningbouw (meer dan 50 woningen) mogelijk is en daar een plan voor maken. Dit vanwege de langlopende doorlooptijden van ontwikkelingen.

Gebiedsvisie Buitengebied-Oost

We zetten in op het realiseren van een gebiedsvisie voor het Buitengebied-Oost. Het proces en de inhoud van de gebiedsvisie heeft als doel het behoud en waar mogelijk het versterken van de leefbaarheid in Buitengebied-Oost. Om op deze wijze antwoord te geven op de ontwikkelingen in het gebied en hierop een visie te hebben voor en door het gebied.

Gebiedsperspectief GEUS

Voor de Veluwe enclave GEUS hebben de betrokken overheidspartijen (Barneveld, Ermelo, Nunspeet, Apeldoorn, waterschap) afgesproken gezamenlijk op te trekken bij de transitie van het landelijk gebied in de GEUS enclave en te komen tot een gedragen nieuw perspectief. De Veluwe enclave GEUS (Garderen, Elspeet, Uddel en Speuld) bevindt zich in en rondom Natura 2000 gebied. Er is sprake van intensieve veehouderij. De uitstoot van stikstof van deze intensieve landbouw heeft een negatief effect op de natuur en leefbaarheid in het gebied. Daarom willen we gezamenlijk tot een goed perspectief komen voor deze ondernemers en met elkaar nadenken over wat er moet gebeuren met de bestemming en invulling van de ruimte die mogelijk beschikbaar zou kunnen komen.

Visie Zandkamp

Ook voor het gebied de Zandkamp willen we een visie ontwikkelen. Deze ontwikkeling heeft een nauwe relatie met een onderzoek naar de toekomst van de gemeentewerf.

Specifieke beleidsonderwerpen

Omgevingswet

We zetten ons in om de Omgevingswet goed te implementeren. Daarbij maken we onderscheid tussen de korte termijn (wat kan en moet er voor de ingangsdatum gebeuren) en de (middel)lange termijn (waarvoor hebben we langer de tijd). De nieuwe Omgevingswet staat voor een goede balans tussen het benutten en beschermen van de fysieke leefomgeving. Ook biedt de Omgevingswet de mogelijkheid om met overzichtelijker regels de leefomgeving meer in samenhang in te richten. Het biedt daarnaast meer ruimte voor lokaal maatwerk en leidt tot een betere en op den duur snellere besluitvorming. Deze wet heeft impact voor inwoners en bedrijven, maar zeker ook op de gemeentelijke organisatie.

Erfgoed

We zetten ons in om het lokale erfgoed te behouden en beleefbaar te maken. Dit op basis van de Beleidsnotitie Monumentenzorg die in 2022 is vastgesteld door de gemeenteraad.

Nota Grondbeleid

We willen de nota uitgangspunten grondbeleid actualiseren, zodat we een goed instrument in handen hebben om onze beleidsvoornemens te realiseren.

Vitale Vakantieparken

Regionaal willen we blijven samenwerken met tien andere gemeenten en de provincie in het programma Vitale Vakantieparken Veluwe. Revitalisering geven we vorm langs twee sporen:

1. Het ontwikkelspoor: recreatieondernemers waar mogelijk ruimte geven voor innovatie en groei
2. Het transformatie spoor: hierbij wordt bekeken of een transformatie naar andere functies wenselijk en mogelijk is

De keuze voor een van beide sporen is onder meer afhankelijk van het recreatieve

toekomstperspectief, de ligging, eigendomssituatie en wens van de parkeigenaren. De gebiedsgerichte aanpak richt zich op de verschillende deelgebieden: cluster Horst, cluster Drieërweg, cluster Strokel & Tonsel en Buitengebied. Voor de parken in het buitengebied wordt maatwerk gehanteerd.

Wat gaan we daarvoor doen

Ruimtelijke plannen

Markt 2.0

In 2023 wordt het definitieve ontwerp voltooid. Vervolgens worden de werkzaamheden gefaseerd uitgevoerd afhankelijk van parkeerdruk en de bouwactiviteiten van Borghese aan de zuidzijde van de Markt.

Veldwijk

- Deelgebied A: We gaan de plannen van de ontwikkelaar begeleiden, toetsen en faciliteren zodat er woningen kunnen worden gerealiseerd en een kwalitatief hoogwaardig openbaar gebied kan worden overgenomen.
- Deelgebied B: We hebben het ruimtelijk kader vastgesteld en de bouwplannen die door GGZ of ontwikkelaars worden ingediend worden daaraan getoetst. Het openbaar gebied wordt door GGZ-Centraal aangelegd en we zorgen ervoor dat het een goed en duurzaam aangelegd gebied wordt wat we op termijn kunnen overnemen.
- Deelgebied C en D: We gaan samen met de eigenaar van de grond, GGZ Centraal, de voorbereidingen treffen voor de herontwikkeling van de deelgebieden C en D zodat ook voor die deelgebieden een plan kan worden ontwikkeld en gereed kan worden gemaakt voor de bouw van woningen en de aanleg van groen en wegen.

Voormalige Calluna-terrein en Balverszaal

Het in 2023 opgestelde Project Initiatie Document wordt uitgevoerd. De toekomstige mogelijkheden voor beide locaties worden in beeld gebracht en er wordt een haalbaarheidsanalyse uitgevoerd. Voor beide locaties ligt de focus op het verkennen van mogelijkheden voor woningbouw en eventuele aanvullende functies, zoals onderwijs.

De Enk

Zodra de anterieure overeenkomst met de initiatiefnemer is getekend, worden ruimtelijke procedures opgestart voor het verplaatsen van de Hema en de vestiging van een supermarkt.

Hart van Horst

We werken aan het opstellen van een definitieve stedenbouwkundige uitwerking voor het gebied. Afhankelijk van de besluitvorming in de raad kan aansluitend een ontwikkelstrategie worden bepaald en een omgevingsplan worden opgesteld.

(Her)Ontwikkeling Raadhuisplein

Nadat er in het najaar van 2023 een tender is uitgezet, kunnen ontwikkelaars zich melden. De inschrijvingen worden getoetst aan de gestelde voorwaarden. Vervolgens wordt er een keuze gemaakt voor een ontwikkelaar, waarna de vervolgstappen tot een definitieve invulling worden gezet. Eén van deze stappen is het overdragen van de grond.

De Boskamer

Er wordt verder gewerkt aan de voorbereiding van de sanering. Het tempo van deze ontwikkeling is sterk afhankelijk van de uitkomsten van flora- en faunaonderzoeken. Op basis van de reeds beschikbare visie van het gebied wordt een omgevingsplan opgesteld.

Ruimtelijke visieontwikkeling

Zoekzones grootschalige woningbouw

Op basis van de uitkomsten van het verdiepende onderzoek dat eind 2023 wordt gepresenteerd, stellen wij een vervolgproces voor. Op basis van de gekozen strategie worden er diverse onderzoeken en berekeningen gemaakt. Het uiteindelijke doel is om een onafhankelijk stedenbouwkundig ontwerp op te stellen voor een zone met grootschalige woningbouw met bijbehorend communicatie- en participatietraject.

Gebiedsvisie Buitengebied-Oost

De buurtvereniging Speuld neemt het voortouw in de ontwikkeling van de gebiedsvisie. De gemeentelijke rol bestaat primair uit meedenken, het bewaken van de kaders, de link met GEUS en het provinciale programma landelijk gebied. Wij zorgen ook voor het aanvragen van de subsidie en voor de verantwoording daarvan. Hiernaast regelt de gemeente het aanleveren van relevant materiaal zoals beleidskaders en draagt zorg voor het besluitvormingsproces. Naar verwachting is de gebiedsvisie rond de zomer van 2024 klaar.

Gebiedsperspectief GEUS

In 2023 is er een startnotitie gemaakt en deze vormt samen met de intentieovereenkomst tussen de overheidspartijen de start voor de verkenningsfase. De verkenningsfase levert in 2024 een door het gebied gedragen ambitiedocument op. Het ambitiedocument bestaat uit een integrale visie en plan op hoofdlijnen, ontwikkelstrategie en samenwerkingsovereenkomst. Aansluitend aan het opstellen van het ambitiedocument kan gestart worden met de uitwerking en uitvoering van projecten en maatregelen binnen het GEUS gebied.

Visie Zandkamp

Zodra er duidelijkheid is over de toekomst van de Gemeentewerf kan de visieontwikkeling voor dit gebied worden opgestart.

Specifieke beleidsonderwerpen

Omgevingswet

Sinds dit jaar is bekend dat de Omgevingswet op 1 januari 2024 daadwerkelijk in werking treedt. De daadwerkelijke implementatie duurt echter verschillende jaren. In de eerste periode focussen wij op processen die in het eerste kwartaal van 2024 moeten plaatsvinden. Het gaat met name over de werkwijze voor het aanvragen van omgevingsvergunningen. Daarnaast en daarna komt de nadruk meer te liggen op de beleidsmatige aspecten, zoals het opstellen van omgevingsplannen, het vertalen van de bruidsschat, etc.

Nota Grondbeleid

In 2024 wordt na een onderzoek naar de actuele grondprijzen de nota uitgangspunten grondbeleid geactualiseerd. De verschillende instrumenten van het grondbeleid worden gewogen. Er wordt een afweging gemaakt tussen facilitaire en actieve grondpolitiek en de daarbij behorende financiële doorrekeningen zijn gemaakt.

Erfgoed

Er wordt ingezet op het opnemen van monumenten in het omgevingsplan, het digitaliseren van erfgoed en het samenwerken met lokale en regionale organisaties en eigenaren van monumenten. Daarnaast gaan we de komende jaren met de betrokken eigenaren aan de slag met de planvorming voor de herbestemming en restauratie van meerdere (gemeentelijke) monumenten, onder andere op Veldwijk.

Vitale vakantieparken

We blijven de komende jaren binnen het regionale programma Vitale Vakantieparken Veluwe samenwerken met de betrokken gemeenten, de provincie en diverse andere partijen. Er wordt ingezet op:

- Horst: Het merendeel van de 14 recreatieparken binnen dit cluster heeft een woonbestemming gekregen. We blijven de parkeigenaren en VvE's waar nodig ondersteunen bij hun plannen en werken aan een plan voor aanpassing van de infrastructuur.
- Drieërweg: Binnen het cluster Drieërweg liggen voornamelijk vitale, aantrekkelijke recreatieparken. In dit gebied wordt ingezet op behoud en versterking van recreatie.
- Strokel & Tonsel: Voor de parken in dit gebied willen we beleid ontwikkelen om een transformatie naar wonen mogelijk te maken. Voor de parken in het zuidoostelijk deel aan de Haspel en Eendenparkweg, zetten we in op behoud van en terug bewegen naar recreatie.
- Buitengebied: We ontwikkelen beleid om een transformatie naar andere functies van een deel van deze parken mogelijk te maken. Wij ondersteunen de parkeigenaren de komende jaren bij hun plannen.
- Omgevingsplan Recreatieterreinen: We stellen een Omgevingsplan op voor alle recreatieterreinen dat meer ruimte en flexibiliteit geeft aan ondernemers en er tegelijkertijd voor zorgt dat andere waarden zoals natuur ook gerespecteerd blijven.

Wat mag het kosten

	Rekening 2022	Begroting 2023 (na wijzigingen)			Begroting 2024			Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Saldo	Saldo	Saldo
PROGC Samen Wonen in Ermelo										
RO Ruimtelijke Ontwikkeling	967	1.797	-1.530	267	3.107	-634	2.473	1.909	1.823	1.714

(Bedragen x € 1.000,-)

-/- = voordeel

Risico's

Financiële risico's

De tien belangrijkste financiële risico's zijn opgenomen in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheer. Volstaan wordt met een verwijzing naar deze paragraaf.

Vastgesteld beleid

- Beleid afweging woningbouw
- Omgevingsvisie Ermelo (2022)
- Verordening Toekomstigbestendige lening gemeente Ermelo
- Structuurvisie Landgoed Veldwijk en Hoge Riet
- Masterplan Oranjepark
- Visie Ontwikkelingsperspectief Horst en Telgt (2021)
- Functieveranderingsbeleid (2022)

Kwaliteit Openbare Ruimte

Wat willen we bereiken

Sport, spelen en bewegen

Spelen, sporten, bewegen en ontmoeten zijn van onschatbare waarde. Een goed gebruik van de openbare ruimte maakt Ermelo levendig en vitaal. Het draagt bij aan de ontwikkeling van Ermelo als een gezonde en aantrekkelijke plek om te wonen. Speeltuinen en sportplekken zijn dé plekken

waar onze inwoners elkaar ontmoeten.

Buiten spelen is niet alleen erg leuk, maar het draagt sterk bij aan de ontwikkeling van kinderen. Kinderen die buiten spelen ontwikkelen zich gezonder, slimmer en socialer. Spelen zien we als de opstap naar een leven met meer beweging! Om dit te borgen willen we sport en spel meer gaan verbinden door middel van programmering rondom de speelplekken. Deze inzet draagt bij aan de maatschappelijke opgaven zoals Ermelo deze heeft geformuleerd: Kansrijk opgroeien en Op weg naar samenredzaamheid.

Openbaar groen

De gemeente Ermelo beheert de groene voorzieningen in de openbare ruimte. Deze leveren een positieve bijdrage aan een groen Ermelo, zowel binnen als buiten de bebouwde kom.

Bossen en heide

De gemeente Ermelo heeft in totaal 600 hectare bos, 1.000 hectare heide en 160 hectare overige natuur in haar beheer. Het in bezit hebben van zo'n verscheidenheid aan bos- en natuurgebieden, brengt een verantwoordelijkheid met zich mee om deze gebieden zo optimaal en zo duurzaam mogelijk te beheren.

Bossen (Beheerplan Bosbeheer 2019-2029)

Het hoofddoel van het bosbeheer in Ermelo is het kwalitatief en kwantitatief duurzaam in stand houden van het gehele bosareaal dat in bezit is van de gemeente. In het beheer wordt gestreefd naar een stabiel bos waarin de verschillende functies; natuur, recreatie, cultuurhistorie en houtoogst optimaal tot hun recht komen en voor toekomstige generaties geborgd zijn. E.e.a. is uitgewerkt in het beheerplan Bossen 2019-2023.

Heide (Beheerplan heideterreinen 2023-2032)

In de langetermijnvisie wordt geschetst dat de aanpak van het heidebeheer in Ermelo op basis van voortschrijdende inzichten verschillende fasen heeft doorlopen.

Met de huidige kennis en inzichten zijn in de visie voor de komende 25 jaar de speerpunten in het beheer geformuleerd.

Naast deze speerpunten worden de maatregelen voortgezet die in de afgelopen beheerperiode succesvol zijn gebleken. Aan de hand hiervan is een beheerplan opgesteld.

Leemputten (Beheerplan Leemputten bij Staverden)

Met de Leemputten bij Staverden als Europees beschermd natuurgebied hebben we een prachtig en al jarenlang gekoesterd natuurgebied binnen onze gemeentegrenzen.

Binnen onze provincie is het één van de meest soortenrijke terreinen die vooral bekend staan om haar grote diversiteit aan voor Nederland zeldzame planten, vlinders, libellen en paddenstoelen. Vanuit het provinciale beheerplan Natura 2000 Veluwe zijn beheerdoelstellingen aan het gebied gekoppeld, die wij uitvoeren. Qua habitattypen en doelsoorten gaat het om instandhouding of toename of verbetering van areaal, verspreiding en kwaliteit.

Begraafplaats

Behoud van de bijzondere en groene sfeer op de begraafplaats, door bij het beheer meer rekening te houden met de verschillen in ontwerp en sfeer in de verschillende delen van de begraafplaats. Het groen op de begraafplaats is ook onderdeel van de openbare ruimte waar ook biodiversiteit meer zichtbaar gemaakt kan worden.

Tot aan 2050 voldoen de begraaf behoeften in Ermelo, door de begraafplaats uit te breiden met minimaal 1.125 graven.

Op basis van grafuitgifte in het verleden, de sterfteprognose en de vrije capaciteit op de gemeentelijke begraafplaats Koningsvaren, is het noodzakelijk om ruimte te creëren voor minimaal 1.125 graven voor bepaalde tijd. Algemene graven en graven voor onbepaalde tijd zijn voldoende aanwezig.

Sport spelen en bewegen

Spelen, sporten, bewegen en ontmoeten zijn van onschatbare waarde. Een goed gebruik van de openbare ruimte maakt Ermelo levendig en vitaal. Het draagt bij aan de ontwikkeling van Ermelo als een gezonde en aantrekkelijke plek om te wonen. Speeltuinen en sportplekken zijn dé plekken waar onze inwoners elkaar ontmoeten.

Wat gaan we daarvoor doen

Sport, spelen en bewegen

We houden het huidige speelaanbod veilig, schoon en op kwalitatief niveau. Dit jaar ontwikkelen wij, in samenspraak met de inwoners, een speelsonvisie waarin we koers bepalen voor de komende jaren omtrent het openbaar spelen in Ermelo. Hierbij wordt breder gekeken dan enkel speeltoestellen. We kijken naar een bredere functie van speelplekken waar inwoners elkaar kunnen ontmoeten. Ook is er oog voor de ontmoetingsplekken voor jongeren. De vervanging en het onderhoud van de speeltoestellen in de openbare ruimte wordt gecontinueerd waardoor we de veiligheid kunnen garanderen en speelplekken aantrekkelijk houden.

Openbaar groen

De gemeente Ermelo beheert de groene voorzieningen op basis van de groenvisie.

De groenvisie (2017) gaat in op de 6 waarden van het groen in Ermelo:

1. De identiteit van onze leefomgeving;
2. Het bevorderen van de gezondheid van onze inwoners en bezoekers;
3. Het behouden en versterken van biodiversiteit;

4. Het realiseren van een duurzame en klimaatbestendige gemeente;
5. Het bevorderen van een betrokken en leefbare samenleving;
6. Een gezonde lokale economie en de rol van groen daarin.

We zetten in op het duurzaam beheren van de bomenstructuur en verbeteren van de kwaliteit van het bomenbestand. Met ons boombeheer voldoen we aan de wettelijke zorgplicht.

Het beheer en onderhoud van het landschappelijk en stedelijk openbaar groen is vooral gericht op instandhouding. Vanaf 2018 wordt het stedelijk groen in het centrum op "A"-niveau onderhouden en het overige groen van Ermelo op "B"-niveau. De in 2023 bepaalde bezuiniging krijgt in 2024 invulling, hierbij kijken we kritisch naar de huidige en toekomstige inrichting en beeldkwaliteit. Gezocht wordt naar een eenvoudige en spaarzame groene inrichting, zodat het beheer daar waar mogelijk vereenvoudigd wordt.

Bossen en heide

Bos

We voeren het beheerplan bossen uit. Binnen het bosbeheer wordt onderscheid gemaakt tussen twee hoofd bostypen, het dennen-, eiken-, beukenbos (ca. 200 hectare) en Droog bos met productie (ca. 500 hectare). Dit zijn de bostypen zoals deze zijn aangewezen in het natuurbeheerplan 2017 Gelderland. Binnen het dennen-, eiken-, beukenbos is natuur de hoofdfunctie. Houttoogst is in het overgrote deel van het bostype "droog bos met productie" de belangrijkste functie.

Duurzaam bosbeheer is beheren op, en voor, de lange termijn zonder de actuele (maatschappelijke) vraagstukken en uitdagingen uit het oog te verliezen. De uitgevoerde bosinventarisatie heeft aangetoond dat het wenselijk is om de komende beheerperiode met name in te zetten op bosverjonging. Om het bos gevarieerd naar soort en leeftijd te houden is een gefaseerde aanpak nodig. Onder andere met een SPUK-subsidie van de provincie krijgt de verjonging vorm.

Heide

Uitvoering geven aan de beheersmaatregelen van het beheerplan heideterreinen. Per jaar is een set maatregelen bepaald.

- Balans zoeken natuur en recreatiedruk / toerisme
- Openhouden van het heidegebied
- Bevorderen biodiversiteit
- Tegengaan effecten verzuring, verbossing, droogte en hitte

Leemputten

In stand houden van de huidige hoge natuurwaarden en biodiversiteit; gebied is reservaat. Het gebied is te kwetsbaar om open te stellen. Continuïteit in het gevoerde reguliere beheer is het uitgangspunt. Dit betekent op basis van ontwikkelingen van vooral de vegetatie doorgaan met het kleinschalige en gefaseerd maaibeheer en plaggen.

Begraafplaats

Beheer

De begraafplaats Koningsvaren wordt duurzaam beheerd aan de hand van de visie begraafplaats (2010-2025) en het beheerplan (2020-2024) op CROW beeldkwaliteit niveau A. Op de begraafplaats is een deel van de beplanting aan renovatie toe. In 2022 is gestart met het renoveren van diverse groenvakken. Dit wordt voortgezet. Bij het beheer en onderhoud is het belangrijk om voortdurend het afgesproken kwaliteitsniveau te bewaken en wanneer dit niet meer houdbaar is om tijdig renovatie en vervanging in gang te zetten, waarbij er meer aandacht is voor thema's als identiteit, duurzaamheid en biodiversiteit.

Begraaf Capaciteit

Om blijvend aan de begraaf behoefte te kunnen voldoen, moet er ruimte gecreëerd worden voor minimaal 1.125 graven. In 2023 en 2024 worden de plannen uitgewerkt, begroot en waar mogelijk al gerealiseerd.

Wat mag het kosten

	Rekening 2022	Begroting 2023 (na wijzigingen)			Begroting 2024			Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Saldo	Saldo	Saldo
PROGC Samen Wonen in Ermelo										
KWALITEIT OR Kwaliteit Openbare Ruimte	3.017	3.623	-1.072	2.551	3.789	-872	2.917	2.595	2.435	2.435

(Bedragen x € 1.000,-)

-/- = voordeel

Risico's

Financiële risico's

De tien belangrijkste financiële risico's zijn opgenomen in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheer. Volstaan wordt met een verwijzing naar deze paragraaf.

Vastgesteld beleid

- Landschapsonwikkelingsplan Ermelo - Putten 2011-2021 (2011)

- Groenvisie (2018)

Wonen

Wat willen we bereiken

We hebben de ambitie in het Hybride-akkoord 2022-2026 vastgelegd om van 2020 tot en met 2030 minstens 1.000 woningen te realiseren. Dit hangt samen met het grote woningtekort in Nederland en specifiek in de gemeente Ermelo. Met de bouw van deze woningen kan onze jeugd beter 'starten' en ouderen en jonge gezinnen kunnen beter doorstromen naar passende koop- en huurwoningen. Voor de komende tijd ligt de focus vooral op het versnellen van de woningbouw.

In het Hybride-akkoord 2022-2026 hebben we de volgende ambities opgenomen:

- De bouw van minstens 1.000 woningen tot 2030 waarvan de helft sociale woningbouw. Daarmee neemt het aantal woningen in Ermelo met 10% toe.
- De nieuwe woningen zijn bij voorkeur in of direct verbonden met de huidige bebouwde kom van Ermelo te realiseren.
- De nieuwe woningen zo veel mogelijk beschikbaar te laten komen voor Ermeloërs.
- De nieuwe woningen duurzaam te bouwen (zie onderdeel Duurzaamheid en milieu).
- Het vrijkomende terrein van Calluna te benutten als locatie voor tijdelijke woningbouw, totdat het bedrijventerrein van Kerkdennen uitgefaseerd is en een integraal plan gemaakt kan worden voor het hele ontwikkelgebied (zie onderdeel Ruimtelijke ontwikkeling).

Sinds 2022 is het werkveld wonen sterk in ontwikkeling. In het voorjaar van 2022 is vanuit het Rijk de Nationale Woon- en Bouwagenda (NWBA) verschenen. De NWBA heeft als hoofddoel om diverse bouw- en woonopgaven samen en in samenhang met andere belangen aan te pakken. Met de NWBA zorgt het Rijk voor meer regie op het gebied van woningbouw. De NWBA is vervolgens uitgewerkt in programma's op het gebied van woningbouw, betaalbaarheid, huisvesting van doelgroepen, ouderen, leefbaarheid en duurzaamheid.

De acties die vanuit het rijksbeleid worden ingezet sluiten voor een belangrijk deel aan bij de doelen die Ermelo op lokaal niveau voor ogen heeft. Wij zetten ons dan ook in om de voornaamste doelen die in het NWBA genoemd worden binnen de gemeente Ermelo, maar ook in regionaal verband te bereiken.

Wat gaan we daarvoor doen

Doorvertaling rijksbeleid

Het Rijk acht meer regie vanuit de centrale overheid wenselijk. In het voorjaar van 2023 is het wetsvoorstel voor de Wet Versterking Regie op de Volkshuisvesting in consultatie gegaan. Het voorstel bevat wijzigingen in verschillende wetten, zoals de Omgevingswet, Woningwet, Huisvestingswet 2014 en Wet maatschappelijke ondersteuning 2015. Van gemeenten wordt verwacht dat zij deze regelgeving gaan uitvoeren. Op het moment van schrijven is van een flink deel van de wijzigingen nog niet bekend hoe deze er uit komen te zien en wat de effecten zijn, ook vanwege de demissionaire status van het Kabinet. Wel is het de verwachting dat deze een flinke impact voor gemeenten gaan hebben.

Woondeal

Een belangrijk onderdeel van de Nationale Woon- en Bouwagenda is de woondeal. De eerste woondeal is op 8 maart 2023 ondertekend door de gemeente Ermelo, de provincie Gelderland en het Rijk. Deze woondeal is in regionaal verband (zeven Noordveluwe gemeenten) opgesteld en hierin is afgesproken dat de gemeente Ermelo tussen 2022 tot en met 2030 1.508 woningen realiseert.

Aansluitend aan de ondertekening van de woondeal is gestart met een proces waarin de woondeal verder wordt verrijkt. Hierbij is o.a. aandacht voor het toevoegen van afspraken rondom flexwonen en wonen en zorg. De ondertekening van de 'woondeal 2.0' is gepland voor eind 2023. Dit betekent dat 2024 vooral in het teken zal staan van het uitvoeren van de afspraken die in deze woondeal zijn gemaakt. Ook de monitoring en bijstelling van gemaakte afspraken vraagt de nodige inzet.

Lokaal woonbeleid

Ons lokale woonbeleid is vastgelegd in de Woonvisie Ermelo 2030: Exclusief wonen voor iedereen. Ook in 2024 werken we verder aan de uitvoeringsagenda die bij de Woonvisie is opgesteld. Het gaat om het uitvoeren van verschillende onderzoeken, het organiseren van de Ermelose Woondag en het uitvoeren van het beleidsafweging woningbouw en het beleid en de verordening sociale woningbouw.

- *Beleidsafweging woningbouw:* Initiatiefnemers hebben de mogelijkheid om op een vast moment hun woningbouwplannen aan te melden bij de gemeente voor een afwegingsronde, die vanaf 2023 twee keer per jaar plaatsvindt. In 2024 wordt tijdens de afwegingsrondes vastgesteld aan welke woningbouwplannen de gemeente het komende jaar medewerking verleent en aan welke niet. Ook vindt in het najaar van 2024 de jaarlijkse evaluatie plaats van de puntentabel waaraan plannen worden getoetst. Op basis van deze evaluatie kan de puntentabel worden aangepast voor de rondes in 2025. Het belangrijkste onderdeel is het werken aan de uitvoering van projecten die in 2021, 2022, 2023 en 2024 prioriteit hebben gekregen.
- *Beleid en verordening sociale woningbouw:* In 2022 zijn de verordening en het beleid sociale

woningbouw geactualiseerd. Met de actualisatie is onder andere ingezet op het verhogen van het aandeel betaalbare koopwoningen in woningbouwplannen en het instandhouden van sociale huurwoningen. De verordening en het beleid sociale woningbouw worden uiterlijk in 2026 opnieuw geëvalueerd. In 2024 worden alle ingediende woningbouwplannen getoetst aan dit beleid.

Op basis van het wetsvoorstel versterken regie Volkshuisvesting wordt Volkshuisvesting toegevoegd aan de doelen van de Omgevingswet. In de Omgevingsvisie wordt het woonbeleid op hoofdlijnen uitgezet, in samenhang daarmee wordt in het wetsvoorstel een verplicht volkshuisvesting programma voorgeschreven. Hierin concretiseren Rijk, provincie en gemeenten hun woonbeleid met een aantal verplichte volkshuisvestelijke onderdelen. Verwacht wordt dat dit Volkshuisvesting Programma in 2024 vorm moet krijgen.

Een specifiek onderdeel in het lokale woonbeleid is de overdracht van het beheer van gemeentelijk woonwagencentrum De Patrijzenhof. We zorgen er voor dat het beheer op orde is door onder meer een oplossing te bieden voor achterstallig onderhoud en de huurovereenkomsten te actualiseren, waarna het gesprek met UWoon over de overdracht verder gevoerd kan worden.

Huisvestingsverordening

De woningcorporaties in de regio Noord-Veluwe hebben al lange tijd een gezamenlijke huisvestingsverordening resulterend in een gezamenlijk woonruimteverdeelsysteem, urgentieregeling en bezwarenregeling. De huidige huisvestingsverordening loopt in het voorjaar van 2024 af. Regionaal wordt er gewerkt aan een nieuwe verordening waarin actuele ontwikkelingen (mogelijke nieuwe wetgeving), de uitkomsten van de verschillende evaluaties en de verbeterpunten van de huidige verordening worden meegenomen.

Prestatieafspraken woningcorporaties

De Woningwet vereist dat er ieder jaar afspraken gemaakt worden tussen de gemeente, de woningcorporatie en de huurdersorganisaties. In de prestatieafspraken wordt een link gelegd met de afspraken uit de woondeal.

In het najaar van 2023 zijn samen met UWoon en huurdersorganisatie De Groene Draad nieuwe prestatieafspraken opgesteld voor 2024 en 2025. In 2024 ligt de focus op het uitvoeren van de gemaakte afspraken. In 2024 zal er tevens een tussentijdse evaluatie plaatsvinden van de prestatieafspraken.

Tijdelijke huisvesting

In het najaar van 2022 zijn door de raad twee moties aangenomen die gericht zijn op tijdelijke huisvesting. De eerste richt zich op een onderzoek naar locaties voor tijdelijke jongerenhuisvesting; de tweede gaat over het tijdelijk bewonen van (recreatie)bijgebouwen. Aan beide onderzoeken en de uitvoering hiervan wordt in 2024 gewerkt, gedeeltelijk in regionaal verband. Ook de afspraken uit de ‘woondeal 2.0’ over flexwonen worden in 2024 en verder uitgevoerd.

Woonzorgvisie

Vanuit het Rijksbeleid (programma Langer Thuis) geldt voor gemeenten de verplichting om een woonzorgvisie op te stellen. Momenteel is nog veel onduidelijkheid over de specifieke vereisten. Naar verwachting wordt in 2024 gestart met het opstellen van een woonzorgvisie. Bij het opstellen van de woonzorgvisie zoeken wij aansluiting bij reeds bestaande informatie en afspraken (woonvisie, regionaal woningmarktonderzoek) en initiatieven die in regionaal verband worden opgestart.

Wat mag het kosten

	Rekening 2022	Begroting 2023 (na wijzigingen)			Begroting 2024			Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Saldo	Saldo	Saldo
PROGC Samen Wonen in Ermelo										
WONEN Wonen	1.241	1.693	-844	849	1.496	-861	635	586	567	4

(Bedragen x € 1.000,-)

-/- = voordeel

Risico's

Financiële risico's

De tien belangrijkste financiële risico's zijn opgenomen in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheer. Volstaan wordt met een verwijzing naar deze paragraaf.

Vastgesteld beleid

- Woonvisie Ermelo 2030 (2021)
- Beleid + verordening sociale woningbouw (2022)
- Huisvestingsverordening (2020)
- Verordening Starterslening Ermelo (2021)
- Nota Grondbeleid (2022)
- Regionale woondeal (2022)

Wat willen we bereiken

Vanuit de landelijke overheid komt er in het werkveld Duurzaamheid veel op de gemeenten af dat lokaal vertaald moet worden. De landelijke doelstellingen zijn fors en alleen door samen te werken binnen het ruimtelijk gebied kunnen we de uitdagingen op het gebied van wonen, duurzaamheid, klimaat en stikstof slim combineren. Voor duurzaamheid en klimaat worden er wets- c.q. beleidswijzigingen verwacht die ingrijpend zijn. Ook voor het onderdeel milieu is er een aantal acties nodig gericht op de verbetering van riolering, afvalbeleid en sanering.

Milieu

Riolering en Waterzuivering

We zetten in op goede riolering en waterzuivering waarbij gezondheidsrisico's worden afgedekt en de kosten worden beperkt. Klimatologische veranderingen vragen om aanpassingen. De plannen met betrekking tot de openbare ruimte en infrastructuur worden hierop voorbereid en aangepast.

Afvalbeleid

De lange termijn ambitie van Ermelo is om over te gaan naar een circulaire economie in 2050 (d.w.z. een economie zonder afval). De focus om deze ambitie te halen ligt op betere bronscheiding (o.a. GFT(e) afval, textiel en oud papier) en op meer nascheiding van het restafval. Het afvalbeleid maakt deel uit van de opvolger van het programma Duurzaamheid.

Sanering stortplaats Zanderij

De voormalige stortplaats aan de Zanderij willen we opnieuw inrichten. Daarbij worden de gezondheidsrisico's weggenomen en het gebied mogelijk weer (deels) toegankelijk gemaakt voor publiek.

Duurzaamheid

Windpark Horst en Telgt

Het windpark Horst en Telgt gaat elektriciteit produceren voor huishoudens en bedrijven in Ermelo. Het doel is om tot de uitvoering van de wettelijke taak uit de klimaatwet, 49% CO2-reductie in 2030, te komen.

Toekomstbestendig Veldzicht

Met Toekomstbestendig Veldzicht willen we in samenwerking met ondernemers, Rabobank en Liander komen tot een toekomstbestendig bedrijventerrein. Hierbij wordt ingezet op de energietransitie, tenderend naar elektriciteit neutraliteit in 2030 en circulariteit en klimaatbestendigheid in 2040.

Visie Duurzaamheid en uitvoeringsplan duurzaamheid & klimaatadaptatie

We willen een visie opstellen met daarin de duurzaamheidsambities en -doelstellingen voor de middellange (2030) en lange termijn (2050) met daaraan gekoppeld een uitvoeringsprogramma Duurzaamheid en Klimaatadaptatie met een looptijd van 4 jaar.

CO2 bewust handelen

Tot 2023 was gemeente Ermelo gecertificeerd voor de CO2-prestatieladder. De CO2-prestatieladder stimuleert bedrijven/overheden CO2-bewust te handelen en uitstoot te verlagen. We overwegen of we deze certificering voort moeten zetten.

Duurzaamheidsloket

We willen dat bewoners in de regio met al hun vragen op het vlak van de verduurzaming van de eigen woning en tuin terecht kunnen bij het "Duurzaamheidsloket Noord-Veluwe".

Regionale energiestrategie (RES)

In regionaal verband willen we verder werken aan onze energiestrategie. Nederland is opgedeeld in 30 RES-regio's. Elke regio moet een RES maken waar staat hoe de regio en daarmee ook gemeente Ermelo een bijdrage wil leveren aan het Klimaatakkoord. We werken regionaal verder aan de actualisatie en implementatie van de RES.

Wijk van de Toekomst

De wijk van de toekomst is de eerste Ermelose wijk waar sinds enkele jaren op wijkniveau gewerkt wordt aan een aardgasvrije toekomst. Deze transitie willen we voortzetten. Doel is om uiterlijk in 2027 alle huurwoningen te hebben voorzien van een hybride warmtepomp en particuliere eigenaren gedurende de looptijd zo veel als mogelijk stappen te laten zetten richting een aardgasvrije woning.

Transitievisie Warmte

In de transitievisie warmte staat aangegeven in welke wijken voor 2030 een start wordt gemaakt met het zetten van stappen richting aardgasvrij. Op basis van deze visie willen we inzetten op het isoleren van woningen, zodat er met name de woningen met slechte energielabels worden aangepakt.

Lokaal Hitteplan

We zetten in op het beschikbaar hebben van een lokaal hitteplan. Dit communicatieplan zorgt ervoor dat bij afkondiging van het Nationaal Hitteplan kwetsbare groepen ook via de gemeente het signaal krijgen om maatregelen te nemen, zodat gezondheidsproblemen worden voorkomen of zo veel als mogelijk worden beperkt.

Leningen Toekomstbestendig wonen

We continueren de beschikbaarheid van leningen voor Ermelose bewoners om hun woning te verduurzamen en toekomstbestendig te maken. Sinds enkele jaren is dit mogelijk via de Stichting Volkshuisvesting Nederland (SVn). Het gaat om een revolverend fonds met een laag rentepercentage.

Stimuleringsleningen

We continueren de beschikbaarheid van leningen voor Ermelose verenigingen en stichtingen zonder winstoogmerk om hun pand te verduurzamen. Ook dit verloopt via de SVn. Het gaat om een revolverend fonds met een laag rentepercentage.

Afweegkader energieopwek

We zetten in op het beschikbaar hebben van een afweegkader voor energie opwek en -opslag opgesteld. Voor inwoners en andere initiatiefnemers moet het duidelijk zijn welke energieopwek- en -opslaginitiatieven kansrijk zijn en welke niet.

Wat gaan we daarvoor doen

Milieu

Riolering en Waterzuivering

Het beleid op het gebied van riolering en waterzuivering wordt geactualiseerd, waarbij wordt ingezet op risicogestuurd rioolbeheer. Te denken valt aan het programma water en riolering, uitvoeringsprogramma wateroverlast, kostendekkingsplan en het Systeemoverzicht Stedelijk Water (SSW).

Afvalbeleid

Er worden verschillende campagnes uitgevoerd om de hoeveelheid huishoudelijk afval te verminderen en meer te scheiden. Het gaat om de campagne 'Jouw afval heeft toekomst' gericht op recycling, een campagne gericht op het scheiden van groenafval en een campagne om de hoeveelheid textiel en (kapotte) kleding in het restafval te verminderen.

Sanering stortplaats Zanderij

In 2023 zijn er verschillende inrichtingsvarianten uitgewerkt en er heeft een informatiebijeenkomst voor belanghebbende plaatsgevonden. Op basis hiervan wordt de raad gevraagd een keuze te maken uit de varianten waarna een saneringsplan wordt uitgewerkt. Met dit plan wordt een aanbesteding gedaan voor de uitvoering van het project, dat naar verwachting in 2024 wordt uitgevoerd.

Duurzaamheid

Windpark Horst en Telgt

Op verzoek van de gemeenten Putten en Ermelo voert provincie Gelderland het bevoegd gezag voor de ontwikkeling van het windpark Horst en Telgt. In de formele planuitwerking wordt toegewerkt naar een ontwerp Provinciaal Inpassingsplan (PIP), inclusief lokale normen en de benodigde vergunningen. Het voorontwerp- inpassingsplan wordt rond eind 2023 verwacht. Na de formele consultatie worden het PIP en de lokale normen ter besluitvorming voorgelegd aan Provinciale Staten (1-2e kwartaal 2024).

Toekomstbestendig Veldzicht

Na zowel technische, juridische als organisatorische onderzoeken wordt in 2023 verder bepaald hoe er een Energie BV/coöperatie Veldzicht kan worden opgericht. Hiervoor is een samenwerkingsovereenkomst ondertekend door een aantal bedrijven op Veldzicht. Na ondertekening wordt er toegewerkt naar Veldzicht Energie BV/coöperatie, dat in 2024 een vervolg krijgt.

Visie Duurzaamheid en klimaatadaptatie

In 2023 worden de raadsvisie duurzaamheid en het uitvoeringsprogramma Duurzaamheid en Klimaatadaptatie voor de periode 2024-2028 opgesteld. Deze uitvoeringsprogramma's vormen de basis voor de werkzaamheden op het gebied van duurzaamheid in 2024 en verder.

CO2 prestatieladder

Vanuit kostenoverweging is er in 2023 voor gekozen om het certificaat CO2-prestatieladder te laten verlopen. Er vindt een evaluatie plaats om te bezien of gemeente Ermelo dit in de toekomst wil doorzetten.

Regionaal duurzaamheidsloket Noord Veluwe

Sinds 2023 wordt er op grond van een aanbesteding gewerkt met een nieuwe partij voor het duurzaamheidsloket. Er zullen verdiepende afspraken worden gemaakt met de nieuwe partij, zodat de dienstverlening voor bewoners zo soepel mogelijk kan worden voortgezet en in 2024 zo optimaal mogelijk kan functioneren.

RES

De plannen uit de RES 1.0 worden verder uitgewerkt naar concrete lokale energieprojecten, zoals bijvoorbeeld het windpark Horst en Telgt. Daarnaast krijgt de energieinfrastructuur onder druk van de netcongestie steeds meer aandacht. Er wordt toegewerkt naar de RES herijking 2.0.

Wijk van de Toekomst

Om de doelen te bereiken worden diverse activerende bijeenkomsten in de wijk georganiseerd over isoleren, warmtepompen en ventilatie. Daarnaast worden bewoners met elkaar in contact gebracht om bij elkaar te kijken en successen te delen. De woningcorporatie is een kennispartner

en deelt met particulieren en huurders hun plan van aanpak voor het energiezuinig maken van woningen en de installatie van een hybride warmtepomp.

Transitievisie warmte

In 2024 wordt gestart met het lokale isolatieprogramma. Hierin worden woningen met energielabels D- en lager aangepakt. Woningeigenaren kunnen middels hiervoor beschikbare Rijksmiddelen extra subsidie en ondersteuning krijgen om de energievraag van de woning te verlagen.

Lokaal Hitteplan

Als eerste worden de lokale stakeholders in beeld gebracht. Op basis van deze informatie wordt bepaald hoe het vervolgproces eruit komt te zien.

Lening toekomstbestendig wonen

In 2024 en verder wordt het verstrekken van leningen aan bewoners voor het verduurzamen en toekomstbestendig maken van de particuliere woningvoorraad gecontinueerd.

Stimuleringsleningen

In 2024 en verder wordt het verstrekken van leningen aan verenigingen en stichtingen zonder winstoogmerk ten behoeve van het verduurzamen van hun onroerend goed gecontinueerd. In 2024 wordt bekeken of aanpassing van de verordening noodzakelijk is, vanwege signalen van de SVn dat dit op termijn nodig is.

Afweegkader energieopwek

Er wordt een afweegkader grootschalige en kleinschalige duurzame energie opwek en-opslag opgesteld.

Wat mag het kosten

	Rekening 2022	Begroting 2023 (na wijzigingen)			Begroting 2024			Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Saldo	Saldo	Saldo
PROGC Samen Wonen in Ermelo										
DZ&MILIEU Duurzaamheid en Milieu	987	10.950	-9.321	1.629	9.564	-7.784	1.780	1.656	1.637	1.618

(Bedragen x € 1.000,-)

-/- = voordeel

Risico's

Financiële risico's

De tien belangrijkste financiële risico's zijn opgenomen in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheer. Volstaan wordt met een verwijzing naar deze paragraaf.

Vastgesteld beleid

n.v.t.

Programma Samen Wonen: Indicatoren

Indicator	Eenheid	Periode	Ermelo	Nederland Bron
Aantal inwoners	Aantallen	2023	27.494	CBS - Bevolkingsstatistiek
Nieuw gebouwde woningen	per 1.000 woningen	2022	7,9	9,3 Basisregistraties adressen en gebouwen - bewerking ABF Research
Omvang huishoudelijk restafval	kg per inwoner	2021	160	169 CBS statistiek Huishoudelijk afval
Percentage bekende hernieuwbare elektriciteit	%	2021	14,5	33,2 berekening
Demografische druk	%	2023	82,8	70,3 CBS - Bevolkingsstatistiek

bron: [waarsaatjegemeente.nl](https://www.waarsaatjegemeente.nl) (31 juli 2023)

Welke Verbonden Partijen zijn betrokken bij Programma Samen Wonen

Bij de uitvoering van het programma Samen Wonen in Ermelo zijn de volgende verbonden partijen betrokken:

- Afvalsturing Friesland N.V.

Programma Samen Ondernemen in Ermelo

Algemeen

Dit programma bestaat uit de navolgende 3 subprogramma's:

- Economie
- Toerisme en Recreatie

3. Bedrijvigheid

Economie

Wat willen we bereiken

1. We willen de Ermelose ruimtelijk-economische ambitie - aanleg van een Ecopark langs de A28 - realiseren.
2. Het Regionaal Programma Werklocaties (RPW) wordt gaandeweg 2023 ontwikkeld i.s.m. de provincie en de gemeenten Harderwijk en Putten. De A28-ambitie (zie bovenstaand), de ruimtelijke vervangingsvraag gegeven, de transformatie van bedrijventerrein Kerkdennen naar wonen en de opname van Tonselse Veld in dat RPW vormen de kern van de Ermelose insteek in dat ontwikkelproces.

Wat gaan we daarvoor doen

1. In 2023 is inzicht verkregen in het proces en de aanpak van het ontwikkelen van een nieuw bedrijventerrein langs de A28. Er is gewerkt aan een gedeeld beeld van de stappen die gezet moeten worden en het tijdpad dat daarbij hoort, welke opties er bestaan in de ontwikkeling en aanpak en op welke onderdelen er keuzes moeten worden gemaakt. De ruimtelijk-economische ambitie van een nieuw bedrijventerrein langs de A28 wordt vanaf 2024 daadwerkelijk gerealiseerd, afhankelijk van de uitkomst van het regionale traject - met Ermelo in de trekkersrol - dat een nieuw Regionaal Programma Werklocaties (RPW) oplevert.
2. Ermelo heeft de trekkersrol in de ontwikkeling van het komende RPW. Dit RPW komt tot stand in opdracht van de provincie, met vaststelling in Gedeputeerde Staten (2024). Ermelo zal in dat ontwikkelproces de eigen ambities en ontwikkelingen nadrukkelijk agenderen.

Wat mag het kosten

	Rekening 2022	Begroting 2023 (na wijzigingen)			Begroting 2024			Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Saldo	Saldo	Saldo
PROGD Samen Ondernemen in Ermelo										
ECONOMIE Economie	218	436	-39	397	402	-22	380	370	378	378

(Bedragen x € 1.000,-)

-/- = voordeel

Risico's

Financiële risico's

De tien belangrijkste financiële risico's zijn opgenomen in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheer. Volstaan wordt met een verwijzing naar deze paragraaf.

Vastgesteld beleid

- N.v.t.

Toerisme en Recreatie

Wat willen we bereiken

Lokaal

De sector toerisme en recreatie is van maatschappelijke waarde voor de gemeente Ermelo. Het draagt bij aan de lokale economie en de leefbaarheid en leefomgeving, kortom aan de welvaart en het welzijn van inwoners (recreanten in eigen omgeving), ondernemers en bezoekers. 'Ontspannen verblijven en recreëren' voor inwoners (recreanten in eigen omgeving) en bezoekers is daarom als één van de zes peilers opgenomen in de omgevingsvisie.

In het Hybride-akkoord 2022-2026 is de volgende ambitie opgenomen:

- We ontwikkelen samen met de toeristische sector een nieuwe visie voor Toerisme en Recreatie.

We hebben de ambitie de waarde van toerisme en recreatie te blijven borgen en benutten. Tegelijkertijd willen we de balans tussen de vrijetijdseconomie en de leefomgeving bewaken. De omgevingsvisie, het thema 'Ontspannen verblijven en recreëren', is het vertrekpunt en de basis om samen met belanghebbenden tot een nieuwe visie toerisme en recreatie en bijhorende projectagenda. Daarnaast is de omgevingsvisie leidend voor ontwikkelingen in de toekomst.

Kernpunten thema 'Ontspannen verblijven en recreëren' als opgenomen in de omgevingsvisie:

- Ermelo heeft recreanten veel te bieden
- Versterken, verbreden, verlengen
- Veluwe op 1
- Recreatie en toerisme dragen bij aan welvaart en welzijn
- Via zonering beschermen van waarden
- Goede verbindingen en aantrekkelijke routes

- Aantrekkelijke, vitale vakantieparken
- Strand Horst: regionale recreatieve trekpleister
- Iedereen in Ermelo cultuur laten ervaren

Regionaal

Daarnaast is Ermelo gastheergemeente voor de regionale beleidstaak op het gebied van toerisme en recreatie. De aan deze samenwerking deelnemende gemeenten zijn Elburg, Ermelo, Harderwijk, Hattem, Nunspeet, Oldebroek en Putten. Door onderlinge afstemming wordt er onder meer voor gezorgd dat het toeristisch product in de verschillende gemeenten op elkaar aansluit, elkaar aanvult en elkaar versterkt. Toeristen en recreanten ondernemen immers activiteiten in de hele regio, en blijven niet binnen de grenzen van één gemeente. Zo wordt er gewerkt aan het verder versterken van de regio en het bieden van een optimale beleving aan toeristen en recreanten. Dit gebeurt specifiek op de thema's van bezoekersmanagement, kwalitatief en hoogwaardig aanbod (versterken i.p.v. vergroten) en samen de krachten bundelen (lokaal/regionaal).

Wat gaan we daarvoor doen

Lokaal:

Samen met belanghebbenden starten we in september 2023 met het traject om tot een nieuwe visie toerisme en recreatie en bijhorende projectagenda te komen. Dit geeft concrete handvatten om de bovengenoemde kernpunten 'Ontspannen verblijven en recreëren' uit de omgevingsvisie te implementeren. Naar verwachting gaat dit in april-mei 2024 ter besluitvorming naar de raad. Ondertussen werken we aan goede verbindingen en aantrekkelijke routes door uitvoering van het project Regiodeal Veluwe Versterking Duurzame Mobiliteit en het uitrollen van een Veluwestijl routenetwerk met aantrekkelijke recreatieve routes voor wandelaars, fietsers, ruiters en mountainbikers. Daarnaast wordt een subsidiemogelijkheid verkend om in te zetten op goede verbindingen en aantrekkelijke routes en de ontwikkeling van Strand Horst als regionale recreatieve trekpleister. Zo verzilveren we kansen om grotere investeringen te doen in de kwaliteit van toerisme en recreatie en de openbare ruimte in onze gemeente.

Regionaal:

We werken regionaal elk jaar met een jaarplan, waarin de doelen, ambities, concrete projecten en activiteiten voor dat jaar staan beschreven. Daarnaast vertegenwoordigt Ermelo de Noord-Veluwe in het Veluwe brede samenwerkingsverband Veluwe op 1. De Veluwe brede samenwerking geeft uitvoering aan de VeluweAgenda 2023 en het Noord-Veluwe jaarplan is hierop afgestemd.

Concrete activiteiten en projecten van de komende tijd zijn:

- Project Icoon Jaar Hanze 2023,
- Project Joodse Geschiedenis op de Noordelijke Veluwe,
- Onderzoek doen naar een bestemmingsmanagementvisie voor de Veluwse Kust,
- Verder ontwikkelen van de Veluwse ontvangstlocaties,
- Het verder uitrollen van de de Veluwse Routenetwerken,
- De uitvoeringsagenda van de Veluwse Belevingsgebieden.

Wat mag het kosten

	Rekening 2022	Begroting 2023 (na wijzigingen)			Begroting 2024			Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Saldo	Saldo	Saldo
PROGD Samen Ondernemen in Ermelo										
T&R Toerisme en Recreatie	381	714	-105	609	869	-111	758	453	409	4

(Bedragen x € 1.000,-)

-/- = voordeel

Risico's

Financiële risico's

De tien belangrijkste financiële risico's zijn opgenomen in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheer. Volstaan wordt met een verwijzing naar deze paragraaf.

Vastgesteld beleid

- Vitale Vakantieparken: Toekomstvisie op de verblijfsrecreatie
- Omgevingsvisie recreatiecluster Horst
- Toeristisch Profiel en Ambitie 2022 - 2023 van de Noord Veluwe
- Jaarplan 2023 regionale beleidstaak toerisme en recreatie Noord Veluwe
- Veluwe Agenda 2030

Bedrijvigheid

Wat willen we bereiken

Bedrijventerrein A28

We zetten in op het realiseren van een nieuw bedrijventerrein langs de A28. Dit bedrijventerrein

is bedoeld voor bedrijven op Kerkdennen, Veldzicht en verspreid liggende bedrijven die zich niet kunnen ontwikkelen. Het nieuwe bedrijventerrein moet de verduurzaming van bedrijven mogelijk maken, energieneutraal zijn en optimaal worden ingepast in de omgeving.

Regionaal programma werken

- Het Regionaal Programma Werklocaties (RPW) wordt gaandeweg 2023 ontwikkeld i.s.m. de provincie en de gemeenten Harderwijk en Putten en zal normaliter in het eerste kwartaal van 2024 geaccordeerd moeten worden door de provincie. De A28-ambitie, de ruimtelijke vervangingsvraag gegeven de transformatie van bedrijventerrein Kerkdennen naar wonen en de opname van Tonselse Veld in dat RPW vormen de kern van de Ermelose insteek in dat ontwikkelproces.
- De Ermelose ruimtelijk-economische ambitie zal ook een vertaalslag vinden in de uitwerking van de economische paragraaf van de EHZ Gebiedsagenda en te ontwikkelen lokaal economisch beleid.

Wat gaan we daarvoor doen

Bedrijventerrein A28

In 2023 is samen met een adviesbureau gestart met een traject waarbij inzicht wordt verkregen in het proces en de aanpak van het ontwikkelen van een nieuw bedrijventerrein. Er is gewerkt aan een gedeeld beeld van de stappen die gezet moeten worden en het tijdpad dat daarbij hoort, welke opties er bestaan in de ontwikkeling en aanpak en op welke onderdelen er keuzes moeten worden gemaakt. Nadat het verkenningrapport in het najaar van 2023 is opgeleverd, kunnen de vervolgstappen worden gezet richting verdere realisatie.

Regionaal programma werken

Parallel aan dat ontwikkeltraject loopt, conform de huidige planning, de ontwikkeling van het Regionaal Programma Werklocaties (RPW) in samenwerking met Harderwijk en Putten. Ermelo heeft de trekkersrol in de ontwikkeling van het komende RPW. Dit RPW komt tot stand in opdracht van de provincie, met vaststelling in Gedeputeerde Staten (2024). Ermelo zal in dat ontwikkelproces de eigen ambities en ontwikkelingen nadrukkelijk agenderen. Voor de realisatie van de Ermelose ruimtelijk-economische ambitie is opname van die ambitie in het komende RPW vereist. Normaliter zal de Ermelose ambitie dus een eigen ontwikkeltraject kennen, noodzakelijkerwijs in het RPW worden opgenomen, en ook op enigerlei wijze een plaats krijgen in de uitrol van de economische paragraaf van de EHZ Gebiedsagenda en in te ontwikkelen lokaal economisch beleid. Die laatste trajecten zullen resp. op regionaal- en lokaal worden opgepakt.

Wat mag het kosten

	Rekening 2022	Begroting 2023 (na wijzigingen)			Begroting 2024			Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Saldo	Saldo	Saldo
PROGD Samen Ondernemen in Ermelo										
BEDR HEID Bedrijvigheid	153	384	0	384	295	0	295	222	222	222
(Bedragen x € 1.000,-)										
-/- = voordeel										

Risico's

Financiële risico's

De tien belangrijkste financiële risico's zijn opgenomen in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheer.

Vastgesteld beleid

N.v.t.

Programma Samen Ondernemen: Indicatoren

Indicator	Eenheid	Periode	Ermelo	Nederland	Bron
Banen	per 1.000 inwoners van 15-64 jaar	2022	877,7	825,4	CBS Bevolkingsstatistiek / LISA - bewerking ABF Research
Netto arbeidsparticipatie	%	2022	73,6	72,2	CBS - Arbeidsdeelname
Vestigingen (van bedrijven)	per 1.000 inw.15 t/m 64jr	2022	166,1	174,1	LISA
Functiemenging	%	2022	56	53,8	CBS BAG/LISA - bewerking ABF Research

bron: [waarstaatjegemeente.nl](https://www.waarstaatjegemeente.nl) (31 juli 2023)

Welke Verbonden Partijen zijn betrokken bij Programma Samen Ondernemen

Bij de uitvoering van het programma Samen Ondernemen in Ermelo zijn de volgende verbonden partijen betrokken:

- [Leisurelands](#)
- [Ontwikkelmaatschappij Vitale Vakantieparken B.V.](#)

- [Coöperatie Gastvrije Randmeren](#)

Beleidsbegroting: Paragrafen

De opname van de paragrafen in de begroting en de rekening is wettelijk geregeld in het BBV 2004. Doel van de paragrafen is dat onderwerpen die versnipperd in de begroting of rekening staan worden gebundeld in één overzicht, waardoor de raad voldoende inzicht krijgt. De paragrafen geven feitelijk een dwarsdoorsnede van de begroting of rekening. Ook de inhoud (opzet) van de diverse paragrafen is op hoofdlijnen geregeld in het BBV 2004 (herzien in 2016). Ermelo heeft er voor gekozen om uitsluitend de wettelijk voorgeschreven paragrafen op te nemen in de begroting.

In dit hoofdstuk zijn opgenomen de paragrafen:

- Lokale heffingen
- Weerstandsvermogen en risicobeheersing
- Onderhoud kapitaalgoederen
- Financiering
- Bedrijfsvoering
- Verbonden partijen
- Grondbeleid
- Wet Open Overheid

Paragraaf Lokale heffingen

Algemene informatie

Op grond van artikel 10 van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV), is het college van burgemeester en wethouders verplicht de gemeenteraad inzicht te geven in ten minste:

- De geraamde inkomsten;
- Het beleid ten aanzien van de lokale heffingen;
- Een overzicht op hoofdlijnen van de diverse heffingen, waarbij de mate van kostendekkendheid inzichtelijk wordt gemaakt;
- Een aanduiding van de lokale lastendruk;
- Een beschrijving van het kwijtscheldingsbeleid.

Ermelo beleid

Op grond van artikel 212 van de Gemeentewet is de raad verplicht om bij verordening de uitgangspunten voor het financiële beleid, alsmede voor het financiële beheer en voor de inrichting van de financiële organisatie vast te stellen. Deze verordening waarborgt dat aan de eisen van rechtmatigheid, verantwoording en controle wordt voldaan. Deze Financiële Verordening Ermelo is op 27 november 2019 door de raad opnieuw vastgesteld. Met name artikel 18 gaat over de lokale heffingen.

Verder is het beleid in Ermelo inzake lokale belastingen en heffingen opgenomen in de volgende nota's:

- Belastingverordeningen (jaarlijks)
- Beleidsregels aanwijzen belastingplichtige
- Uitvoeringsregeling gemeentelijke belastingen 2014
- Reglement automatische incasso 2014
- Beleidsregels ambtshalve verminderingen 2010
- Beleidsregel wegingsfactoren proceskosten 2013
- Leidraad invordering 2020
- Nadere regels Kwijtschelding 2011
- Regeling bestuurlijke boeten 2010
- Zuiveringskring Afvalwaterketen Plan (ZAP (2015) inclusief verlengingsnotitie ZAP (november 2020)

Daarnaast zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd uit het Hybride-akkoord 2022-2026 **Zorgzaam, spaarzaam en duurzaam** en de Kadernota 2024.

- Wij laten de OZB (woningen en niet woningen) met maximaal het inflatiepercentage stijgen. Uitgangspunt hierbij is de Meicirculaire 2023. We streven naar minder verhoging om de inwoners te compenseren voor de (te) grote verhogingen van de afgelopen jaren.
- Wij houden rekening met de reële WOZ-waardes bij het innen van de OZB.
- De ontwikkeling van de Toeristenbelasting, de Forensenbelasting en de OZB (woningen en niet-woningen) aan elkaar koppelen. Wijzig de OZB met 3% dan wijzig ook de Toeristenbelasting en de Forensenbelasting met 3%.

Concreet betekent dit dat wij de belastingen laten stijgen met het inflatiepercentage van 3,9%. (Dit was bij de Kadernota 2024 2,8%)

Daarnaast geven wij in 2024 € 130.000,00 eenmalig aan OZB woningen aan de burgers terug omdat de WOZ-waardes hoger waren dan de vooraf ingeschatte stijging van 15%.

In 2024 en verder passen wij de hoogte van de Forensenbelasting en Toeristenbelasting aan. De bij de Kadernota 2024 opgenomen percentages voor "Compensatie wegvallen precariobelasting (3,7%) en Voorzieningenniveau / nieuw beleid (5%)" komen te vervallen. De verhoging van de

Toeristenbelasting en Forensenbelasting uit de Kadernota 2024 blijft in stand.

Indien uit de Septembercirculaire 2023 blijkt dat het inflatiepercentage hoger is dan in de Meicirculaire 2023 aangegeven, zullen de OZB, Toeristenbelasting en Forensenbelasting met het percentage uit de septembercirculaire worden verhoogd. De definitieve percentages zullen aan het eind van het jaar worden bepaald en worden verwerkt in de Belastingverordeningen 2024.

De geraamde inkomsten

In de Begroting 2024 is rekening gehouden met de volgende bedragen voor leges en belastingontvangsten:

Belastingontvangsten en heffingen 2024 vs 2023

Naam heffing of leges (bedragen x € 1.000,00)	Begroting 2024	in % t.o.v. het totaal	Begroting 2023	in % t.o.v. het totaal
OZB eigenaar (won)	7.061	34,72%	6.411	33,28%
OZB eigenaar (niet won)	2.143	10,54%	2.063	10,71%
OZB gebruiker (niet won)	1.796	8,83%	1.729	8,98%
Toeristenbelasting	546	2,68%	576	2,99%
Forensenbelasting	1.628	8,01%	1.520	7,89%
Reclamebelasting	59	0,29%	59	0,31%
subtotaal alg.belastingen	13.233	65,07%	12.358	64,16%
Verbrede rioolheffing **	2.825	13,89%	2.825	14,67%
Afvalstoffenheffing **	2.489	12,24%	2.401	12,46%
Begraafrechten	425	2,09%	410	2,13%
Leges vergunningen en kabels	31	0,15%	31	0,16%
Leges omgevingsvergunningen	636	3,13%	636	3,30%
Leges welstand	66	0,33%	66	0,34%
Leges burgerzaken	489	2,41%	474	2,46%
Marktgelden	10	0,05%	10	0,05%
Leges wet Bibob	5	0,02%	5	0,03%
Leges openbare orde en veiligheid	127	0,62%	47	0,24%
Afweging woningplannen	0	0,00%	0	0,00%
subtotaal heffingen en leges	7.103	34,93%	6.905	35,84%
Totaal	20.336	100,00%	19.263	100,00%

** Na aftrek van de kwijscheldingen. De structurele raming kwijscheldingen 2024 bedraagt € 170.000,00, waarvan € 100.000,00 Rioolheffing en € 70.000,00 Afvalstoffenheffing.

Beleid inzake lokale belastingen en heffingen

Onroerend Zaak Belasting Landelijk Beleid

Maatstaf OZB: WOZ-waardering en aanpassing rekentarieven

Onderdeel van de algemene uitkering is de verdeelmaatstaf OZB. Dit betreft een negatieve correctiepost op de algemene uitkering welke wordt bepaald door de omvang van de totale WOZ-waarde in de gemeente en een daaraan gekoppeld gewicht, het zogenaamde rekentarief. Door marktontwikkelingen kan de WOZ-waarde sterk fluctueren. Het is staand beleid van het Rijk om voor dat effect te corrigeren door middel van een aanpassing van deze rekentarieven. Dit rekentarief wordt naar beneden (of naar boven) bijgesteld om de stijging (of daling) van de OZB-maatstaf als gevolg van de stijging (of daling) van de WOZ-waarde van woningen en niet-woningen ongedaan te maken. De maatstaf groeit wel met de inflatie mee (prijs Nationale Bestedingen, pNB). Dit leidt in de meicirculaire van het Gemeentefonds tot nieuwe rekentarieven. Hiermee is rekening gehouden in deze begroting.

Vastgesteld gemeentelijk beleid

- De OZB woningen is een Algemene belasting.
- De OZB woningen wordt geheven van eigenaren.
- Voor OZB woningen eigenaren wordt geen vrijstellingen verleend.
- Deze percentages gelden als stijging van de geraamde opbrengst t.o.v. vorig jaar.
- De OZB belasting eigenaren 2024 is gebaseerd op de WOZ-waarde van 1 januari 2023.
- Areaal-uitbreidingen leiden tot een hogere opbrengst, maar worden niet in de tarieven gecompenseerd.
- Met ingang van 2021 is de mogelijkheid van kwijschelding voor OZB woningen afgeschaft.
- Het OZB tarief wordt op basis van de formule $A * B = C$ berekend. Waarbij A de WOZ waarde van het woningareaal is, B het belastingtarief en C de benodigde omvang van de totaalontvangst belastinggelden. Om een zo nauwkeurig mogelijk belastingtarief te kunnen bepalen is de kennis van de waarde van de woningen essentieel. Vandaar dat het tarief op een zo laat mogelijk moment in het jaar ter vaststelling wordt aangeboden.
- De huidige woningmarkt is erg overspannen. Woningtekorten leiden zeker de laatste maanden tot exorbitante prijsstijgingen. In 2021 was er sprake van een stijging van 15%. Soms wordt zelfs boven de vraagprijs geboden. Voor het belastingjaar 2024 is de WOZ-waarde naar peildatum 1 januari 2023 van belang. De eerste indruk is wederom een stijging

van rond de 15% voor de woningen. Dit kan nadat de hertaxatiegegevens bekend zijn straks hoger uitvallen.

- Een bijkomend effect van waardestijging van de woningen is een daling van opbrengsten vanuit het Gemeentefonds. In eerste instantie zal de gemeente voor deze hogere WOZ-waarde extra gekort worden in de algemene uitkering. Omdat dit bij alle gemeenten gebeurt blijft een stuk van de algemene uitkering onverdeeld. Dit wordt dan in tweede instantie alsnog aan de gemeenten uitgekeerd, echter niet in dezelfde verhouding als waarmee gekort is. Is de waardestijging in de gemeente conform het landelijk gemiddelde dan zal het effect op de algemene uitkering redelijk budgettair neutraal zijn, is de stijging hoger dan het landelijk gemiddelde dan gaat de gemeente er op achteruit, is de stijging lager dan het landelijk gemiddelde dan gaat de gemeente er op vooruit. Het effect van deze vermindering is lastig te bepalen, vandaar dat in deze meerjarenbegroting hiermee geen rekening is gehouden.

Maatregelen 2024:

- De geraamde opbrengst OZB woningen eigenaren 2023 wordt verhoogd met een inflatiecorrectie (3,9%).
- Over 2023 is een bedrag van € 130.000,00 meer ontvangen als gevolg van een hogere waardestijging van de woningen dan waar vooraf mee was gerekend. Dit wordt in 2024 eenmalig in de OZB woningen verdisconteerd.

Onroerende Zaak Belasting niet-woningen (eigenaar en gebruiker)

Vastgesteld Beleid

- De OZB niet-woningen is een Algemene belasting.
- De OZB niet-woningen wordt geheven van eigenaren en gebruikers.
- Voor OZB niet-woningen wordt geen kwijtschelding verleend.
- Voor OZB niet-woningen bestaan wettelijke vrijstellingen.
- De leegstand van niet-woningen wordt niet gecompenseerd door hogere tarieven.
- Areaal-uitbreidingen leiden tot een beperkte hogere opbrengst, maar worden niet in de tarieven gecompenseerd.
- Met ingang van 2023 is de compensatie voor de WOZ-korting op de algemene uitkering ter grootte van 1% komen te vervallen.

Maatregelen 2024:

- De opbrengsten 2023 OZB niet-woningen (eigenaren en gebruikers) worden verhoogd met een inflatiecorrectie van 3,9%.
- De OZB niet-woningen 2024 is gebaseerd op de WOZ-waarde per 1 januari 2023.
- Het tarief wordt vastgesteld en berekend op de te realiseren opbrengst in de begroting.

Afvalstoffenheffing

Vastgesteld Beleid

- De Afvalstoffenheffing is een specifieke heffing; een vergoeding voor de kosten van ophalen en verwerken van huishoudelijk afval.
- De Afvalstoffenheffing wordt geheven van gebruikers van woningen.
- Uitgangspunt is volledige kostendekkendheid, waarbij tevens rekening wordt gehouden met de btw, de overhead, de rentelast en de stand van de voorziening Afvalstoffenheffing.
- Voor Afvalstoffenheffing is kwijtschelding mogelijk. Dit leidt tot een inkomstenderving. Deze inkomstenderving wordt gecompenseerd door hogere tarieven Afvalstoffenheffing.
- Voor Afvalstoffenheffing is een tegemoetkoming medisch afval mogelijk. De inkomstenderving is opgenomen in het bedrag vermeld bij kwijtschelding. Deze inkomstenderving wordt gecompenseerd door hogere tarieven Afvalstoffenheffing.

Maatregelen 2024

- De tarieven Afvalstoffenheffing 2023 worden verhoogd met een inflatiecorrectie van 3,9%. Gelijktijdig wordt de uitgavenkant afvalstoffen met eenzelfde bedrag verhoogd.
- De tarieven Afvalstoffenheffing 2024 worden bij de Belastingmaatregelen 2024 definitief bepaald.

Riool- en Waterzorgheffing

Vastgesteld Beleid

- De Riool- en Waterzorgheffing is een specifieke heffing; een vergoeding voor de kosten van onder andere de inzameling en het transport van afval- en hemelwater.
- De Riool- en Waterzorgheffing is een gebruikersheffing.
- De Riool- en Waterzorgheffing is gebaseerd op het ZAP (Zuiveringskring Afvalwaterketen Plan).
- De actualisatie van het huidige ZAP (verleningsnotitie ZAP) is in de raad van november 2020 vastgesteld en wordt in het najaar van 2023 herzien.
- Uitgangspunt is volledige kostendekkendheid, waarbij tevens rekening wordt gehouden met de btw, de overhead, de rentelast en de stand van de voorziening Egalisatie riolering.
- Voor Riool- en Waterzorgheffing is kwijtschelding mogelijk. Dit leidt tot een inkomstenderving. De inkomstenderving wordt gecompenseerd door hogere tarieven Riool- en Waterzorgheffing.
- De kosten van waterschouwingen zijn opgenomen in het tarief Riool- en Waterzorgheffing.
- De Riool- en Waterzorgheffing is gebaseerd op een tariefschijvensysteem.
- De tarieven worden naar boven afgerond op hele euro's (notitie ZAP nov. 2020).

Maatregelen 2024

- De tarieven 2023 Riool- en Waterzorgheffing worden niet nader verhoogd, verwezen wordt naar de door de raad in november 2020 behandelde notitie ZAP.
- De Riolering is 100% kostendekkend. Voor- en nadelen verlopen budgettair neutraal door

middel van de voorziening Egalisatie riolering.

Het bovenstaande leidt tot de navolgende tarieven:

Riool- en Waterzorgheffing:

Klasse-indeling	Tarief 2024 (in €)
0 - 100 m3 (incl. recreatie K2B)	195
100 - 250 m3	220
250 - 500 m3	245
500 - 1.000 m3	495
1.000 - 2.000 m3	745
2.000 - 5.000 m3	1.495
5.000 - 10.000 m3	2.245
10.000 - 25.000 m3	4.495
25.000 - 50.000 m3	8.995
50.000 m3 en meer	17.995

Toeristenbelasting:

Vastgesteld Beleid

- De Toeristenbelasting is een Algemene belasting.
- De Toeristenbelasting wordt geheven op toeristische overnachtingen.
- De Toeristenbelasting is een bedrag per persoon per nacht.
- Voor Toeristenbelasting wordt geen kwijtschelding verleend.
- Van Toeristenbelasting kan vrijstelling worden verleend.
- Het tarief Toeristenbelasting wordt altijd naar boven afgerond op hele eurocenten.

Maatregelen 2024

- De structurele bevrozing van 2022 wordt ongedaan gemaakt.
- Voor de jaren 2025 en verder is een verhoging van de Toeristenbelasting voorzien (zie Kadernota 2024). De financiële consequenties van deze voorstellen zijn nog niet verdisconteerd in de tarieven in deze paragraaf.
- Het tarief Toeristenbelasting 2023 wordt verhoogd met de inflatiecorrectie van 6,9% (inflatie 2023 3% en inflatie 2024 3,9%) om zo te komen tot het tarief 2024.
- Bovenstaande leidt tot de volgende tarieven 2024.

Omschrijving	Tarief 2024 p.p.p.n
Tarief voor overnachtingen in hotel, airbnb en b&b	2,23
Tarief voor bijzondere groepen	0
Tarief voor overige overnachtingen	1,67

Forensenbelasting

Vastgesteld Beleid

- De Forensenbelasting is een Algemene belasting.
- De Forensenbelasting wordt geheven bij niet-ingezetenen die meer dan 90 dagen per jaar beschikken over een gemeubileerde woning.
- Met de aangenomen motie van 14-07-2021 zijn de tarieven van 2022 voor 1 jaar bevroren op het niveau van 2021. Deze bevrozing heeft ook in 2022 plaatsgevonden.
- Deze percentages gelden als stijging ten opzichte van het jaar daarvoor.
- De tarieven Forensenbelasting worden afgerond en sinds 2020 altijd naar boven afgerond op hele euro's, dit heeft tot gevolg dat de daadwerkelijke stijging, als gevolg van afronding, uitkomt boven het de door de raad vastgestelde percentage.
- Voor Forensenbelasting wordt geen kwijtschelding verleend.

Maatregelen 2024

- Het geraamde aantal objecten is ten opzichte van de vorige begroting niet gewijzigd.
- Met ingang van dit jaar worden de tarieven niet afgerond op tientallen euro's, maar op hele euro's naar boven.
- De structurele bevrozing van 2022 wordt ongedaan gemaakt.
- Voor de jaren 2025 en verder is een verhoging van de forensenbelasting voorzien (zie Kadernota 2024). De financiële consequenties van deze voorstellen zijn nog niet verdisconteerd in de tarieven in deze paragraaf.
- Het tarief Forensenbelasting 2023 wordt verhoogd met de inflatiecorrectie van 6,9% (inflatie 2023 3% en inflatie 2024 3,9%) om zo te komen tot het tarief 2024.

Bovenstaande leidt tot de volgende tarieven 2024.

Klasse-indeling	tarief 2024
0 tot 50.000	€ 364
50.000 - 100.000	€ 551
100.000 - 200.000	€ 738
200.000 en hoger	€ 1.107

Reclamebelasting

Vastgesteld Beleid

- De Reclamebelasting is een Algemene belasting, maar wordt geheven in afspraak met de ondernemers.
- De Reclamebelasting is gebaseerd op de WOZ-waarde van 1 januari 2023 van het object waaraan één of meerdere reclameobjecten zijn aangebracht of geplaatst in het gebied dat in de verordening is vastgesteld.

- Het tarief is per € 1.000,00 WOZ-waarde € 0,83 met een minimum van € 300,00 en een maximum van € 600,00.
- De jaarlijkse opbrengst van € 59.000,00 wordt minus € 2.000,00 aan perceptiekosten, beschikbaar gesteld aan het Ondernemersfonds.

Maatregelen 2024

- Geen nieuwe of aangepaste voorstellen.

Begraafrechten:

Vastgesteld Beleid

- De Begraafrechten zijn een specifieke heffing; een vergoeding voor onder andere het gebruik van de begraafplaats en diensten in verband met de begraafplaats.
- De exploitatie van de begraafplaats is niet kostendekkend, zoals door de raad besloten. Dit heeft te maken met:
 - de fictieve bespaarde rente over de voorzieningen begraafplaats wordt beschikbaar gesteld;
 - de dekking van kosten uit de algemene middelen;
 - het maximaleren van € 200.000,00 aan onderhoudskosten in de tarieven / alles boven dit bedrag komt ten laste van de algemene middelen.

Maatregelen 2024

- De tarieven begraafplaats 2023 worden verhoogd met een inflatiecorrectie van 3,9%.
- Gelijktijdig wordt de uitgavenkant van de begraafplaats met eenzelfde bedrag verhoogd.

Marktgelden:

Vastgesteld Beleid

- De Marktgelden zijn een specifieke heffing; een vergoeding voor de kosten van het innemen van een standplaats en de aansluiting op de elektriciteitskasten, inclusief btw.
- De Marktgelden worden geheven van de gebruikers van de weekmarkt en standplaatshouders.
- Uitgangspunt is volledige kostendekkendheid, hetgeen thans niet gerealiseerd wordt.
- De huidige tarieven zijn gebaseerd op een raadsbesluit van 27 november 2019.
- In de Begroting 2024 is een opbrengst geraamd van € 10.000,00.

Maatregelen 2024

- De tarieven Marktgelden 2024 worden thans niet verhoogd.
- Op basis van de nog te actualiseren Marktgeldverordening en de Marktverordening alsnog de mate van kostendekkendheid te bepalen.

Overige leges tarieven:

Vastgesteld Beleid

- De leges zijn een specifieke heffing; een vergoeding voor, door of vanwege de gemeente verstrekte diensten, waaronder de Nederlandse identiteitskaart.
- Uitgangspunt is volledige kostendekkendheid, tenzij nadrukkelijk door de raad anders is besloten. Deze besluiten zijn genomen voor: gehandicaptenparkeerkaart en organisatiekeurmerk CBF.
- Op niveau van de verordening mogen de leges de 100% kostendekkendheid niet overstijgen.
- Voor leges is geen kwijtschelding mogelijk.
- De Legesverordening wordt eens in de vier jaar volledig geactualiseerd. De eerstvolgende herziening staat gepland eind 2023.

Maatregelen 2024

- In afwachting van de nieuwe legesverordening worden de tarieven 2023 vooralsnog niet verhoogd. Zodra de nieuwe legesverordening van kracht wordt, wordt een inflatiecorrectie van 3,9% toegepast.
- De kostenkant worden met hetzelfde bedrag geïndexeerd.
- De nieuwe tarieven worden met de legesverordening ter vaststelling voorgelegd.

Kostendekkendheid tarieven

Als onderdeel van de BBV 2017 is het voor de paragraaf Lokale Heffingen verplicht een overzicht op hoofdlijnen op te nemen van de diverse heffingen, waarin inzichtelijk gemaakt wordt:

- Hoe bij de berekening van tarieven van heffingen, die hoogstens kostendekkend mogen zijn, wordt bewerkstelligd dat de geraamde baten de geraamde lasten niet overschrijden.
- Wat de beleidsuitgangspunten zijn die ten grondslag liggen aan deze berekeningen.
- Hoe deze uitgangspunten bij de tariefstelling worden gehanteerd.

Voor de cijfermatige berekening van de kostendekkendheid van de heffingen wordt aangesloten bij de in de "notitie Overhead" van de commissie BBV opgenomen tabel. Deze berekening moet vervolgens worden aangevuld met een inhoudelijke toelichting over de totstandkoming van de tarieven en de beleidskeuzen die daaraan ten grondslag liggen. Beleidskeuzen die ten grondslag liggen aan de tarieven is dat in principe een kostendekkendheid van 100% wordt nagestreefd. Voor de legesverordening is een onderzoek uitgevoerd. Voor de leges Burgerzaken zijn de diverse tarieven gemaximeerd vanuit het Rijk, wat impact heeft op de kostendekkendheid. De kostendekkendheid van de marktgelden wordt nog nader onderzocht, tegelijkertijd wordt de Marktverordening herzien.

De kostendekkendheid van de tarieven wordt berekend door het totaal van de netto-kosten per

taakveld (exclusief omslagrente) en de toegerekende overhead, inclusief omslagrente en de toegerekende rente op basis van de visie rente toerekening af te zetten tegen de opbrengst van de heffingen per taakveld.

In onderstaande tabel is de kostendekkendheid in beeld gebracht voor het begrotingsjaar 2024 inzake de afvalstoffen, riolering, begraafplaats, bouwen, marktgelden, burgeraangelegenheden, omgevingsvergunningen alsmede openbare orde en veiligheid:

Berekening van kostendekkendheid van een heffing: (bedragen x € 1.000,00)	Afvalstoffen	Riolering	Begraafplaats	Omgevingsvergunningen	Marktgelden	Burgeraangelegenheden	Openbare orde en veiligheid
Kosten taakveld(en), excl. (omslag)rente *)	2.446	3.179	502	486	25	476	29
Inkomsten taakveld(en), excl. heffingen	-440	-1.005	-73	0	0	0	0
Netto kosten taakveld	2.006	2.174	429	486	25	476	29
Toe te rekenen kosten:							
Overhead incl. (omslag)rente	75	195	109	85	2	219	13
Toe te rekenen rente	6	58	1	0	0	0	0
BTW	403	498	0	0	0	0	0
Totale kosten	2.490	2.925	539	571	27	695	42
Opbrengst heffingen *)	2.490	2.925	425	666	10	491	82
Dekkingspercentage	100,0%	100,0%	78,8%	116,6%	37,0%	70,6%	195,5%

*) De kosten voor kwijtschelding maken in deze tabel onderdeel uit van de lasten. In tegenstelling tot het staatje van de opbrengsten heffingen is de kwijtschelding niet verrekenend met de opbrengsten. Met andere woorden deze opbrengst is bruto.

- Voor de Afvalstoffenheffing betreft dit de heffing inzake het vastrecht + verzamelcontainers, alsmede de Afvalstoffenheffing variabel (Diftar).
- Voor de brede Rioolheffing betreft dit de heffing bij woningen alsmede de niet-woningen.
- Voor de begraafplaats betreft dit de leges lijkbezorging, reiniging graven en instandhouding graven. De berekende kostendekkendheid betreft het gemiddelde van de tarieven.
- De invoering van de omgevingswet leidt tot veranderingen binnen het onderwerp omgevingvergunningen. Vooralsnog is in de begroting uitgegaan van gelijkblijvende opbrengsten. In het najaar 2023 worden de leges voor de nieuwe producten bekend.
- Mede om het hiervoor genoemde punt zijn voor de berekening van de kostendekkendheid voor de omgevingsvergunningen alsmede Burgeraangelegenheden de uitgangspunten gebaseerd op de "notitie Herziening Legesverordening" (docnr. e160034349, casenr. 16e0007645) zoals door de raad vastgesteld. Inmiddels is gebleken dat de uitgangspunten zowel de toerekening van de personele formatie alsmede de overhead dermate is veranderd dat een nieuwe opzet wenselijk wordt geacht. Voor beiden geldt dat daardoor de verwachte kostendekkendheid lager zal uitkomen dan het hierboven genoemde getal.

Wij zijn bezig om op onderdelen de "notitie Herziening Legesverordening" te herzien. Reden is dat het thans niet goed mogelijk om een nauwkeurige inschatting te geven van de kostendekkendheidspercentages voor de onderdelen omgevingsvergunningen, marktgelden, burgeraangelegenheden en openbare orde en veiligheid.

Lokale lastendruk

Jaarlijks wordt de COELO Atlas van de lokale lasten opgesteld. Dit betreft een jaarlijkse monitor van de ontwikkeling van de lokale lasten op macro- en microniveau. Voor onderstaande gegevens is gebruik gemaakt van de COELO Atlas van de lokale lasten 2023. De gegevens hebben betrekking op 2023, die van 2024 zijn nog niet bekend.

Woonlasten per gemeente

Woonlasten zijn betalingen die huishoudens doen in verband met wonen. De gemeentelijke woonlasten bestaan uit de Onroerendezaakbelasting (OZB), de Rioolheffing en de Afvalstoffenheffing. Een eventuele heffingskorting wordt hiervan afgetrokken. De gemeentelijke woonlasten bestaan voor huishoudens met een huurwoning uit de Afvalstoffenheffing en soms Rioolheffing. Eigenaar-bewoners betalen daarnaast ook OZB. In enkele gemeenten wordt van deze bedragen een heffingskorting afgehaald.

In Ermelo bedragen voor 2023 de woonlasten voor een éénpersoonshuishouden (eigenaar-bewoner) € 1.057,00 en voor meerpersoonshuishouden (eigenaar-bewoner) € 1.143,00.

Ter vergelijking in Gelderland bedraagt dit gemiddeld € 860,00 resp. € 940,00. Landelijk bedragen voor 2023 de woonlasten gemiddeld € 944,00 voor een meerpersoonshuishouden, waarbij het de hoogste lasten € 1.874,00 (Bloemendaal) bedragen en de laagste € 652,00 (Aalten).

Kwijtschelding

Particulieren die aan bepaalde voorwaarden voldoen kunnen, afhankelijk van de persoonlijke financiële omstandigheden, in aanmerking komen voor kwijtschelding van de gemeentelijke

belastingen. Geen kwijtschelding wordt verleend voor de leges en niet voor de OZB.
Bij de invoering van Diftar is besloten om personen, die medisch afval hebben (bijvoorbeeld: incontinentie-, stoma of dialysemateriaal), tegemoet te komen in de Afvalstoffenheffing.

Voor minima wordt 100% kwijtschelding gehanteerd.

In de jaarrekening wordt jaarlijks verantwoording afgelegd over het aantal verleende kwijtscheldingen.

In de Begroting 2024-2027 is voor kwijtschelding structureel de volgende ramingen opgenomen:

Kwijtschelding (bedragen x € 1.000)	2024	2025	2026	2027
6603060 Kwijtscheldingen Rioolheffing	100	100	100	100
6603060 Kwijtschelding vastrecht+verz.cont.	47	47	47	47
6603060 Kwijtschelding variabel (DifTar)	23	23	23	23
Totaal opgenomen	170	170	170	170

Paragraaf Weerstandsvermogen en Risicobeheersing

Algemene informatie

Risico beleid van Ermelo

De gemeente Ermelo wil voorkomen dat elke niet begrote, financiële tegenvaller direct dwingt tot bezuinigingen, zonder dat hiertoe een onnodig hoge, financiële buffer wordt aangehouden. Daarom wordt bij de meerjarenbegroting geïnventariseerd welke majeure financiële risico's de gemeente loopt, waarvoor geen beheersmaatregelen of voorzieningen zijn getroffen en geen verzekering is afgesloten. Bij de jaarrekening worden de risico's opnieuw geïnventariseerd en geactualiseerd.

Op basis hiervan wordt door middel van een risico-simulatie de benodigde weerstandscapaciteit bepaald en afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit. De door ons gebruikte systematiek is ontwikkeld door het Nederlands Adviesbureau voor Risicomanagement in samenwerking met de Universiteit Twente (Naris). Het beleid is erop gericht om de verhouding tussen de beschikbare weerstandscapaciteit en de benodigde weerstandscapaciteit tenminste 1,00 te laten zijn. Dit ratio is vastgesteld in de Kadernota 2018.

Indien een risico daadwerkelijk leidt tot budgettaire gevolgen, dan zijn daarvoor in de huidige begroting in beginsel geen directe dekkingsmiddelen beschikbaar. Dit betekent dat zich bij het voordoen van een risico in eerste instantie dekking gevonden moet worden binnen andere posten van de lopende begroting. Mocht dit laatste niet mogelijk zijn, dan vormt de Algemene risicoreserve de eerste buffer om de financiële gevolgen op te vangen. Het optreden van een risico kan ook structurele financiële gevolgen met zich meebrengen. Afhankelijk van de omvang van de financiële consequenties van een zich voordoend risico kan het ter dekking van een structureel nadeel nodig zijn om beleid te herzien dan wel te heroverwegen. Als de berekende ratio onder de vastgestelde norm van 1,00 komt te liggen, wordt een kritieke grens gepasseerd. Deze paragraaf sluit daarom af met een beoordeling van de weerstandsratio en een advies om het weerstandsvermogen op voldoende niveau te brengen indien de weerstandsratio te laag blijkt.

Vastgesteld beleid inzake Weerstandsvermogen

- Nota Weerstandsvermogen en Risicomanagement (corsanr. 07026562; 2008)
- Raadsbrief Ratio weerstandsvermogen Programmabegroting 2012-2015 (corsanr. 11113198; raad maart 2012)
- Nota Reserves en Voorzieningen Ermelo 2023 (corsanr. 220047796)
- Strategisch financieel beleid, onderdeel Kadernota 2018 (corsanr. e170011021; raad 6 juli 2017)

Het huidige risicomanagement wordt opnieuw geformuleerd. Daartoe is eerst de huidige nota Reserves en Voorzieningen geactualiseerd. Vervolgens wordt de nota Weerstandsvermogen en risicobeheersing geactualiseerd. Deze nota wordt u binnenkort aangeboden zodat deze in de raadsvergadering van december 2023 kan worden vastgesteld met terugwerkende kracht tot 1 januari 2023.

Financiële ontwikkelingen, risico's en onzekerheden

In deze paragraaf beschrijven wij de financiële situatie per augustus 2023 en de inschatting van ontwikkelingen, risico's en onzekerheden die wij voor de periode 2024-2027 op dit moment onderkennen. Wij moeten deze risico's afzetten tegen ons weerstandsvermogen. Immers hoe hoger de risico's en onzekerheden hoe hoger onze reserves (het weerstandsvermogen) moeten zijn. Wij maken onderscheid in landelijke en lokale financiële ontwikkelingen, risico's en onzekerheden.

Landelijke financiële ontwikkelingen, risico's en onzekerheden

Herverdeling Gemeentefonds

Op 1 januari 2023 is het nieuwe verdeelmodel van het Gemeentefonds van kracht geworden. Het eerdere model stamde uit 1997. Sindsdien is veel veranderd in uitgaven van gemeenten, in het bijzonder vanwege de decentralisaties in het Sociaal Domein. De noodzaak om de verdeelmodellen te herzien werd gevoeld. Het nieuwe verdeelmodel is eenvoudiger van opzet. Dat is onder andere bereikt door verschillende maatstaven (dat zijn criteria waar een gemeente extra op scoort en dus ook extra geld voor krijgt) te clusteren. Het gevolg is wel, dat relevante maatstaven voor instellingsgemeenten (zoals Ermelo) niet meer

bestaan óf zijn opgenomen in een algemene maatstaf. Dit betekent dat de gemeente Ermelo (en tientallen andere instellingsgemeenten) voor bepaalde criteria geen extra geld meer ontvangt omdat juist deze criteria (maatstaven) zijn verdwenen. Dat kan flinke financiële gevolgen hebben.

Wij zijn daarom een lobbytraject gestart om de gevolgen van het nieuwe verdeelmodel voor de instellingsgemeenten onder de aandacht te brengen bij het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG).

- Het ministerie van BZK reageerde positief op ons verzoek om de gevolgen voor instellingsgemeenten mee te nemen in het onderzoek en werkte constructief mee om ons (namens de instellingsgemeenten) toe te voegen aan de begeleidingsgroep die meedenkt over het onderzoek naar de gevolgen van de invoering van het nieuwe verdeelmodel (waarbij ook expliciet aandacht komt voor de gevolgen voor instellingsgemeenten).
- De VNG heeft zich ook bereid verklaard om met ons mee te denken en ons van advies te voorzien.

De eerlijkheid gebiedt te zeggen dat indertijd – toen het nieuwe verdeelmodel werd ontwikkeld – wel is gekeken naar de gevolgen voor instellingsgemeenten. De operationalisering hiervan werd echter als complex gezien, omdat niet alle zorginstellingen in dezelfde mate tot extra kosten leiden en toentertijd niet duidelijk was in hoeverre de invloed van zorginstellingen zich beperkt tot de gemeentegrenzen.

Wij zijn blij dat het ministerie van BZK ons de gelegenheid biedt de gevolgen van het nieuwe verdeelmodel – nu dit ook daadwerkelijk is ingevoerd – in beeld te brengen.

Invoering Omgevingswet per 1 januari 2024

Wat de uiteindelijke financiële impact zal zijn van de invoering van de Omgevingswet zal de toekomst ons leren. De invoeringskosten zijn nog niet volledig inzichtelijk en het is nog niet zeker of het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) uiteindelijk zal werken zoals verondersteld. Ook de impact van de invoering op de formatie en de hoogte van de leges van de gemeente Ermelo en ODNV zal zich nog moeten uitkristalliseren.

Oekraïne

De oorlog in Oekraïne zorgt nog steeds voor een ontheemdenstroom in westelijke richting. Ook in Ermelo vangen wij in gezinnen en op locaties ontheemden op. Deze opvang staat voorop. Wij gaan er van uit dat wij de kosten van het Rijk vergoed zullen krijgen. In 2022 is meer ontvangen dan uitgegeven voor opvang van ontheemde Oekraïners. Bij de jaarrekening is voorgesteld om dit geld in een aparte reserve onder te brengen. Omdat het niet zeker is dat het Rijk voldoende vergoedt, noemen wij dit risico. Mocht het Rijk niet tot (volledige) vergoeding van de kosten overgaan, dan zullen de budgettaire nadelen ten laste van de gevormde reserve Opvang ontheemde Oekraïners en daarna ten laste van de Algemene reserve (vrij besteedbaar) worden gebracht, onder de noemer calamiteit.

Inflatie, koopkracht en rentestijging

Door de oorlog in Oekraïne zijn de energieprijzen gestegen en daarmee ook de inflatie. Hiernaast is er ook een stijging in de rentes. Wij zijn in een situatie van stijgende prijzen en vervolgens stijgende lonen terechtgekomen.

Voor onze gemeentelijke financiële huishouding zien wij dat terug in stijging van investeringskredieten door de verhoogde prijzen voor grondstoffen, materialen, energie en diensten. Aanbestedingen zullen hoger uitvallen. Ook de energiekosten voor onze eigen gebouwen zullen stijgen. Ook de levering van materialen staat onder druk. Gesubsidieerde instellingen hebben ook te maken gekregen met kostenstijgingen. Er zal een groter beroep op de bijstand worden gedaan en een groter beroep op schulddienstverlening. Ook voor de overheidsbedrijven stijgen de kosten en mogelijk de lonen, wat weer een impact heeft op de winst en het uit te keren dividend aan de gemeenten.

Wellicht zal er eerder geïnvesteerd gaan worden in energiebesparende maatregelen.

Accountantstarieven fors hoger

De afgelopen twee jaren hebben accountants hun prijzen met bijna 9% verhoogd. Die forse verhoging is nodig om onder andere de gestegen loonkosten op te vangen. Omdat de kantoren meer geld kwijt zijn aan personeel maar tegelijkertijd hun winst op peil willen houden, komen die kosten grotendeels op het bordje van hun klanten. Er is een beperkt aantal aanbieders op de gemeentelijke markt maar wel een verplichting om aan het eind van het boekjaar de boeken te laten controleren door de accountant.

Andere kostenverhogende factoren komen doordat accountants flink moeten investeren in ICT en digitalisering: de controlewerkzaamheden vinden steeds meer plaats op basis van 'big data'. Nu de personeelsproblemen groter worden, neemt de noodzaak (en daarmee de kosten) om meer in ICT te investeren toe. Dan kan in de toekomst met minder personeel toch meer werk uitgevoerd worden. Los van de hierboven genoemde factoren, komen daar voor gemeenten ook nog de extra kosten bovenop die accountants moeten maken om de explosief gestegen hoeveelheid specifieke uitkeringen te controleren.

Nu heeft de gemeente weliswaar een meerjarige contract afgesloten voor de reguliere controle, maar zodra het contract afloopt kan een nieuwe aanbesteding beduidend duurder uitpakken.

Nieuwe verdeling IU Participatiebudget Gemeentefonds

Vanaf 2025 wordt de integratie-uitkering van het participatiebudget voor budget werk, anders verdeeld, namelijk voornamelijk op werkelijke aantallen in plaats van op behoefte. De middelen voor beschut werk in de integratie-uitkering van het participatiebudget voor budget werk, worden nu per werkplek aan gemeenten verstrekt. Dat gaat echter niet op basis van de werkelijke aantallen werkplekken maar op basis van de streefaantallen, met andere woorden: op basis van de behoefte. Deze behoefte is nog gebaseerd op Wajong- en Wsw-instroomcijfers uit 2012 – 2014, is verouderd, en sluit niet meer aan op de zichtbare behoefte aan beschut werk. De nieuwe verdeling vanaf 2025 zal voornamelijk gebaseerd zijn op het aantal gerealiseerde

plekken. De gevolgen voor de gemeente zijn nog niet bekend.

Ombuigingslijst 2023, bezuinigingsopties Rijk

Het ministerie van Financiën heeft in de Ombuigingslijst, dat is een lijst met suggesties voor de partijprogramma's voor de Tweede Kamerverkiezingen, bezuinigingsopties opgesteld welke kunnen leiden tot (grote) structurele nadelen voor de gemeenten. In deze lijst worden o.a. genoemd:

1. Als bezuinigingsoptie overweegt het Rijk het stopzetten van de gemeentelijke taak voor re-integratie van bijstandsontvangers en niet-uitkeringsgerechtigden, en korting van de vergoeding daarvoor in het Gemeentefonds.
2. Als bezuinigingsoptie voor het Rijk noemt het ministerie van Financiën het intrekken van de toezegging om de gemeenten vanaf 2026 structureel € 1 miljard compensatie voor 'het ravijn' te geven. In de Miljoenennota 2023 heeft het Rijk vanaf 2026 € 1 miljard aan het Gemeentefonds gegeven als (gedeeltelijke) compensatie van het ravijn in 2026. Van die € 1 miljard gaat € 924 miljoen naar het Gemeentefonds en € 76 miljoen naar het btw-compensatiefonds. In de Voorjaarsnota 2023 heeft het Rijk die € 1 miljard structureel gemaakt. De suggestie van het ministerie van Financiën is die compensatie alsnog niet te geven. Het ravijn wordt vanaf 2026 dan € 924 miljoen groter.
3. Als bezuinigingsoptie overweegt het Rijk het ravijn te vervroegen van 2026 naar 2024. Het Gemeentefonds wordt dan in 2024 € 2.076 miljoen verlaagd en in 2025 € 2.996 miljoen.
4. Het ministerie van Financiën noemt als bezuinigingsoptie voor het Rijk het afroemen van het eigen vermogen van rijke provincies. Het is dan maar een kleine stap om hetzelfde te doen bij rijke gemeenten. De Financiële verhoudingswet moet hierop worden aangepast door middel van een tijdelijke wet.
5. Door de langdurige ouderenzorg te decentraliseren naar de gemeenten en daarbij 10% decentralisatiekorting toe te passen, kan het Rijk structureel € 1,6 miljard besparen. Het voorstel heeft tot gevolg dat de gemeenten de taak krijgen de ouderenzorg structureel € 1.625 miljoen goedkoper uit te voeren dan het Rijk nu doet.

Duurzaamheid / warmtetransitie/RES

De landelijke en lokale duurzaamheidsdoelstellingen en plannen kosten geld. In Ermelo staan dit decennium veel gebouwen van de gemeente en de onderwijsgebouwen voor een renovatie. Daarbij zal per gebouw een businesscase opgesteld moeten worden om te bepalen of renovatie of vervangende nieuwbouw de beste keuze is. Dit kan tot hogere investeringen leiden dan nu in het Investeringsplan is voorzien.

Lokale financiële ontwikkelingen, risico's en onzekerheden

Implementatie taakstellingen.

Voor 2027 is voor ruim € 7,5 miljoen aan ombuigingen ingeboekt. Hoewel wij vol inzetten om deze bezuinigingen te halen, kan niet ontkend worden dat er een kans is dat bezuinigingen niet volledig zullen worden gehaald als vooraf bedacht. Daarom zorgen wij ervoor dat we continue de te behalen bezuinigingen monitoren en rapporteren aan uw raad over de status van bezuinigingen bij de reguliere P&C momenten.

Pensioenverplichtingen voormalige bestuurders

In de begroting is een jaarlijkse storting in de voorziening Pensioenverplichtingen voormalige bestuurders opgenomen ter grootte van € 125.000,00. Als gevolg van de lage rekenrente zijn in de afgelopen jaren in de jaarstukken extra stortingen gedaan om aan de opgebouwde pensioenrechten te kunnen voldoen. In de Jaarstukken 2022 bleek de voorziening te hoog te zijn. Mogelijk zullen in de jaren 2024 en verder extra stortingen nodig zijn.

Sanering voormalige stortplaats De Zanderij

In september 2021 hebben wij de raad door middel van een informatiememo geïnformeerd. Totdat een saneringsvariant wordt gekozen hebben wij een risico ingeschat van € 750.000,00.

Huidig weerstandsvermogen

Bovenstaande financiële ontwikkelingen, risico's en onzekerheden moeten kunnen worden opgevangen door het weerstandsvermogen van Ermelo. Daarom presenteren wij hieronder het overzicht van de reserves en voorzieningen in de periode 2024-2027. Daarbij is vooral van belang welke reserves vrij besteedbaar zijn.

Reserves en voorzieningen

De reservepositie van Ermelo bestaat uit het totaal van alle reserves en voorzieningen. De reservepositie is opgebouwd uit algemene reserves, (beklemd) bestemmingsreserves en voorzieningen. Reserves vallen onder het eigen vermogen van een gemeente. Voorzieningen worden gezien als vreemd vermogen.

Binnen het hybride-akkoord is afgesproken om de hoogte van de Algemene reserve vrij besteedbaar op een minimum niveau van € 5 miljoen te houden.

Beleid met betrekking tot reserves en voorzieningen

Reserves en voorzieningen vallen onder het budgetrecht van de raad. Dit betekent dat instellen, wijzigen, afroemen, opheffen, toevoegen en beschikken altijd door de raad geautoriseerd moet worden. Dit kan gebeuren bij de jaarlijkse programmabegroting en/of de tussentijdse begrotingswijzigingen (bestuursrapportages) en/of de jaarlijkse jaarstukken.

Het beleid in Ermelo is vastgelegd in de Financiële Verordening gemeente Ermelo (door de raad vastgesteld op 27 november 2019). In artikel 12 staat: "Het college biedt de raad tenminste eens in de vier jaar een (bijgestelde) nota "Reserves en Voorzieningen" aan. De nota bepaalt naast het doel, de vorming en de besteding van reserves en voorzieningen, een en ander in relatie tot het weerstandsvermogen. De raad stelt deze nota vast. Bij de kadernota wordt jaarlijks de actualiteit

van de nota getoetst".

De Nota Reserves en voorzieningen gemeente Ermelo is oorspronkelijk op 28 februari 2013 door de raad vastgesteld. Daarbij is destijds een herstructurering van de reserves en voorzieningen gerealiseerd en is het beleid van Ermelo inzake de reserves en voorzieningen opnieuw vastgelegd. Eind 2022 is een herziene nota Reserves en Voorzieningen 2023 aan u voorgelegd en door uw raad in 2023 bekrachtigd. In Q4 2023 volgt nog de nota Weerstandsvermogen en risicomanagement ter besluitvorming, waarna, naar verwachting, eind Q4 2023 een nieuwe financiële verordening wordt voorgelegd die in 2024 door uw raad kan worden bekrachtigd.

Conclusie

De reservepositie van Ermelo blijft, ondanks dat het totaalbedrag in de komende jaren als gevolg van het investeringsniveau afneemt, goed. Een groot deel van de reservepositie ligt echter vast in de vorm van beklemd bestemmingsreserves.

Meest belangrijk is echter de omvang van de nog vrij te besteden reserves. De Algemene reserve vrij besteedbaar heeft nagenoeg weer het saldo van € 5 miljoen bereikt. De reserve Grondexploitatie heeft eind 2022 een stand van € 1,4 miljoen, maar we voorzien een flinke daling als gevolg van de aanschaf van het terrein dat bekend staat onder de naam Hopcon.

Risicoprofiel en benodigde weerstandscapaciteit

In onderstaande tabel worden de voornaamste financiële risico's weergegeven en toegelicht. Daarbij is onderscheid gemaakt tussen kwantificeerbaar en niet-quantificeerbare risico's. Per risico is een inschatting gemaakt van de kans dat het risico optreedt en de inschatting van de financiële gevolgen.

Tabel 1: Belangrijkste kwantificeerbare financiële risico's

Omschrijving	Risico	Gevolgen	Kans	Financieel gevolg	Invloed
De Zanderij	Mogelijke saneringskosten de Zanderij op basis van minimale variant	Geld - Er ontstaat een nadeel in de begroting.	90%	max € 750.000	72,01%
Direct gegarandeerde geldleningen	Een instelling kan haar betalingsverplichting tot rente en aflossing voor een door de gemeente Ermelo volledig gewaarborgde geldlening niet nakomen.	Geld - Een beroep van geldverstrekkers op de gemeente Ermelo om de betalingsverplichting van een instelling over te nemen ter grootte van het bedrag waar de gemeente garant voor staat.	10%	max. € 588.000	9,38%
Functiebeëindiging wethouder	Voortijdige functiebeëindiging van een wethouder (óf wachtgelder).	Geld - Het uitbetalen van wachtgeld, een arbeidsongeschiktheidsuitkering of een levenslang nabestaandenpensioen aan de achterblijvende partner	10%	max. € 600.000	7,87%
Staatssteun Vitale vakantieparken	Het handelen van de Ontwikkelingsmaatschappij Vitale Vakantieparken wordt als staatssteun aangemerkt.	Geld - Derden kunnen een claim neerleggen	10%	max. € 300.000	4,76%
Verbonden partijen	Bij een van de verbonden partijen treedt een of meerdere van de door de verbonden partij gesignaleerde risico's op welke niet door de verbonden partij zelf binnen haar begroting kan worden gedekt.	Geld - Met als gevolg dat er zich een nadeel voordoet in de begroting	10%	max. € 200.000	2.65%
Tekort Vitale vakantieparken	Er ontstaat een financieel tekort bij de ontwikkelingsmaatschappij Vitale Vakantieparken	Geld - Als aandeelhouder moet de gemeente een bijdrage leveren wat leidt tot een ongedekt nadeel voor de begroting	10%	max. € 100.000	1,71%
Calamiteit gesubsidieerde partijen	Bij een door de gemeente gesubsidieerde partij treedt een calamiteit op welke niet door haar binnen de eigen begroting kan worden opgevangen	Geld - met als gevolg dat de gemeente een aanvullende subsidie moet verstrekken wat leidt tot een nadeel in de gemeentebegroting	10%	max. € 100.000	1,60%
Totaal risico's				€ 2.638.000	

Tabel 2 Niet-quantificeerbare risico's

Omschrijving	Risico	Gevolgen	Toelichting
--------------	--------	----------	-------------

Renteloze lening WEW	De gemeente wordt aangesproken als schadegemeente om een renteloze lening aan het WEW te verstrekken	Geld - Derving rentekosten	Het is niet in te schatten voor welk bedrag de gemeente aangesproken zal worden. Wel wordt de kans hierop klein geacht omdat de eerste achternvang geschiedt door het Rijk.
Nadelig herverdeeleffect Algemene Uitkering		Geld - Nadeel in de begroting	De Meicirculaire 2022 laat een nadelig herverdeeleffect zien van € 153,00 / inwoner. Tot en met 2025 wordt een aanvullende suppletie-uitkering verstrekt. De situatie na 2025 is onzeker, al mogen gemeenten dit doortrekken naar 2026. De verwachting is dat in 2026 dit tot een nadeel van 2,7 miljoen leidt. Verwacht wordt dat deze aanvullende suppletie-uitkering zeker afgebouwd gaat worden. Het tempo waarin is hoogst onzeker. De gemeente houdt thans rekening met een extra nadeel van € 15,00/inwoner in 2026 en € 30,00 per inwoner in 2027 en € 45,00 per inwoner in 2028. Verwacht wordt dat dit jaarlijks met € 15,00/inwoner oploopt.
SPUK uitkering btw compensatie Sport	Als gevolg van gewijzigde btw wetgeving wordt voor sport onvoldoende compensatie ontvangen	Geld - Er treedt een nadeel op in de begroting	Voor het jaar 2023 wordt het voorschotpercentage op basis van de Begroting 2023 vastgesteld medio juni 2023. De afwikkeling vindt niet plaats in het jaar 2023. Het is niet in te schatten of de gemeente in de jaarrekening een financieel nadeel ondervindt ten opzichte van de aanvraag. De regeling loopt af per 1 januari 2024. Het is nog niet bekend of de regeling wordt verlengd, aangepast of vervangen door een andere regeling.

Ten opzichte van de Jaarrekening 2022 zijn geen nieuwe risico's toegevoegd.

Enkele risico's zijn verschoven naar niet kwantificeerbare risico's:

- Nadelig herverdeeleffect algemene uitkering;
- Renteloze lening WEW;
- SPUK uitkering btw compensatie sport.

De overige risico's zijn opnieuw tegen het licht gehouden, dit heeft niet geleid tot aanpassingen

Benodigde weerstandscapaciteit

Op basis van het kwantificeerbare overzicht is de benodigde weerstandscapaciteit berekend. Deze berekening is gemaakt met behulp van de risicosimulatiemodel (NARIS). Het totaal van alle risico's bedraagt € 2.638.00,00. Deze risicosimulatie wordt toegepast omdat het reserveren van het maximale bedrag van de risico's ad € 2.638.000,00 onnodig en ongewenst is. De risico's zullen immers naar verwachting niet allemaal tegelijk en in hun maximale omvang optreden. Tabel 2 toont de resultaten van deze risicosimulatie. Hieruit blijkt dat, met een zekerheidspercentage van 90%, de risico's kunnen worden afgedekt met een bedrag van € 632.000,00 (= benodigde weerstandscapaciteit). In de laatste kolom van de tabel staat het op basis van deze simulatie de geschatte impact per risico weergeven.

Tabel 3: Benodigde weerstandscapaciteit bij verschillende zekerheidspercentages.

Zekerheidspercentage	Benodigde weerstandscapaciteit
70%	€ 420.000,00
75%	€ 463.000,00
80%	€ 511.000,00
85%	€ 566.000,00
90%	€ 632.000,00
95%	€ 739.000,00

Uit de tabel volgt dat 90% zeker is dat de risico's kunnen worden afgedekt met een bedrag van € 632.000,00 (benodigde weerstandscapaciteit).

Beschikbare Weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit bestaat uit het geheel aan middelen dat de gemeente Ermelo beschikbaar heeft om de risico's in financiële zin af te dekken. Aan de middelen kan daarbij gedacht worden aan posten als:

- stelpost onvoorziën, volume-ontwikkelingen, prijsmutaties, indexeringen;
- algemene en risicoreserves;
- bepaalde bestemmingsreserves welke weliswaar niet geheel vrij van bestemming zijn, maar in geval van calamiteiten wel op korte termijn kunnen worden ingezet. Uiteraard zal een beschikking over deze reserves kunnen betekenen dat de raad in een later stadium deze reserve weer moet aanvullen, dan wel de bestemming wenst te wijzigen.

Het ratio weerstandsvermogen wordt in de meerjarenbegroting door ons in een meerjarenperspectief berekend. Bij de bepaling van de weerstandscapaciteit vermogen zijn de bekleemde bestemmingsreserves buiten beschouwing gelaten. Deze bekleemde bestemmingsreserves zijn ingezet ter dekking van toekomstige afschrijvingen van investeringen. De mogelijkheid om (een deel van) deze middelen alsnog aan te wenden als weerstandscapaciteit hangt af van het feit of investeringen nog gerealiseerd moeten worden en heroverweging nog mogelijk is.

Tabel 3: Beschikbare weerstandscapaciteit

Onderverdeling weerstandscapaciteit (bedragen x € 1,00)	2024	2025	2026	2027
Weerstandscapaciteit exploitatie				
stelposten	861.000	1.331.000	1.431.000	1.531.000
Subtotaal Weerstandscapaciteit exploitatie (A)	861.000	1.331.000	1.431.000	1.531.000
Weerstandscapaciteit vermogen				
Algemene reserve vrij besteedbaar	6.354.000	5.255.000	5.095.000	4.960.000
Algemene Risicoreserve	1.828.000	1.828.000	1.828.000	1.828.000
Vrij aanwendbare deel bestemmingsreserves	3.000.000	2.911.000	2.858.000	2.847.000
Subtotaal Weerstandscapaciteit vermogen (B)	11.182.000	9.994.000	9.781.000	9.635.000
Weerstandscapaciteit Grondexploitatie (C)	1.434.000	1.425.000	1.416.000	1.407.000
Totaal Weerstandscapaciteit (A+B+C)	13.477.000	12.750.000	12.628.000	12.573.000
Benodigde weerstandscapaciteit	632.000	632.000	632.000	632.000
Ratio weerstandsvermogen	21,33	20,18	19,98	19,90

* De Rioolheffing en de Afvalstoffenheffing maken formeel onderdeel uit van het theoretische kader waarbinnen het weerstandsvermogen berekend wordt. Aangezien zowel de Rioolheffing als de Afvalstoffenheffing van de gemeente Ermelo 100% kostendekkend zijn, blijven deze onderdelen bij de berekening van de weerstandscapaciteit buiten beschouwing.

Ratio weerstandsvermogen

Om te bepalen of het weerstandsvermogen toereikend is, dient de relatie te worden gelegd tussen de financieel gekwantificeerde risico's en de weerstandscapaciteit. De benodigde weerstandscapaciteit die uit de risicosimulatie voortvloeit, kan worden afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit. De uitkomst van die berekening vormt de ratio weerstandsvermogen.

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}}$$

Onderstaande normtabel (tabel 4) is ontwikkeld door het Nederlands Adviesbureau voor Risicomanagement in samenwerking met de Universiteit Twente. Het biedt een waardering van de berekende ratio weerstandsvermogen.

Tabel 4: Waarderingsklassen

Waarderingsklasse	Ratio	Betekenis
A	> 2.0	Uitstekend
B	1.4 - 2.0	Ruim voldoende
C	1.0 - 1.4	Voldoende
D	0.8 - 1.0	Matig
E	0.6 - 0.8	Onvoldoende
F	< 0.6	Ruim onvoldoende

De weerstandsratio van de gemeente Ermelo valt in waarderingsklasse A, dit duidt op een ruim voldoende weerstandsvermogen. Schommelingen van de ratio worden zowel veroorzaakt door mutaties in de aanwezige weerstandscapaciteit als ook door veranderingen in het risicoprofiel. Ten opzichte van de Meerjarenbegroting 2023-2026 is de ratio gestegen en daarmee ook de waarderingsklasse. Dit kan worden verklaard uit een combinatie van factoren:

- wijzigingen in de reservepositie, welke steeds verder afneemt;
- het vervallen van enkele risico's;

- wijzigingen in de hoogte van de risico's dan wel wijzigingen in het kans dat een risico optreedt.

Omvang Algemene risicoreserve

Bij de vaststelling van de Kadernota 2018 is bepaald dat voor de specifieke aangehouden Algemene risicoreserve geldt dat de omvang hiervan gelijk is aan factor 1 van het bedrag dat benodigd is om de risico's af te dekken met een zekerheid van 90%. Hierdoor hoeven afzonderlijke bestemmingsreserves niet langer indirect beschikbaar te blijven voor het op peil houden van het weerstandsvermogen. Overigens geldt dat bij het optreden van een of meer risico's in beginsel dekking dient te worden gevonden binnen de lopende begroting. Pas indien dit niet mogelijk blijkt kan voor incidentele dekking van het optredende nadeel aanspraak worden gedaan op de Algemene risicoreserve.

In de notitie Reserves en voorzieningen gemeente Ermelo is bepaald dat de toereikendheid van het saldo van de Algemene risicoreserve jaarlijks wordt gezien bij de jaarrekening, waarbij een afwijking wordt geaccepteerd van € 500.000,00 naar boven of naar beneden. Bij overschrijding van deze grens zal het benodigde bedrag opnieuw worden vastgesteld.

Op grond van de in deze paragraaf weergegeven benodigde weerstandscapaciteit en het hiervoor genoemde behoort de hoogte van de Algemene risicoreserve. Deze is bij de thans bekende risico's meer dan voldoende.

Algemene financiële kengetallen

Algemene informatie

Kengetallen zijn getallen die de verhouding uitdrukken tussen bepaalde onderdelen van de begroting of de balans en kunnen helpen bij de beoordeling van de financiële positie van een provincie of gemeente. De kengetallen maken inzichtelijk(er) over hoeveel (financiële) ruimte de provincie of gemeente beschikt om structurele en incidentele lasten te kunnen dekken of op te kunnen vangen. Zij geven zodoende inzicht in de financiële weerbaarheid en wendbaarheid. Van belang daarbij is ook het verloop van de uitkomsten en de onderlinge verhouding tussen de kengetallen in relatie tot de financiële positie.

Onderstaand worden uitsluitend de financiële kengetallen weergegeven die op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) moeten worden vermeld in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing.

1. Netto schuldquote;
2. Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen;
3. Solvabiliteitsratio;
4. Grondexploitatie;
5. Structurele exploitatieruimte;
6. Belastingcapaciteit.

Financiële kengetallen

De algemene financiële kengetallen voor Ermelo zien er als volgt uit:

De algemene financiële kengetallen voor Eindhoven zijn er als volgt uit:												
Kengetallen	Jaarstukken 2022		Begroting 2023		Begroting 2024		Begroting 2025		Begroting 2026		Begroting 2027	
Netto schuldquote	18,7%	A	54,9%	A	53,8%	A	59,0%	A	64,1%	A	59,6%	A
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	18,7%	A	56,7%	A	60,8%	A	66,0%	A	71,3%	A	66,8%	A
Solvabiliteitsratio	35,6%	B	30,3%	B	34,5%	B	33,1%	B	32,5%	B	31,7%	B
Grondexploitatie	0,99%	A	0,0%	A	0,86%	A	1,66%	A	1,72%	A	1,72%	A
Structurele exploitatieruimte	5,06%	A	2,4%	A	1,7%	A	0,9%	A	0,3%	A	0,1%	A
Belastingcapaciteit	145,9%	C	145,7%	C	126,4%	C	126,4%	C	126,4%	C	126,4%	C

De netto schuldquote weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de medeoverheid ten opzichte van de eigen middelen en geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. Een hoge netto schuldquote hoeft op zichzelf geen probleem te zijn. Of dat het geval is valt niet direct af te leiden uit de netto schuldquote zelf, maar hangt af van meerdere factoren.

Om inzicht te verkrijgen in hoeverre er sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven (netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen).

De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin de medeoverheid in staat is aan zijn financiële verplichtingen te voldoen. Het ratio wordt bepaald door het eigen vermogen (algemene en bestemmingsreserves en resultaat uit het overzicht van baten en lasten) uit te drukken in een percentage van het balanstotaal.

Hoe hoger de solvabiliteitsratio, hoe groter de weerbaarheid. Door het aantrekken eerdere leningen alsmede de verwachting tot het aantrekken enkele nieuwe leningen alsmede de verdere daling van het eigen vermogen verslechtert de solvabiliteitsratio.

Het kengetal grondexploitatie geeft weer hoe de waarde van de grond zich verhoudt tot de totale (geraamd) baten. Voor de berekening van dit kengetal wordt het totaal van de bouwgrond in exploitatie gedeeld door de totale baten uit de begroting of rekening en uitgedrukt in een percentage. De boekwaarde van de voorraden grond is van belang, omdat deze waarde moet worden terugverdiend bij de verkoop.

Het kengetal structurele exploitatieruimte is van belang om te kunnen beoordelen welke

structurele ruimte een gemeente of provincie heeft om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. Voor de beoordeling van het structurele en reëel evenwicht van de begroting wordt thans al onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele lasten. De structurele exploitatieruimte wordt bepaald door het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan de reserves te delen door de totale baten en uit te drukken in een percentage.

De belastingcapaciteit geeft inzicht hoe de belastingdruk in de provincie of gemeente zich verhoudt ten opzichte van het landelijke gemiddelde.

De definitie van het kengetal belastingcapaciteit is: Woonlasten meerpersoonshuishouden in het begrotingsjaar ten opzichte van het landelijk gemiddelde in het jaar voorafgaand aan het begrotingsjaar, uitgedrukt in een percentage. Voor de gemeenten wordt de belastingcapaciteit gerelateerd aan de hoogte van de gemiddelde woonlasten (OZB, Rioolheffing en Reinigingsheffing). Naast de OZB wordt tevens gekeken naar de Riool- en Afvalstoffenheffing omdat de heffing niet kostendekkend hoeft te zijn, maar ook lager mag worden vastgesteld (er is dan sprake van belastingcapaciteit die niet benut wordt). Onder de woonlasten worden aldus verstaan de OZB, de Rioolheffing en de reinigingsheffing voor een woning met gemiddelde waarde in die gemeente. Hoe lager dit percentage is, hoe meer vrije belastingcapaciteit een gemeente heeft.

Provincie Gelderland heeft in de brief 'Programmabegroting 2016-2019' van 27 januari 2016 de financiële kengetallen gecategoriseerd. De provincie geeft vervolgens een voorzichtige waarde aan deze categorieën, namelijk dat categorie A het minst risicovol is en categorie C het meest.

Kengetallen	Categorie A	Categorie B	Categorie C
Netto schuldquote	< 90%	90% - 130%	> 130%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	< 90%	90% - 130%	> 130%
Solvabiliteitsratio	> 50%	20% - 50%	< 20%
Grondexploitatie	< 20%	20% - 35%	> 35%
Structurele exploitatieruimte	> 0%	0%	< 0%
Belastingcapaciteit	< 95%	95% - 105%	> 105%

Uitkomsten

De conclusie is dat bij enkele kengetallen sprake is van een continuering verslechtering van de financiële positie. Dit bevestigt het beeld over de financiële positie van Ermelo zoals eerder geschetst.

Streefkengetallen

De provincie Gelderland heeft aangegeven dat de gemeenteraad in overleg met het college van b&w per kengetal een norm kan bepalen. In Ermelo heeft dat nog niet plaatsgevonden. Voorstellen hiertoe zullen worden gedaan in de nieuwe Nota Weerstandsvermogen en Risicobeheersing.

De samenhang van de financiële kengetallen met de verschillende onderwerpen is terug te vinden bij het onderdeel [financiële positie](#).

Paragraaf Onderhoud Kapitaalgoederen

Algemene informatie

Wegen, openbare verlichting, riolering, groen, speelvoorzieningen, water, sportvoorzieningen, gemeentegebouwen en onderwijsgebouwen worden tezamen als kapitaalgoederen aangeduid. Zij vormen het gezicht van de gemeente. Het onderhouden van kapitaalgoederen is van belang voor het zo goed mogelijk functioneren van de gemeente op het terrein van veiligheid, vervoer, recreatie, onderwijs en overige gemeentelijke diensten. Ook de gemeente Ermelo heeft veel in kapitaalgoederen geïnvesteerd. Kapitaalgoederen dienen zo lang mogelijk een bijdrage te leveren aan het doel waarvoor zij zijn aangeschaft of vervaardigd. Om het kapitaalgoed te kunnen blijven gebruiken waarvoor het bedoeld is, dient het derhalve te worden onderhouden. Met het onderhoud van de kapitaalgoederen is een substantieel deel van de begroting gemoeid. Een helder en volledig overzicht is daarom van belang voor een goede beoordeling van de financiële positie op de korte en de langere termijn. Teneinde de raad van voldoende inzicht te voorzien, wordt het onderhoud van kapitaalgoederen – een onderwerp dat versnipperd in de begroting staat – in deze paragraaf gebundeld in een kort overzicht. Deze paragraaf geeft daarmee een dwarsdoorsnede van de begroting voor het onderdeel onderhoud kapitaalgoederen. Beleidsmatige uitgangspunten, voorgenomen acties voor beheer en onderhoud en de daarmee samenhangende uitgaven komen immers in diverse programma's voor.

Op 20 en 21 maart 2023 heeft het college bezuinigingsvoorstellen geformuleerd. Deze voorstellen zijn verwerkt in de Kadernota 2024. Deze kadernota is door de raad vastgesteld op 5 juli 2023. De voorstellen die gedaan zijn zullen nog verder moeten worden uitgewerkt. Maar ze zullen ook van invloed zijn op het onderhoud van de kapitaalgoederen.

Nadere definitie van het begrip "onderhoud"

Voor een juist begrip van onder meer de financiële gegevens in deze paragraaf is het van belang te weten wat in deze paragraaf onder het begrip "onderhoud" wordt verstaan. Overeenkomstig de toelichting op het BBV wordt uitgegaan van regulier onderhoud (normaal en zogenaamd groot onderhoud). Dat is het plegen van preventieve dan wel correctieve maatregelen. Vervangingsinvesteringen en de uit investeringen voortvloeiende kapitaallasten worden daar uitdrukkelijk niet toe gerekend. Overige zaken voor het gebruik, niet zijnde onderhoud van een

kapitaalgoed (zoals bijvoorbeeld het betrekken van energie) vallen daarmee ook buiten het aandachtsgebied van deze paragraaf.

Aandachtsgebieden

Het onderhoud van kapitaalgoederen wordt, onderscheiden naar de aandachtsgebieden wegen, riolering en waterhuishouding, groen en gebouwen, kort samengevat. Per aandachtsgebied wordt aangegeven wat het beleidskader is, hoe het beheer wordt uitgevoerd en hoeveel financiële middelen daarmee zijn gemoeid. De kwaliteit van de kapitaalgoederen en het onderhoud ervan is bepalend voor het voorzieningenniveau en de jaarlijkse lasten.

Het onderhoud van kapitaalgoederen staat verspreid over de volgende programma's/paragrafen

- Programma Samen Werken voor Ermelo;
- Programma Samen Leven in Ermelo;
- Programma Samen Wonen in Ermelo;
- Programma Samen Ondernemen in Ermelo;
- Paragraaf Bedrijfsvoering (kostenplaatsen Bedrijfsvoering en Team Wijkservice).

Aandachtsgebied: Wegen

Algemene doelstelling onderhoud wegen

De gemeente Ermelo beheert de verkeersinfrastructuur waarbij evenwicht is tussen bereikbaarheid, verkeersveiligheid, leefomgeving en kosten.

Onder de categorie "wegen" wordt gerekend:

- Wegen (inclusief wegmeubilair en civieltechnische kunstwerken)
- Fietspaden
- Voetpaden
- Onverharde paden
- Openbare verlichting

Beleid en beheersmatige uitgangspunten zijn vastgelegd in:

Omschrijving	Vastgesteld in	Actueel
Wegenbeheersplan Ermelo 2018-2022 (Eind 2023 wordt het wegenbeheerplan geactualiseerd)	2018	nee
Mobiliteitsvisie Ermelo 2021-2030	2022	ja
Beleidsplan Bewust verlichten 2021-2025	2021	ja
Parkeerbeleidsplan	2016	ja
Beleidsnota onverharde wegen	2016	ja
Kwaliteit fietsvoorzieningen Ermelo	2013	ja
Notitie Gladheidsbestrijding	2018	ja
MOP Civiele Kunstwerken	2022	ja

Samenvatting van de wijze waarop het wordt uitgevoerd

Bij de vaststelling van het Wegenbeheersplan 2018-2022 is besloten de Ermelose wegen te onderhouden op kwaliteitsniveau B. Voor het centrumgebied wordt kwaliteitsniveau A gehanteerd. In het Wegenbeheersplan staan beleidskaders en nieuwe speerpunten met betrekking tot duurzaamheid, innovatie en klimaatbestendigheid.

In het kader van een nieuwe bezuinigingsronde is de raad tijdens de behandeling van de Kadernota 2024 akkoord gegaan met een budgetgestuurde inzet door te kiezen voor een bezuiniging van 10% op het bestaande budget. In de komende periode zal duidelijk gemaakt moeten worden wat dit betekent voor het beheer en welke keuzes gemaakt moeten worden. Eind 2023 wordt het wegenbeheerplan geactualiseerd.

De gemeente Ermelo ambieert een kwalitatief goede en veilige woon- en leefomgeving als vitale, groene en zorgzame gemeente. Een goed functionerende openbare verlichting maakt daar onderdeel van uit. In het beleidsplan Bewust Verlichten 2021-2025 wordt beschreven op welke wijze de gemeente de komende jaren uitvoering wil geven aan het duurzaam, bewust en gericht verlichten van de openbare ruimte.

De beleidsuitgangspunten zijn vervolgens vertaald naar een beheerplan. In dit beheerplan staan de huidige technische staat van het areaal, de beheersuitgangspunten en de benodigde onderhoudsmaatregelen ten behoeve van een goede instandhouding van het huidige areaal in de planperiode 2021-2025 (en een blik op de verdere toekomst) vermeld. Uitgangspunt voor het beheerplan is het handhaven van het huidige onderhoudsniveau.

Wat hebben wij er voor over:

Omschrijving (bedragen x € 1.000,00)	Jaarstukken 2022	Begroting 2023	Meerjarenbegroting			
			2024	2025	2026	2027
Verkeer	138	32	254	62	214	162
Groot Onderhoud	877	877	877	877	877	877
Regulier Onderhoud	270	274	294	294	294	294
Schoon- en berijdbaar houden	256	254	253	253	253	253
Wegmeubilair	42	40	41	41	41	41
Openbare Verlichting	25	75	182	117	97	97
Waterlossingen	14	17	17	17	17	17
Taakstelling verkeer en vervoer conform Kadernota 2024			-210	-420	-420	-420

Totaal onderhoudslasten aandachtsgebied Wegen	1.622	1.569	1.708	1.241	1.373	1.321

Aandachtsgebied: Riolering en waterhuishouding

Algemene doelstelling onderhoud riolering en waterhuishouding

De gemeente Ermelo zorgt voor het in stand houden van een kwalitatief goede voorziening voor doelmatige inzameling en transport van afvalwater, welke bijdraagt aan een goede en duurzame bescherming van bodem en (oppervlakte)water ten behoeve van een leefbaar Ermelo.

Onder de categorie "riolering en waterhuishouding" wordt gerekend:

- Voorziening voor het afvalwatertransport en de verwerking/zuivering van afvalwater;
- Overige waterhuishouding.

Beleids- en beheersmatige uitgangspunten zijn vastgelegd in:

Omschrijving	Vastgesteld in	Actueel
Zuiveringskring Afvalwaterketen Plan (ZAP). (Actualisatie in 2023 in relatie met omgevingswet.)	2015	nee
Verlengingsnotitie Zuiveringskring Afvalwaterketen Plan BasisRioleringsPlan (BRP)	2020	ja
(In 2023 wordt een nieuw BRP opgesteld onder de naam SSW (Systeemoverzicht Stedelijk Water))	2012	ja

Samenvatting van de wijze waarop het wordt uitgevoerd

Als gemeente hebben we de wettelijke zorgplicht voor stedelijk afvalwater, hemelwater en grondwater. Het waterschap heeft plichten voor het zuiveren van het afvalwater. Samen met de gemeenten Harderwijk, Putten en het waterschap zijn de rioleringsplannen gebundeld in het Zuiveringskring Afvalwaterketen Plan (ZAP).

Voor het stedelijk afvalwater is overeengekomen om de wettelijke verplichtingen als uitgangspunt te nemen. Duurzaamheid is daarbij een aandachtspunt. Voor de belangrijke relatie tussen de waterketen en het watersysteem wordt de draagkracht van het oppervlakte water centraal gesteld, waarop gezuiverd rioolwater en ongezuiverde riool-overstortingen wordt geloosd. Bij extreme regenval is het voorkomen van wateroverlast belangrijker dan de draagkracht.

Voor het hemelwater is het de belangrijkste opgave om de gevolgen van de klimaatverandering op te vangen. Dit doen we door aanpassingen van onze systemen en meer gebruik te maken van de openbare ruimte voor opvang en afvoer van hemelwater.

Voor de periode van 2020 t/m 2023 is een verlengingsnotitie van het huidige Zap opgesteld en in 2023 is een nieuwe ZAP in voorbereiding.

Wat hebben wij er voor over:

Omschrijving (bedragen x € 1.000,00)	Jaarstukken 2022	Begroting 2023	Meerjarenbegroting			
			2024	2025	2026	2027
Specifieke GRP/ZAP-Maatregelen	38	47	80	80	80	80
Onderhoud afval-, hemel- en grondwater	353	513	416	416	416	416
Totaal onderhoudslasten aandachtsgebied Riolering en Waterhuishouding	391	560	496	496	496	496

Aandachtsgebied: Groen

Algemene doelstelling onderhoud groen

De gemeente Ermelo beheert de groene voorzieningen in de openbare ruimte. Deze leveren een positieve bijdrage aan een groen Ermelo, zowel binnen als buiten de bebouwde kom.

Onder de categorie "groen" wordt gerekend:

- Stedelijk groen (inclusief speelvoorzieningen)
- Landschap
- Begraafplaatsen
- Bossen
- Heide
- Natuurterreinen (inclusief Leemputten)
- Cultuurhistorische/archeologische elementen (onder andere grafheuvels en Romeins Marskamp)

Beleids- en beheersmatige uitgangspunten zijn vastgelegd in :

Omschrijving	Vastgesteld in	Actueel
Natuurterreinen:		

Omschrijving	Vastgesteld in	Actueel
Lange termijnvisie bossen Ermelo (maakt onderdeel uit van de Groenvisie)	2017	ja
Faunabeleidsnota (maakt onderdeel uit van de in 2017 opgesteld Groenvisie)	2017	ja
Heidevisie gemeente Ermelo (komt in 2023 in de raad)	2011	nee
<i>Speelruimte:</i>		
Speelruimte in Ermelo deel 1 (In 2023 wordt een nieuw speelruimteplan opgesteld en eind 2023 / begin 2024 aan de raad voorgelegd).	2012	nee
<i>Begraafplaatsen:</i>		
Visie Begraafplaats	2012	ja
Notitie Opties kosten en baten	2014	ja
Analyse Begraafplaatsexploitatie	2014	ja
Evaluatie exploitatie Algemene begraafplaats Koningsvaren	2018	ja
<i>Landschap:</i>		
LandschapsOntwikkelingsPlan (LOP)	2011	ja
Beheersplan landschapselementen 2018-2028 (betreft kleine bosjes, houtwallen e.d.)	2019	ja
<i>Stedelijk Groen:</i>		
Groenvisie gemeente Ermelo 2017-2027	2017	ja
<i>Flora & Fauna:</i>		
Dierenwelzijnsbeleid 2018-2028	2019	ja
<i>Groenbeheerplannen:</i>		
0-Uitgangspunten groenbeheerplannen	2019	ja
1-Beheerplan stedelijk groen	2019	ja
2-Beheerplan bomen	2019	ja
3-Beheerplan landschap	2019	ja
4-Beheerplan bossen	2019	ja
5-Beheerplan leemputten bij Staverden	2019	ja
6-Beheerplan flora en fauna	2019	ja
7-Beheerplan begraafplaats	2020	ja
8-Beheerplan heideterreinen	2023	ja

Samenvatting van de wijze waarop het wordt uitgevoerd

Stedelijk Groen

In 2017 is een nieuwe groenvisie ontwikkeld en vastgesteld (december 2017), als vervanging van de Groenstructuurvisie 2004. In 2019 zijn de Groenbeheerplannen vastgesteld en is hiervoor budget in de begroting opgenomen, ook voor het vervangen van (versleten) groen. Vanaf 2023 wordt gewerkt aan een update van de beheerplannen. Het beheerplan Bomen wordt als eerste vernieuwd. Beheerplannen zijn vigerend tot er een vervangend beheerplan is.

Het beheer en onderhoud van het groen in de openbare buitenruimte wordt zowel in eigen beheer als door derden uitgevoerd.

De uit te voeren reguliere werkzaamheden zijn voor een groot deel beschreven in het bestek omgevingsbeheer onderhoud openbare ruimte (2017-2020), de werking van dit bestek is verlengd.

Het snoeionderhoud aan alle bomen wordt op basis van een raambestek uitgevoerd.

De gemeente beschikt over een volledig nieuw geïntegreerd beheersysteem voor groen-, wegen- en rioolbeheer (Gisib). Dit beheersysteem is geheel gekoppeld aan de nieuwe BGT (Basisregistratie Grootchalige Topografie) van Ermelo. De uitbouw van data (schouwgegevens en beheergegevens) binnen Gisib blijft de komende tijd aandacht vragen. De groenstructuur is inmiddels ook in Gisib vastgelegd.

De nieuwe groenvisie gaat in op de 6 waarden van het groen: identiteit, gezondheid, biodiversiteit, klimaat & duurzaamheid, participatie & leefbaarheid en economie. De groenvisie geldt voor de volgende deelgebieden: stedelijk gebied (groen in de bebouwde kom), bomen, flora & fauna, buitengebied (landschap), natuurterreinen, waaronder de Leemputten bij Staverden en de bossen.

Het beheer en onderhoud van dit groen is belangrijk en is met name gericht op instandhouding. Vanaf 2019 wordt het stedelijk groen in het centrum op "A"-niveau onderhouden en de rest op "B"-niveau.

In 2023 is de Kadernota 2024 aangenomen, hierin is bepaald dat vanaf 2024 5% en vanaf 2026 10% wordt bezuinigd op het product 5.7. Deze bezuiniging moet nog worden uitgewerkt.

Begraafplaatsen

In 2020 is een nieuw beheerplan opgesteld op basis waarvan het beheer en onderhoud ingevuld is. Voor de begraafplaats geldt kwaliteitsniveau "A".

Speelvoorzieningen

Spelen, sporten, bewegen en ontmoeten zijn van onschatbare waarde. Een goed gebruik van de openbare ruimte maakt Ermelo levendig en vitaal. Het draagt bij aan de ontwikkeling van Ermelo als een gezonde en aantrekkelijke plek om te wonen. Speeltuinen en sportplekken zijn dé plekken waar onze inwoners elkaar ontmoeten.

We houden het huidige speelaanbod veilig, schoon en op kwalitatief niveau. In 2023 ontwikkelen

wij, in samenspraak met de inwoners, een speelvisie waarin we koers bepalen voor de komende jaren omtrent het openbaar spelen in Ermelo. Hierbij wordt breder gekeken dan enkel speeltoestellen. We kijken naar een bredere functie van speelplekken waar inwoners elkaar kunnen ontmoeten. Ook is er oog voor de ontmoetingsplekken voor jongeren. De vervanging en het onderhoud van de speeltoestellen in de openbare ruimte wordt gecontinueerd waardoor we de veiligheid kunnen garanderen en speelplekken aantrekkelijk houden.

Landschap

Het beheer van de buitengebieden is vastgelegd in het Landschap Ontwikkelings Plan (LOP). De doelstelling van het LOP is om met behulp van een consequente uitvoering van beleid de kwaliteit van het landschap te verbeteren. In 2019 is een beheerplan Landschap opgesteld. De visie op het landschap is voor een belangrijk deel opgenomen in de Omgevingsvisie Ermelo (2022). Het LOP geldt als achtergrond document bij de Omgevingsvisie.

Bossen

In de gemeentebossen wordt in het beheer gebruik gemaakt van natuurlijke processen, bijvoorbeeld natuurlijke verjonging (naast plantwerk op beperkte schaal). Door een extensievere wijze van beheer en onderhoud, waarbij bijvoorbeeld tak- en top hout en dode bomen in het bos achterblijven, is het uiterlijk van de bossen langzaam veranderd. Op langere termijn wordt daardoor de structuur van het bos gevarieerder en aantrekkelijker voor de natuur en de recreant. In 2018 is gestart met het opstellen van een nieuw beheerplan voor onze grotere boscomplexen (totaal circa 650 ha), deze is in 2019 vastgesteld. De basis voor dat plan wordt gevormd door Europees en rijksbeleid, alsmede provinciaal en eigen gemeentelijk beleid (onder andere de lange termijnvisie voor de bossen zoals geformuleerd in de inmiddels vastgestelde Groenvisie). Ook de beginselen van het Forest Stewardship Council (FSC) zijn er in meegenomen. Het beheerplan schetst de kaders waarbinnen het beheer moet worden gevoerd (onder andere ten aanzien van houtoogst en natuur en verjonging vanwege de continuïteit).

Heide

Voor het beheer van de heidevelden (in totaal ± 1.000 ha) ligt de nadruk op een relatief intensief cyclisch patroonbeheer (maaien, kleinschalig plaggen), gecombineerd met procesbeheer (extensieve begrazing). Het uitgangspunt is dat de heide daadwerkelijk heide blijft en qua structuur en soortenrijkdom verder ontwikkeld wordt. Mede als gevolg van een doelstelling in het kader van een ontvangen SNL-subsidie om bepaalde dier- en plantensoorten te behouden, zijn hiertoe specifieke beheermaatregelen getroffen (in de vorm van maaien, kleinschalig plaggen, begrazing met schapen of koeien en het verwijderen van boompjes). Door calamiteiten in de laatste jaren (streng late vorst, droogte en plagen van heidehaantje) alsmede door overmaat aan stikstof in de van nature schrale heidebodems (met als gevolg verzuring en vrijkomen van o.a. zware metalen) moet het heidebeheer op met name de Groevenbeekse heide tegen het licht worden gehouden. Wellicht zijn onorthodoxe maatregelen vereist, zoals bekalking met steenmeel en branden. Ondertussen wordt voor het heidebeheer steeds meer samenwerking met de gemeenschap gezocht in de vorm van de inzet van vrijwilligers. Hiervoor wordt o.a. samengewerkt in een pilot met een app. In 2021 is gestart met het opstellen van een nieuw beheerplan voor de heideterreinen. De maatregelen die hierin opgenomen worden en op geld zijn gezet zijn o.a. een vertaling van de Natura-2000 doelstellingen. De uitvoering hiervan zal starten in 2023. De heidevisie wordt geactualiseerd.

Natuurterreinen

Voor het staatsnatuurmonument De Leemputten (totaal ca. 30 ha) is het afzonderlijk Beheerplan De Leemputten 2018-2028 opgesteld (vastgesteld in 2019). Het is een gebied met een bijzondere wettelijke status waarvoor een specifiek beheerregime geldt.

Het beheren van bossen, heidevelden, overige natuurterreinen en fauna is geen exacte wetenschap. Het heeft alles te maken met leven, met organische processen. Alles wat we plannen of bedenken valt of staat met o.a. klimatologische omstandigheden. De jaren 2018, 2019 en 2020 waren extreem droog en warm. Door deze extremen is de houtoogst aanzienlijk lager dan gebruikelijk en staat het bos er matig bij. Er sterven steeds meer bomen, ook boomsoorten die eerder nooit problemen opleverden. Op de heide zijn kale plekken te bespeuren en er verdwijnen planten- en diersoorten. De stikstofproblematiek maakt het er niet beter op.

Wat hebben wij er voor over:

Omschrijving (bedragen x € 1.000,00)	Jaarstukken 2022	Begroting 2023	Meerjarenbegroting			
			2024	2025	2026	2027
Begraafplaats	142	149	175	175	175	175
Openbaar Groen	1.116	904	1.033	789	666	666
Speelvoorzieningen	27	29	29	30	30	30
Bossen, heide en natuurterreinen	192	184	245	192	176	192
Totaal onderhoudslasten aandachtsgebied Groen	1.477	1.266	1.482	1.186	1.047	1.063

Aandachtsgebied: Gebouwen

Algemene doelstelling onderhoud gebouwen

De gemeente Ermelo wil een doelmatig, duurzaam en adequaat beheer van de gemeentelijke gebouwen alsmede enkele private en semi-publieke gebouwen en accommodaties teneinde de toegankelijkheid en veiligheid van die gebouwen en accommodaties te garanderen. De gemeente streeft daarbij naar toegankelijkheid van alle gebouwen ook en juist voor burgers met een beperking, conform de visie "Ermelo, Onbelemmerd en Zorgzaam" en de daarmee samenhangende BTB-gedachte.

Onder de categorie "gebouwen" wordt gerekend:

- Gebouwen (inclusief daarbij behorende terreinen)
- Installaties
- Monumentenzorg
- Buitensportaccommodaties

Beleid en beheersmatige uitgangspunten zijn vastgelegd in:

Omschrijving	Vastgesteld in	Actueel
Meerjarenonderhoudsplan gemeentelijk vastgoed 2021-2030	2020	ja
Meerjarenonderhoudsplan voor de sportaccommodaties en private accommodaties	2023	ja
Strategisch Beleidskader Gemeentelijke Vastgoedportefeuille	2019	ja
Uitwerking Accommodatiebeleid	2022	ja

Door de Commissie BBV is in 2020 de notitie Materiële Vaste Activa uitgebracht. De notitie gaat over het activeren, waarderen, onderhouden en afschrijven van investeringen/kapitaalgoederen.

Ten aanzien van het vormen van voorzieningen voor het onderhoud van kapitaalgoederen is het volgende in de notitie opgenomen:

Lasten van groot onderhoud kunnen alleen dan ten laste van een gevormde voorziening worden gebracht indien er een recent beheerplan van het kapitaalgoed aanwezig is. Onder recent wordt een beheerplan verstaan van maximaal vijf jaar oud ten opzichte van het verslagleggingsjaar. Deze vijf jaar dient te worden gehanteerd als richttermijn waar gemotiveerd van kan worden afgeweken. Een gemotiveerde afwijking houdt in dat deze motivatie is geautoriseerd door de raad en verantwoord is in de paragraaf 'Onderhoud kapitaalgoederen' van de begroting en de jaarstukken.

In de motivatie moet tevens worden aangegeven welke maatregelen er worden genomen om achterstallig onderhoud te voorkomen.

Op 20 oktober 2020 is het college akkoord gegaan met het advies actualisatie MJOP's voor gemeentelijk vastgoed.

In dit advies is het volgende opgenomen:

"De objecten Gemeentehuis, Gemeentewerf, Dialoog, Stationsstraat 118, Pinel en Plaza zijn niet meegenomen vanwege actuele ontwikkelingen en/of een renovatie. Voor deze objecten gelden voorlopig de budgetten uit de oude MJOP's. Voor de strategische aankoop Dokter Holtropstraat 169 is in overleg met Meerinzicht een forfaitair bedrag opgenomen gezien de verwachte beperkte tijd in exploitatie. Voor de Parasol geldt dat deze op termijn gesloopt zal worden dus ook daar is een forfaitair bedrag opgenomen."

In de 2e Bestuursrapportage 2022, door de raad vastgesteld op 15 juni 2022, is dit voorstel budgettair verwerkt. Tevens is hierin een link opgenomen naar het advies.

Ten aanzien van de meerjaren onderhoudsvoorzieningen zijn naar aanleiding van het collegebesluit (21e0002995) de onderhoudsvoorzieningen voor Wethouder Balvers en Calluna opgeheven. Onderhoud voor beide objecten zal niet meer door de gemeente worden uitgevoerd, maar gaat mee in de bijdrage aan Interactie. Op basis van de Financiële verordening 2020 Ermelo kan enkel de raad hiertoe besluiten, vanwege het autorisatieniveau m.b.t. reserves en voorzieningen. Het doel van deze voorzieningen is komen te vervallen.

Tevens zijn de onderhoudsvoorzieningen voor gemeentehuis, gemeentewerf, brandweergarage, dienstgebouw begraafplaats, pakhuis, Pinel/Plaza, private accommodaties en de Dialoog in 2022 doorgelicht. Er is gekeken in hoeverre het nog noodzakelijk is om per object een aparte onderhoudsvoorziening te hanteren.

Er is besloten om de onderhoudsvoorzieningen samen te voegen en/of op te laten heffen. In de 2e Bestuursrapportage 2022 is de samenvoeging van de onderhoudsvoorzieningen verwerkt.

In 2022 zijn 3 nieuwe voorzieningen MJOP in het leven geroepen te weten: Patrijzenhof, Patrijzenhof sanitaire units en hertenkamp.

Samenvatting van de wijze waarop het wordt uitgevoerd

Voor nagenoeg alle gemeentelijke en tevens een aantal private en semi-publieke gebouwen wordt één keer in de 3 à 4 jaar een meerjarenonderhoudsplan (MOP) opgesteld. Het opstellen van een meerjarenonderhoudsplan voor het voortgezet, bijzonder en openbaar onderwijs vindt in eigen beheer plaats door het schoolbestuur. De verantwoordelijkheid voor de daadwerkelijke uitvoering van het onderhoud ligt bij de scholen zelf. Ieder jaar wordt namens de gemeente een inspectie verricht of geplande werkzaamheden zijn uitgevoerd. Uitgangspunt is dat de (gemeentelijke) gebouwen op een adequate wijze worden onderhouden. De jaarlijkse kosten van onderhoud en groot onderhoud zijn op basis van het meerjarenonderhoudsplan in de programmabegroting verwerkt.

Wat hebben wij er voor over:

Omschrijving (bedragen x € 1.000,00)	Jaarstukken		Meerjarenbegroting			
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Muziekcent	1	11	5	5	5	5

Toren Oude Kerk	14	14	11	11	11	11
Patrijzenhof	6	6	23	12	12	12
Sanitaire units	12	38	2	6	6	6
Gemeentelijke Gebouwen	586	253	282	277	277	277
Overige gebouwen	28	128	34	32	32	32
Totaal onderhoudslasten aandachtsgebied Gebouwen	647	450	357	343	343	343

**deze onderhoudsvoorzieningen zijn samengevoegd in de Onderhoudsvoorziening Gemeentelijke Gebouwen

Paragraaf Financiering

Inleiding

De paragraaf Financiering gaat over de manier waarop gemeente Ermelo haar activiteiten en projecten financiert en haar liquiditeiten beheert.

Ambitie

Gemeente Ermelo streeft naar regie op de gemeentelijke uitgaven en inkomsten resulterend in een optimale financiering (op korte en lange termijn) in geldstromen. Daarbij wordt geopereerd binnen de wettelijke en gemeentelijke vastgestelde kaders. Om de treasuryfunctie goed uit te voeren, wordt gekeken naar de meerjarige liquiditeitsontwikkeling van de gemeente en de renteontwikkelingen op de geld- en kapitaalmarkt in Nederland. De treasuryfunctie wordt financieel risicomijdend uitgevoerd. Gemeente Ermelo geeft waar het kan invulling aan duurzaam (ethisch) bankieren. Op het gebied van reputatie en imago stelt gemeente Ermelo eisen aan de organisaties en instellingen, waarmee het zaken doet. Gemeente Ermelo stelt bij de treasuryfunctie bestuurlijke en ambtelijke integriteit voorop.

Doelstellingen

De doelstellingen van gemeente Ermelo op het gebied van treasury luiden: regie hebben op de gemeentelijke uitgaven en inkomsten, duurzaam toegang hebben tot de financiële markten, tijdig kunnen beschikken over voldoende financieringsmiddelen, beheersen van risico's, streven naar rente-optimalisatie en beperken van verwerkingskosten bij het beheren van geldstromen en financiële posities.

Regelgeving

De Wet Financiering Decentrale Overheden is kader stellend voor de treasuryfunctie van gemeenten. Gemeenten worden verplicht tot een transparant en inzichtelijk lokaal treasurybeleid en -beheer. Het actuele beleidskader voor de gemeentelijke financiering is het op 1 februari 2023 door de raad vastgestelde Treasurystatuut gemeente Ermelo 2023.

Ontwikkelingen

Marktontwikkelingen

Renteontwikkelingen op de geld- en kapitaalmarkt zijn voor de gemeente belangrijk om te kunnen sturen op de financiële risico's. Ontwikkelingen die van buiten komen kunnen niet beïnvloed worden. De renteontwikkelingen worden nauwlettend gevolgd door gebruik te maken van informatie van met name de BNG en het Schatkistbankieren. De oorlog in Oekraïne heeft in 2022 de financiële markten behoorlijk verstoord. De inflatie is met ongekende percentages sterk gestegen. De ECB verhoogt de rente in stappen om de inflatie te beteugelen. Na de renteverhogingen in 2023 is het de verwachting dat de rente in 2024 stabiliseert.

Rentevisie

Aantrekken geld

De renteverhogingen door de ECB hebben tot gevolg dat de rente momenteel voor kortere looptijden hoger is dan voor de langere termijn. Hieruit lijkt de verwachting van de kapitaalmarkt van een tijdelijke stijgende rente te spreken. De rentevisie voor 2024 wordt nu bepaald op 3,75%, voor 2025 en verder wordt gerekend met 3,5%.

Beleggen in Schatkist

Door de hogere rente stijgt ook de opbrengst in de Schatkist. Voor de lopende rekening in de Schatkist wordt een renteopbrengst verwacht van 3,5% in 2024, vervolgens vanaf 2025 dalend met 0,5% per jaar tot 2,0% in 2027.

Liquiditeit

Schatkistbankieren

Om de staatsschuld en beleggingsrisico's te beperken zijn decentrale overheden verplicht om hun overvloedige geldmiddelen aan te houden in 's Rijks schatkist. Daarnaast mogen alleen leningen verstrekt worden aan medeoverheden. Het bedrag, dat Ermelo zelf mag aanhouden op haar eigen bankrekeningen, is maximaal gelijk aan het drempelbedrag schatkistbankieren.

Per kwartaal wordt het gemiddelde bedrag per dag aan geldmiddelen berekend. Het Rijk heeft voor de buiten de Schatkist aan te houden liquide middelen een normpercentage ingesteld. Sinds 1 juli 2021 bedraagt dit percentage 2% van het begrotingstotaal. Voor 2024 is het drempelbedrag voor Ermelo € 1.927.000,00. Dit is gelijk aan 2% van het totaal van de begrote lasten vóór bestemming, € 96.362.000,00. Gemeente Ermelo heeft op de lopende rekening bij de BNG een plafond ingesteld van

€ 400.000,00. Aan het eind van elke dag wordt het saldo boven dit plafond automatisch afgeroomd naar de Schatkist. Wekelijks wordt aan de hand van de betalingen die gedaan moeten worden, ingeschat welk bedrag van de Schatkist teruggestort moet worden op de lopende rekening bij de BNG.

Financieringspositie

Gemeente Ermelo is bezig met een omvangrijk investeringsprogramma, zoals het Sportcentrum Zanderij en onderwijshuisvesting. Vooruitlopend daarop is daarvoor in 2022 al een lening afgesloten. Op basis van de liquiditeitsplanning moet er in 2025 opnieuw een lening afgesloten worden. De tijdelijke financieringsoverschotten worden in de Rijks Schatkist gestald.

tabel Financieringspositie 2024 (bedragen x € 1.000,00)				
Ultimo boekjaar	2024	2025	2026	2027
Financieringsbehoefte				
Boekwaarde vaste activa	119.149	124.915	125.260	118.188
Voorraden, waaronder bouwgronden in exploitatie	800	1.600	1.610	1.620
Vorderingen	9.631	9.631	9.631	9.631
Totaal Financieringsbehoeften	129.580	136.146	136.501	129.439
Financieringsmiddelen				
Reserves	47.443	46.405	43.016	39.330
Voorzieningen	15.919	16.604	17.232	17.658
Waarborgsommen en aangegane langlopende leningen	59.501	62.501	57.626	52.751
Totaal Financieringsmiddelen	122.863	125.510	117.874	109.739
Financieringsoverschot	-6.717	-10.636	-18.627	-19.700
Financiering				
Liquide middelen	404	404	404	404
Schatkist	1.328	3.641	947	3.127
Geïnduceerd vermogen (crediteuren+overlopende passiva-overlopende activa)	-8.449	-14.681	-19.978	-23.231
Totaal financiering	-6.717	-10.636	-18.627	-19.700

Financieringsbehoefte korte en lange termijn

Periodiek wordt de liquiditeitsplanning geactualiseerd, waardoor inzicht verkregen wordt in de financieringspositie van gemeente Ermelo voor de komende jaren. Daarbij wordt gebruik gemaakt van het aflossingsschema van de afgesloten geldleningen, de meest actuele grondexploitaties en de meerjareninvesteringsplanning. Waar nodig wordt rekening gehouden met actuele ontwikkelingen. Op basis van de liquiditeitsplanning en de rentevisie wordt de strategie bepaald. Het is de verwachting dat gemeente Ermelo in 2025 een nieuwe langlopende lening gaat afsluiten.

liquiditeitsplanning (bedragen x € 1.000,00)				
Ultimo jaar	2024	2025	2026	2027
Liquide middelen	6.867	1.732	4.045	1.351
Algemene Dienst	-3.856	-1.187	2.181	7.055
Grondexploitatie	-229			
Aflossingen langlopende leningen	-5.050	-4.500	-4.875	-4.875
Aflossingen uitgezette leningen	4.000	500		
Kasgeldleningen				
Af te sluiten langlopende leningen		7.500		
Financieringspositie	1.732	4.045	1.351	3.531

Risico's

Koersrisico

De doelstelling van het koersrisicobeheer is het beheersen van de risico's die voortvloeien uit de mogelijkheid dat de financiële activa van de gemeente in waarde verminderen door negatieve koersontwikkelingen. In het Treasurystatuut 2023 is dit risico op uitzettingen beperkt door uitsluitend schatkistbankieren en onderhandse leningen te hanteren. Tegelijkertijd worden valutarisico's uitgesloten door alleen financieringen en uitzettingen aan te gaan in euro's.

Kredietrisico

Deelnemingen

Deelnemingen worden alleen aangegaan in het kader van de uitoefening van de publieke taak, passend binnen het gemeentelijk beleid. Ermelo bezit vanuit de publieke taak in enkele ondernemingen aandelen, waaronder Alliander, Vitens, de BNG, Inclusief Groep, Afvalsturing, Interactie en Recreatie Gemeenschap Veluwe Holding.

Verstrekke leningen

Hierbij gaat het om startersleningen, duurzaamheidsleningen, renteloze leningen woningbouw, toekomstbestendig wonen, een overbruggingskrediet onderwijs en een verstrekke lening aan netbeheerder Alliander. Deze laatste lening kan door Alliander alleen onder strikte voorwaarden worden omgezet in gewone aandelen (deelneming).

Gewaarborgde geldleningen

Borgstellingen kunnen via directe borgstelling of via achtervang plaatsvinden. Betrokkenheid van waarborgfondsen betekent dat de borgstelling en hiermee ook het risico wordt gedeeld. In dat

geval is het netto geborgde bedrag, dus het werkelijke procentuele deel waarover Ermelo risico loopt, lager dan de restant hoofdsom van de gewaarborgde leningen. Ermelo kent zowel directe als indirecte garant- en borgstellingen.

Debiteurenrisico

Met betrekking tot debiteuren die niet aan hun betalingsverplichtingen voldoen, wordt een actief invorderingsbeleid gevoerd. Op deze wijze worden de (financiële) risico's die voortvloeien uit de mogelijkheid van een waardedaling van onze vorderingspositie op debiteuren voorkomen. De inbaarheid van de debiteuren wordt continu nauwlettend gemonitord.

Intern liquiditeitsrisico

De doelstelling van het intern liquiditeitsbeheer is het beheersen van de risico's van mogelijke wijzigingen in de liquiditeitsplanning en Meerjareninvesteringsplanning waardoor als gevolg daarvan de financieringskosten hoger kunnen uitvallen. Ermelo beperkt haar interne liquiditeitsrisico door haar financieringsactiviteiten te baseren op een actuele liquiditeitsplanning in meerjarenperspectief.

Renterisico

Renterisico over de vlottende schuld

Kasgeldlimiet

De rentepercentages voor kortlopende financiering (looptijd < 1 jaar) kunnen sterk fluctueren, waardoor ook de rentelasten sterk meebewegen. Daarom heeft het Rijk met betrekking tot het financieren met kortlopende middelen wettelijke voorschriften vastgesteld. De maximale gemiddelde omvang waarvoor gemeenten kortlopende leningen en schulden in rekening courant mogen aangaan, wordt bepaald door de kasgeldlimiet.

Deze limiet wordt volgens de Wet Financiering decentrale overheden (Wet Fido) berekend op basis van een vast percentage (8,5%) van het begrotingstotaal per 1 januari.

Als onderdeel van de treasuryfunctie wordt de afweging kort- of langlopend financieren gemaakt op basis van de actuele liquiditeitsplanning. Als de kasgeldlimiet structureel overschreden dreigt te worden, is de gemeente verplicht om de vlottende financiering (korter dan 1 jaar) om te zetten in vaste financiering. In het kader van de Wet Fido heeft de provincie een toezichhoudende rol.

Kasgeldlimiet (bedragen x € 1.000,00)				
	Begroting			
	2024	2025	2026	2027
Omvang begroting per 1 januari 2024	96.362	98.381	95.520	95.699
(1) Toegestane kasgeldlimiet				
In procenten	8,5	8,5	8,5	8,5
in €	8.190	8.360	8.120	8.130

Gemeente Ermelo zal op basis van de liquiditeitsplanning de komende jaren geen gebruik maken van kasgeldleningen. De financieringsbehoefte wordt ingevuld met een langlopende geldlening.

Renterisico over de vaste schuld

Renterisiconorm

In de Wet Fido is ook voor langlopende financieringen (looptijd langer dan 1 jaar) een norm gesteld om in meerjarenperspectief een stabiele rentelast in de begroting te bewerkstelligen. Hierbij geldt een limiet van maximaal 20% per jaar over het begrotingstotaal. Met de berekening van de renterisiconorm wordt inzichtelijk gemaakt hoeveel risico de gemeente in elk jaar loopt ten aanzien van de rentelast van dat jaar. Simpel gezegd worden de aflossingen en de renteherzieningen gerelateerd aan het begrotingstotaal (na wijzigingen). Hierdoor is het renterisico direct gerelateerd aan het budgettaire risico. Hoe meer de aflossing van de schuld in tijd gespreid wordt, hoe minder gevoelig de begroting is voor renteschokken bij herfinanciering. Evenals bij de kasgeldlimiet heeft de provincie in het kader van de Wet Fido ook hier een toezichhoudende rol. De toetsing vindt plaats via de paragraaf Financiering in de begroting (vooraf) en de jaarstukken (achteraf). Deze norm bepaalt bij de treasuryfunctie naast onder andere rentepercentages mede de looptijd van nieuw af te sluiten leningen.

Renterisiconorm (bedragen x € 1.000,00)				
	Begroting			
	2024	2025	2026	2027
Grondslag voor de norm: totaal van de begrote lasten op jaarbasis	96.362	98.381	95.520	95.699
Drempelbedrag volgens wet Fido 20% van de begrote lasten op jaarbasis	19.270	19.670	19.100	19.140
Renteherzieningen				
Aflossingen	5.050	4.500	4.875	4.875
Risicobedrag (renteherzieningen+aflossingen)	5.050	4.500	4.875	4.875
Ruimte (+) of overschrijding (-) ten opzichte van het drempelbedrag risiconorm	14.220	15.170	14.225	14.265
Wordt voldaan aan de norm?	ja	ja	ja	ja

Gemeente Ermelo blijft ruimschoots binnen de renterisiconorm. Dit komt doordat de leningen een lange looptijd hebben, waardoor de jaarlijkse aflossingen relatief laag zijn. Het risico van renteschommelingen door herfinanciering en aflossing van leningen in de begroting is beperkt.

Opgenomen langlopende geldleningen

De portefeuille van langlopende geldleningen bevat vijf leningen. De omvang van de leningen bedraagt begin 2024 € 64,6 miljoen.

Leningportefeuille (bedragen x € 1.000,00)				
Geldverstrekker	Bedrag 1-1-2024	Bedrag 31-12-2024	Rente percentage	Einddatum
N.V. Bank Nederlandse Gemeenten	300	0	4,325%	01-04-2024
N.V. Bank Nederlandse Gemeenten	250	0	3,820%	15-12-2024
N.V. Bank Nederlandse Gemeenten	9.000	7.500	0,278%	04-04-2029
NWB Bank	17.000	16.000	0,015%	02-11-2040
NWB Bank	38.000	36.000	2,591%	01-07-2042
Totaal	64.550	59.500		

Rente

Renteschema

In de notitie rente 2017 heeft de Commissie BBV de aanbeveling gedaan het renteschema op te nemen om het inzicht te vergroten in de rentelasten, het renteresultaat en de wijze van rentetoerekening. Dit renteschema is in onderstaand schema weergegeven.

Schema rentetoerekening (bedragen x € 1.000,00)	
	Begroting 2024
Externe rentelasten over de korte en lange termijn	1.004
Externe rentebaten	-381
Totaal door te berekenen externe rente	623
Doorberekende rente aan de grondexploitatie	-2
Rente van projectfinanciering aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	0
Saldo door te rekenen externe rente	621
Rente over eigen vermogen	0
Rente over voorzieningen	0
Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente	621
De werkelijke aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)	-627
Toerekening rente aan begraafplaats	31
Resultaat op taakveld treasury	25

Rentetoerekening grondexploitatie

Gemeente Ermelo heeft voor de grondexploitatie twee actieve complexen, waar rente aan toe gerekend wordt. Het betreft Het Trefpunt en Veldzicht Noord 4e fase.

Rente-omslagpercentage

De notitie rente 2017 van de Commissie BBV schrijft voor hoe gemeenten de doorberekening van de rente dienen te verantwoorden. Het te hanteren renteomslag-percentage dient door alle gemeenten op een éénduidige wijze berekend te worden, zodat onderlinge vergelijkbaarheid toeneemt en beter aansluit bij de werkelijke rentekosten.

Ermelo heeft over 2024 per saldo een rentelast van € 621.000,00. Over genoemd bedrag wordt het rente-omslagpercentage berekend. Voor 2024 komt het rente-omslagpercentage uit op 0,37%.

Renteresultaat

Het renteresultaat na doorbelasting van rente aan de producten bedraagt € 25.000,00.

Samenvatting

Effectindicatoren financiering

Effectindicatoren				
	Begroting			
	2024	2025	2026	2027
Renterisiconorm:				
Wettelijke norm	20,0%	20,0%	20,0%	20,0%
Percentage Ermelo	6,0%	5,1%	5,0%	4,9%
Kasgeldlimiet:				
Wettelijke norm	8,5%	8,5%	8,5%	8,5%
Percentage Ermelo	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Drempelbedrag schatkistbankieren:				
Wettelijke norm	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%
Percentage Ermelo	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Financieringspositie:				
Financierings-overschot/-tekort (x € 1.000,00)	-6.717	-10.636	-18.627	-19.700

Op basis van de in deze paragraaf opgenomen liquiditeitsplanning heeft de gemeente Ermelo in 2024 nog een financieringsoverschot. Ermelo heeft echter een omvangrijk investeringsschema. Gemeente Ermelo zal daarom in 2025 een langlopende lening aantrekken om de financieringsbehoefte af te dekken. In de Meerjarenbegroting 2024-2027 is op basis van de liquiditeitsplanning en de rentevisie uit deze paragraaf de rentelast in de begroting bijgesteld. Daarbij is rekening gehouden met de stijgende rente op de geldmarkten, zowel voor aan te

trekken kapitaal als de rentevergoeding bij het Schatkistbankieren. Gemeente Ermelo blijft ruim onder de gestelde rentenormen. Afgezien van het renterisico is het risicoprofiel van Ermelo op het gebied van financiering laag.

Paragraaf Bedrijfsvoering

Algemene informatie

De gemeente Ermelo realiseert en levert een scala van producten en diensten. Daarvoor is een goede bedrijfsvoering van belang. Meerinzicht is onze gezamenlijke uitvoeringsorganisatie voor de bedrijfsvoering voor de gemeenten Ermelo, Harderwijk en Zeewolde. In deze paragraaf duiden wij de belangrijkste ontwikkelingen op het gebied van bedrijfsvoering voor de gemeente Ermelo.

Netwerkorganisatie Ermelo

De samenleving verandert. Rollen veranderen. Informatie verspreidt zich sneller, inwoners zijn mondiger en er komen steeds meer initiatieven vanuit diezelfde inwoners, die zich in netwerken verenigen en van daaruit ook opereren. De wereld om ons heen lijkt alsmaar complexer te worden. De gemeente Ermelo wil zich aanpassen aan deze veranderende samenleving, zowel bestuurlijk als ambtelijk. Door onze gemeentelijke organisatie te ontwikkelen naar een netwerkorganisatie werken we toe naar een organisatie die open en wendbaar is en zich aanpast aan deze veranderende samenleving. Voor een beter Ermelo, dat gericht is op het leveren van uitstekende dienstverlening aan ons bestuur, inwoners en bedrijven. Waarbij Ermelo zich blijft onderscheiden als een gemeente waar het beter wonen, werken en verblijven is.

De afgelopen vijf jaar is door middel van het programma organisatieontwikkeling gewerkt aan de implementatie van de Ermelose manier van werken in onze netwerkorganisatie. Het programma is begin 2023 afgerond en krijgt op een andere wijze vorm. Immers, het ontwikkelen van een organisatie is nooit 'af' en verdient de continue aandacht. In 2024 zal met name de uitvoering van opgavegericht werken ten uitvoer worden gebracht. Voor de medewerkers van onze organisatie zal rolontwikkeling zijn beslag gaan krijgen, zodat zij in verschillende contexten verschillende rollen kunnen hanteren. Tot slot werken we aan een beter ambtelijk-bestuurlijk samenspel.

Ontwikkelingen

In deze paragraaf staan wij stil bij een aantal (landelijke) ontwikkelingen die van grote invloed zijn op de inzet van onze capaciteit van de organisatie van Ermelo. Uiteraard daarbij ondersteund door onze uitvoeringsorganisatie Meerinzicht.

Financieel onzekere tijden

De inkomsten vanuit het Rijk lopen de komende jaren fors terug, terwijl het (inmiddels demissionaire) Kabinet nog geen sluitend plan heeft hoe dat financiële gat gedicht moet worden. Vanaf 2026 worden oplopende tekorten verwacht. Om enige weerstand te bieden aan deze onzekere tijden werkt de organisatie aan de realisatie van ombuigingen, zoals opgenomen in de Kadernota 2024. Dit vraagt de nodige extra inspanningen van de organisatie van Ermelo.

Organisatie onder druk

In 2023 heeft een tevredenheidsonderzoek plaatsgevonden onder de medewerkers van Ermelo. De hoge werkdruk vormt hierin een significant aandachtspunt. Ook in vergelijking met de drie partnerorganisaties (Harderwijk, Zeewolde en Meerinzicht) waar dit onderzoek tegelijkertijd is uitgevoerd, wijkt Ermelo sterk af in negatieve zin. We nemen deze signalen serieus en hebben de knelpunten geïnventariseerd. Het is één van de redenen waarom in de Kadernota 2024 een voorstel voor structurele formatie-uitbreiding is opgenomen, welke is verwerkt in de Meerjarenbegroting 2024-2027.

Een van de redenen van de oprichting van onze uitvoeringsorganisatie Meerinzicht is het verminderen van de kwetsbaarheid op het gebied van bedrijfsvoering geweest. De huidige (beleids)functies in de organisatie van Ermelo hebben deze kwetsbaarheid nog steeds. Het overgrote deel van onze functies zijn eenmansfuncties. Dat betekent dat bij ziekte, vakantie of aanstaande pensionering geen directe collega het werk over kan nemen. Onze personeelsbudgetten hebben momenteel onvoldoende financiële flexibiliteit om deze kwetsbaarheden adequaat op te vangen.

De druk op- en kwetsbaarheid van de organisatie kan niet eenvoudig worden verlicht. Zo loopt de spanning op de arbeidsmarkt nog steeds op en wordt momenteel landelijk 'zeer krap' genoemd, zeker in het openbaar bestuur. Als werkgever merken wij deze spanning ook. Het is zeer lastig, ondanks de inzet van externe recruitmentbureaus en het uitvoeren van een actueel arbeidsmarktbeleid, om medewerkers te vinden voor onze vacatures. Het werk moet wel doorgang vinden waardoor inhuur dan de enige mogelijkheid is. Als gevolg van de spanning op de arbeidsmarkt zijn ook de inhuurtarieven sterk verhoogd, soms zelfs verdubbeld.

Ook de organisaties waarmee wij zeer nauw samenwerken hebben met deze trend te maken. Daarom werken wij samen als EHZM (Ermelo, Harderwijk, Zeewolde en Meerinzicht) om talent binnen te halen en te blijven binden aan onze organisaties. Wij willen in gezamenlijkheid als EHZM een positieve innemen richting de arbeidsmarkt en de voordelen van onze samenwerking aan sollicitanten laten zien. Daarbij past ook een gezamenlijk visie op het leren en ontwikkelen van onze medewerkers en een gezamenlijke academie waar opleidingen worden aangeboden aan onze medewerkers. Ook een gezamenlijke visie op hybride werken in onze gemeentehuizen mede als gevolg van de Coronaperiode past in onze visie als modern werkgever. Tot slot werken wij samen aan een boeiend traineeprogramma waarmee wij jonge talenten in onze organisaties binnenhalen en laten doorstromen naar vaste functies.

Rechtmatigheidsverklaring

Met ingang van boekjaar 2023 moet elke gemeente zelf een rechtmatigheidsverantwoording opnemen in de jaarrekening. In deze verantwoording worden ook de niet rechtmatige posten boven een ondergrens vermeld. Vervolgens beschrijft het college in de bedrijfsvoeringsparagraaf hoe zij deze onrechtmatigheden in de toekomst wil voorkomen. De controlerend extern accountant toetst vervolgens of de rechtmatigheidsverantwoording van het college van b&w juist en volledig is. Het is (en was eigenlijk altijd al) de verantwoordelijkheid van het college van b&w om aan te tonen dat zij rechtmatig heeft geopereerd. Het verschil met voorgaande jaren zit er met name in dat het college van b&w meer systematisch onderzoek moet doen op het rechtmatigheidsaspect en dat de "bewering" dat rechtmatig is gehandeld, nog beter moet worden gestaafd door vastleggingen. Dit stelt extra eisen aan de uitvoering van de (verbijzonderde) interne controle. In het kader van de rechtmatigheidsverklaring worden de beleidsstukken Misbruik & Oneigenlijk gebruik en Frauderisicobeleid eind 2023 vastgesteld door de het college van b&w.

Meerinzicht

Op het gebied van bedrijfsvoering werken wij samen met Harderwijk en Zeewolde in de gemeenschappelijke regeling Meerinzicht. Steeds meer processen en systemen worden voor de vier organisaties gestandaardiseerd en geharmoniseerd om zowel enerzijds zo efficiënt mogelijk te werken als om een goede kwaliteit te kunnen blijven waarborgen. Meerinzicht ondersteunt de drie gemeenten Ermelo, Harderwijk en Zeewolde dus op het gebied van bedrijfsvoering. Daarnaast voert Meerinzicht de uitvoeringstaken op het gebied van het sociaal domein uit. Het domein Sociaal van Meerinzicht wordt hierbij ook ondersteund door het domein Bedrijfsvoering van Meerinzicht.

Van belang hierbij is ook de in de Kadernota 2024 Ermelo verwerkte ombuiging Optimalisering bedrijfsvoering ter grootte van € 2.000.000,00 met ingang van 2027 en de op 5 juli 2023 aangenomen motie Meerinzicht.

Vastgesteld beleid voor dit programma

- Notitie Weerstandsvermogen en Risicomanagement (2008)
- Inkoopbeleid Versie: 8.1 (2018)
- Actieplan Gemeente Ermelo Maatschappelijk Verantwoord Inkopen (2019)
- Veranderplan organisatieontwikkeling (2021)
- Begroting 2024-2027 Meerinzicht

Wat hebben wij er voor over?

Omschrijving	Meerjarenbegroting			
	2024	2025	2026	2027
Lasten	26.398.000	26.039.000	26.016.000	23.802.000
Toegerekend aan exploitatie	-26.398.000	-26.039.000	-26.016.000	-23.802.000
Saldo	0	0	0	0

Paragraaf Verbonden Partijen

Algemene informatie

Verbonden partijen zijn privaatrechtelijke (naamloze en besloten vennootschap, stichting, vereniging en coöperatie) of publiekrechtelijke (gemeenschappelijke regeling) organisaties waarin de gemeente een belang heeft. Dit moet een bestuurlijk én financieel belang zijn.

Vanwege bestuurlijke, beleidsmatige en/of financiële belangen en mogelijk dito risico's is het gewenst dat in de begroting en rekening aandacht wordt besteed aan derde rechtspersonen, waarmee de gemeente een bestuurlijke én financiële band heeft. Het is dus niet de bedoeling van de wet om over alle partijen, waarmee de gemeente op enigerlei wijze verbonden is, in deze paragraaf te informeren. Het wettelijk criterium is gelegd bij die partijen waar de gemeente een bestuurlijk én een financieel belang in heeft. Een "bestuurlijk belang" betekent dat de gemeente op enigerlei wijze zeggenschap heeft, hetzij omdat de gemeente een zetel in het bestuur heeft, hetzij uit hoofde van vertegenwoordiging in het bestuur hetzij uit hoofde van stemrecht. Met "financieel belang" wordt bedoeld dat de gemeente middelen ter beschikking heeft gesteld die niet verhaalbaar zijn indien de verbonden partij failliet gaat, of waarvoor aansprakelijkheid bestaat indien de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt. Onder "financiële informatie" staat soms in de kolommen Begroting 2023 en Begroting 2024 bij de regels Eigen vermogen, Vreemd vermogen en Resultaat n.v.t. In de meeste begrotingen van de verbonden partijen worden deze gegevens nog niet opgenomen of is er sprake van dat het positieve of negatieve resultaat ten gunste of laste komt van de deelnemende gemeenten.

Het belang van deze paragraaf schuilt in het bijzonder in het feit dat een aantal van de verbonden partijen beleid uitvoert dat in principe ook door de gemeente zelf uitgevoerd kan worden. De gemeenteraad heeft daarbij een kaderstellende en controlerende taak op de kernvraag, namelijk of de doelstellingen van de verbonden partijen nog steeds overeenkomen met de doelstellingen van de gemeente of dat de doelstellingen van de gemeente via de verbonden partijen gerealiseerd worden. Het ligt voor de hand dat lokale overheden profijt hebben bij het uitbesteden van bepaalde taken. Zo beschikken verbonden partijen over de juiste kennis, deskundigheid en specialisatie om dergelijke taken effectief en efficiënt uit te voeren. Dit bevordert de kwaliteit van de uitbestede taken, waardoor kosten vaak kunnen worden

verminderd. Uiteraard dient de lokale overheid die een deel van haar taken uitbesteedt erop te kunnen vertrouwen dat de betreffende verbonden partij deze activiteiten goed en zorgvuldig beheerst. Immers, de betreffende lokale overheid blijft verantwoordelijk voor de taak die een verbonden partij uitoefent. Samenwerking met een verbonden partij kan de volgende voordelen opleveren:

- Risicospreiding: (financiële) risico's worden met andere partijen gedeeld;
- Efficiëntievoordeel: door samenwerking met bijvoorbeeld andere lokale overheden;
- Kennisvoordeel: de lokale overheid kan gebruik maken van kennis waarover zij zelf niet beschikt;
- Continuïteit: door meer schaalgroten te creëren, is de organisatie niet afhankelijk van de kennis van individuen;
- Katalysatorfunctie: activiteiten kunnen versneld op gang worden gebracht door samenwerking met publieke of private organisaties;
- Bestuurlijke kracht en effectiviteit: door samenwerking ontstaat een sterkere bestuurlijke kracht en grotere effectiviteit.

Inzicht is daarbij nodig in het budgettaire beslag en de financiële risico's die de gemeente met verbonden partijen kan lopen. Deze vraag kan óf bij het desbetreffende raadsprogramma worden gesteld óf in het kader van de paragraaf Verbonden partijen. Gekozen is om dit te doen in deze paragraaf.

Het rekenkamer onderzoeksrapport Verbonden Partijen is maart 2017 verschenen. Op basis daarvan is de [Notitie Verbonden Partijen](#) geactualiseerd, waarbij ook aandacht is gegeven aan de rol en positie van de raad en bestuur ten aanzien van verbonden partijen.

Verder wordt in deze paragraaf ieder jaar een beeld gegeven van onder andere te verwachten dividenden en andere belangrijke ontwikkelingen ten aanzien van de genoemde verbonden partijen.

Door het college wordt ieder kwartaal een raadsbrief over verbonden partijen aan de raad verzonden.

Naam verbonden partij	Gevestigd
Gemeenschappelijke regeling	
GGD Noord- en Oost- Gelderland (GGD NOG)	Apeldoorn
Meerinzicht (MIZ)	Ermelo
OmgevingsDienst Noord-Veluwe (ODNV)	Harderwijk
Streekarchivariaat Noordwest-Veluwe	Elburg
Veiligheidsregio Noord en Oost Gelderland (VNOG)	Apeldoorn
Vennootschappen (% belang)	
Interactie	Ermelo
Alliander N.V.	Arnhem
Afvalsturing Friesland N.V.	Leeuwarden
N.V. Bank Nederlandse Gemeenten (N.V. BNG)	Den Haag
Leisurelands	Arnhem
Ontwikkelingsmaatschappij Vitale Vakantieparken B.V.	Arnhem
Vitens N.V.	Arnhem
Inclusief groep N.V.	Nunspeet
Coöperatie	
Coöperatie Gastvrije Randmeren	Harderwijk

GGD Noord- en Oost- Gelderland (GGD NOG)

Verbonden partij:	GGD Noord- en Oost- Gelderland (GGD NOG)
<u>Algemene informatie</u>	
Vestigingsplaats en adres:	Apeldoorn, Rijksweg 65, 7231 AC Warnsveld (kantoorlocatie)
Bestuurlijke vertegenwoordiger:	Wethouder dhr. S. Hamstra
Contactambtenaar:	Mevrouw P.A. Beelen-Mostert
Openbaar belang:	<p>De GGD faciliteert gemeenten op basis van de Wet publieke gezondheid, Wet Kinderopvang, Wet Veiligheidsregio's en op basis van autonome gemeentelijke taken, maar verzorgt ook taken in opdracht van derden zoals Rijk, politie en burgers.</p> <p>De GGD NOG werkt op basis van een Gemeenschappelijke regeling voor 22 gemeenten (Aalten, Apeldoorn, Berkelland, Bronckhorst, Brummen, Doetinchem, Elburg, Epe, Ermelo, Harderwijk, Hattum, Heerde, Lochem, Montferland, Nunspeet, Oldebroek, Oost Gelre, Oude IJsselstreek, Putten, Voorst, Winterswijk en Zutphen) in de provincie Gelderland. De GGD NOG heeft als doel de gemeenschappelijke belangen van de gemeenten te behartigen op het terrein van de publieke gezondheidszorg, toezicht kinderopvang en veiligheidsregio's. Het dagelijks en algemeen bestuur is samengesteld uit een afvaardiging van de 22 gemeenten. De dagelijkse leiding is in handen van directeur mevrouw J. Baardman.</p>

	<p>Het bestuur van de GGDNOG heeft de GGD-taken ingedeeld in A-, B-, C- en D-taken. Deze taken laat zien wat de verantwoordelijkheid is van de gemeenten voor de verschillende GGD taken.</p> <p>A. Wettelijke GGD taken die voor de gemeenten worden uitgevoerd:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kerntaken Wet publieke gezondheid - Infectieziektebestrijding - Medische milieukunde - Technische hygiënezorg - Psychosociale hulp bij rampen - Beleidsadvisering Jeugdgezondheidszorg - Onderzoek gezondheidssituatie bevolking - Beleidsadvisering - Preventieprogramma's en gezondheidsbevordering - Preventieve ouderengezondheidszorg - Toezicht kinderopvang op basis van de Wet kinderopvang - GGD taak in de Wet veiligheidsregio's <p>B. Wettelijke gemeentelijke taken vastgelegd in de gemeenschappelijke regeling (B1) of op basis van subsidiëring en/of dienstverleningsovereenkomsten (B2):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jeugdgezondheidszorg 4-19 jaar (B1 taak) - Kwaliteitstoezicht, toegang beschermd wonen en maatschappelijke zorg op basis van de Wmo 2015 (B2 taak) - Preventieve activiteiten op basis van de Jeugdwet (B2 taak) - Lijkschouw op basis van de Wet op de Lijkbezorging (B2 taak) - Rijksvaccinatieprogramma 4-19 jaar (B1-taak) <p>C. Autonome gemeentelijke taken</p> <ul style="list-style-type: none"> - (Extra) onderzoek door Academische Werkplaats AGORA. (samenwerking GGD NOG en Wageningen University & Research Centre - (Extra) Onderzoek en advies door Evaluatiebureau Publieke Gezondheid GGD NOG <p>D. Externe taken. De GGD voert ook externe taken uit in opdracht van derden zoals Rijk, politie of burgers:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Arrestantenzorg - Reizigersvaccinatie - Vergunningen tattooshops - Publieke gezondheidszorg asielzoekers - Aanvullende seksuele gezondheidszorg
Aard:	Gemeenschappelijke regeling, openbaar lichaam op grond van Wet Gemeenschappelijke Regelingen (A en B1 taken). Subsidiëring en/of dienstverleningsovereenkomst (B2, C en D taken).
<u>Beleidsinformatie</u>	
Verbonden programma en subprogramma:	Programma Samen Leven in Ermelo, subprogramma Kansrijk Opgroeien
Ontwikkelingen:	<p>De GGDNOG heeft in vervolg op de afgeronde kerntakendiscussie GGD Robuust ingezet op de aandachtspunten Beter Inspelen op de vraag van gemeenten, Data (veiligheidsrisico's wegnemen) en gemeenten beter faciliteren met data, bedrijfsvoering communicatie en medische milieukunde. Alle middelen uit GGD Robuust zijn inmiddels ingezet. De GGDNOG verwacht hier in 2023 en volgende jaren in toenemende mate effecten van te zien. De samenwerkingsafspraken spitsen zich voor een aantal ondersteunende (bedrijfsvoering) processen (preperatie crisisbeheer en publiekscommunicatie en verkennend huisvesting) toe op de samenwerking met de Veiligheidsregio Noord- en Oost Gelderland (VNOG) en met Het Service Centrum (HSC, samenwerkingsverband Brabantse GGD'en). Op de aandachtspunten vanuit partnerschap afspraken maken, arbeidsmarkt en infectieziektebestrijding zijn goede stappen gezet. In 2024 blijft scherpheid nodig om op deze aandachtspunten meer effect te bereiken en deze zichtbaar te maken. De nieuwe bestuursagenda GGDNOG 2023-2027 wordt in het najaar 2023 aan de raad voorgelegd voor een zienswijze. De bestuursagenda is het strategisch koersdocument voor de GGDNOG voor de komende vier jaar. Medio 2022 is de Wet Gemeenschappelijke Regelingen gewijzigd met het doel de kaderstellende en controlerende rol van de gemeenteraad te versterken. Een deel van de wet gericht op rechten aan volksvertegenwoordigers is al per 1 juli 2022 ingegaan. Een ander deel (aanpassingen en verplichtingen rond uittreding en evaluatie) wordt binnen twee jaar na deze datum geïmplementeerd. De GGDNOG werkt een voorstel uit tot wijziging van de GR GGDNOG met nadere afspraken/maatregelen hiertoe die in 2024 in zullen gaan. Bij dit voorstel zijn de ingediende zienswijzen van de gemeenteraden van medio 2023 afgewogen. Het advies Verwey-Jonker (Versterking van de publieke gezondheid, juni 2021) is een voorbereiding geweest op landelijke afspraken rond de regionale preventieinfrastructuur. Na instemming eind 2022 door het AB van de VNG met het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) en het Integraal Zorg Akkoord (IZA), heeft in 2023 uitwerking van het eerste regiobeeld IZA plaatsgevonden. Op basis van het regiobeeld worden afspraken opgesteld of geactualiseerd in het regionale IZA plan. Dit plan moet uiterlijk 1 januari 2024 gereed zijn. Het Rijk faciliteert het mogelijk maken van de regionale afspraken/faciliteren van de regionale preventie infrastructuur met structureel budget via een mandaatgemeente per regio. Voor de regio Noord Veluwe + Zeewolde is dat de gemeente Elburg. De rol van de GGD binnen de regionale preventieinfrastructuur maakt onderdeel uit van de afspraken in het regioplan. Berichten zijn bekend gemaakt over een nieuwe subvariant van het coronavirus (EG.5) Het Rijk heeft op advies van de gezondheidsraad met de GGD'en afspraken gemaakt voor een vaccinatieronde vanaf oktober 2023 (het najaar) voor mensen die een hoger risico lopen om ziek te worden van corona en voor zorgmedewerkers. Hier zijn goede financiële afspraken over gemaakt met de GGD'en. De verwachting is dat het virus blijft circuleren ook in 2024, al worden mensen minder ziek in vergelijking met de eerste jaren van de pandemie. Op een later moment volgt een besluit over eventuele inrichting van een jaarlijks vaccinatieprogramma.</p>

Risico:	De GGDNOG hanteert een methodiek voor het kwantificeren van risico's en rapporteert over de risico's via de bestuursrapportage. Al enige tijd is sprake van krapte op de arbeidsmarkt, dit speelt met name binnen de jeugdgezondheidszorg. Dit is een landelijk probleem. De GGDNOG neemt risico's op basis van ontwikkelingen mee in de rapportages en neemt risicobeperkende maatregelen waar mogelijk/signaleert de risico's en gevolgen. Binnen de zienswijzecyclus op de begroting wordt de raad hier inzicht in geboden. Regioplan IZA: Het tijdspad voor het tot stand komen van het regiobeeld en regioplan is krap. Voorwaarden zijn gesteld rond verantwoording en afrekening van de hiervoor beschikbaar gestelde middelen. Randvoorwaarden zijn niet altijd tijdig bekend van rijkswege. De kans is aanwezig dat middelen teruggestort moeten worden, omdat niet tijdig aan de voorwaarden kan worden voldaan. De eventuele gevolgen zijn in dit stadium nog niet nader te duiden.		
Financiële informatie			
Boekjaar:	Jaarstukken 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Eigen vermogen	€2.656.000,00	n.v.t.	€2.411.000,00
Vreemd vermogen	€8.787.000,00	n.v.t.	€2.629.000,00
Resultaat	(€487.000,00)	n.v.t.	€0,00
Begrote bijdrage	€442.000,00	€521.000,00	€577.579,00
Realisatie bijdrage	€457.551,00	n.n.b.	n.n.b.

Meerinzicht (MIZ)

Verbonden partij:	Meerinzicht (MIZ)
Algemene informatie	
Vestigingsplaats en adres:	Ermelo, Postbus 300, 3850 AH
Bestuurlijke vertegenwoordiger:	Wethouder dhr. H.C. Weidema
Contactambtenaar:	Mevrouw S. van Oene, adjunct-directeur
Openbaar belang:	<p>Meerinzicht is een samenwerkingsverband op het gebied van uitvoeringstaken op het gebied van de bedrijfsvoering en het Sociaal Domein voor de gemeenten Ermelo, Harderwijk en Zeewolde.</p> <p>Het betreft de volgende uitvoeringstaken t.a.v. de bedrijfsvoering:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Informatisering en automatisering - Personeel en organisatie (hrm) - Facilitaire zaken/documentaire informatievoorziening/gebouwbeheer/inkoop - Belastingen, daaronder begrepen de heffing en invordering - Financiën & administratie - Juridische zaken - Communicatie - Geo-informatie <p>Het betreft de volgende uitvoeringstaken t.a.v. het Sociaal Domein:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Participatiewet - Wmo - Jeugdwet - Leerlingwezen - Sociale recherche - Inkomensondersteuning
Aard:	Gemeenschappelijke regeling, bedrijfsvoeringsorganisatie op grond van Wet Gemeenschappelijke Regelingen.
Beleidsinformatie	Meerinzicht, domein Bedrijfsvoering, faciliteert de bronorganisaties Ermelo, Harderwijk en Zeewolde, maar ook het domein Sociaal, door advisering, uitvoering, beheer en administratie ten aanzien van genoemde bedrijfsvoeringstaken. Daarnaast voert Meerinzicht, domein Sociaal, het door het gemeentebestuur vastgestelde beleid uit op de genoemde taakvelden behorend tot het Sociaal Domein. De beleidsbepaling en -vaststelling is en blijft op beide domeinen voorbehouden aan het gemeentebestuur.
Verbonden programma en subprogramma:	Programma Samen Werken voor Ermelo, subprogramma Bestuur en Organisatie
Ontwikkelingen:	<p>Bij de Kadernota 2024 is een voorstel gedaan te onderzoeken hoe er in 2027 2 miljoen euro bezuinigd kan worden op Meerinzicht door efficiënter en effectiever samen te werken. We zijn in gesprek hoe we de samenwerking beter kunnen vorm geven. Dit heeft voorlopig nog geen gevolgen voor de wijze waarop Meerinzicht georganiseerd is.</p> <p>In EHZ verband worden Kritieke Prestatie-Indicatoren voor Meerinzicht opgesteld.</p>
Risico:	<ul style="list-style-type: none"> - Belangrijk is dat verbonden partijen in het algemeen, deze in het bijzonder, dicht bij de brongemeenten gehouden worden. Daardoor wordt het risico van "te ver op afstand geraken" voorkomen. - Het vormt mede de borging van de lokale autonomie ten aanzien van de beleidsbepaling en vaststelling door de brongemeenten. - Nieuw beleid leidt deels tot verhoging van programmakosten bij de brongemeenten en deels tot verhoging van de uitvoeringskosten bij Meerinzicht. - Autonome ontwikkelingen zullen invloed hebben op de hoogte van de overgedragen budgetten, dit geldt met name voor de gevolgen van CAO-ontwikkelingen, inflatiecorrectie en automatiseringskosten (met name licentiekosten die gekoppeld zijn aan inwonertal). - Omdat Meerinzicht geen reserves en voorzieningen mag aanhouden, leidt elke besluit met financiële gevolgen tot een begrotingswijziging.

<u>Financiële informatie</u>	De programmagelden voor het Sociaal Domein maken geen onderdeel uit van de begroting Meerinzicht, maar zijn opgenomen in de begroting van de gemeente Ermelo zelf. Dit borgt het budgetrecht van de gemeenteraad.		
Boekjaar:	Jaarstukken 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Eigen vermogen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Vreemd vermogen	€24.127.000,00	n.n.b.	n.n.b.
Resultaat	€666.000,00	n.n.b.	n.n.b.
Begrote bijdrage	€12.469.000,00	€13.042.000,00	€12.504.000,00
Realisatie bijdrage	€12.189.100,00	n.n.b.	n.n.b.

OmgevingsDienst Noord-Veluwe (ODNV)

Verbonden partij:	OmgevingsDienst Noord-Veluwe (ODNV)		
<u>Algemene informatie</u>			
Vestigingsplaats en adres:	Harderwijk, Oosteinde 17, 3842 DR		
Bestuurlijke vertegenwoordiger:	Wethouder dhr. H.R. van Veen		
Contactambtenaar:	Mevrouw M. Aalbers-Looijenga		
Openbaar belang:	De ODNV voert in samenwerking met de andere uitvoeringsdiensten in opdracht van de gemeenten Elburg, Ermelo, Harderwijk, Hattem, Heerde, Nunspeet, Oldebroek en Putten en de provincie Gelderland een deel van de taken vergunningverlening, toezicht, handhaving en advisering uit op het gebied van de fysieke leefomgeving in het kader van het omgevingsrecht.		
Aard:	Gemeenschappelijke regeling, openbaar lichaam op grond van Wet Gemeenschappelijke Regelingen.		
<u>Beleidsinformatie</u>	Omgevingsdienst Noord Veluwe (ODNV) voert voor de gemeente Ermelo adviestaken uit op het gebied van bodem, geluid, externe veiligheid, luchtkwaliteit, bedrijven en ruimtelijke ontwikkelingen.		
Verbonden programma en subprogramma:	Programma Samen Werken voor Ermelo, subprogramma Bestuur en Organisatie		
Ontwikkelingen:	ODNV is een belangrijke netwerkpartner voor de gemeente Ermelo, zij voert voor de gemeente adviestaken uit. Op 6 oktober 2022 heeft het AB van ODNV besloten tot een fusie met Omgevingsdienst Veluwe IJssel (OVIJ), deze fusie staat per 1 januari 2024 gepland. Waarom een nieuwe Omgevingsdienst? Naast belangrijke elementen als kwetsbaarheid verkleinen, kwaliteit en slagkracht op ontwikkelingen vergroten is zelf regie houden in het licht van van landelijke en regionale ontwikkelingen belangrijk. Zo vindt er op dit moment landelijk een discussie plaats. Het algemeen heersende beeld, gevoed door de conclusies van de Adviescommissie VTH (stelsel van vergunningverlening, toezicht en handhaving) door commissie-Van Aartsen (uitgebracht in maart 2021), is dat de positie van omgevingsdiensten niet stevig genoeg is voor hun rol. Er spelen daarnaast verschillende maatschappelijke vraagstukken in het veld van omgevingsdiensten, er is toenemende aandacht voor ruimtelijke ordening, duurzaamheid en energietransitie, het vraagstuk van ondermijning en recent de problematiek rondom de ecologische impact waaronder stikstof en P-fas. Daarnaast is er de komst van de Omgevingswet (naar verwachting gaat deze 1-1-2024 in werking) en de ontwikkeling naar data-gedreven omgevingsdiensten.		
Risico:	- Hogere CAO uitkomsten dan geraamd. - Ook vervanging als gevolg van langdurig ziekteverzuim vormt een risico.		
<u>Financiële informatie</u>			
Boekjaar:	Jaarstukken 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Eigen vermogen *)	€712.820,00	n.n.b.	n.n.b.
Vreemd vermogen	€1.608.532,00	€1.278.217,00	€1.278.217,00
Resultaat	€697.806,00	€0,00	€0,00
Begrote bijdrage na wijz	€999.000,00	€1.227.000,00	€1.186.000,00
Realisatie bijdrage	€999.686,00	n.n.b.	n.n.b.

*) Het ODNV vermeldt in haar begroting niet het geprognosticeerde Eigen Vermogen

Streekarchivariaat Noordwest-Veluwe

Verbonden partij:	Streekarchivariaat Noordwest-Veluwe		
<u>Algemene informatie</u>			
Vestigingsplaats en adres:	Elburg, Postbus 70, 8080 AB		
Bestuurlijke vertegenwoordiger:	Wethouder dhr. H.C. Weidema		
Contactambtenaar:	Mevrouw T. Lodeweges		
Openbaar belang:	De streekarchivaris beheert de naar de archiefbewaarpplaatsen van de deelnemende gemeenten Elburg (centrumgemeente), Ermelo, Harderwijk, Nunspeet en Oldebroek overgebrachte archiefbescheiden en houdt toezicht op het beheer van de niet overgebrachte archiefbescheiden.		
Aard:	Gemeenschappelijke regeling, centrumgemeente op grond van Wet Gemeenschappelijke Regelingen.		
<u>Beleidsinformatie</u>			
Verbonden programma en subprogramma:	Programma Samen Werken voor Ermelo, subprogramma Bestuur en Organisatie		

Ontwikkelingen:	In 2022 waren er twee grotere ontwikkelingen bij het SNWV. Er is gestart met een verkenning tot wijziging van de Gemeenschappelijke Regeling (omzetting van centrumgemeente regeling naar bedrijfsvoeringsorganisatie). Daarnaast is gestart met een verkenning van toetreding van Epe, Hattem en Heerde tot de GR SNWV. Van beide is de bedoeling dat ze gerealiseerd zullen zijn per 1 juli 2024.		
Risico:	Verbonden partij kan kampen met tekorten waardoor de gemeentelijke bijdrage zal moeten worden verhoogd.		
<u>Financiële informatie</u>	De mee en tegenvallers worden met de bijdragen van de gemeenten verrekend, waardoor het resultaat altijd op nul uitkomt.		
Boekjaar:	Jaarstukken 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Eigen vermogen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Vreemd vermogen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Resultaat	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Begrote bijdrage	€190.000,00	€232.000,00	€263.000,00
Realisatie bijdrage	€185.018,00	n.n.b.	n.n.b.

Veiligheidsregio Noord en Oost Gelderland (VNOG)

Verbonden partij:	Veiligheidsregio Noord en Oost Gelderland (VNOG)		
Algemene informatie			
Vestigingsplaats en adres:	Apeldoorn, Europaweg 79, 7336 AK		
Bestuurlijke vertegenwoordiger:	Burgemeester P.J.T. van Daalen		
Contactambtenaar:	De heer H.C. Kleijer		
Openbaar belang:	Ermelo valt onder de Veiligheidsregio Noord- en Oost-Gelderland voor de onderdelen brandweer, geneeskundige hulp in de Regio (GHOR) en crisisbeheersing. De VNOG is verantwoordelijk voor de organisatie van de brandweerzorg in Ermelo. Tevens wordt binnen de VNOG door de afdeling crisisbeheersing ondersteunend opgetreden ten aanzien van de gemeentelijke processen (bevolkingszorg) die op regionaal niveau uniform worden vorm gegeven.		
Aard:	Gemeenschappelijke regeling, openbaar lichaam op grond van Wet Gemeenschappelijke Regelingen.		
Beleidsinformatie			
Verbonden programma en subprogramma:	Programma Samen Werken voor Ermelo, subprogramma Openbare Orde en Veiligheid		
Ontwikkelingen:	Er is door alle partijen actief gewerkt aan een gedragen gemeenschappelijke regeling die voldoet aan de verhoudingen van de VNOG en de huidige geldende wetgeving. In 2023 is een gewijzigde gemeenschappelijke regeling vastgesteld door de nieuwe Wet gemeenschappelijke regelingen die met ingang van 2022 van kracht is. De Wet veiligheidsregio's is in 2020 geëvalueerd. Uit deze evaluatie komen wijzigingen voort die moeten bijdragen aan een betere voorbereiding op rampen en crises. Deze wijzigingen worden opgenomen in een aanstaande wijziging van de Wet veiligheidsregio's. Dit heeft gevolgen voor de taken van zowel de veiligheidsregio's als de gemeenten. De concrete wijzigingen zullen nader uitgewerkt worden. De veiligheidsregio bereidt zich daarnaast ook voor op nieuwe risico's. Belangrijke thema's zijn de 'gebiedsgerichte aanpak natuurbranden', langer veilig thuis (blijven) wonen en risico's die komen kijken bij de energietransitie. Vanuit bevolkingszorg wordt er verder gewerkt aan de implementatie van de expertteams. Fase 1 is afgerond wat betekent dat de sleutelfunctionarissen werken conform de expertteams. Deze functionarissen werken met kleinere teams die meer getraind en geoefend worden.		
Risico:	Wereldwijde prijsstijgingen van grondstoffen hebben invloed op de begroting van de VNOG. Dit heeft bijvoorbeeld invloed op nieuw aan te schaffen materieel en andere materialen. De werkelijke stijging van de prijzen kan de komende jaren hoger uitvallen dan het gehanteerde prijsindexcijfer. Daarnaast zal de VNOG een nieuw hoofdkantoor betrekken. Wanneer de nieuwbouw niet tijdig gereed is moet er een tussenoplossing worden gezocht. De kosten hiervoor zijn niet bekend.		
Financiële informatie			
Boekjaar:	Jaarstukken 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Eigen vermogen	€14.814.185,00	n.n.b.	n.n.b.
Vreemd vermogen	€24.878.416,00	n.n.b.	n.n.b.
Resultaat	€2.509.728,00	n.n.b.	n.n.b.
Begrote bijdrage na wijz	€1.617.000,00	€1.658.000,00	€1.805.000,00
Realisatie bijdrage	€1.617.000,00	n.n.b.	n.n.b.

Interactie

Verbonden partij:	Interactie
<u>Algemene informatie</u>	
Vestigingsplaats en adres:	Ermelo, Herderlaan 51, 3851 BC
Bestuurlijke vertegenwoordiger:	Burgemeester P.J.T. van Daalen
	Wethouder dhr. H.C. Weidema portefeuillehouder cultuur
	Wethouder dhr. S. Hamstra portefeuillehouder sport
Contactambtenaar:	Dhr W. van der Schaaf

Openbaar belang:	De gemeente Ermelo is 100% aandeelhouder van Interactie. De gemeente is verantwoordelijk voor het sport- en cultuurbeleid binnen Ermelo. Een AvA (Algemene Vergadering van Aandeelhouders) en de RvC (Raad van Commissarissen) houden toezicht op de directie en het management van Interactie. De RvC krijgt in deze governancestructuur ook een belangrijke rol waarbij naast toezicht ook de werkgeversrol, advies- en ambassadeursfunctie een rol speelt. Gemeente Ermelo en de RvC geven de opdracht tot uitvoer van het sport- en cultuurbeleid en Interactie verzorgt het beheer van accommodaties en maakt sport & bewegen en activiteiten voortvloeiend uit het gemeentelijk cultuurbeleid voor alle inwoners van Ermelo mogelijk.		
Aard:	Aandelenbezit; gemeentelijk sportbedrijf		
<u>Beleidsinformatie</u>			
Verbonden programma en subprogramma:	Programma Samen Leven in Ermelo, subprogramma Op weg naar samenredzaamheid		
Ontwikkelingen:	Sportbedrijf Interactie beheert en exploiteert het gemeentelijk vastgoed en draagt zorg voor de uitvoering van het gemeentelijk sport- en cultuurbeleid. De Dialoog is per 1 januari 2021 overgenomen door Interactie en de vernieuwde theaterzaal is eind 2021 opgeleverd aan Interactie. In Q3 2022 zijn de contracten ondertekend waarin de huur en de overname van de Dialoog worden geformaliseerd. Begin 2023 is de SPUK - MEOZ aangevraagd om daarmee te gestegen energielasten bij Caluna te kunnen opvangen. Belangrijkste positieve ontwikkeling is de bouw van het nieuwe sportcomplex de Zanderij welke in Q1 van 2024 in gebruik kan worden genomen.		
Risico:	Onvoldoende dekking in de begroting om de stijgende energielasten te kunnen dekken. Imagoschade voor Interactie bij een negatief financieel resultaat in de jaarcijfers 2023. Hoger uitvallende materiaalkosten gedurende de bouw van het nieuwe sportcomplex.		
<u>Financiële informatie</u>			
Boekjaar:	Jaarstukken 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Eigen vermogen (incl. resultaat)	(€117.679,00)	n.n.b.	n.n.b.
Vreemd vermogen	€1.633.958,00	n.n.b.	n.n.b.
Resultaat (na belastingen)	(€360.957,00)	n.n.b.	n.n.b.
Begrote bijdrage na wijz	€2.668.619,00	€2.824.000,00	€2.733.000,00
Realisatie bijdrage	€2.705.059,00	n.n.b.	n.n.b.

Alliander N.V.

Verbonden partij:	Alliander N.V.		
<u>Algemene informatie</u>			
Vestigingsplaats en adres:	Arnhem, Groningensingel 1, 6835 EA		
Bestuurlijke vertegenwoordiger:	Burgemeester P.J.T. van Daalen		
Contactambtenaar:	De heer R. Drijver		
Openbaar belang:	Alliander is de elektriciteitsnetwerkbeheerder. De grootste aandeelhouders zijn de provincies Gelderland, Friesland en Noord-Holland en de gemeente Amsterdam. Deze aandeelhouders bezitten gezamenlijk ongeveer 76% van de aandelen. De overige aandeelhouders, die elk minder dan 3% van de aandelen bezitten, zijn 53 kleinere gemeenten en de provincie Flevoland. Het elektriciteitsnetwerk dient in overheidshanden te blijven om zeker te stellen dat het elektra geleverd wordt.		
Aard:	Aandelenbezit: 357.178 stuks (0,26% belang).		
<u>Beleidsinformatie</u>	Alliander is in 2009 ontstaan na de juridische splitsing van NV NUON in een netwerkbedrijf en een productie- en leveringsbedrijf. Wettelijk is vastgesteld dat de aandelen van het netwerkbedrijf in publieke handen dienen te blijven. Ermelo kan als kleine aandeelhouder feitelijk geen zelfstandige invloed uitoefenen op het functioneren van Alliander. Daarom wordt beleidsmatig en organisatorisch samengewerkt met de andere kleine(re) aandeelhouders via het NUVAL-platform (NUON, Vitens, Alliander). Het financiële belang voor Ermelo bestaat uit de dividenduitkering.		
Verbonden programma en subprogramma:	Programma Samenwerken voor Ermelo, Bestuur en Organisatie		
Ontwikkelingen:	In 2023 is - mede vanwege de energietransitie, economische groei en woningbouwplannen - de vraag naar elektriciteit verder gestegen. Dit heeft behoorlijk impact gehad op het net in termen van oplopende (transport)schaarste en congestie. Dit vraagt steeds grotere investeringen in het elektriciteitsnet. Vanuit het oogpunt van maakbaarheid is dit een behoorlijke opgave voor Alliander waarvoor ze verschillende maatregelen heeft getroffen (bijvoorbeeld meerjarige contracten aanbesteden). Maar ook de financierbaarheid blijft een uitdaging. In dit verband zijn het Rijk en de netbeheerders in 2022 tot een set van afspraken gekomen over het te doorlopen proces en de voorwaarden waaronder het Rijk middels een participatie zou kunnen bijdragen aan kapitaalversterking. Het is hierbij overigens de verwachting dat Alliander daar komende jaren nog geen beroep op hoeft te doen. Tot slot is nog van belang dat ook Alliander last heeft van de inflatie. Komende jaren resulteert dat in een stijging van tarieven en mogelijk ook meer druk op de winst.		
Risico:	Dividenduitkering kan tegenvallen.		
<u>Financiële informatie</u>			
Boekjaar:	Jaarstukken 2022	Begroting 2023	Begroting 2024

Eigen vermogen (excl. Resultaat)	€4.570.000.000,00	n.v.t.	n.v.t.
Vreemd vermogen	€6.106.000.000,00	n.v.t.	n.v.t.
Resultaat (na belastingen)	€198.000.000,00	n.n.b.	n.n.b.
Begrote dividendontvangst	€246.000,00	€246.000,00	€246.000,00
Realisatie dividendontvangst	€263.976,78	n.n.b.	n.n.b.

Afvalsturing Friesland N.V.

Verbonden partij:	Afvalsturing Friesland N.V.		
<u>Algemene informatie</u>	De aandelen van de Afvalsturing Friesland worden gehouden door de Friese gemeenten, de Groningse gemeenten Groningen, Het Hogeland, Westerwolde, Eemsdelta en Westerkwartier, regio Noord Veluwe (Elburg, Ermelo, Harderwijk, Nunspeet, Oldebroek en Putten), gemeente Aalsmeer en NV Irado (Capelle aan den IJssel, Schiedam en Vlaardingen).		
Vestigingsplaats en adres:	Leeuwarden, Hidaigoweg 5, 8938 BA		
Bestuurlijke vertegenwoordiger:	Wethouder dhr. H.C. Weidema		
Contactambtenaar:	de heer H. P. Grit, gastheergemeente Oldebroek		
Openbaar belang:	Afwal op een professionele, innovatieve en duurzame manier in te zamelen en te verwerken. Als aandeelhouder heeft de gemeente Ermelo zeggenschap in de algemene vergadering van aandeelhouders. Een collegelid van de gemeente Oldebroek vertegenwoordigt de SNV gemeenten hierin.		
Aard:	Aandelenbezit: de gemeente Ermelo bezit 45 aandelen van € 450,00 nominaal.		
<u>Beleidsinformatie</u>			
Verbonden programma en subprogramma:	Programma Samen Wonen in Ermelo, subprogramma Duurzaamheid en Milieu		
Ontwikkelingen:	AF Omrin heeft meer gemeenten als aandeelhouder erbij gekregen. Er staan nog diverse belangstellenden in de wachtlijst. Dit is ook nodig om meer gemeenten te binden omdat het restafval van huishoudens door Vang-maatregelen de komende jaren zal dalen. Dit steeg overigens in 2020/2021 vanwege Corona/thuiswerken.		
Risico:	De belangrijkste risico's voor de vennootschap liggen in de technische beschikbaarheid van de kapitaalintensieve installaties, de beschikbaarheid van afval en de ontwikkelingen op de energiemarkt. Langdurige stilstand, onvoldoende beschikbaarheid van afval of dalende energieprijzen kunnen een belangrijke impact hebben op het resultaat van de afvalsturing Friesland.		
<u>Financiële informatie</u>	Door hoge energie-opbrengsten en veel afvalverwerking staat Afvalsturing Friesland N.V. er financieel goed voor. Naast de dividenduitkering wordt daarom door Afvalsturing Friesland N.V. in het jaar 2023 een korting op het geleverde huishoudelijk restafval gegeven. De dividenduitkering vindt telkens het jaar daarop plaats. Dus in 2023 wordt het dividend over 2022 uitgekeerd en verantwoord in de raming en rekening van de gemeente. De gepresenteerde dividenduitkering is incl. dividendbelasting.		
Boekjaar:	Jaarstukken 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Eigen vermogen	€70.303.000,00	n.v.t.	n.v.t.
Vreemd vermogen (geconsolideerd)	€119.141.000,00	n.v.t.	n.v.t.
Resultaat	€7.870.000,00	€4.194.000,00	€4.047.000,00
Begrote dividendontvangst	€0,00	n.v.t.	n.v.t.
Realisatie dividendontvangst	€26.504,61	n.n.b.	n.n.b.

N.V. Bank Nederlandse Gemeenten (N.V. BNG)

Verbonden partij:	N.V. Bank Nederlandse Gemeenten (N.V. BNG)		
<u>Algemene informatie</u>			
Vestigingsplaats en adres:	Den Haag, Koninginnegracht 2, 2514 AA		
Bestuurlijke vertegenwoordiger:	Wethouder dhr. H.C. Weidema		
Contactambtenaar:	De heer R.H. de Boer		
Openbaar belang:	Alle aandeelhouders zijn uitsluitend overheden. De Staat is houder van de helft van de aandelen, de andere helft is in handen van gemeenten, provincies en een hoogheemraadschap. Vanuit het oogpunt van het behartigen van het publieke belang, is de gemeente Ermelo gedeeltelijk in het bezit van de aandelen.		
Aard:	Aandelenbezit: 75.075 stuks (0,13% belang).		
<u>Beleidsinformatie</u>			
Verbonden programma en subprogramma:	Programma Samenwerken voor Ermelo, subprogramma Financiën		
Ontwikkelingen:	Financieel staat BNG Bank er gezond voor. De BNG heeft in 2022 een renteresultaat gerealiseerd van € 481 mln. Dit betreft een stijging van € 73 mln ten opzichte van 2021 en valt gedeeltelijk toe te wijden aan de gestegen rente. In 2022 heeft de BNG een nettowinst gerealiseerd van € 300 miljoen. Het resultaat is ten opzichte van 2021 met 27% gestegen en valt te verklaren uit gunstige marktomstandigheden en een hoger positief resultaat financiële transacties. In lijn met het bestaande beleid is door de BNG Bank voorgesteld om 50% van de nettowinst uit te keren. Gecorrigeerd voor de uitkering op het additioneel Tier 1-kapitaal, komt dit neer op een dividenduitkering van € 139 mln.		
Risico:	Dividenduitkering kan tegenvallen.		

<u>Financiële informatie</u>	De dividenduitkering vindt telkens het jaar daarop plaats. Dus in 2023 wordt het dividend over 2022 uitgekeerd en verantwoord in de raming en rekening van de gemeente.		
Boekjaar:	Jaarstukken 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Eigen vermogen	€4.615.000.000,00	n.v.t.	n.v.t.
Vreemd vermogen	€107.459.000.000,00	n.v.t.	n.v.t.
Resultaat	€300.000.000,00	n.v.t.	n.v.t.
Begrote dividendontvangst jaar t	€214.000,00	€214.000,00	€214.000,00
Realisatie dividendontvangst jaar t-1	€171.171,00	n.n.b.	n.n.b.

Het dividend wordt telkens over het voorafgaande jaar uitgekeerd.
De gemeente Ermelo raamt het dividend over het "jaar t" in het jaar "t+1"

Leisurelands			
Verbonden partij:	Leisurelands		
<u>Algemene informatie</u>			
Vestigingsplaats en adres:	Arnhem, Kermisland 110, 6825 JC		
Bestuurlijke vertegenwoordiger:	Burgemeester P.J.T. van Daalen		
Contactambtenaar:	Mevrouw N. Maarseveen		
Openbaar belang:	Leisurelands richt zich op het ontwikkelen, aanleggen, faciliteren, exploiteren en beheren van recreatieve producten. Het thema Duurzaam Recreëren is hierbij het fundament. Leisurelands voorziet in een breed scala aan recreatieve mogelijkheden, zowel op publiek terrein (bijvoorbeeld dagrecreatieterrainen) als ook op privaat terrein (bijvoorbeeld projectontwikkeling/beheer). Bij dit alles is aandacht voor de samenhang met de natuur en het "lokale erfgoed".		
Aard:	Aandelenbezit		
<u>Beleidsinformatie</u>			
Verbonden programma en subprogramma:	Programma Samen Ondernemen in Ermelo, subprogramma Toerisme en Recreatie		
Ontwikkelingen:	De gemeente Ermelo is aandeelhouder van Leisurelands. De overige aandeelhouders zijn gemeenten op de Veluwe, het Rijk van Nijmegen, Achterhoek en Liemers. De aandelen zijn "om niet" ontvangen en op de balans geactiveerd voor € 4.250,00. In Ermelo is Leisurelands eigenaar van strand Horst. In 2017 hebben Leisurelands en de gemeente Ermelo een intentieovereenkomst gesloten over de kaders en randvoorwaarden voor de toekomstige ontwikkelingen in het recreatiegebied Strand Horst. Een belangrijke vervolgstap in de samenwerking om een kwaliteitsimpuls te realiseren op Strand Horst, inmiddels omgedoopt tot Veluwe aan Zee Noord. Na het onherroepelijk worden van bestemmingsplan Horst eind 2021, zijn in 2022 en 2023 de eerste zichtbare stappen gezet in de ontwikkeling Veluwe aan Zee Noord. Er zijn bouwboarden met de nieuwe naam 'Veluwe aan Zee' onthuld, het landschapsplan Veluwe aan Zee is gepresenteerd en de aanleg van het Groene Kruispunt is grotendeels afgerond. In 2024 zal Leisurelands in samenwerking met ondernemers naar verwachting het gebied verder ontwikkelen.		
Risico:	Als maatschappelijke onderneming opereert Leisurelands op het snijvlak van het publieke en private domein. Binnen het vennootschapsrecht kan de gemeente Ermelo als aandeelhouder beperkt tot geen invloed uitoefenen op het door de directie gevoerde beleid.		
<u>Financiële informatie</u>			
Boekjaar:	Jaarstukken 2022	Begroting 2023 *)	Begroting 2024 *)
Eigen vermogen	€77.432.000,00	n.v.t.	n.v.t.
Vreemd vermogen	€15.023.000,00	n.v.t.	n.v.t.
Resultaat	(€2.219.000,00)	n.v.t.	n.v.t.
Begrote bijdrage	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Realisatie bijdrage	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

*) Leisurelands verspreiden de begrotingen niet. Dit is alleen voor intern gebruik

Ontwikkelingsmaatschappij Vitale Vakantieparken B.V.	
Verbonden partij:	Ontwikkelingsmaatschappij Vitale vakantieparken B.V.
<u>Algemene informatie</u>	
Vestigingsplaats en adres:	Ede, Bergstraat 4, 6711 DD
Bestuurlijke vertegenwoordiger:	Wethouder dhr. H. Weidema
Contactambtenaar:	Mevrouw D. van Voorst
Openbaar belang:	De Ontwikkelingsmaatschappij Vitale vakantieparken is een besloten vennootschap, waarvan de aandelen worden gehouden door 10 gemeenten (Apeldoorn, Ede, Barneveld, Putten, Epe, Harderwijk, Elburg, Oldebroek, Heerde en Ermelo) en de provincie Gelderland (de zogenaamde publieke aandeelhouders). Vanuit het oogpunt van het behartigen van het publieke belang voor de versterking en ontwikkeling van de verblijfsrecreatie is de gemeente Ermelo gedeeltelijk in het bezit van de aandelen.
Aard:	Aandelenbezit: 3.115 stuks (6,23% belang).
<u>Beleidsinformatie</u>	

Verbonden programma en subprogramma:	Programma Samen Ondernemen in Ermelo, subprogramma Ruimtelijke Ontwikkeling		
Ontwikkelingen:	<p>In 2014 is het programma Vitale Vakantieparken Veluwe gestart. In het programma werken 11 gemeenten en de provincie Gelderland samen aan de versterking en verdere ontwikkeling van de verblijfsrecreatie. Er wordt intensief samengewerkt met de recreatieondernemers zelf, de veiligheidspartners, belangenorganisaties e.a. De eerste jaren stonden in het teken van inzicht krijgen en begrijpen van de heersende problematiek en het ontwikkelen van een gezamenlijke aanpak. De gemeenten zijn zelf aan zet voor hun lokale beleid en aanpak. Ermelo draait hiervoor het lokale programma vitale vakantieparken sinds 2015. De komende jaren staan meer in het teken van de uitvoering. De afgelopen jaren is gebleken dat vanuit de commerciële markt onvoldoende wordt geïnvesteerd in het opknappen van de verouderde vakantieparken. Om het gezamenlijk doel van het programma Vitale Vakantieparken toch te bewerkstelligen, is besloten tot de oprichting van de Besloten Vennootschap 'Ontwikkelingsmaatschappij Vitale Vakantieparken' (de OMVV) waarbij de Provincie en de gemeenten gezamenlijk aandeelhouders zijn. Hiervoor is een samenwerkingsovereenkomst opgesteld.</p> <p>De OMVV is begin 2019 formeel in werking getreden en bestaat uit een fonds en een ontwikkelbedrijf. Het ontwikkelbedrijf kan projecten uitvoeren als verwerving, investeren in vastgoed, beheer en verkoop in relatie tot vakantieparken. Het fonds stelt geld (garanties, leningen, bijdragen) beschikbaar voor projecten om parken te revitaliseren of om te vormen. De provincie bezit de helft van de aandelen en de gemeenten de andere helft van de aandelen. Basis voor de verdeling van aandelen over de gemeenten is de verdeelsleutel die ook is gehanteerd in het bestuursakkoord Vitale Vakantieparken van april 2017 (Voor Ermelo is dit percentage 6,23%).</p> <p>De Gedeputeerde Staten en de Provinciale Staten van de Provincie Gelderland hebben ingestemd met het voorstel om het benodigde startkapitaal (€ 4 miljoen) voor de OMVV beschikbaar te stellen. Vooralsnog zullen de deelnemende gemeenten geen geld inleggen. De provincie heeft besloten nogmaals € 4 miljoen beschikbaar te stellen. Daarnaast wordt gezocht naar andere mogelijkheden om de OMVV de komende jaren te financieren.</p>		
Risico:	<p>Het bedrag van € 3.115,00 ten behoeve van het aandelenkapitaal wordt gedekt uit het budget van het lokale programma Vitale Vakantieparken in Ermelo.</p> <p>Het financiële risico is geschat op € 62.300,00 voor de gemeente Ermelo. Als aandeelhouder van de ontwikkelingsmaatschappij loopt de gemeente het risico om een bijdrage te moeten leveren aan een financieel tekort van de ontwikkelingsmaatschappij. Een reële schatting hierbij is dat er uitgegaan wordt van een tekort van 25% van de 4 miljoen. Deze € 1 miljoen dient door alle aandeelhouders betaald te worden. Ermelo is voor 6,23% aandeelhouder. Dit betekent dat Ermelo in het ergste geval € 62.300,00 dient te betalen. Dit bedrag wordt opgenomen in het financiële risicoprofiel van de gemeente om zodoende bij de bepaling van het weerstandsvermogen ook rekening te houden met deze gebeurtenis.</p> <p>Op projectbasis kan er vanuit de gemeente nog apart een bijdrage worden verlangd ten behoeve van de inzet van de OMVV. De inzet van de OMVV bij een project wordt zoveel mogelijk betaald vanuit de projecten zelf. De betrokken ondernemer(s), gemeente en eventueel andere partijen betalen de kosten van de inzet van OMVV. Hiermee wordt het financieel risico en de plankosten voor de OMVV beperkt. In hoeverre de gemeente en/of ondernemer een bijdrage moeten leveren is afhankelijk van het project. Indien de gemeente een bijdrage dient te leveren wordt hiervoor separaat budget aangevraagd.</p>		
Financiële informatie			
Boekjaar:	Jaarstukken 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Eigen vermogen (excl. Resultaat)	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.
Vreemd vermogen	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.
Resultaat (na belastingen)	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.
Begrote bijdrage	€35.133,00	€35.133,00	€35.133,00
Realisatie bijdrage	€35.133,00	n.n.b.	n.n.b.

Vitens N.V.

Verbonden partij:	Vitens N.V.
<u>Algemene informatie</u>	
Vestigingsplaats en adres:	Arnhem, Meander 1101, 6825 MJ
Bestuurlijke vertegenwoordiger:	Burgemeester P.J.T. van Daalen
Contactambtenaar:	De heer R. Drijver
Openbaar belang:	Vitens is een naamloze vennootschap, waarvan de aandelen worden gehouden door gemeenten (44 gemeenten in de provincie Gelderland) en provincies (de zogenaamde publieke aandeelhouders) in haar verzorgingsgebied. Vanuit het oogpunt van het behartigen van het publieke belang voor de openbare drinkwatervoorziening is de gemeente Ermelo gedeeltelijk in het bezit van de aandelen.
Aard:	Aandelenbezit: 24.035 stuks (0,416% belang).
<u>Beleidsinformatie</u>	
Verbonden programma en subprogramma:	Programma Samen Werken voor Ermelo, subprogramma Bestuur en Organisatie

Ontwikkelingen:	In de drinkwatersector in het algemeen en bij Vitens in het bijzonder blijven de leveringszekerheid, kwaliteit en betaalbaarheid van drinkwater onder druk staan. Dit kent verschillende oorzaken. Variërend van droogte door klimaatverandering, het toegenomen watergebruik en de benodigde investeringen in het netwerk. Maakbaarheid en financierbaarheid van de benodigde investeringen zijn belangrijke uitdagingen. Belangrijke ontwikkeling is dat Vitens afgelopen jaar heeft ingezet op aanpassing van haar financiële strategie en beleid, wat tijdens de afgelopen aandeelhoudersvergadering is geaccordeerd. Dit vormt voor Vitens de basis om haar organisatie klaar te maken om de kapitaalmarkt te betreden. Daarnaast is Vitens ook afgelopen jaar in gesprek geweest met het Rijk en de sector over aanpassing van de regulering zodat er meer ruimte ontstaat voor de financiering van investeringen. Inmiddels lijkt er wel ruimte te ontstaan om deze regulering aan te passen. Het perspectief op dividend blijft overigens beperkt voor de aandeelhouder komende jaren. Daar komt bij dat ook de tarieven voor de klant komende jaren zullen gaan stijgen.		
Risico:	De dividend uitkering vindt telkens het jaar daarop plaats. Dus in 2023 wordt het dividend over 2022 uitgekeerd en verantwoord in de raming en rekening van de gemeente.		
Financiële informatie			
Boekjaar:	Jaarstukken 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Eigen vermogen (incl. Resultaat)	€649.500.000,00	n.n.b.	n.n.b.
Vreemd vermogen	€1.446.600.000,00	n.n.b.	n.n.b.
Resultaat (na belastingen)	€8.200.000,00	n.n.b.	n.n.b.
Begrote dividendontvangst *)	n.v.t.	€30.000,00	€30.000,00
Realisatie dividendontvangst	n.v.t.	n.n.b.	n.n.b.

*) Pas vanaf de begroting 2023 is voor Vitens een dividendraming opgenomen van € 30.000,00

Inclusief Groep N.V.

Verbonden partij:	Inclusief Groep N.V.
Algemene informatie	
Vestigingsplaats en adres:	Nunspeet, Industrieweg 47, 8071 CS
Bestuurlijke vertegenwoordiger:	Wethouder dhr. S. Hamstra
Contactambtenaar:	Mevrouw V.E. Schouten
Openbaar belang:	<p>De Inclusief Groep was voorheen de werkgever van de Wet Sociale Werkvoorziening (WSW), maar is sinds het dichtzetten van de WSW (2015) ook arbeidsmarkttoeleider voor alle inwoners met een Participatiewet-uitkering. De Inclusief Groep is een hybride organisatie met een meervoudige opdracht vanuit de zeven gemeenten:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. het uitvoeren van een maatschappelijke opdracht; 2. het betekenisvol ondernemen als werkgever en als arbeidsmarkttoeleider en; 3. het genereren van sociaal, maatschappelijk en economisch rendement. <p>Inclusief Groep geeft invoering aan de Participatiewet/Wet sociale werkvoorziening en de Participatiewet en draagt actief bij aan een inclusieve arbeidsmarkt.</p> <p>De governance bestaat uit zeven aandeelhouders, dit zijn wethouders van de gemeenten Nijkerk, Putten, Harderwijk, Nunspeet, Elburg, Oldebroek en Ermelo. De deelnemende gemeenten hebben eerder besloten de bestuurlijk-juridische structuur en de governancestructuur van Inclusief Groep te wijzigen. Dat betekent onder meer dat de gemeenten sinds begin 2018 rechtstreeks aandeelhouder en opdrachtgever van Inclusief Groep zijn en dat de Raad van Commissarissen zal worden vervangen door een Raad van Advies. Daartoe is het aandelenpakket van de RNV overgedragen naar de deelnemende gemeenten.</p>
Aard:	Naamloze Vennootschap: de gemeente Ermelo is voor 16,2% aandeelhouder van de Inclusief Groep N.V.
Beleidsinformatie	
Verbonden programma en subprogramma:	Programma Samen Leven voor Ermelo, subprogramma Bestaanszekerheid & Perspectief op (on)betaald werk
Ontwikkelingen:	<p>De Inclusief Groep ervaart, evenals andere werkgevers, moeilijk te vervullen vacatures en krapte op de arbeidsmarkt. Dat maakt dat Inclusief Groep minder inschrijft op opdrachten en aanbestedingen, wat gevolgen heeft voor het brutoresultaat.</p> <p>Veel mensen die nu in de bijstand zitten, hebben een erg grote afstand tot de arbeidsmarkt. Dit gaat verder dan het missen van recente werkervaring of niet voldoen aan de gevraagde (opleidings-)eisen.</p> <p>Er wordt steeds meer ingezet op technische innovatie, waaronder robotica en beamer-technologie zodat mensen met een beperking ingewikkelder werk kunnen doen of het langer vol houden.</p> <p>Inclusief Groep wordt onderzocht op toekomstbestendigheid. De uitwerking van scenario's zal onderdeel zijn van een bestuurlijk traject bij de aandeelhoudende gemeenten.</p>
Risico:	De Inclusief Groep (IG) heeft inmiddels niet meer voldoende eigen vermogen om verliezen en risico's op te vangen. De meerjarenbegroting van IG laat geen positief resultaat meer zien.
Financiële informatie	

Boekjaar:	Jaarstukken 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Eigen vermogen	€6.919.000,00	n.v.t.	n.v.t.
Vreemd vermogen	€9.890.000,00	n.v.t.	n.v.t.
Resultaat	(€1.936.000,00)	n.v.t.	n.v.t.
Begrote bijdrage	€2.764.000,00	€3.161.252,00	€3.717.000,00
Realisatie bijdrage	€3.259.297,00	n.n.b.	n.n.b.

Coöperatie Gastvrije Randmeren

Verbonden partij:	Coöperatie Gastvrije Randmeren		
<u>Algemene informatie</u>			
Vestigingsplaats en adres:	Harderwijk, Havendam 58, 3841 AA		
Bestuurlijke vertegenwoordiger:	Burgemeester P.J.T. van Daalen		
Contactambtenaar:	Mevrouw N. Maarseveen		
Openbaar belang:	De Coöperatie Gastvrije Randmeren is een samenwerkingsverband tussen 16 gemeenten (Almere, Blaricum, Bunschoten, Dronten, Eemnes, Elburg, Ermelo, Harderwijk, Huizen, Kampen, Gooise Meren, Nijkerk, Nunspeet, Oldebroek, Putten en Zeewolde) die als doel heeft de kwaliteit van het natuur- en recreatiegebied Randmeren te verhogen en de robuustheid van het gebied te versterken. Het werkgebied van de Coöperatie Gastvrije Randmeren strekt zich uit van de Hollandse Brug tot de Ketelbrug, een langgerekte merenreeks van ruim tachtig kilometer.		
Aard:	Coöperatie		
<u>Beleidsinformatie</u>			
Verbonden programma en subprogramma:	Programma Samen Ondernemen in Ermelo, subprogramma Toerisme en Recreatie		
Ontwikkelingen:	<p>De Coöperatie Gastvrije Randmeren is op 21 november 2013 opgericht. De coöperatie heeft de werkzaamheden van het Natuur- en Recreatieschap Veluwerandmeren overgenomen. Het schap is op 19 juni 2014 opgeheven. Naast het beheren en onderhouden van recreatieve voorzieningen en het promoten van het gebied, coördineert de coöperatie ook de uitvoering van de laatste projecten uit het Integrale Inrichtingsplan Veluwerandmeren, kortweg IIVR. Het gaat hierbij om inrichtingsmaatregelen, maatregelen die de vaarmogelijkheden voor de recreatievaart vergroten en natuurprojecten. Specifiek voor de gemeente Ermelo zijn het de projecten Activiteitenterrein Horst en groene kruispunt Nulderauw. Het eigen vermogen bestaat voor het grootste deel uit voormalig IIVR budget. Het Groene Kruispunt (tussen strand Horst & Nulde) is bijna volledig gerealiseerd in 2023. Afhankelijk van de randvoorwaarden vindt de aanleg van de onderwaterbossen in de zomer of het najaar van 2023 plaats.</p> <p>In november 2022 hebben de leden een voorstel maaibudget 2023-2026 aangenomen, waarbij de kosten van maximaal maaien tot 2027 structureel geborgd worden.</p> <p>In mei 2023 heeft de gebiedscoöperatie besloten om samen met de bewoners van het gebied Randmeren, ondernemers, recreanten en maatschappelijke organisaties een toekomstvisie en agenda met mogelijke initiatieven te creëren voor de Randmeren. Deze aanpak staat uit vijf fases. Momenteel vindt fase 1 plaats. Het project wordt afgebakend en er wordt een website gelanceerd met podcasts over de ontwikkeling van het gebied. In fase 2, van september 2023 tot en met januari 2024, worden er participatiesessies georganiseerd waarin ieder gelegenheid krijgt zijn of haar inbreng te geven op de thematiek. In het voorjaar van 2024 worden de resultaten getoetst om de nieuwe visie vervolgens te presenteren in het najaar van 2024. In 2025 wordt een agenda met initiatieven ontwikkeld samen met gemeenten, provincies, waterschappen en andere partners.</p>		
Risico:	De Programmatische Aanpak Grote Wateren, de PAGW-aanvraag van Gastvrije Randmeren, is niet toegekend. Wel is er een préverkenning toegekend. Dit betekent dat er voorlopig geen investeringsgeld vrijkomt om maatregelen te treffen om de ecologische waterkwaliteit te verbeteren en de natuur te versterken. Dit heeft impact op de groei van de waterplanten. De toekenning van de PAGW-aanvraag had kunnen leiden tot structurele verbetering van de waterkwaliteit, waarmee ook de groei van de waterplanten structureel afneemt. De afwijzing heeft mogelijk invloed op het niet kunnen verlagen van de gemeentelijke bijdrage aan het maaibudget op de lange termijn.		
<u>Financiële informatie</u>			
Boekjaar:	Jaarstukken 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Eigen vermogen	€11.532.581,00	n.n.b.	n.n.b.
Vreemd vermogen	€1.081.235,00	n.n.b.	n.n.b.
Resultaat	(€505.148,00)	n.n.b.	n.n.b.
Begrote bijdrage	€21.152,00	€21.477,00	n.n.b.
Realisatie bijdrage	€21.152,00	n.n.b.	n.n.b.

Paragraaf Grondbeleid

Algemene informatie

Onder de paragraaf Grondbeleid vallen de ontwikkeling en het beheer van diverse complexen binnen de grondexploitatie, grond- en opstallenbeheer en vastgoedinformatie.

Doelstellingen

Actieve/passieve grondpolitiek

Op basis van de Nota grondbeleid 2022, door uw raad bekrachtigd op 9 februari 2022, hanteert Ermelo de volgende uitgangspunten ten aanzien van het realiseren van ontwikkellocaties en -projecten benoemd in de Structuurvisie:

Streven naar actief grondbeleid, als:

- Zich kansen voordoen om een locatie te verwerven die geschikt is voor sociale koop- of huurwoningen.
- Zich kansen voordoen om een strategische positie te verwerven in een gebied waar op de langere termijn een ruimtelijke herstructurering te voorzien is.
- Een positieve impuls kan worden gegeven aan de gewenste ruimtelijke herstructurering van een gebied.
- De beoogde ruimtelijke ontwikkeling daarom vraagt.

In beginsel kiest de gemeente voor facilitair grondbeleid als:

- De grondexploitatie van een locatie als risicovol moet worden aangemerkt.
- De ontwikkeling niet door de gemeente behoeft te worden geïnitieerd en qua regie kan worden volstaan met het stellen van locatie-eisen.

Structuurvisie Ermelo 2025

Ermelo gaat uit van een voornamelijk ondersteunende rol van de gemeente. Voor veel opgaven zal de gemeente niet de initiatiefnemer of de ontwikkelende partij zijn. De gemeente voert in eerste aanleg geen actief grondbeleid en wil juist bedrijven, burgers en organisaties ruimte geven om initiatieven te ontplooiën.

Grondbeheer en vastgoedinformatie

Gronden en opstallen bestemd voor de openbare dienst en/of van niet strategisch belang voor ontwikkellocaties worden gerekend tot de algemene dienst. Dergelijke grond wordt zo mogelijk marktconform in particulier eigendom overgedragen, wanneer deze niet benodigd is voor de inrichting van een wijk of straat en ook om andere redenen niet in gemeentelijk bezit dient te blijven.

Gronden en opstallen van strategisch belang voor ontwikkellocaties worden geactiveerd als "Materiële vaste activa" en te zijner tijd bij raadsbesluit, inhoudende de vaststelling van het grondexploitatiecomplex inclusief grondexploitatieopzet, ondergebracht in een grondexploitatiecomplex.

Relatie met het raadsprogramma Samen Wonen in Ermelo

Grondaankopen worden gedaan ten behoeve van de aanleg, reconstructie en herinrichting van wegen, aanleg van fietspaden en parkeren. Daarnaast zijn/worden er grondaankopen en -verkoop gedaan ten behoeve van de ontwikkellocaties. Indien de gemeente zelf een grondpositie heeft, wordt een ontwikkelvisie opgesteld en de haalbaarheid van een nieuwe ontwikkeling onderzocht. Bij door derden te ontwikkelen locaties treedt de gemeente faciliterend en voorwaardenstellend op.

Prestaties

Te leveren prestaties 2024

Actieve grondpolitiek

Minimaal jaarlijks worden de exploitatieopzetten van de in uitvoering genomen complexen geactualiseerd. De eerstvolgende actualisatie van de exploitatieopzetten staat gepland voor begin 2024. Mede door het aangescherpte toezicht door de accountant bij de controle van de jaarstukken en de provincie zal de actualisatie zo veel mogelijk aansluiten op het opstellingstraject van de jaarstukken.

Wat gaat het kosten

De activiteiten binnen de grondexploitatie hebben een bedrijfsmatig karakter. De grondexploitatie dient daarom over het geheel genomen tenminste kostendekkend te zijn. Uitgangspunt is dat complexen minimaal budgettair neutraal zijn. Indien dit niet mogelijk is, wordt een verliesgevend complex gedekt door (een) winstgevend(e) complex(en). Hiervoor wordt gebruik gemaakt van de reserve Grondexploitatie.

Onderstaand worden enkele belangrijke financiële aspecten aangaande grondexploitatie aangegeven.

Actieve grondpolitiek

Kosten en opbrengsten worden middels exploitatieopzetten per complex in beeld gebracht. Voor de toe te rekenen kosten wordt aangesloten op de kostentoerekening uit de landelijke de 'notitie grondbeleid in begroting en jaarstukken 2019'. Naast kosten derden zijn met de betreffende projecten ook personele en financieringskosten gemoeid. De personele lasten worden op basis van te verwachten urenbestedingen toegerekend aan de betreffende complexen. Op begrotingsbasis komt dit in 2023 overeen met 0,45 fte.

Reserves Grondexploitatie

De reserves Grondexploitatie bepalen in belangrijke mate het directe weerstandsvermogen van de grondexploitatie. De reserve Grondexploitatie, die voornamelijk moet dienen als werkkapitaal

voor strategische en anticiperende grondverwerving.

Tevens is er in de Nota Grondbeleid regels vastgesteld voor bestemmingsreserve Grondexploitatie.

- Met ingang van boekjaar 2019 geldt voor de bestemmingsreserve een plafond van € 2 miljoen.
- Wordt dat bedrag bij de jaarstukken overschreden, dan wordt het meerdere in het kader van het afkomen van reserves en voorzieningen bij de jaarstukken ten gunste gebracht van de Algemene reserve (vrij besteedbaar).

Parameters gemeentelijke grondexploitaties:

- Rente: 0,56%

De percentages kostenstijging, opbrengststijging woningbouw en opbrengststijging bedrijfsterrein worden bij de herziening van de exploitatie-opzetten bepaald. Als basis daarvoor wordt gebruik gemaakt van Metafoor Outlook Grondexploitaties. Metafoor Outlook Grondexploitaties wordt jaarlijks in december gepubliceerd en biedt handvatten bij het inschatten van de kosten- en opbrengstenparameters van grondexploitaties. In Outlook Grondexploitaties zijn de meest recente jaarcijfers, prognoses en de visie voor de komende jaren gebundeld.

Exploitatiesaldo gemeentelijke grondexploitaties

Complex	Laatst vastgestelde exploitatieopzet	Verwacht exploitatiesaldo 01-01-2024 (op eindwaarde waarde)	Getroffen voorziening	Bijstelling exploitatieopzet verwacht
Het Trefpunt	9 februari 2023	€ 14.401.000	n.v.t.	begin 2024
Veldzicht Noord 4e fase	9 februari 2023	€ 84.000	n.v.t.	begin 2024

Winstnemingen

Voor de complex "Het Trefpunt" in de exploitatieopzet een winstneming geraamd.

Complex	Gerealiseerd winst t/m 2022	Nog te realiseren winst	Totaal
Het Trefpunt	€ 12.208.000	€ 2.193.000	€ 14.401.000
Veldzicht Noord 4e fase	€ 84.000	€ 0	€ 84.000
Totaal	€ 12.292.000	€ 2.193.000	€ 14.485.000

De nog te realiseren winstnemingen staan gepland voor de periode van 2023 en 2024. Bij het opstellen van de Jaarstukken wordt jaarlijks de winstneming bepaald. De winstnemingen worden toegevoegd aan de bestemmingsreserve Grondexploitatie.

Risicomanagement

Bij risico's moet gedacht worden aan risico's van algemene aard en specifieke projectgebonden risico's. De kwantificering van de risico's vindt ten minste één maal per jaar plaats (bij de jaarstukken) of zo nodig tussentijds (bij de bestuursrapportages).

Risico's van algemene aard

De categorie van algemene aard laat zich vertalen in economische risico's zoals de marktsituatie voor woningbouw en bedrijventerreinen en renteontwikkelingen. Vooral complexen met een lange looptijd kunnen deze risico's in zich hebben. De onzekere situatie op economisch gebied van de afgelopen jaren door de schulden crisis van Europese landen en de onrust op de financiële markten ligt weliswaar achter ons, maar mondiale politieke ontwikkelingen kunnen van grote invloed zijn op tal van terreinen. Het is denkbaar dat de percentages voor opbrengsten- en kostenstijging behoedzamer moeten worden ingezet, hetgeen zijn invloed heeft op exploitatieresultaten.

Specifieke projectgebonden risico's

Bij specifieke projectgebonden risico's gaat het om bodemsaneringen (bijvoorbeeld asbest), (bestemmingsplan-) procedures en dergelijke, maar ook om risico's verbonden aan inhoudelijke posities die belanghebbenden bij een project innemen. Deze risico's worden bij de opstelling/herziening van de exploitatieopzetten per project zo goed mogelijk ingeschat en financieel vertaald. Dit neemt niet weg dat altijd een bepaald risico blijft bestaan. De eventueel aan de orde zijnde risico's zijn in de notitie bijstelling grondexploitaties 2023 per project kwalitatief beschreven.

Weerstandsvormogen grondexploitatie

De beschikbare weerstandscapaciteit grondexploitatie bestaat uit de reserves Grondexploitatie, nog te realiseren winstnemingen van het complex Het Trefpunt en saldo van de verwachte exploitatieresultaten van Veldzicht Noord 4e fase.

Onderverdeling weerstandscapaciteit	Weerstandscapaciteit
Geraamde winstnemingen	€ 2.277.000
Reserves grondexploitatie (bestemmingsreserve grondexploitatie)	€ 1.433.943
Totale weerstandscapaciteit naar peil 1 januari 2023	€ 3.710.943

Er is op het moment geen sprake van concrete financiële risico's in de lopende complexen. Hierdoor bedraagt de hiervoor benodigde weerstandscapaciteit in feite € 0,00. Dit leidt tot de conclusie dat de weerstandscapaciteit van de grondexploitatie uitstekend is.

Actualiteit exploitatieopzetten

Als onderdeel van het beheersbaar houden van risico's worden de exploitatieopzetten jaarlijks herzien. Bij deze actualisatie wordt zo veel mogelijk aangesloten op het opstellingstraject van de

Jaarstukken. Als er aanleiding voor is, vindt daarnaast tussentijdse herziening van de exploitatieopzetten plaats.

In het voorjaar van 2023 heeft de gemeenteraad ingestemd met de hoofdlijnen van de voorgenomen transactie met de firma Hopcon. Kort voor de zomer bleek dat Hopcon vanwege de netcongestie op de Noordwest-Veluwe niet volgens planning de benodigde elektra-aansluiting kan verkrijgen. Door Hopcon wordt momenteel gekeken naar andere oplossingen en pas als daar uitsluitsel over is, dan zal de overeenkomst getekend worden. De verwachting is dat de levering van de bedrijfskavels op Veldzicht Noord later dan de planning eind 2024 plaats zal vinden, nadat het college hierover een aanvullend besluit heeft genomen. De budgettaire gevolgen van dit plan zijn niet meegenomen in deze meerjarenbegroting.

Paragraaf Wet Open Overheid

Algemene informatie

Wet Open Overheid

De Woo (Wet open overheid) is op 1 mei 2022 in werking is getreden. Deze wet is de opvolger van de Wob (Wet openbaarheid van bestuur). Deze wet regelt de passieve en actieve openbaarmaking. Op grond van deze wet worden overheidsorganisaties verplicht om documenten actief (uit eigen beweging en niet alleen op verzoek) openbaar te maken. Deze verplichting wordt gefaseerd ingevoerd voor verschillende categorieën van documenten. Het overkoepelende thema bij deze wet is het bewustzijn van de openbaarheid en publicatie van informatie en de verbetering van opslag en ontsluiting van informatie. Meerinzicht heeft hierin een belangrijke ondersteunende rol. Openbaarheid van overheidsinformatie en een goede informatiehuishouding is in het algemeen belang voor de democratische samenleving. De Woo brengt een aantal verplichtingen met zich om deze openbaarheid en de informatiehuishouding te verbeteren.

Passieve openbaarmaking

Ten eerste biedt de Woo de mogelijkheid voor eenieder om bestuursorganen te verzoeken om publieke informatie voor eenieder openbaar te maken. Deze mogelijkheid bestond ook onder de Wet openbaarheid van bestuur. Om het proces van openbaarmaking op verzoek te verbeteren en te versnellen is door Meerinzicht in 2022 software aangeschaft om documenten te anonimiseren. Anonimiseren en redigeren van documenten is een noodzakelijke stap in het proces van passieve openbaarmaking. In 2023 is de verbetering van dit proces doorgezet voor onder andere een meer eenduidig handelen voor de drie samenwerkende gemeenten. De verbeteringen bestaan uit het formeel vastleggen van de processen voor de verschillende organisaties en het implementeren van geharmoniseerde sjablonen voor de vier organisaties. Verder wordt gewerkt aan een betere coördinatie op de behandeling van verzoeken. Tot slot zal verder worden ingezet op een verbetering van de informatiehuishouding. Met name een betere vindbaarheid van informatie zal bijdragen aan een snellere uitvoering van de passieve openbaarmaking.

Actieve openbaarmaking

Ten tweede verplicht de Woo bestuursorganen om bij de uitvoering van hun taken informatie uit eigen beweging openbaar te maken. Deze verplichting wordt nader gespecificeerd voor 11 categorieën overheidsinformatie. Deze verplichting is nog niet in werking getreden. Inwerkingtreding volgt door een nog te nemen koninklijk besluit en zal gefaseerd plaatsvinden. Voor deze gefaseerde inwerkingtreding is gekozen omdat de centrale infrastructuur nog ontwikkeld moest worden en om overheden tijd te geven om de actieve openbaarmaking van de verschillende informatiecategorieën stapsgewijs voor te bereiden en te realiseren. Met betrekking tot deze voorbereiding hebben de drie gemeenten en ook Meerinzicht zich gepositioneerd als 'slimme volger' wat voor de implementatie van de actieve openbaarmakingsplicht betekent dat de gemeente ervoor zorgt dat de 11 categorieën gepubliceerd kunnen worden, maar dat bovenop de rijksbijdrage geen extra investeringen worden gedaan om op de verplichtingen vooruit te lopen.

De centrale infrastructuur zou aanvankelijk een oplossing betreffen waarbij de informatie centraal zou worden opgeslagen op het Platform Open Overheidsinformatie (PLOOI). Op 23 december 2022 heeft Minister Bruins Slot (BZK) de Tweede Kamer geïnformeerd dat op advies van het Adviescollege ICT-toetsing de huidige variant van PLOOI werd stopgezet en gestart zou worden met een eenvoudiger platform. Het voornemen van BZK was om de ontwikkeling van dit nieuwe platform in het tweede kwartaal van 2023 te starten. Per brief van 8 juni 2023 heeft de minister overheden geïnformeerd over de stand van zaken rond de actieve openbaarmaking en over de centrale digitale infrastructuur. Per 19 juni 2023 is een verwijlsindex (de Woo-index) gelanceerd. Deze index wordt uitgebreid met een zoekfunctie. De gemeente zal aansluiten op de Woo-index en deze gefaseerd vullen met verwijzingen naar informatie. Hiervoor is nodig dat de informatie decentraal (bij de gemeente zelf) wordt opgeslagen. Dit wordt in 2023 verder uitgewerkt.

Na het beschikbaar komen van de Woo-index op 19 juni kan de actieve openbaarmaking van de Woo-informatie categorieën door middel van deze digitale infrastructuur stapsgewijs worden geïmplementeerd en zal ook de wettelijke verplichting gefaseerd - per informatie categorie - worden ingevoerd. Dit gebeurt bij koninklijk besluit. Het tijdsplan voor de fasering is nog onbekend. De gemeente zal in 2023 en 2024 met inachtneming van de verschillende fases, die op hoofdlijnen al wel bekend zijn, de Woo-index vullen en daarnaast een proces ontwikkelen voor de actieve openbaarmaking.

Informatiehuishouding

Ten derde verplicht de Woo bestuursorganen om maatregelen te treffen ten behoeve van het

duurzaam toegankelijk maken van de digitale documenten, oftewel het verbeteren van de informatiehuishouding. In 2022 is vanuit Meerinzicht gestart met het in kaart brengen van knel- en verbeterpunten in de informatiehuishouding. Dit wordt in 2023 en 2024 doorgezet zodat vervolgens een handelingsperspectief voor zowel de korte als de lange termijn kan worden bepaald. Een verbetering van de informatiehuishouding betreft een meerjarenproject. De VNG heeft een meerjarenplan opgesteld voor de periode 2022 tot en met 2027 dat gevolgd kan worden. Dit meerjarenplan wordt als uitgangspunt gehanteerd.

Financiële Begroting 2024-2027

Budgettaire uitkomst

Financieel perspectief

Overzicht financieel perspectief na Kadernota 2024, bijgewerkt voor de meerjarenbegroting

Uitgangspunt is de Meerjarenbegroting 2023-2026 aangevuld met alle nadien door de raad vastgestelde bestuursrapportages 2022 en 2023 en de Kadernota 2024.

Het financieel perspectief ziet er bij de Meerjarenbegroting 2024-2027 als volgt uit:

Overzicht verwacht budgettair perspectief

- = voordeel

Omschrijving	Meerjarenbegroting 2024-2027					Toelichting
	(Bedragen x € 1.000,00)					
	2024	2025	2026	2027		
A. Budgettaire uitkomst						
Meerjarenbegroting 2023-2026:						
Uitkomst Meerjarenbegroting 2023-2026	-1.597 V	-2.921 V	-25 V	931 N		Raadsbesluit 9 november 2022
Budgettaire gevolgen 4e Bestuursrapportage 2022	-	-	-	-		Raadsbesluit 9 november 2022
Budgettaire gevolgen 5e Bestuursrapportage 2022	-1.405 V	-1.822 V	-2.084 V	124 N		Raadsbesluit 21 december 2022
Budgettaire uitkomst	-3.002 V	-4.743 V	-2.109 V	1.055 N		Budgettaire positie door de raad vastgesteld
Meerjarenbegroting 2023-2026						
B. Budgettaire gevolgen						
Bestuursrapportages 2023:						
Budgettaire gevolgen 1e Bestuursrapportage 2023	26 N	26 N	26 N	26 N		Raadsbesluit 10 mei 2023
Weghalen taakstellingen uit begroting 2023-2027	4.491 N	5.716 N	7.216 N	7.216 N		Raadsbesluit 5 juli 2023
Budgettaire gevolgen 2e Bestuursrapportage 2023	35 N	3 N	3 N	3 N		Raadsbesluit 28 juni 2023
Uitkomst na 2e Bestuursrapportage 2023 zonder niet ingevulde taakstellingen	1.550 N	1.002 N	5.136 N	8.300 N		Budgettaire positie door de raad vastgesteld op 28 juni 2023
C. Kadernota 2024						
1. Raadsbesluiten tot kadernota	463 N	350 N	548 N	797 N		Raadsbesluit 5 juli 2023
2. Besluiten bestaand beleid	1.069 N	1.069 N	1.075 N	1.002 N		Raadsbesluit 5 juli 2023
3. Besluiten nieuw beleid	1.862 N	1.622 N	1.523 N	1.034 N		Raadsbesluit 5 juli 2023
4. Concrete ingevulde taakstellingen	-3.861 V	-5.717 V	-5.857 V	-8.688 V		Raadsbesluit 5 juli 2023
5. Overige dekkingsmiddelen	-1.217 V	-1.455 V	-1.455 V	-1.100 V		Raadsbesluit 5 juli 2023
Uitkomst na 2e Bestuursrapportage 2023 en Kadernota 2024	-134 V	-3.129 V	970 N	1.345 N		Budgettaire positie door de raad vastgesteld op 5 juli 2023
D. Verwerking aangenomen moties in de Kadernota 2024						
Motie 1: Schapedrift	30 N	30 N	30 N	30 N		Na overleg met sector noodzakelijke verhoging
Motie 1: Dekking motie Schapedrift	-30 V	-30 V	-30 V	-30 V		Dekking vanuit stelpost Volumeontwikkeling
Motie 2: Investeringsubsidie sporthal Dindoa		20 N	20 N	20 N		Kapitaallasten vanaf 2025. Begrote investering € 300.000,00
Motie 2: Dekking vanuit Algemene reserve vrij besteedbaar		-20 V	-20 V	-20 V		Dekking van de kapitaallasten inzake investering sporthal Dindoa
Motie 3: extra investering laaggeletterdheid	50 N	50 N	50 N			Extra inzet laaggeletterdheid gedurende 3 jaar.
Motie 3: Dekking vanuit algemene reserve vrij besteedbaar	-50 V	-50 V	-50 V			Dekking motie laaggeletterdheid vanuit Algemene reserve vrij besteedbaar
Motie 4: Gemeentelijke gehandicaptenkaart	10 N					Implementatiekosten extra begroot op:
Motie 4: Dekking vanuit Algemene reserve vrij besteedbaar	-10 V					Dekking motie Gemeentelijke gehandicaptenkaart vanuit Algemene reserve vrij besteedbaar
Motie 5: Jongerenontmoetingplaatsen en skatepark	13 N	13 N	13 N	13 N		Afschrijving € 7.000,00, rente € 3.000,00 en onderhoud € 3.000,00

Motie 5: Dekking vanuit de Algemene reserve vrij besteedbaar	-13 V	-13 V	-13 V	-13 V	
Motie 6: Veilig naar school	75 N				
Motie 6: Dekking vanuit de Algemene reserve vrij besteedbaar	-75 V				
Motie 7: Woningbouw, hoe eerder, hoe beter	250 N				
Motie 7: Dekking vanuit de Algemene reserve vrij besteedbaar	-250 V				
Motie 8: Gaat Ermelo de hoogte in?	75 N				
Motie 8: Dekking vanuit de Algemene reserve vrij besteedbaar	-75 V				
Motie 9: Wij kopen tijd en zekerheid					Vooralsnog staan de taakstellingen in deze periode opgenomen op de gebieden waar eerder aangegeven. Bij de Kadernota 2025 kan worden besloten om deze taakstellingen anders in te vullen. Wat ook de strekking is van motie 9. Het betreft de taakstellingen verhoging forensenbelasting, verhogen bijdrage sport en verlagen bijdrage pakhuis.
Motie 10: Meerinzicht					Geen budgettaire aanpassingen noodzakelijk
Motie 11: Kansen benutten voor de Dierenweide	5 N				
Motie 11: Dekking vanuit de Algemene reserve vrij besteedbaar	-5 V				
Motie 13: Het groene investeringsfonds	75 N				
Motie 13: Dekking vanuit de Algemene reserve vrij besteedbaar	-75 V				
Motie 14: Bouwen aan de toekomst	100 N				
Motie 14: Dekking vanuit de Algemene reserve vrij besteedbaar	-100 V				
Motie 15: Leren en beleven	75 N				
Motie 15: Dekking vanuit de Algemene reserve vrij besteedbaar	-75 V				
Uitkomst na Kadernota 2024 en moties	-134 V	-3.129 V	970 N	1.345 N	
E. Mutaties binnen de Meerjarenbegroting 2024-2027					
Programma Samen Werken voor Ermelo					
Bestuur en organisatie					
Kinderburgemeester	8 N	8 N	8 N		Opvolging motie
Openbare Orde en Veiligheid					
Financiën					
Uitkomsten Meicirculaire 2023	84 N	-132 V	127 N	-1.084 V	Raadsinformatiebrief bij kadernota.
Aanpassingen a.g.v. uitgangspunten Meicirculaire 2023:					Personeel wordt 5,2 % en 3,9% (Overige lasten)
Stelpost Loonmutaties 2024	302 N	302 N	302 N	302 N	Was in Kadernota 2024 € 351.000,00 structureel, wordt € 653.000,00
Stelpost Prijsmutaties 2024	214 N	214 N	214 N	214 N	Was in Kadernota 2024 € 189.000,00 structureel, wordt € 403.000,00
Stelpost Sociaal Domein volume ontwikkeling 2024	-90 V	370 N	370 N	370 N	Was in Kadernota 2024 € 140.000,00 voor 2024 en de jaren daarna € 50.000,00. Het restant van deze stelpost valt vanaf 2024 vrij.
Stelpost Volumeontwikkeling 2024	1 N	1 N	1 N	1 N	Was in Kadernota 2024 € 136.000,00 structureel, wordt € 137.000,00
Stelpost Indexering subsidies 2024	188 N	188 N	188 N	188 N	Was in Kadernota 2024 € 18.000,00 structureel, wordt € 204.000,00
Stelpost Indexering GR 2024	492 N	492 N	492 N	492 N	Was in Kadernota 2024 € 489.000,00 structureel, wordt € 981.000,00
OZB woningen eigenaren	-73 V	-73 V	-73 V	-73 V	Inflatiecorrectie niet 2,8% maar 3,9%
OZB niet woningen eigenaren en gebruikers	-41 V	-41 V	-41 V	-41 V	Inflatiecorrectie niet 2,8% maar 3,9%
Forensenbelasting	-19 V	-19 V	-19 V	-19 V	Inflatiecorrectie niet 2,8% maar 3,9%
Toeristenbelasting	-6 V	-6 V	-6 V	-6 V	Inflatiecorrectie niet 2,8% maar 3,9%
Forensenbelasting geen compensatieregeling voor Precariobelasting en nieuw beleid	133 N	133 N	133 N	133 N	Aanpassen hoogte indexering forensenbelasting van 15,6% naar 6,9%
Toeristenbelasting geen compensatieregeling voor Precariobelasting en nieuw beleid	46 N	46 N	46 N	46 N	Aanpassen hoogte indexering toeristenbelasting van 15,6% naar 6,9%
OZB eenmalig retour	130 N				Zie raadsinformatiememo 12 april 2023
OZB eenmalig retour dekking vanuit 2023	-130 V				Dekking geschiedt vanuit meeropbrengst OZB 2023
Areaaluitbreiding 2021 OZB	-90 V	-90 V	-90 V	-90 V	Meeropbrengsten OZB a.g.v. meer belastingobjecten in 2021 (bron heffing 2023)

Areaaluitbreiding 2022 OZB	-30 V	-30 V	-30 V	-30 V	Meeropbrengsten OZB a.g.v. meer belastingobjecten in 2022 (verwachte heffing 2024)
Rentelasten / baten	-453 V	-325 V	-188 V	-250 V	Herrekening van de rentelasten en het effect van de invoering van het rentebeleid. Dit onderwerp heeft een relatie met het resultaat op subprogramma Duurzaamheid en Milieu
Aanpassing van de kapitaallasten aan de hand van de nieuwe planning	-519 V	-246 V	-258 V	-137 V	Kapitaallasten zijn herrekend op basis van nieuwe inzichten qua oplevering van projecten
Vrijval Stelpost LPO Sociaal Domein	-42 V				Deze stelpost kan vrijvallen, op basis van nieuwe cijfers vanuit het domein Sociaal Meerinzicht, het restant is ingezet om de kosten op te kunnen vangen
Stelpost Marktontwikkeling investeringen	-200 V	-200 V	-200 V	-200 V	Het structurele effect van deze post is niet nodig voor 2024. Voor de jaren 2025 en verder is nog een bedrag als stelpost opgenomen.
Dekking vanuit de Algemene reserve vrij besteedbaar	-179 V				Dekking voor aanpassen hoogte indexering 2024 Toeristenbelasting en Forensenbelasting
Programma Samen Leven in Ermelo					
Kansrijk opgroeien					
Op weg naar samenredzaamheid					
Streekarchief	11 N	11 N	10 N	10 N	Benodige extra bijdrage voor het Streekarchivariaat op basis van de ingediende begroting 2024-2027. Gedeeltelijke dekking vindt plaats door inzet van de stelpost Indexeringen. Hier wordt meer benodigde opgenomen.
Reserve Bouwsteen 6 Minimaregelingen gaat niet door		60 N	60 N	60 N	Abusievelijk is voor deze reservebouwsteen een besparing in de kadernota opgenomen. Dat wordt hier gecorrigeerd
Perspectief op (on)betaald werk					
Nieuwe raming BUIG	-208 V	-39 V	45 N	45 N	Raming is gebaseerd op de nieuwste cijfers vanuit het domein Sociaal van Meerinzicht
Zelfstandig thuis					
Samen Wonen in Ermelo					
Verkeer en Vervoer					
Opstellen beheersplan verkeersbeleid	-20 V	20 N			Het opstellen van het beheersplan vindt in 2025 plaats, in plaats van 2024
VRI Budget op niveau 2023 brengen	8 N	8 N	8 N	8 N	Meer dan via stelpost Prijsmutaties mogelijk is
Uitvoeringsprogramma mobiliteitsvisie	40 N	3 N	100 N	47 N	In aanvulling op de Kadernota 2024, conform de benodigde financiën vanuit het raadsvoorstel
Ruimtelijke Ontwikkeling					
Afboeken Calluna		280 N			Afboeking boekwaaarden van Calluna
Vrijval kapitaallasten Calluna		-43 V	-31 V	-31 V	Als gevolg van afboeking boekwaaarden van Calluna
Kwaliteit Openbare Ruimte					
Winkelgebied				3 N	
Plaggen diverse heiden				18 N	
Wonen					
Duurzaamheid en Milieu					
Storting in de voorziening Egalisatie riolering	619 N	441 N	416 N	413 N	Heeft een relatie met de post rente binnen het subprogramma financiën. Door minder rente toe te rekenen, is een hogere storting in de voorziening noodzakelijk.
Storting in de voorziening Afvalstoffenheffing	-61 V	69 N	62 N	-60 V	Heeft een relatie met de post rente binnen het subprogramma financiën. Door minder rente toe te rekenen, is een hogere storting in de voorziening noodzakelijk.
Programma Samen Ondernemen in Ermelo					
Economie					
Toerisme en Recreatie					
Bedrijvigheid					
Financieel perspectief na Meerjarenbegroting 2024-2027 Ermelo	-19 V	-1.727 V	2.616 N	1.674 N	

Budgetrecht raad

Autorisatie kredieten en budgetten

De raad heeft het budgetrecht. Dit betekent dat de raad alle budgetten, alle individuele investeringskredieten en de reserves en voorzieningen autoriseert (= beschikbaar stelt).

In principe autoriseert de raad de budgetten op subprogrammaniveau, maar het is mogelijk om dit op een lager niveau te doen. Dit is bijvoorbeeld in Ermelo in het verleden gebeurd voor de Grondexploitatie.

De raad heeft de mogelijkheid om budgetten, kredieten, ed. wel te alloceren (toe te wijzen), maar nog niet vrij te geven (te autoriseren). Dit betekent dat de budgetten, kredieten, ed. wel worden opgenomen in de begroting, maar dat het college van b&w door middel van een afzonderlijk raadsvoorstel de raad moet vragen om de desbetreffende budgetten, kredieten, ed. alsnog vrij te geven. Totdat de raad een budget of krediet vrijgeeft kan het college van b&w feitelijk de uitvoering niet ter hand nemen.

In de begrotingsstukken wordt jaarlijks aangegeven om welke budgetten, kredieten en reserves/voorzieningen het gaat.

In dit hoofdstuk van de Meerjarenbegroting 2024-2027 laten wij zien welke budgetten, kredieten, ed. thans nog niet door de raad zijn vrijgegeven.

Overzicht van nog niet vrij gegeven kredieten en budgetten

- = voordeel

Omschrijving (bedragen x 1.000,00)	Begroting 2023	2024	Meerjarenbegroting 2024-2027 2025	2026	2027	Toelichting	Status vrijgeven door de raad
Programma Samen Werken voor Ermelo:							
N.v.t.							
Programma Samen Leven in Ermelo:							
Sportcentrum de Zanderij			88 N	88 N	88 N	N Hoger investeringskrediet € 1.000 voor mogelijke prijsstijgingen gedurende de bouw. Indien dit zich daadwerkelijk voordoet zal er een aanvullend kredietvoorstel aan de raad moeten worden aangeboden.	Nog niet vrijgegeven
Programma Samen Wonen in Ermelo:							
Markt 2.0			62 N	62 N	62 N	N Krediet is nog € 3,3 miljoen. Conform raadsbesluit december 2021	Nog niet vrijgegeven
Markt 2.0		-127 V	223 N	223 N	223 N	N Aanvullend kredietvoorstel moet nog worden aangeboden aan de raad.	Nog niet vrijgegeven
Programma Samen Ondernemen in Ermelo:							
N.v.t.							
Totaal		-127 V	373 N	373 N	373 N		

Overzicht van baten en lasten

bedragen (x 1.000,00) - = voordeel Programma's		Rekening 2022	Begroting 2023 (na wijzigingen)	Meerjarenbegroting 2024-2027			
				2024	2025	2026	2027
Programma Samen Werken voor Ermelo	lasten	7.158	6.845	7.527	7.420	7.537	7.540
	baten	-1.404	-725	-862	-800	-762	-762
	saldo	5.754	6.120	6.665	6.620	6.775	6.778
Programma Samen Leven in Ermelo	lasten	45.593	47.053	49.466	49.016	48.646	48.614
	baten	-11.771	-7.526	-8.286	-8.286	-8.640	-8.638
	saldo	33.822	39.527	41.180	40.730	40.006	39.976
Programma Samen Wonen in Ermelo	lasten	19.671	22.751	22.386	21.351	20.580	19.834
	baten	-9.817	-12.873	-10.261	-10.298	-9.673	-9.245
	saldo	9.854	9.878	12.125	11.053	10.907	10.589
Programma Samen Ondernemen in Ermelo	lasten	805	1.534	1.400	960	924	907
	baten	-202	-144	-133	-133	-133	-133
	saldo	603	1.390	1.267	827	791	774
Subtotaal programma's	lasten	73.227	78.183	80.779	78.747	77.687	76.895
	baten	-23.194	-21.268	-19.542	-19.517	-19.208	-18.778
	saldo	50.033	56.915	61.237	59.230	58.479	58.117
Algemene Dekkingsmiddelen:							
- Lokale heffingen, waarvan de besteding niet gebonden is	lasten	378	367	424	424	424	424
	baten	-12.881	-12.399	-13.268	-14.068	-14.068	-14.068
	saldo	-12.503	-12.032	-12.844	-13.644	-13.644	-13.644
- Algemene uitkering	lasten	0	0	0	0	0	104
	baten	-56.227	-55.560	-57.639	-59.931	-57.422	-58.542
	saldo	-56.227	-55.560	-57.639	-59.931	-57.422	-58.438

- Dividend	lasten	0	1	1	1	1	1
	baten	-511	-490	-490	-490	-490	-490
	saldo	-511	-489	-489	-489	-489	-489
- Saldo van de financieringsfunctie	lasten	726	1.176	1.042	1.096	1.165	1.096
	baten	-690	-703	-1.009	-879	-931	-912
	saldo	36	473	33	217	234	184
- Overige algemene dekkingsmiddelen	lasten	9	4.042	-705	3.472	1.464	4.563
	baten	-944	-695	-1.019	-1.119	-1.119	-1.119
	saldo	-935	3.347	-1.724	2.353	345	3.444
Overhead	lasten	13.142	14.347	13.635	13.438	13.404	11.264
	baten	-751	-227	-180	-180	-180	-180
	saldo	12.391	14.120	13.455	13.258	13.224	11.084
Vennootschapsbelasting	lasten	38	0	0	0	0	0
	baten	0	0	0	0	0	0
	saldo	38	0	0	0	0	0
Onvoorzien	lasten	0	27	27	27	27	27
	baten	0	0	0	0	0	0
	saldo	0	27	27	27	27	27
Totaal saldo van baten en lasten	lasten	87.520	98.143	95.203	97.205	94.172	94.374
	baten	-95.198	-91.342	-93.147	-96.184	-93.418	-94.089
	saldo	-7.678	6.801	2.056	1.021	754	285
Mutaties reserves:							
Programma Samen Werken voor Ermelo	lasten	4.206	10.115	157	51	23	0
	baten	-9.578	-16.335	-1.742	-437	-353	-91
	saldo	-5.372	-6.220	-1.585	-386	-330	-91
Programma Samen Leven in Ermelo	lasten	0	0	750	1.000	1.200	1.200
	baten	-7	-163	-763	-777	-766	-595
	saldo	-7	-163	-13	223	434	605
Programma Samen Wonen in Ermelo	lasten	429	1.128	252	125	125	125
	baten	-913	-1.546	-710	-983	-983	-924
	saldo	-484	-418	-458	-858	-858	-1.000
Programma Samen Ondernemen in Ermelo	lasten	0	0	0	0	0	0
	baten	0	0	0	0	0	0
	saldo	0	0	0	0	0	0
Totaal mutaties reserves	lasten	4.635	11.243	1.159	1.176	1.348	1.325
	baten	-10.498	-18.044	-3.215	-2.197	-2.102	-1.610
	saldo	-5.863	-6.801	-2.056	-1.021	-754	-285
Resultaat	Saldo	-13.541	0	0	0	0	0
		V					

Incidentele lasten en baten (bedragen x € 1.000,00)		2024	2025	2026	2027
Incidentele lasten en baten	lasten	3.959	2.379	1.153	65
	baten	-2.535	-1.628	-952	-31
	saldo	1.424	751	201	34
Stelpost Incidenteel onvoorzien	lasten	27	27	27	27
	baten	0	0	0	0
	saldo	27	27	27	27
Totaal Incidentele lasten en baten	saldo	1.451	778	228	61
Structurele lasten en baten	lasten	92.376	95.975	94.340	95.607
	baten	-93.827	-96.753	-94.568	-95.668
Totaal Structurele lasten en baten	saldo	-1.451	-778	-228	-61
Meerjarenbegroting 2024 - 2027 totaal	lasten	96.362	98.381	95.520	95.699
	baten	-96.362	-98.381	-95.520	-95.699
Totaal Meerjarenbegroting 2024 - 2027	saldo	0	0	0	0

Incidentele baten en lasten

In dit overzicht worden de incidentele baten en lasten weergegeven waaruit de structurele begrotingssaldo wordt afgeleid. Dit saldo geeft inzicht in de mate waarin de structurele lasten gedekt zijn door structurele baten. Volgens de Gemeentewet ziet de gemeenteraad erop toe dat de begroting structureel en reëel in evenwicht is. Hiervan kan worden afgeweken indien aannemelijk is dat het structureel en reëel evenwicht in de eerstvolgende jaren tot stand zal worden gebracht. Met het begrip 'structureel evenwicht' wordt bedoeld dat structurele lasten gedekt worden door structurele baten. De term 'reel' heeft betrekking op de mate van realiteit van de meerjarenramingen.

Door de provincies is in september 2021 een nieuwe handreiking beschikbaar gesteld voor het maken van een onderscheid tussen structurele en incidentele baten en lasten. Het gaat hier **niet** om nieuwe regelgeving maar om een verduidelijking van de bestaande regelgeving. Op basis van deze handreiking en het nog stringenter toepassen van het voorzichtigheidsbeginsel is ten opzichte van eerdere jaren een groter deel van de lasten als structureel aangemerkt.

Conclusie:

In deze meerjarenbegroting zijn in alle begrotingsjaren de structurele lasten volledig gedekt door structurele baten, dit is inclusief de taakstellingen.

Financieel kengetal: Structurele exploitatieruimte

Dit kengetal is van belang om te kunnen beoordelen welke structurele ruimte een gemeente of provincie heeft om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. Voor de beoordeling van het structurele en reëel evenwicht van de begroting wordt thans al onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele lasten. De structurele exploitatieruimte wordt bepaald door het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan de reserves te delen door de totale baten en uit te drukken in een percentage.

Hoe positiever (hoger) het percentage, hoe groter de structurele exploitatieruimte is.

Kengetal	2024	2025	2026	2027
Structurele exploitatieruimte	1,70%	0,90%	0,30%	0,10%

De incidentele lasten en baten zijn opgenomen als totalen, voor gedetailleerde informatie zijn onderstaande overzichten beschikbaar:

[- Detailoverzicht incidentele baten en lasten](#)

[- Handreiking Provincie](#)

Toelichting op het overzicht van baten en lasten

Programma Samen Werken voor Ermelo (bedragen x € 1.000,00)	2024	2025	2026	2027
Uitkomst Meerjarenbegroting 2023-2026	-47.397	-46.518	-46.725	-47.639
Uitkomst Meerjarenbegroting 2024-2027	-54.572	-52.610	-51.704	-51.339
Verschil nieuwe begroting t.o.v. vorige begroting	-7.175	-6.092	-4.979	-3.700

Verklaring saldo (vanaf € 10.000,00):	2024	2025	2026	2027 Toelichting / Herkomst
Subprogramma Bestuur en Organisatie				
Aandeel kostenplaatsen	199	125	126	117 MJB 2024-2027: Aandeel personele lasten, w.o. CAO stijging en opleidingskosten
Voorziening Gemeentelijke Gebouwen	-29	-20	-20	-20 MJB 2024-2027
Voorzieningen Personeel	-23	-23	-23	-23 MJB 2024-2027: Voormalig personeel en WGA
Aandeel Overhead	45	45	45	45 MJB 2024-2027
Stelposten	28	29	28	66 MJB 2024-2027: Circulaires
Bijdrage GR Meerinzicht	639	578	520	-1.578 MJB 2024-2027: Incl. bezuiniging € 2,0 mln. in 2027
Leges en andere rechten	-9	-9	-9	-9 MJB 2024-2027
Verkiezingen en referenda	48	48	48	18 MJB 2024-2027
Kapitaallasten	41	54	51	51 MJB 2024-2027: Rentestijging
Overige posten	-49	26	26	26 MJB 2024-2027
Juridische Zaken	30	30	30	30 MJB 2024-2027
Voorlopige uitkomst Zero Based Budgetting	-48	-48	-48	-18 MJB 2024-2027
Totaal subprogramma Bestuur en Organisatie	872	835	774	-1.295
Subprogramma Financiën				
Aandeel kostenplaatsen	57	57	57	161 MJB 2024-2027
Algemene uitkering	-2.166	-2.541	-2.959	-2.938 MJB 2024-2027
Belastingen	-875	-1.675	-1.675	-1.675 MJB 2024-2027: OZB, Toeristenbelasting en Forensenbelasting
Stelposten	-1.356	-72	1.310	4.095 MJB 2024-2027: Incl. reël begroten
Rente -per saldo-	-246	-130	-94	-98 MJB 2024-2027
Reserves en voorzieningen	-1.348	-758	-702	-272 MJB 2024-2027
Zero Based Budgetting	-2.503	-2.173	-2.148	-2.134 MJB 2024-2027
Totaal subprogramma Financiën	-8.437	-7.292	-6.211	-2.861
Subprogramma Openbare Orde en Veiligheid				
Kapitaallasten	-1	0	0	1 MJB 2024-2027
Aandeel kostenplaatsen	290	263	259	259 MJB 2024-2027: Aandeel Salariskosten
Stelposten	36	36	36	36 MJB 2024-2027: Circulaires
Belastingen	9	9	9	9 MJB 2024-2027: Belastingen FC Horst
Bijdrage VNOG	4	5	102	169 MJB 2024-2027: Verhoging bijdr VNOG
Verhoging budget Toezicht & Handhaving	59	59	59	-11 MJB 2024-2027: Toezicht & Handhaving
Brandbestrijding	38	38	38	38 MJB 2024-2027
Preventie & Handhavingsplan	30	0	0	0 MJB 2024-2027
Bijdrage Mobiele Camera's	5	5	5	5 MJB 2024-2027
Verhoging leges	-80	-50	-50	-50 MJB 2024-2027: Verhoging leges inflatie
Totaal subprogramma Openbare Orde en Veiligheid	390	365	458	456
Totaal verklaring saldo	-7.175	-6.092	-4.979	-3.700

Programma Samen Leven in Ermelo (bedragen x € 1.000,00)	2024	2025	2026	2027
Uitkomst Meerjarenbegroting 2023-2026	37.037	36.314	36.463	37.477
Uitkomst Meerjarenbegroting 2024-2027	41.180	40.730	40.006	39.976
Verschil nieuwe begroting t.o.v. vorige begroting	4.143	4.416	3.543	2.499

Verklaring saldo (vanaf € 10.000,00):	2024	2025	2026	2027 Toelichting / Herkomst
Subprogramma Kansrijk opgroeien				
Aandeel kostenplaatsen	174	167	169	169 MJB 2024-2027
Kapitaallasten	5	-46	146	143 MJB 2024-2027
Rentelasten	250	250	321	321 MJB 2024-2027
Huisvesting onderwijs	30			Kadernota 2024: Opstellen Integraal Huisvestings Plan onderwijs
OKO	30	30	30	Kadernota 2024: Opgroeien in een kansrijke omgeving (dekking vanuit Reserve transitie Sociaal Domein)
Buurtgezinnen	50	50	50	Kadernota 2024: Buurtgezinnen (dekking vanuit Reserve transitie Sociaal Domein)
Ondersteuners jeugd bij huisartsen	51	91	91	Kadernota 2024: Ondersteuners jeugd bij huisartsen (dekking vanuit Reserve transitie Sociaal Domein)
Lokale Jeugdhulp	1.926	1.926	1.926	1.926 Kadernota 2024: Elimineren 'oude' taakstelling welke in zijn geheel stond opgenomen onder jeugdhulp
Bouwsteen 1 Zorg & Welzijn hulpverlening Jeugd	-193	-385	-385	-385 Kadernota 2024: bouwsteen
Bouwsteen 2 Zorg & Welzijn CJG bij huisarts	-25	-105	-106	-108 Kadernota 2024: bouwsteen

Bouwsteen 3a Zorg & Welzijn clientdoelen	-52	-105	-105	-107	Kadernota 2024: bouwsteen
Bouwsteen 3b Zorg & Welzijn verwijzen voorveld	-52	-105	-105	-107	Kadernota 2024: bouwsteen
Bouwsteen 6 Zorg & Welzijn toezicht jeugdhulp	-33	-65	-65	-65	Kadernota 2024: bouwsteen
Laaggeletterdheid	50	50	50		Motie 3: laaggeletterdheid
Gehandicaptenparkeerkaart	10				Motie 4: gehandicaptenparkeerkaart
Regionale Jeugdhulp	66	66	66	66	MJB 2024-2027: CAO verhoging GR MIZ domein sociaal (dekking vanuit Stelpost Loonmutaties MIZ)
Regionale Jeugdhulp	-212	-212	-212	-212	MJB 2024-2027: Herzien programmagelden obv begroting 2024 zorgkosten sociaal domein MIZ (dekking vanuit Stelpost Loon en prijs ontwikkeling Sociaal Domein)
Sociaal maatschappelijk werk	-253	-253	-253	-253	MJB 2024-2027: Diverse subsidies worden jaarlijks geïndexeerd met het inflatiepercentage 3,9% (dekking vanuit Stelpost indexering subsidies). Het minbedrag is veroorzaakt door en verschuiving van een specifieke subsidie in het kader van reëel begroten
Jeugdgezondheidszorg	286	282	282	282	MJB 2024-2027: Functioneel ramen van gelden afkomstig uit circulaire. Gelden worden formeel pas beschikbaar gesteld indien hiervoor een plan is geschreven evenals geaccordeerd.
Leerlingenvervoer	79	79	79	79	MJB 2024-2027: Herzien basismobiliteit obv prognose centrumgemeente Elburg
Regionale Jeugdhulp	476	543			Meicirculaire 2023: Hervormingsagenda Jeugd
Onderwijsachterstandenbeleid	-55	-55	-55	-55	Reël begroten: Onderwijsachterstandenbeleid
Subprogramma kansrijk opgroeien	792	857	707	876	Reël begroten: Programmagelden Jeugd (682K), basismobiliteit (60K) en Onderwijsachterstandenbeleid (55K). De gelden worden binnen het sub-programma geparkeerd. Het saldo betreft een positieve bijdrage aan de uiteindelijke doelstelling van de stelpost Zero Based Budgetting.
Overige kleine mutaties subprogramma	30	25			Diverse kleine overige verschillen
Totaal subprogramma Kansrijk opgroeien	3.430	3.085	2.631	2.570	
Subprogramma Op weg naar samenredzaamheid					
Aandeel kostenplaatsen	133	129	128	128	MJB 2024-2027
Kapitaallasten	-344	331	54	52	MJB 2024-2027
Rentelasten	129	145	148	148	MJB 2024-2027
Sportaccomodaties				-700	Kadernota 2024: Sporters betalen mee aan faciliteit
Museum, exposities				-105	Kadernota 2024: subsidiebeleid
Culturele activiteiten	429	429	429	429	MJB 2024-2027: Diverse subsidies worden jaarlijks geïndexeerd met het inflatiepercentage 3,9% (dekking vanuit Stelpost Indexering subsidies).
Coördinatie wijkgericht werken	3	3	3	68	MJB 2024-2027: Functioneel ramen van gelden afkomstig uit circulaire. Gelden worden formeel pas beschikbaar gesteld indien hiervoor een plan is geschreven evenals geaccordeerd.
Coördinatie wijkgericht werken	112	114	123	12	MJB 2024-2027: Sociaal Team versterken dienstverlening en het ontwikkelen van een integrale werkwijze voor de toegang tot hulp en ondersteuning in het Sociaal Domein vanuit 5e Bestuursrapportage 2022
Overige accommodaties	7	7	7	-3	MJB 2024-2027: MJOP 2023 (private) accommodaties sport. Voorziening onderhoud Subsidie Onderhoud Gebouwen (+44K), onderhoudsgeld tennisbanen (+10) onderhoudsgelden scouting Alexander 38K (dekking vanuit MJOP per saldo nihil), binnensportaccomodaties (-22K) en buitensportaccomodaties (-25K)
Overige accommodaties - Interactie	122	62	130	130	MJB 2024-2027: actualisatie reguliere exploitatiebijdrage Interactie m.b.t. Sport vanuit de 1e Bestuursrapportage 2023 (+110K). Herzien bijdrage Interactie ivm nieuw MJOP accommodaties Sport (-48K), Inrichting zaaldeel voor beweegonderwijs (+60K) en Gymvoorziening Heeren Loo beheer en exploitatie vanaf 2026 (+68K)
Sportbeleid & sportieve organisaties	-114	-114	-114	-114	Meicirculaire 2023: SPUK Ermelo
Cultuurbeleid	88	88	88	88	Reël begroten: Herzien Steekarchivariaat obv MJB 2024-2027 de Stelpost Indexering GR voorziet deels in dekking (77K).
Voorlopige bijdrage Zero Based Budgetting	-64	-4	56	-61	Reël begroten: Cultuurbeleid en overige accommodaties De gelden worden binnen het sub-programma geparkeerd. Het saldo betreft een positieve/negatieve bijdrage aan de uiteindelijke doelstelling van de stelpost Zero Based Budgetting.
Totaal subprogramma Samenredzaamheid	501	1.190	1.052	72	
Subprogramma Perspectief op (on)betaald werk					

Aandeel kostenplaatsen	-24	-26	-26	-27	MJB 2024-2027
Kapitaallasten	-1	-1	-1	0	MJB 2024-2027
Bouwsteen 1a Werk & Inkomen re-integratie	-160	-160	-160	-160	Kadernota 2024: Bouwsteen
Bouwsteen 1b Werk & Inkomen LKS	-30	-45	-60	-75	Kadernota 2024: Bouwsteen
Bouwsteen 2 Werk & Inkomen invoering SROI	-34	-61	-61	-61	Kadernota 2024: Bouwsteen
Bouwsteen 3 Werk & Inkomen GGZ & Verslaving	-5	-5	-5	-5	Kadernota 2024: Bouwsteen
Gemeenschappelijke regeling MIZ domein sociaal	38	38	38	38	MJB 2024-2027: CAO verhoging GR MIZ domein sociaal (dekking vanuit Stelpost Loonmutaties MIZ)
Programmagelden 'zorgkosten' onderdeel participatie	197	197	197	197	MJB 2024-2027: Herzien programmagelden obv begroting 2024 zorgkosten sociaal domein MIZ (dekking vanuit Stelpost Loon en prijs ontwikkeling sociaal domein (147K) en Volumeontwikkelingen Sociaal Domein (50K)
BUIG	-208	-39	45	45	MJB 2024-2027: Mutatie BUIG obv volume ontwikkeling vanuit de meicirculaire voordeel door hogere uitkering BUIG in 2023 & 2024
Participatiegelden	10				MJB 2024-2027: SROI expertisecentrum (dekking vanuit reserve Transitie Sociaal Domein)
Algemeen maatschappelijk werk	6	6	6	6	MJB 2024-2027: Diverse subsidies worden jaarlijks geïndexeerd met het inflatiepercentage 3,9% (dekking vanuit Stelpost Indexering subsidies).
Beleid werk	76	24	25	25	MJB 2024-2027: Functioneel ramen van gelden afkomstig uit circulaire. Gelden worden formeel pas beschikbaar gesteld indien hiervoor een plan is geschreven evenals geaccordeerd.
Sociale werkvoorziening	655	642	639	631	Meicirculaire 2023: WsW bijdrage vanuit het Rijk
Voorlopige bijdrage Zero Based Budgetting					
Overige kleine mutaties subprogramma	-8	-21	-21	1	Diverse kleine overige verschillen
Totaal subprogramma Perspectief op werk	512	549	616	615	

Subprogramma Zelfstandig thuis					
Aandeel kostenplaatsen	56	52	52	52	MJB 2024-2027
Bouwsteen 1 Zorg & Welzijn hulpverlening WMO	-259	-518	-518	-518	Kadernota 2024: Bouwsteen
Bouwsteen 4 Zorg & Welzijn active regie	-167	-168	-169	-170	Kadernota 2024: Bouwsteen
Bouwsteen 5 Zorg & Welzijn normenkader HH	-226	-230	-233	-237	Kadernota 2024: Bouwsteen
Gemeenschappelijke regeling MIZ domein sociaal	20	20	20	20	MJB 2024-2027: CAO verhoging GR MIZ domein sociaal (dekking vanuit Stelpost Loonmutaties MIZ)
Programmagelden 'zorgkosten' onderdeel WMO	235	235	235	235	MJB 2024-2027: Herzien programmagelden obv begroting 2024 zorgkosten sociaal domein MIZ (dekking vanuit Stelpost Loon en prijs ontwikkeling Sociaal Domein)
Basismobiliteit (WMO vervoer)	-139	-139	-139	-139	MJB 2024-2027: Herzien raming basismobiliteit WMO vervoer obv prognose centrumgemeente Elburg
WMO ondersteuning	60	60	60	60	MJB 2024-2027: Diverse subsidies worden jaarlijks geïndexeerd met het inflatiepercentage 3,9% (dekking vanuit Stelpost Indexering subsidies).
WMO ondersteuning	85	87	72	74	MJB 2024-2027: Functioneel ramen van gelden afkomstig uit circulaire. Gelden worden formeel pas beschikbaar gesteld indien hiervoor een plan is geschreven evenals geaccordeerd.
Gemeenschappelijke geneeskundige dienst	31	31	31	31	MJB 2024-2027: Actualisatie reguliere programmabegroting GGDNOG obv inwonersbijdrage vanuit de 1e Bestuursrapportage 2023 (+31K).
Hulp bij het huishouden - eigen bijdrage		158	-171	-170	Meicirculaire 2023: Hulp bij het Huishouden evenals eigen bijdrage
Voorlopige bijdrage Zero Based Budgetting					
Overige kleine mutaties subprogramma	4	4	4	4	Diverse kleine overige verschillen
Totaal subprogramma Zelfstandig Thuis	-300	-408	-756	-758	
Totaal verklaring saldo	4.143	4.416	3.543	2.499	

Programma Samen Wonen in Ermelo (bedragen x € 1.000,00)	2024	2025	2026	2027
Uitkomst Meerjarenbegroting 2023-2026	9.293	9.263	9.323	9.256
Uitkomst Meerjarenbegroting 2024-2027	11.959	10.835	10.689	10.371
Verschil nieuwe begroting t.o.v. vorige begroting	2.666	1.572	1.366	1.115

Subprogramma Duurzaamheid en Milieu					
Aandeel kostenplaatsen	668	650	648	649	MJB 2024-2027
Kapitaallasten	-154	-110	-110	6	MJB 2024-2027
Rentelasten	-482	-496	-478	-469	MJB 2024-2027
Riolering	616	438	413	410	Egalisatievoorziening Riolering
Afvalstoffen	-62	68	61	-61	Egalisatievoorziening Afvalstoffenheffing
Afvalstoffen	-93	-93	-93	-93	Inkomsten Afvalstoffenheffing en DIFTAR
Afvalstoffen	93	93	93	93	Uitgaven restvuil

Milieu-ontwikkeling/Duurzaamheid	-550	-550			Subsidie CDOKE ('Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat')
Milieu-ontwikkeling/Duurzaamheid	550	550			Uitgaven vanuit subsidie CDOKE
Omgevingsdienst ODNV	55	55	55	55	Indexering jaarlijkse bijdrage
Kadernota 2024	75				Motie Groen innovatiefonds
Overige kleine mutaties subprogramma	40	33	29	12	
Totaal subprogramma Duurzaamheid en Milieu	756	638	618	602	
Subprogramma Kwaliteit Openbare Ruimte					
Aandeel kostenplaatsen	264	233	219	219	MJB 2024-2027
Kapitaallasten	-11	-14	-11	-9	MJB 2024-2027
Rentelasten	1	-5	-4	-3	MJB 2024-2027
Onderhoud gebouwen	-15	-17	-17	-17	Mutaties voorzieningen
Omvormingsbudget/bezuinigingen	120	-120	-240	-240	
Heide	51	18			Heidebezit
Overige kleine mutaties subprogramma	28	14	17	35	
Totaal subprogramma Kwaliteit Openbare Ruimte	438	109	-36	-15	
Subprogramma Ruimtelijke Ontwikkeling					
Aandeel kostenplaatsen	545	514	517	518	MJB 2024-2027
Kapitaallasten	9	9	9	9	MJB 2024-2027
Rentelasten	10	10	10	10	MJB 2024-2027
Kadernota 2024	250				Motie: Woningbouw
Kadernota 2024	75				Motie: De hoogte in
Kadernota 2024	100				Motie: Bouwen aan de toekomst
Kadernota 2024	120	120	120		Plan grootschalige woningbouw
Kadernota 2024	75	75			Hart van Horst
Structuurvisie	110				Beleid en ontwikkeling gebieds- en woonvisies
Opbrengst pachten	-25	-25	-25	-25	Indexering jaarlijkse bijdrage
Overige kleine mutaties subprogramma	68	44	43	12	
Totaal subprogramma Ruimtelijke Ontwikkeling	1.337	747	674	524	
Subprogramma Verkeer en Vervoer					
Aandeel kostenplaatsen	130	110	104	105	MJB 2024-2027
Kapitaallasten	-86	142	145	152	MJB 2024-2027
Rentelasten	81	188	188	188	MJB 2024-2027
Mutaties voorzieningen	-7	-7	-7	-7	
Verkeersbeleid	125	20	110	70	Onderzoeken en uitvoering
Ombuigingen	-210	-420	-420	-420	
Kadernota 2024	75				Motie: Veilig naar school
Overige kleine mutaties subprogramma	-13	27	7	10	
Totaal subprogramma Verkeer en Vervoer	95	60	127	98	
Subprogramma Wonen					
Aandeel kostenplaatsen	-123	-136	-135	-136	MJB 2024-2027
Kapitaallasten	-9	-3	-3	1	MJB 2024-2027
Rentelasten	7	-3	-3	-3	MJB 2024-2027
Mutaties voorzieningen	29	22	22	22	
Kadernota 2024	55	55	55		Uitbreiding taken stikstof
Volkshuisvesting	60	60	25		Advies grootschalige woningbouw en stikstof
Overige kleine mutaties subprogramma	21	23	22	22	
Totaal subprogramma Wonen	40	18	-17	-94	

Totaal verklaring saldo	2.666	1.572	1.366	1.115
--------------------------------	--------------	--------------	--------------	--------------

Programma Samen Ondernemen in Ermelo (bedragen x € 1.000,00)	2024	2025	2026	2027
Uitkomst Meerjarenbegroting 2023-2026	1.067	941	939	939
Uitkomst Meerjarenbegroting 2024-2027	1.433	1.045	1.009	992
Verschil nieuwe begroting t.o.v. vorige begroting	366	104	70	53

Verklaring saldo (vanaf € 10.000,00):	2024	2025	2026	2027 Toelichting / Herkomst
Subprogramma Bedrijvigheid				
Afschrijvingen	-51	1	1	1 MJB 2024-2027
Rentelasten	12	12	12	12 MJB 2024-2027
Totaal subprogramma Bedrijvigheid	-39	13	13	13

Subprogramma Economie				
Aandeel kostenplaatsen	20	16	16	16 MJB 2024-2027
Kapitaallasten	2	2	2	2 MJB 2024-2027
Overige kleine mutaties subprogramma	-9	-14	-9	-15
Totaal subprogramma Economie	13	4	9	3

Subprogramma Toerisme en Recreatie				
Aandeel kostenplaatsen	-28	-31	-31	-31 MJB 2024-2027
Kadernota 2024	75			Motie: Leren en beleven
Kadernota 2024	30			Stim. agenda toerisme en recreatie
Kadernota 2024	14		9	Duurzaam in het licht en belevingsgebied
Kadernota 2024	147	35		Regionaal prog. VVP uitv. strategie Tonsel
Toerisme en recreatie	120	40	40	40 Beleid vitale vakantieparken
Toerisme en recreatie	27	27	27	27 Verhoging subsidie evenementen bureau incl index
Overige kleine mutaties subprogramma	7	16	3	1
Totaal subprogramma Toerisme en recreatie	392	87	48	37

Totaal verklaring saldo	366	104	70	53
--------------------------------	------------	------------	-----------	-----------

Financiële positie

Algemene informatie

In dit hoofdstuk wordt een uiteenzetting gegeven van de financiële positie van de gemeente Ermelo in meerjarenperspectief. Daarbij worden de verschillende onderdelen in onderlinge samenhang gebracht, zodat de raad, het college en de burger een reëel beeld kunnen krijgen over hoe de financiële positie van de gemeente zich nu en in de toekomst ontwikkelt.

De term financiële positie wordt in het BBV gedefinieerd als: "het vermogen van gemeenten in relatie tot de exploitatie, met inachtneming van de risico's, in meerjarenperspectief".

De term financiële positie is een breder begrip dan het (financiële) vermogen en is ook een breder begrip dan het weerstandsvermogen.

Het weerstandsvermogen richt zich op de mogelijkheden tot het opvangen van onverwachte tegenvallers, terwijl de financiële positie ook betrekking heeft op de meer reguliere exploitatie. Het weerstandsvermogen geeft de robuustheid van de begroting aan. Dat is weer van belang voor het beoordelen van de vraag of de risico's die niet zijn ondervangen door bijvoorbeeld verzekeringen of ingestelde voorzieningen, in voldoende mate gedragen kunnen worden.

In dit verband is een aantal onderdelen, naast het overzicht van baten en lasten, van belang. Deze onderdelen zijn opgenomen in dit hoofdstuk Financiële positie.

Geprognosticeerde balans

Geprognosticeerde balans 2023-2027
(bedragen x € 1.000,00)

	Balans per 31-12-2022	2023		2024		2025		2026		Mu
		Mutaties 2023	Balans per 31-12-2023	Mutaties 2024	Balans per 31-12-2024	Mutaties 2025	Balans per 31-12-2025	Mutaties 2026	Balans per 31-12-2026	2
ACTIVA										
Vaste activa										
Materiele en financiële vaste activa	92.923	17.888	110.811	8.335	119.146	5.766	124.912	345	125.257	
Beleggingen langer dan een jaar	4.003	0	4.003	-4.000	3	0	3	0	3	
Totaal vaste activa	96.926	17.888	114.814	4.335	119.149	5.766	124.915	345	125.260	
Viottende activa										
Grondexploitatie	940	-355	585	215	800	800	1.600	10	1.610	
Beleggingen korter dan een jaar	48.744	-39.113	9.631	0	9.631	0	9.631	0	9.631	
Liquide middelen	404	13.118	13.522	-12.727	795	-3.919	-3.124	-7.991	-11.115	
Voorraden, Overige vorderingen en Overlopende activa	6.999	0	6.999	0	6.999	0	6.999	0	6.999	
Totaal viottende activa	57.087	-26.350	30.737	-12.512	18.225	-3.119	15.106	-7.981	7.125	
Totaal generaal	154.013	-8.462	145.551	-8.177	137.374	2.647	140.021	-7.636	132.385	
PASSIVA										
Vaste passiva										
Eigen vermogen										
Vrije reserves	7.222	960	8.182	585	8.767	-1.825	6.942	1.573	8.515	
Beklemd reserves	33.773	7.780	41.553	-2.897	38.656	-921	37.735	-619	37.116	
Exploitatiesaldo	13.541	-11.857	1.684	-1.665	19	1.708	1.727	-4.343	-2.616	
Totaal Eigen vermogen	54.536	-3.116	51.420	-3.977	47.443	-1.038	46.405	-3.389	43.016	
Vreemd vermogen										
Voorzieningen	14.865	204	15.069	850	15.919	685	16.604	628	17.232	
Leningen langer dan een jaar	70.101	-5.550	64.551	-5.050	59.501	3.000	62.501	-4.875	57.626	
Totaal Vreemd vermogen	84.966	-5.346	79.620	-4.200	75.420	3.685	79.105	-4.247	74.858	
Totaal vaste passiva	139.502	-8.462	131.040	-8.177	122.863	2.647	125.510	-7.636	117.874	

Viottende passiva									
Leningen korter dan een jaar	3.286	0	3.286	0	3.286	0	3.286	0	3.286
Overige schulden en Overlopende passiva	11.225	0	11.225	0	11.225	0	11.225	0	11.225
Totaal viottende passiva	14.511	0	14.511	0	14.511	0	14.511	0	14.511
Totaal generaal	154.013	-8.462	145.551	-8.177	137.374	2.647	140.021	-7.636	132.385

EMU-begroting

Toelichting

In de Europese Unie presenteren de lidstaten hun begrotingen en rekeningen allemaal met eenzelfde definitie van het begrotingssaldo, het EMU-saldo. Het EMU-saldo heeft betrekking op het vorderingensaldo van de overheid op transactiebasis (kasstromen). Om te voorkomen dat de overheidsfinanciën van EMU-landen ontsproten, is een aantal jaren geleden in het zogenaamde Stabiileits- en Groeipact afgesproken dat het EMU-tekort maximaal 3% BBP mag bedragen.

Omdat het EMU-saldo betrekking heeft op de totale collectieve sector, zijn naast het Rijk en de sociale fondsen sinds 2006 ook gemeenten verplicht te rapporteren op het EMU-saldo. Tot op heden had het EMU-saldo bij de begroting betrekking op het voorafgaande jaar, het actuele jaar en het volgende jaar. In het nieuwe BBV is dit met ingang van de Begroting 2017 aangepast. Met het oog op een betere raming en beheersing van het EMU-saldo wordt in het nieuwe BBV een geprognosticeerde balans voorgeschreven en het meerjarig opnemen van het EMU-saldo in de Programmabegroting. Met het opnemen van een geprognosticeerde balans krijgt de raad meer inzicht in de ontwikkeling van onder meer investeringen, het aanwenden van reserves en voorzieningen, de financieringsbehoefte en de financiële positie van de gemeente. Tevens wordt de geprognosticeerde balans gebruikt voor de berekening van de financiële kengetallen (zie de [Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing](#)).

Het EMU-saldo wordt volgens een voorgeschreven schema berekend. Uit de berekening van het EMU saldo voor de jaren 2023-2027 volgt het volgende beeld:

Bedragen (x € 1.000,00)	2023	2024	2025	2026	2027
EMU Saldo	-10.475	-5.792	-4.508	1.079	7.825

Een min saldo betekent een EMU-tekort, een positief saldo betekent een EMU-overschot

Dit betekent dat op **kasbasis** de gemeente Ermelo over de jaren 2023 tot en met 2025 een EMU saldo tekort heeft. Deze tekorten worden met name veroorzaakt door de diverse grote investeringen die gepland staan. Wij accepteren dit EMU-tekort over deze periode.

EMU-referentiewaarde gemeente Ermelo

In de regeling vaststelling gelijkwaardige inspanning decentrale overheden inzake het EMU-saldo is het collectieve aandeel van de decentrale overheden in het EMU-saldo voor de jaren 2019 tot en met 2022 bepaald alsmede de uitsplitsing daarvan per bestuurslaag. Om provincies en gemeenten tijdig een beeld te geven wat dit voor hen betekent, publiceert het ministerie van BZK in lijn met de Wet Hof (Houdbare Overheids Financiën) individuele EMU-referentiewaarden. De individuele EMU-referentiewaarde is geen norm, maar een indicatie van het aandeel dat de gemeente in de gezamenlijke tekortnorm heeft. De Wet Hof bepaalt dat de individuele referentiewaarde voor het EMU-saldo van de individuele overheden naast het eigen aandeel ook het aandeel in openbare lichamen betreft. Het aandeel in openbare lichamen is het deel van het EMU-saldo van de gemeenschappelijke regelingen dat aan de betreffende deelnemende individuele decentrale overheid wordt toegerekend. Een deel van het EMU-saldo van de gemeenschappelijke regelingen maakt dus onderdeel uit van het EMU-saldo van de deelnemende decentrale overheden.

In het Bestuurlijk Overleg Financiële verhoudingen van 23 maart jl. is afgesproken de regeling vaststelling gelijkwaardige inspanning decentrale overheden inzake het EMU-saldo die liep tot en met 2022, met één jaar te verlengen tot en met 2023. Voor 2023 bedroeg deze voor Ermelo € 3.357.000,00. In de daarop volgende Decemercirculaire 2022 alsmede de Meircirculaire 2023 is geen nieuwe referentiewaarde gepubliceerd.

Taakstellingen in de begroting

Overzicht taakstellingen

Stand van zaken Zero Based Budgetting op het moment van opstellen van de begroting

Bij de Kadernota 2024 heeft uw raad ervoor gekozen een aantal maatregelen te nemen om een structureel sluitende begroting te bereiken. In onderstaand overzicht is hier een opsomming gegeven.

Algemene opmerking rondom de bezuinigingen:

In 2023 wordt volop gewerkt om de bezuinigingen nader te concretiseren. Hierbij wordt prioriteit gegeven aan de bezuinigingen die al in 2024 eerste resultaten moeten opleveren.

Overzicht bezuinigingen	Meerjarenbegroting 2024-2027					Subprogramma
	(Bedragen x € 1.000,00)					
	2024	2025	2026	2027		
Samen Werken voor Ermelo						

Het dekken van de gevraagde budgettophoging voor handhaving door de post dwangsommen	-45 V	-15 V	-15 V	-15 V	Openbare orde en veiligheid
Het efficiënter en beter inrichten van Toeristenbelasting en Forensenbelasting		-800 V	-800 V	-800 V	Financiën
Optimalisering Bedrijfsvoering				-2.000 V	Bestuur en Organisatie
Zero Based budgetting	-2.250 V	-2.250 V	-2.250 V	-2.250 V	meerdere subprogramma's
Samen Leven in Ermelo					
SD W&I Investering in re-integratie: Bouwsteen 1a Doelen koppelen aan investeringen in de re-integratie	-160 V	-160 V	-160 V	-160 V	Perspectief op (on)betaald werk
SD W&I Investering in re-integratie: Bouwsteen 1b Investeren in LKS voor alle groepen met een lage loonwaarde	-30 V	-45 V	-60 V	-75 V	Perspectief op (on)betaald werk
SD W&I Bouwsteen 2: Invoering SROI-beleid en SROI functionaris	-34 V	-61 V	-61 V	-61 V	Perspectief op (on)betaald werk
SD W&I Bouwsteen 3: Aanpak bij de bron: GGZ- en verslavingsproblematiek	-5 V	-5 V	-5 V	-5 V	Op weg naar samenredzaamheid
SD W&I Bouwsteen 6: Lagere inkomensgrenzen minimaregelingen		-60 V	-60 V	-60 V	Perspectief op (on)betaald werk
SD Z&W Bouwsteen 1: Lichte hulpverlening voorliggend aanbieden (jeugd)	-193 V	-385 V	-385 V	-385 V	Kansrijk opgroeien
SD Z&W Bouwsteen 1: Lichte hulpverlening voorliggend aanbieden (WMO)	-259 V	-518 V	-518 V	-518 V	Zelfstandig thuis
SD Z&W Bouwsteen 2: Aanstellen CJG'er bij huisartsen	-25 V	-105 V	-106 V	-108 V	Kansrijk opgroeien
SD Z&W Bouwsteen 3a: Normaliseren en sturen op cliëntdoelen	-52 V	-105 V	-105 V	-107 V	Kansrijk opgroeien
SD Z&W Bouwsteen 3b: Afschalen en vaker verwijzen naar het voorveld	-52 V	-105 V	-105 V	-107 V	Kansrijk opgroeien
SD Z&W Bouwsteen 4: Voorzetten actieve regie bij stapeling	-167 V	-168 V	-169 V	-170 V	Zelfstandig thuis
SD Z&W Bouwsteen 5: Normaliseren normenkader huishoudelijke hulp	-226 V	-230 V	-233 V	-237 V	Zelfstandig thuis
SD Z&W Bouwsteen 6: Versterken toezicht WMO/Jeugdhulp	-33 V	-65 V	-65 V	-65 V	Kansrijk opgroeien
Sporters betalen meer mee aan faciliteiten				-700 V	Op weg naar samenredzaamheid
Samen Wonen in Ermelo					
Nieuwe manier van planvorming in het kader van onderhoud wegen in combinatie met budgetsturing	-210 V	-420 V	-420 V	-420 V	Verkeer en vervoer
Nieuwe manier van planvorming in het kader van onderhoud groen in combinatie met budgetsturing	-120 V	-120 V	-240 V	-240 V	Openbare ruimte
Minder subsidie voor het museum				-105 V	Op weg naar samenredzaamheid
Meer gebruik maken van subsidiemogelijkheden		-100 V	-100 V	-100 V	meerdere subprogramma's

Specifieke opmerkingen:

SD W&I Bouwsteen 6 Lagere inkomensgrens minimaregelingen

Deze bouwsteen is geformuleerd als een reservebouwsteen en is abusievelijk qua bedrag meegenomen in de opstelling van te realiseren taakstellingen. Uw raad wordt gevraagd deze bouwsteen alsnog als een reservebouwsteen te beschouwen en deze bezuiniging te annuleren.

Zero Based Budgetting

Bij het opstellen van de meerjarenbegroting is een start gemaakt met zero based begroten. Binnen enkele subprogramma's heeft dit geleid tot aanpassingen van budgetten. Zowel naar boven als naar beneden. Zero based is nog niet afgerond en is een continue proces, echter aan de raad is beloofd zero based budgetting gereed te hebben voorafgaand aan de besluitvorming rond de Kadernota 2025.

Stand van zaken Zero Based	Meerjarenbegroting 2024-2027 (Bedragen x € 1.000,00)				Toelichting
	2024	2025	2026	2027	
Taakstelling	2.250 N	2.250 N	2.250 N	2.250 N	
Mutaties Programma Samen Werken voor Ermelo					
Bestuur en Organisatie	48 N	48 N	48 N	18 N	
Financiën	253 N	-177 V	-202 V	-216 V	vrijval van niet noodzakelijke stelposten en reserveringen
Openbare Orde en Veiligheid	0	0	0	0	

Mutaties Samen Leven in Ermelo					
Kansrijk opgroeien	-792 V	-857 V	-707 V	-876 V	
Op weg naar samenredzaamheid	64 N	4 N	-56 V	61 N	
Zelfstandig thuis	0	0	0	0	
Perspectief op (on)betaald werk	0	0	0	0	
Mutaties Samen Wonen in Ermelo					
Duurzaamheid en Milieu	-6 V	-20 V	-20 V	-20 V	
Kwaliteit Openbare ruimte	4 N	4 N	4 N	4 N	
Ruimtelijke Ontwikkeling	-13 V	-13 V	-13 V	-13 V	
Verkeer en Vervoer	0	0	0	0	
Wonen	3 N	3 N	-12 V	-17 V	
Mutaties Samen Ondernemen in Ermelo					
Economie	-50 V	-50 V	-52 V	-50 V	
Toerisme en Recreatie	12 N	12 N	12 N	12 N	
Bedrijvigheid	0	0	0	0	
Invulling taakstelling MJB 2024-2027	-477 V	-1.046 V	-998 V	-1.097 V	
Nog in te vullen taakstelling zero based budgetting	1.773 N	1.204 N	1.252 N	1.153 N	

Reserves en Voorzieningen

Algemene informatie

In dit hoofdstuk vindt u informatie met betrekking tot de reservepositie van Ermelo.

De reservepositie van Ermelo bestaat uit het totaal van alle reserves en voorzieningen. De reservepositie is opgebouwd uit algemene reserves, (beklemd) bestemmingsreserves en voorzieningen. Reserves vallen onder het eigen vermogen van een gemeente. Voorzieningen worden gezien als vreemd vermogen.

Ermelo kent sinds jaar en dag een ruime reservepositie. Nog versterkt door de NUON-gelden (2009-2015). Wel zijn er in de afgelopen jaren tal van besluiten door de raad genomen om de reserves in te zetten als dekkingsmiddel (al dan niet in het kader van de ombuigings- en bezuinigingstrajecten en/of ter realisatie van nieuwe voorzieningen). Zo is in de Kadernota 2018 opgenomen het Strategisch Financieel Beleid, waarin de reservepositie is herijkt. Gevolg van dit alles is dat een behoorlijk deel van de huidige reservepositie thans vastligt en dat de reservepositie dus de komende jaren langzaam maar zeker gaat afnemen. Wel staan daar dan (nieuwe) voorzieningen in Ermelo tegenover.

Beleid met betrekking tot reserves en voorzieningen

Reserves en voorzieningen vallen onder het budgetrecht van de raad. Dit betekent dat instellen, wijzigen, afroemen, opheffen, toevoegen en beschikken altijd door de raad geautoriseerd moet worden. Dit kan gebeuren bij de jaarlijkse programmabegroting en/of de tussentijdse begrotingswijzigingen (bestuursrapportages) en/of de jaarlijkse jaarstukken.

Het beleid in Ermelo is vastgelegd in de Financiële Verordening gemeente Ermelo (door de raad vastgesteld op 27 november 2019). In artikel 12 staat: "Het college biedt aan de raad tenminste eens in de vier jaar een (bijgestelde) nota "reserves en Voorzieningen" aan. De nota bepaalt daarnaast het doel, de vorming en de besteding van reserves en voorzieningen, een en ander in relatie tot het weerstandsvermogen. De raad stelt deze nota vast. Bij de kadernota wordt jaarlijks de actualiteit van de nota getoetst."

De Nota Reserves en voorzieningen gemeente Ermelo is in 2023 vernieuwd en door de raad vastgesteld.

In deze Meerjarenbegroting 2024-2027 zijn opgenomen een algemene toelichting met betrekking tot de meest actuele reservepositie van Ermelo, een overzicht van alle reserves en voorzieningen over de jaren 2024 tot en met 2027 en overzichten met betrekking tot de structurele beschikkingen over en toevoegingen aan de reserves.

Reservepositie

Reservepositie in cijfers

Onderaan dit hoofdstuk zijn tabellen opgenomen die de reservepositie op basis van de meest actuele gegevens weergeven. Onder de reservepositie van Ermelo wordt verstaan het totaal van alle reserves (eigen vermogen) en voorzieningen (vreemd vermogen).

Conclusie

De reservepositie van Ermelo blijft goed. Een groot deel van de reservepositie ligt echter vast in de vorm van beklemd bestemmingsreserves en voorzieningen. Meest belangrijk is de omvang van de nog vrij te besteden reserves. Uit de tabellen blijkt dat er nog een incidenteel bedrag van € 6,3 miljoen vrij te besteden is door de raad. Bij de berekening

van dit bedrag is geen rekening gehouden met de ondergrens van de algemene reserve (€ 5 miljoen) en reserve grondexploitaties (€ 1 miljoen).

Toelichting op de reserves en voorzieningen

Algemene reserve (vrij besteedbaar)

De Algemene reserve (vrij besteedbaar) is een algemeen dekkingsmiddel en kan door de raad vrij ingezet worden.

Deze reserve dient tevens voor de opvang van calamiteiten, (schade)vergoedingen en eventuele nadelige rekeningsaldi. Daarnaast is het een buffer voor de eerste opvang van onvoorziene zaken. Toch is het verstandig dat er altijd een bedrag in de Algemene reserve (vrij besteedbaar) beschikbaar is. In de Kadernota 2018 is bepaald dat voor deze reserve een ondergrens geldt ter grootte van € 5 mln.

Algemene risicoreserve (voorheen: Algemene reserve (weerstandscapaciteit))

De Algemene risicoreserve is een algemeen dekkingsmiddel. Deze reserve is echter niet vrij besteedbaar en heeft als doel om de eerste financiële gevolgen op te kunnen vangen indien risico's zich daadwerkelijk voordoen. Basis hiervoor is de risico-inventarisatie in de programmabegroting en de jaarstukken. Jaarlijks wordt bij de jaarrekening bekeken of de omvang van deze reserve nog voldoet om de risico's op te kunnen vangen. Eventuele stortingen en/of onttrekkingen worden dan in de eerstvolgende bestuursrapportage meegenomen. In de Kadernota 2018 is bepaald dat de berekening van de omvang van deze reserve mede wordt bepaald door het ratio te bepalen op 1 (was 2).

Beklemde bestemmingsreserves

Ermelo kent een achttal beklemde bestemmingsreserves, te weten:

- Reserve Duurzaamheid
- Reserve Nieuwbouw sportcentrum Calluna
- Reserve HvG (gemeentehuis)
- Reserve GVVP
- Reserve Overig Verkeer & Vervoer
- Reserve Centrumontwikkeling
- Reserve Bouwen
- Reserve Sport

De laatste zeven reserves zijn zogenoemde dekkingsreserves. Zij dienen als dekking van de afschrijvingen van de bepaalde investering. In de begrotingsbrieven van de provincie Gelderland is verzocht inzicht in de omvang van deze dekkingsreserves te geven. De toename van het aantal beklemde bestemmingsreserves is een gevolg van de BBV-vernieuwing 2017.

Ermelo kent momenteel de volgende beklemde bestemmingsreserves ter dekking van kapitaallasten:

Dekkingsreserve (bedragen x € 1.000,00)	Omvang reserve	Investering	Afschrijvings termijn	Totaal afschrijvingen	Toelichting (bedragen x € 1,00)
Reserve Nieuwbouw sportcomplex Calluna	16.917	16.917	diverse termijnen	16.917	diverse termijnen van € 504.000,00 m.i.v. 2024
Reserve Huis van Gemeente	1.500	1.500	20 jaar	1.500	20 termijnen van € 75.000,00 m.i.v. 2022
Reserve GVVP	4.172	4.172	20 jaar	4.172	20 termijnen van € 214.000,00 m.i.v. 2017 t/m 2021
Reserve Overig Verkeer & Vervoer	6.440	6.440	8 jaar	51	8 termijnen van € 6.400,00 m.i.v. 2018
			20 jaar	6.389	20 termijnen van € 243.000,00 m.i.v. 2017 t/m 2022
Reserve Centrumontwikkeling	4.189	4.189	20 jaar	4.189	20 termijnen van € 199.000,00 m.i.v. 2017 t/m 2020
Reserve Bouwen	240	240	20 jaar	240	20 termijnen van € 10.500,00 m.i.v. 2020
Reserve Sport	113	113	15 jaar	95	15 termijnen van € 6.300,00 m.i.v. 2019
			20 jaar	18	20 termijnen van € 900,00 m.i.v. 2017

Beklemde bestemmingsreserve Duurzaamheid

Deze reserve dient voor het uitvoeren van het Programma Duurzaamheid 2016-2020 en draagt daarbij bij aan de realisatie van de doelstelling om in 2030 energieneutraal en in 2035 klimaatneutraal te zijn. Daarnaast wordt met ingang van 2021 € 125.000,00 structureel in deze reserve gestort voor een nieuw Programma Duurzaamheid 2021 en verder.

Bestemmingsreserve Vervangingsfonds I&A

Deze reserve dient voor het egaliseren van kapitaallasten van I&A-investeringen (voor zover niet ingebracht in Meerinzicht), het brengen van flexibiliteit in het jaarlijks investeringsniveau en het voorkomen van jaarlijks sterk wisselende kapitaallasten. Jaarlijks wordt een bedrag gestort, gebaseerd op de gemiddelde geprognosticeerde kapitaallasten van alle investeringen Ermelo op I&A-gebied over de komende 10 jaar. Daarbij wordt rekening gehouden met de stand van de reserve per 1 januari van het betreffende jaar. Daarnaast wordt deze reserve ingezet voor algemene automatiseringsontwikkelingen en de Dienstverleningstafel. In het Heroverwegingstraject 2020 raad 9 december 2020 is besloten om deze reserve eind 2024 op te heffen.

Bestemmingsreserve Grondexploitatie

De reserve Grondexploitatie biedt de ruimte om (strategische) aankopen te kunnen doen. In de Kadernota 2018 is bepaald dat voor deze reserve een bovengrens wordt gehanteerd ter grootte van € 1 miljoen. Bij de Programmabegroting 2019-2021 is door middel van een motie aangegeven dat voor de bestemmingsreserve Grondexploitatie het plafond is verhoogd naar € 2 miljoen en dat deze reserve kan worden ingezet bij actieve grondpolitiek voor aankopen gronden voor sociale woningbouw. Dit is bekrachtigd bij de 1e Bestuursrapportage 2019. Het meerdere wordt afgeroomd naar de Algemene reserve (vrij besteedbaar).

Bestemmingsreserve Egalisatie meerjarenbegroting

Deze reserve dient om overschotten en tekorten uit de onderscheiden jaarschijven van de begroting te reserveren of te onttrekken. Met andere woorden: deze reserve draagt bij dat de begroting in meerjarenperspectief sluitend is. Ook wordt deze reserve gebruikt om bedragen tussen de diverse begrotingsjaren te verschuiven. Dit gebeurt dan in een bestuursrapportage of bij de begroting. In het laatste jaar van elke meerjarenbegroting moet het saldo dan ook nihil zijn, tenzij er overschotten zijn gestort waaraan nog geen bestemming is gegeven.

Bestemmingsreserve Onderwijshuisvesting

Deze reserve is ingesteld voor toekomstige kapitaallasten van onderwijshuisvesting. In het Hybride-akkoord 2022-2026 is opgenomen dat we kapitaal aantrekken voor nieuwbouw en renovatie van scholen. Dit doen we omdat de afgelopen jaren hiervoor niet is gespaard. De kapitaallasten lopen op naar € 1,2 miljoen per jaar.

Om de transitie te kunnen maken naar structureel lagere lasten is op meerdere terreinen een tijdelijk werkbudget nodig. Vanuit dit werkbudget kunnen pilots worden opgestart om te komen tot invulling van de benoemde taakstellingen. Hiertoe heeft de raad bij Jaarrekening 2022 besloten twee bestemmingsreserves in te stellen met een tijdsduur tot 2027:

- Bestemmingsreserve ter financiering van transitiebudgetten in het kader van het sociaal domein
- Bestemmingsreserve ter financiering van transitiebudgetten in het kader van het fysiek domein

Daarnaast heeft de raad eveneens Jaarrekening 2022 het besluit genomen de volgende reserves in te stellen.

Bestemmingsreserve opvang ontheemde Oekraïners

Hierin is het resultaat van de ontvangen gelden van het Rijk onder aftrek van de reeds in 2022 gemaakt kosten te storten.

Bestemmingsreserve toekomstige investeringen in het fysieke domein

Vanuit dit reserve kan dekking worden gevonden voor enkele grote investeringsbesluiten die op ons afkomen.

Bestemmingsreserve strategische investeringen vakantieparken

Vanuit deze reserve kunnen investeringen worden gedaan die het vitaliseren van vakantieparken ten goede komen.

Voorzieningen

Naast algemene reserves en (beklemd) bestemmingsreserves heeft Ermelo 22 voorzieningen. Dit betreft voornamelijk voorzieningen in het kader van de meerjarenonderhoudsplannen gebouwen e.d. Met ingang van 2022 (2e bestuursrapportage) is besloten om de voorzieningen van de meerjarenonderhoudsplannen gebouwen samen te voegen tot één voorziening gemeentelijke gebouwen. Het betreft de voorzieningen onderhoud Gemeentehuis, onderhoud Gemeentewerf, onderhoud Brandweergarage, onderhoud dienstgebouwen begraafplaats, onderhoud private accommodaties, onderhoud Pakhuis, onderhoud Pinel/Plaza. In 2022 zijn drie nieuwe voorzieningen aangemaakt voor de Patrijzenhof, de sanitaire units Patrijzenhof en het hertenkamp. Daarnaast zijn dit voorzieningen voor dubieuze debiteuren, pensioenverplichtingen (voormalige) wethouders, afvalstoffen, begraafplaats, boscompensatie en groot onderhoud wegen en verlichting.

Voorzieningen maken onderdeel uit van het vreemd vermogen. Het zijn feitelijk claims van derden. De bestemming kan ook niet zomaar gewijzigd worden. Voorzieningen worden gevormd wegens:

- Verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op de balansdatum onzeker, maar redelijkerwijs te schatten is
- Op de balansdatum bestaande risico's ter zake van bepaalde te verwachten verplichtingen of verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs is te schatten
- Kosten die in een volgend begrotingsjaar zullen worden gemaakt, mits het maken van die kosten zijn oorsprong mede vindt in het begrotingsjaar of in een voorafgaand begrotingsjaar en de voorziening strekt tot gelijkmatige verdeling van lasten over een aantal begrotingsjaren
- De bijdragen aan toekomstige vervangingsinvesteringen, waarvoor een heffing wordt geheven
- Van derden (niet zijnde een andere overheid) verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden

Onderstaand wordt de stand van de reserves en voorzieningen weergegeven:

Omschrijving (bedragen x € 1.000,00)	Rekening 2022 (31-12-2022)	Begroting 2024 (1-1-2024)	Begroting 2027 (31-12-2027) incl. correctie	Daadwerkelijk nog vrij besteedbaar
Algemene reserves	7.222	8.182	6.728	4.900
Beklemd bestemmingsreserves	30.186	30.327	25.528	
Overige bestemmingsreserves	3.587	9.226	11.363	1.398
Totaal reserves	40.995	47.735	43.619	6.298
Voorzieningen MOP gebouwen	480	534	548	
Overige voorzieningen	15.011	15.214	17.997	
Totaal voorzieningen	15.491	15.748	18.545	0
Totaal reservepositie Ermelo	56.486	63.483	62.164	6.298

Onderstaand wordt de stand van de algemene reserves weergegeven:

Omschrijving (bedragen x € 1.000,00)	Rekening 2022 (31-12-2022)	Begroting 2024 (1-1-2024)	Begroting 2027 (31-12-2027)	Daadwerkelijk nog vrij besteedbaar
Algemene reserve (vrij besteedbaar)	4.951	6.354	4.900	4.900
Algemene risicoreserve	2.271	1.828	1.828	
Totaal algemene reserves	7.222	8.182	6.728	4.900

Onderstaand wordt de stand van de beklemd bestemmingsreserves gegeven:

Omschrijving (bedragen x € 1.000,00)	Rekening 2022 (31-12-2022)	Begroting 2024 (1-1-2024)	Begroting 2027 (31-12-2027)	Daadwerkelijk nog vrij besteedbaar
Reserve Duurzaamheid	467	389	532	
Reserve Nieuwbouw sportcomplex Calluna	16.917	16.917	14.901	
Reserve GVVP	3.889	3.674	2.882	
Reserve Overig Verkeer & Vervoer	3.610	4.337	3.355	
Reserve Centrumontwikkeling	3.460	3.262	2.490	
Reserve Bouwen	260	247	195	
Reserve Sport	83	76	48	
Reserve HvG	1.500	1.425	1.125	
Totaal beklemd bestemmingsreserves	30.186	30.327	25.528	0

Onderstaand wordt de stand van de overige bestemmingsreserves weergegeven:

Omschrijving (bedragen x € 1.000,00)	Rekening 2022 (31-12-2022)	Begroting 2024 (1-1-2024)	Begroting 2027 (31-12-2027)	Daadwerkelijk nog vrij besteedbaar
Reserve Vervangingsfonds I&A	140	27	0	
Reserve Grondexploitatie	2.075	1.434	1.398	1.398
Reserve Egalisatie Meerjarenbegroting	816	119	0	
Reserve MOP Gebouwen	556	475	437	
Reserve Onderwijshuisvesting	0	0	4.150	
Reserve Ontheemde Oekraïners	0	1.379	1.379	
Reserve Investerings Fysiek domein	0	3.000	2.482	
Reserve Transitie Sociaal domein	0	1.000	517	
Reserve Transitie Fysiek domein	0	792	0	
Reserve Strategische investeringen vakantieparken	0	1.000	1.000	
Totaal overige bestemmingsreserves	3.587	9.226	11.363	1.398

Onderstaand wordt de stand van de voorzieningen MOP gebouwen weergegeven:

Omschrijving (bedragen x € 1.000,00)	Rekening 2022 (31-12-2022)	Begroting 2024 (1-1-2024)	Begroting 2027 (31-12-2027)	Daadwerkelijk nog vrij besteedbaar
Voorziening Gemeentelijke gebouwen	459	513	527	
Voorziening MJOP Patrijzenhof 16	5	5	5	
Voorziening MJOP Sanitaire units	12	12	12	
Voorziening MJOP Hertenkamp	4	4	4	
Totaal voorzieningen MOP gebouwen	480	534	548	0

Onderstaand wordt de stand van de overige voorzieningen weergegeven:

Omschrijving (bedragen x € 1.000,00)	Rekening 2022 (31-12-2022)	Begroting 2024 (1-1-2024)	Begroting 2027 (31-12-2027)	Daadwerkelijk nog vrij besteedbaar
Voorziening Egalisatie onderhoud				
Voorziening groot onderhoud wegen	458	458	458	
Voorziening groot onderhoud verlichting	185	194	1	

Voorziening MOP Civiele kunstwerken	100	137	285	
Voorziening MOP Kunstwerken	48	62	114	
Van derden verkr.middel.spec.besteding				
Voorziening Afvalstoffenheffing	471	530	373	
Voorziening Afkoop schoonmaken graven	480	476	464	
Voorziening Uitbreiding capaciteit begraafplaats	590	377	389	
Voorziening Toekomstig onderhoud terrein begraafplaats	448	423	327	
Voorziening Groot onderhoud riolering	151	169	237	
Voorziening Egalisatie riolering	7.135	7.231	9.728	
Voorziening Boscompensatie	310	310	310	
Voorziening verplich.,verlies,risico				
Voorziening pensioenverplichting wethouders	3.376	3.501	4.001	
Voorziening WGA-lasten	345	379	243	
Voorziening Voormalig personeel*	250	251	143	
Voorziening WW	21	21	21	
Voorziening Verlofsparen	17	17	17	
Voorziening BBV Artikel 63. lid 8				
Voorziening Dubieuze debiteuren	120	122	130	
Voorziening Dubieuze debiteuren Sociale Zaken	506	556	756	
Totaal overige voorzieningen	15.011	15.214	17.997	0

* Op rekeningbasis loopt deze voorziening naar verwachting in 2026 op nul.

Stille reserves

Het kan voorkomen dat de boekwaarde van een activum lager is dan de daadwerkelijke economische waarde van dat activum. Bij herwaardering zou een herwaarderingsreserve ter grootte van het verschil tussen de boekwaarde en de actuele waarde ontstaan. Zonder herwaardering spreken wij van een stille reserve. Stille reserves kunnen ontstaan wanneer de bezittingen van de gemeente niet (geheel) worden gewaardeerd of niet tegen de economische waarde worden gewaardeerd. Omdat het BBV strengere eisen stelt aan het activeren van gemeentelijke uitgaven dan de Comptabiliteitsvoorschriften 1995 zullen deze momenteel minder snel ontstaan. Er mag in de meeste gevallen immers nog slechts bruto geactiveerd worden.

Een bijzondere categorie zijn de deelnemingen. Het betreft het aandelenbezit in onder andere de Bank Nederlandse Gemeenten. Deze aandelen zijn niet of slechts beperkt verhandelbaar. Omdat ze tegen verkrijgingswaarde zijn gewaardeerd, maar de intrinsieke waarde veel hoger ligt, behoren ze tot de categorie stille reserves.

Overzicht verloop reserves en voorzieningen

Omschrijving (bedragen x € 1,00)	2024			2025		
	stand 1/1	onttrekkingen	toevoegingen	stand 1/1	onttrekkingen	toevoegingen
Algemene Reserve						
0610000/RES0001 Alg.reserve vrij besteedbaar	-6.354.193	1.099.000	0	-5.255.193	160.000	
0610000/RES0002 Alg.reserve weerstandscapaciteit	-1.828.170	0	0	-1.828.170	0	
Totaal - Algemene Reserve	-8.182.363	1.099.000	0	-7.083.363	160.000	
Bestemmingsreserve						
0620000/RES0003 Best.reserve vervangingsfonds I&A	-27.466	27.000	0	-466	0	
0620000/RES0004 Best.reserve grondexploitatie	-1.433.943	9.000	0	-1.424.943	9.000	
0620000/RES0006 Best.reserve egalisatie MJB	-119.000	192.000	-157.000	-84.000	93.000	
0620000/RES0017 Best.reserve MOP gebouwen	-475.000	27.000	0	-448.000	11.000	
0620000/RES0019 Best.reserve Onderwijshuisvesting	0	0	-750.000	-750.000	0	-1.000.000
0620000/RES0020 Best.reserve Ontheemde Oekraïners	-1.379.000	0	0	-1.379.000	0	
0620000/RES0021 Best.reserve Investerings fysiek domein	-3.000.000	0	-127.000	-3.127.000	215.000	
0620000/RES0022 Best.reserve Transitie sociaal domein	-1.000.000	141.000	0	-859.000	171.000	
0620000/RES0023 Best.reserve Transitie fysiek domein	-792.000	424.000	0	-368.000	184.000	
0620000/RES0024 Best.reserve Strategische investeringen vakantieparken	-1.000.000	0	0	-1.000.000	0	
Totaal - Bestemmingsreserve	-9.226.410	820.000	-1.034.000	-9.440.410	683.000	-1.000.000
Beklemd bestemmingsreserves						
0620000/RES0008 Best.reserve Duurzaamheid	-389.431	104.000	-125.000	-410.431	104.000	-1.000.000
0620000/RES0009 Best.reserve Nieuwbouw sportcentrum Calluna (BBR)	-16.917.013	504.000	0	-16.413.013	504.000	
0620000/RES0010 Best.reserve GVVP (BBR)	-3.674.116	198.000	0	-3.476.116	198.000	
0620000/RES0011 Best.reserve Overig V&V (BBR)	-4.336.916	241.000	0	-4.095.916	247.000	
0620000/RES0012 Best.reserve CO (BBR)	-3.261.447	154.000	0	-3.107.447	206.000	
0620000/RES0013 Best.reserve Bouwen (BBR)	-247.000	13.000	0	-234.000	13.000	
0620000/RES0014 Best.reserve Sport (BBR)	-76.000	7.000	0	-69.000	7.000	
0620000/RES0016 Best.reserve HvG (BBR)	-1.425.000	75.000	0	-1.350.000	75.000	
Totaal - Beklemd Bestemmingsreserve	-30.326.921	1.296.000	-125.000	-29.155.921	1.354.000	-1.000.000
Reserves	-47.735.694	3.215.000	-1.159.000	-45.679.694	2.197.000	-1.000.000
Voorzieningen						
Van derden verkr.middel.spec.besteding						
0700000/VRZ0002 Voorziening afvalstoffenheffing	-529.410	82.000	-83.000	-530.410	157.000	-1.000.000
0700000/VRZ0003 Voorziening afkoop schoonmaken graven	-476.365	10.000	-7.000	-473.365	10.000	
0700000/VRZ0004 Voorziening uitbreiding capaciteit begraafplaats	-377.222	0	-3.000	-380.222	0	
0700000/VRZ0005 Voorziening toekomstig onderhoud terrein begraafplaats	-423.402	38.000	-14.000	-399.402	38.000	
0700000/VRZ0006 Voorziening groot onderhoud Riolering	-168.467	0	-17.000	-185.467	0	
0700000/VRZ0007 Voorziening egalisatie riolering	-7.231.282	986.000	-1.757.000	-8.002.282	992.000	-1.500.000
0700000/VRZ0008 Voorziening boscompensatie	-310.315	0	0	-310.315	0	
sub-totaal van derden verkr. middel. spec. besteding	-9.516.464	1.116.000	-1.881.000	-10.281.464	1.197.000	-1.500.000

Voorziening egalisatie onderhoud						
0700000/VRZ0016 Voorziening groot onderhoud wegen	-458.232	877.000	-877.000	-458.232	877.000	-E
0700000/VRZ0017 Voorziening groot onderhoud verlichting	-194.391	0	-9.000	-203.391	0	
0700000/VRZ0019 Voorziening MOP Civiele kunstwerken	-136.812	0	-37.000	-173.812	0	
0700000/VRZ0020 Voorziening MOP kunstwerken	-61.589	0	-13.000	-74.589	0	
0700000/VRZ0030 Gemeentelijke Gebouwen	-512.503	277.000	-282.000	-517.503	274.000	-2
0700000/VRZ0031 MJOP Patrijzenhof 16	-5.400	0	0	-5.400	0	
0700000/VRZ0032 MJOP Sanitaire units	-12.000	0	0	-12.000	0	
0700000/VRZ0033 MJOP Hertenkamp	-4.000	0	0	-4.000	0	
sub-totaal vz. Egalisatie onderhoud	-1.384.928	1.154.000	-1.218.000	-1.448.928	1.151.000	-1.2
Voorziening verplicht., verlies, risico						
0700000/VRZ0022 Voorziening pensioenverpl. wethouders	-3.500.675	70.000	-195.000	-3.625.675	70.000	-1
0700000/VRZ0023 Voorziening WGA-lasten	-378.535	34.000	0	-344.535	34.000	
0700000/VRZ0028 voormalig personeel*	-250.765	70.000	0	-180.765	38.000	
0700000/VRZ0034 Voorziening WW	-21.000	0	0	-21.000	0	
0700000/VRZ0035 Voorziening verlofsparen	-17.000	0	0	-17.000	0	
sub-totaal vz. Verplicht., verlies, risico	-4.167.975	174.000	-195.000	-4.188.975	142.000	-1
Voorziening BBV artikel 63 lid 8						
0700001/VRZ0024 Voorziening dubieuze debiteuren	-122.401	0	-2.000	-124.401	0	
0700001/VRZ0025 Voorziening dubieuze debiteuren SoZa	-556.000	0	-50.000	-606.000	0	
sub-totaal vz. BBV artikel 63 lid 8	-678.401	0	-52.000	-730.401	0	
Voorzieningen	-15.747.767	2.444.000	-3.346.000	-16.649.767	2.490.000	-3.2
Totaal reserves en voorzieningen	-63.483.461	5.659.000	-4.505.000	-62.329.461	4.687.000	-4.4

*Bij de meerjarenbegroting over 2023 zijn er geen onttrekkingen uit de voorziening voormalig personeel begroot.

Gekeken naar de begrootte afschrijvingen in 2024 en 2025 zou dit betekenen dat het gereserveerde bedrag in de voorziening te hoog is en afgeraamd moet worden. Op basis van de jaarlijkse berichtgeving van Visma, wordt er rekening gehouden met een onttrekking uit de VRZ voormalig personeel voor het betalen van de wacht. De te verwachten onttrekking ligt in lijn met het restbedrag in de voorziening per 01-01-2026.

Overzicht van structurele toevoegingen aan reserves

Programma / Product / Omschrijving (bedragen x € 1.000,00)	2024	2025	2026	2027
Bestemmingsreserve Duurzaamheid: PB 2021 - Progr. Duurzaamheid	125	125	125	125
Egalisatiereserve MJB: TFIN2021-98 Storting ivm voorziening ww	51	51	23	0
Bestemmingsreserve Onderwijshuisvesting: Dekking kapitaallasten - Hybride-akkoord 2022-2026	750	1.000	1.200	1.200
Totaal structurele toevoegingen (lasten/47100) aan reserves	926	1.176	1.348	1.325

Overzicht van structurele onttrekkingen aan reserves

Programma / Product / Omschrijving (bedragen x € 1.000,00)	2024	2025	2026	2027
Algemene reserve: Beleidsplan bewustverlichten 2021-2025	85	0	0	0
Algemene reserve: Jaarlijks budget sanering bodemverontreiniging	30	30	30	30
Algemene reserve: Dienstverlening Beheer begraafplaats	14	0	0	0
Algemene reserve: Rente aangetrokken geldlening	16	0	0	0
Algemene reserve: Motie 2 - Investeringsubsidie sporthal Dindoa	0	20	20	20
Algemene reserve: Motie 5 - Jongeren ontmoetingsplaatsen en skatepark	0	0	10	10
Algemene reserve: CV Raamovereenkomst	60	60	25	0
Bestemmingsreserve I&A fonds: Kapitaallasten	27	0	0	0
Bestemmingsreserve grondexploitatie: Accountantskosten	9	9	9	9
Egalisatiereserve MJB: Anterieure ovk. Oranjepark	36	0	0	0
Egalisatiereserve MJB: Samenwerkingsovk. Veluwe op 1	6	6	0	0
Egalisatiereserve MJB: Beheer Fontein	3	3	3	3
Egalisatie reserve MJB: Aanv. KDN 2021	20	0	0	0
Egalisatie reserve MJB: Extra personeelslasten	65	22	0	0
Bestemmingsreserve Duurzaamheid: Aanv. PB 2021	46	46	46	46
Bestemmingsreserve Duurzaamheid: Wijk van de toekomst	58	58	58	58
Bestemmingsreserve Nieuwbouw sportcentra Calluna: Kapitaallasten	504	504	504	504
Bestemmingsreserve GVVP: Afschrijving diverse kredieten	208	208	208	208
Bestemmingsreserve GVVP: Aanv. Krediet De Beek	-5	-5	-5	-5
Bestemmingsreserve GVVP: Vrijval KL/doorschuiven krediet progr.begr./ risicoreservering	-21	-21	-21	-21
Bestemmingsreserve GVVP: Fietspad Speuld	26	26	26	26
Bestemmingsreserve GVVP: Herberekening kapitaallasten 2019-2023	6	6	6	6
Bestemmingsreserve GVVP: Herberekening kapitaallasten 2024-2027	-16	-16	-16	-16
Bestemmingsreserve Overig Verkeer & Vervoer: Afschrijving diverse kredieten	187	187	187	187
Bestemmingsreserve Overig Verkeer & Vervoer: Aanv.krediet Westflank en De Beek	10	10	10	10
Bestemmingsreserve Overig Verkeer & Vervoer: Afstemming programma's	-2	-2	-2	-2
Bestemmingsreserve Overig Verkeer & Vervoer: Oranjepark anterieure ovk	43	43	43	43
Bestemmingsreserve Overig Verkeer & Vervoer: Bovenwijkse vz recreatiecluster Horst	6	6	6	6
Bestemmingsreserve Overig Verkeer & Vervoer: Herberekening kapitaallasten 2024-2027	-3	3	3	3
Bestemmingsreserve CO: Kapitaallasten	154	206	206	206
Bestemmingsreserve Bouwen: Units Patrijzenhof	13	13	13	13
Bestemmingsreserve Sport: Afschrijving tennisbaan / top laag Irminloo	6	6	6	6
Bestemmingsreserve Sport: Afschrijving overige kosten FC Horst	1	1	1	1
Bestemmingsreserve HvG: Kapitaallasten	75	75	75	75
Bestemmingsreserve MOP Gebouwen: Bijramen MOP 2021-2024 - 1e berap 2021	27	0	0	0
Bestemmingsreserve Inv. Fysiek domein: Extra kapitaallasten Markt 2.0	0	127	127	127
Bestemmingsreserve Inv. Fysiek domein: Extra kapitaallasten de Zanderij	0	88	88	88

Totaal structurele onttrekkingen (baten / 87100) aan reserves	1.694	1.719	1.666	1.641
--	--------------	--------------	--------------	--------------

Investeringsplan

Investeringsplan

De gemeente Ermelo werkt met een voortschrijdend 10-jarig investeringsplan. Al jaren worden er kredieten doorgeschoven naar volgende jaren. Feitelijk worden investeringskredieten soms te ambitieus in de tijd ingeschat en te vroeg in de begroting opgenomen. Bij het opstellen van deze meerjarenbegroting is het investeringsplan geactualiseerd.

Om de investeringsplanning beter te kunnen beheersen wordt gewerkt met voorbereidingskredieten en (gefaseerde) uitvoeringskredieten. Tevens worden investeringen waar mogelijk in de vorm van projecten uitgevoerd. Ermelo werkt met een tienjarig investeringsplan. Dit betekent dat naar mate een investering verder in de tijd staat, de bedragen zijn gebaseerd op grovere aannames en schattingen. Eerst nadat de plannen verder uitgewerkt worden, komt er duidelijkheid over de daadwerkelijke hoogte van het benodigde investeringskrediet.

Daarnaast geldt dat Ermelo de vervangingskredieten niet raamt op basis van het prijspeil geldend voor het concrete uitvoeringsjaar, maar op basis van historische prijspeilen.

De investeringen in de periode 2023-2032 zijn: [zie investeringsplan](#).

Overzicht van investeringsplan

Meerjarenbegroting 2024-2027: Investeringsplan 2023-2033
(bedragen x € 1.000,00)

Programma	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Totaal								
Inkomsten	-395	-9	0	0	0	0	0	
Uitgaven	22.104	13.642	12.006	6.775	578	2.267	7.180	33
Saldo Totaal	21.709	13.633	12.006	6.775	578	2.267	7.180	33
Eindtotaal	21.709	13.633	12.006	6.775	578	2.267	7.180	33
Onderscheid in soort investering	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Investerings met een economisch nut	18.005	12.457	11.282	6.470	353	1.992	7.065	21
Investerings in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut	3.604	1.100	424	305	225	275	115	11
Investerings met een economisch nut waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	100	276	0	0	0	0	0	
Overige	0	-200	300	0	0	0	0	
Eindtotaal	21.709	13.633	12.006	6.775	578	2.267	7.180	33

Toelichting op de financiële positie

Uitgangspunten Meerjarenbegroting 2024-2027

Omschrijving	Percentage	Toelichting
Ontwikkelingen belastingen		
OZB woningen (eigenaren)	3,90%	Inflatiepercentage Meicirculaire 2023
OZB niet woningen (eigenaren / gebruikers)	3,90%	Inflatiepercentage Meicirculaire 2023
Toeristenbelasting	6,90%	Inflatiepercentage Meicirculaire 2023 plus correctie obv meicirculaire 2022
Forensenbelasting	6,90%	Inflatiepercentage Meicirculaire 2023 plus correctie obv meicirculaire 2022
Afvalstoffenheffing	3,90%	Inflatiepercentage Meicirculaire 2023
Rioolheffing	0,00%	Gebaseerd op het ZAP
Overige legestarieven	3,90%	Inflatiepercentage Meicirculaire 2023
Overige ontwikkelingen		
Loonontwikkelingen	5,20%	Loonmutaties 5,2% van de totale loonsom (€ 12,6 mln).
Prijsontwikkelingen	3,90%	Inflatiepercentage Meicirculaire 2023
Volumeontwikkelingen	0,50%	
Ontwikkelingen indexering subsidies	3,90%	Inflatiepercentage Meicirculaire 2023
Ontwikkelingen indexatie Gemeenschappelijke regelingen	4,63%	Mengpercentage van prijsontwikkeling en loonontwikkeling (bron: Meicirculaire 2023)
Loon, prijs en volumeontwikkeling Sociaal Domein		Dit is afhankelijk van de compensatieregeling uit de algemene uitkering.
Interactie (algemene stijging tarieven)	4,63%	Mengpercentage van prijsontwikkeling en loonontwikkeling (bron: Meicirculaire 2023)
Renteontwikkelingen		
Rentevisie lange termijn bij aantrekken gelden	3,75%	Voor 2025 en verder wordt gerekend met 3,50%
Rentevisie opbrengst Schatkistbankieren	3,50%	Vervolgens dalend met 0,50% per jaar tot 2,00% in 2027
Rentevisie kapitaallasten nieuwe investeringen	3,75%	
Ontwikkelingen Grondexploitatie		
Rentepercentage Grondexploitatie	0,56%	

Rekentarief ambtelijke (plan)kosten (per uur)	€ 125,00
---	----------

Percentages Grondexploitatie.

De percentages kostenstijging, opbrengststijging woningbouw en opbrengststijging bedrijfsterrein worden bij de herziening van de exploitatie-opzetten bepaald. Als basis daarvoor wordt gebruik gemaakt van Metafoor Outlook Grondexploitaties. Metafoor Outlook Grondexploitaties wordt jaarlijks in december gepubliceerd en biedt handvatten bij het inschatten van de kosten- en opbrengstenparameters van grondexploitaties. In Outlook Grondexploitaties zijn de meest recente jaarcijfers, prognoses en de visie voor de komende jaren gebundeld.

Algemene uitkering Gemeentefonds

Algemeen

De algemene uitkering van het Gemeentefonds is de grootste inkomstenpost van onze gemeente, zeker nu ook de middelen voor het Sociaal Domein zijn toegevoegd. Als gemeente zijn wij sterk afhankelijk op welke wijze het Rijk de economische ontwikkelingen in de rijksbegroting vertaalt. Een besluit van het Kabinet tot aanvullende bezuinigingen zal zijn weerslag kunnen vinden op het Gemeentefonds, afhankelijk of deze uitgaven relevant zijn voor het Gemeentefonds. Een besluit van het Kabinet tot aanvullende rijksuitgaven kan daarentegen leiden tot een stijging van het accres (1). Voorts zien we dat het Kabinet toevoegingen aan de algemene uitkering steeds meer tracht te oormerken en te voorzien van allerlei voorwaarden. Dit beperkt de autonomie van de gemeente

(1) Bedrag waarmee het beschikbare bedrag van het Gemeentefonds jaarlijks wordt aangepast, gebaseerd op een bestuurlijk overeengekomen normeringssystematiek

Meicirculaire 2023

In deze Meerjarenbegroting 2024-2027 is een tweetal circulaire verwerkt, te weten de gevolgen van de Decemercirculaire 2022 alsmede de Meicirculaire 2023. De Septemercirculaire 2023 kon, gelet op de verschijningsdatum in september, niet meer worden verwerkt. U ontvangt de uitkomsten daarvan zo spoedig mogelijk separaat.

In de berekeningen is rekening gehouden met de:

- Actualiseren van alle basisgegevens naar de laatst bekende gegevens
- Herverdeeleffecten met ingang van 2023
- Taakmutaties waarvoor de gemeente extra gelden ontvangt
- Herberekeningen van de beschikbare gelden voor de Jeugdzorg
- Vrijvallen en herrekenen van de stelposten in begroting
- Nominale ontwikkelingen

De doorrekening van de Meicirculaire 2023 leidt voor de gemeente Ermelo tot de volgende uitkomsten:

Meicirculaire 2023 (Bedragen x € 1.000,00 min=voordeel, plus=nadeel)	2024	2025	2026	2027	2028
Omvang Decemercirculaire 2022	55.399	57.311	56.021	55.771	55.771
Omvang Meicirculaire 2023	57.639	59.932	57.173	58.357	59.562
Vershil (=mutatie)	2.240 V	2.621 V	1.152 V	2.586 V	3.791 V
Verwerking circulaire:					
te verwerken taakmutaties in de begroting	-828	-1.068	-603	-597	-374
nominale ontwikkelingen (loon en prijscompensatie)		-531	-904	-1.023	-2.670
Opname stelposten:					
Stelposten Jeugdhulp	-1.134	-1.045	114	108	143
Hervormingsagenda Jeugd	-476	41			
Financieringssysteem BCF				-104	-92
SPUK contactfunctionaris	114	114	114	114	114
Herijking Gemeentefonds					-405
Per saldo budgettair:	-84 N	132 V	-127 N	1.084 V	507 V

Ten opzichte van de Decemercirculaire 2022 stijgt de algemene uitkering inclusief Integratie-uitkeringen (IU), Decentralisatie-uitkeringen (DU) en Suppletie-Uitkeringen (SU). Uit deze stijging moeten een aantal zaken bekostigd worden zoals de taakmutaties, de nominale ontwikkelingen alsmede de opname van (extra) stelposten.

Taakmutaties

In de Meicirculaire 2023 is een aantal taakmutaties opgenomen. De bijbehorende middelen moeten daarvoor beschikbaar blijven teneinde de uitvoering van deze taken mogelijk te maken.

Op de belangrijkste volgende onderdelen doen zich mutaties voor:

- Loon en prijsbestelling (2023) Participatie, AP Jeugdhulp en Voogdij 18+
- Flankerend beleid energiearmoede
- Dienstverlening gemeenten aanpak armoede en schulden
- Jeugdzorg
- Integraal Zorgakkoord (Wmo abonnementstarief)
- Terugdraaien eigen bijdrage huishoudelijke hulp Wmo
- Wet nieuwe procedure vaststelling verkiezingsuitslag

- Handhaving energielabel C kantoren
- Taal voor ontheemden Oekraïne
- Maatschappelijke begeleiding
- Armoedebestrijding kinderen
- Leerlingenvervoer Oekraïne
- Voogdij 18+ compensatieregeling

Omvang van het gemeentefonds en de groei van het gemeentefonds, het accres

Bij de Septembercirculaire 2022 is aanvullend eenmalig € 1 miljard voor gemeenten beschikbaar gesteld voor 2026, vooruitlopend op een nieuwe financieringssysteem. Dit bedrag komt vanaf 2027 structureel beschikbaar, en wordt ook voor latere jaren aan het Gemeentefonds toegevoegd. De omvang van het Gemeentefonds daalt desondanks in 2026 fors (met € 3 miljard) ten opzichte van 2025. De VNG is in overleg met het kabinet hoe gemeenten hun meerjarenbegrotingen structureel sluitend kunnen maken in de jaren vanaf 2026. Daarbij wil het Kabinet de afspraak over de koppeling van het Gemeentefonds aan de groei of daling van de rijksuitgaven, de trap op -trap af- afspraak verlaten en het accres (volume, loon- en prijsstijgingen) laten stijgen met het groeipercentage van het BBP. Door de toenemende vergrijzing en daarmee een grote(re) volumestijging van de zorgvraag krijgen gemeenten dan wel op de lange duur te weinig compensatie voor het volume. Over deze plannen en dit onderdeel van de circulaire zijn alle gemeenten in Nederland, en zo ook Ermelo, dan ook ontevreden.

Kosten van WMO en de eigen bijdrage

Het Kabinet stelt structureel extra middelen (€ 110 miljoen) beschikbaar aan gemeenten samenhangend met het Integraal Zorgakkoord, ter compensatie van gemeenten voor gestegen kosten als gevolg van de invoering van het abonnementstarief Wmo.

De eigen bijdrage voor Hulp in de Huishouding WMO wordt afgeschaft. Daarvoor in de plaats komt echter een inkomensafhankelijke eigen bijdrage voor alle WMO-voorzieningen. Dit brengt extra uitvoeringskosten met zich mee, wat dit voor invloed heeft op onze lasten zal moeten blijken.

Kosten van jeugdzorg en de hervormingsagenda

De uitspraak van de Commissie van Wijzen betekende dat het Rijk aan de gemeenten jaarlijks € 1,8 miljard extra zou moeten betalen om de jeugdzorg te kunnen bekostigen. Het Kabinet is echter van mening dat er bezuinigingen op de jeugdzorg behaald kunnen worden, en heeft dit vertaald in de zgn. hervormingsagenda. Welke besparingen dat zijn, welke investeringen daarvoor op voorhand moeten worden gedaan en wat deze voorstellen uiteindelijk gaan opleveren moet nog blijken. Besparingen zijn ook niet meteen volgend jaar gerealiseerd. De extra middelen voor jeugdzorg en de maatregelen uit de hervormingsagenda worden financieel voorlopig door ons budgettair neutraal geraamd.

Het Rijk heeft de jaren 2024 en 2025 van de hervormingsagenda Jeugd verwerkt in de Meicirculaire 2023. De extra middelen voor de jeugdzorg in 2024 en 2025 worden voor jeugdzorg gereserveerd. Er wordt nu nog geen bedrag opgenomen voor de investeringsmaatregelen. Tevens wordt nog geen besparing op de kosten van de jeugdhulp ingeboekt. De korting uit het regeerakkoord wordt wel geneutraliseerd.

De reden voor een behoudende verwerking op dit moment is dat door EHZ al gestuurd wordt op maatregelen en kostenreductie. In de nieuwe nota sociaal domein EHZ, die in de afrondende fase is, wordt ook gestreefd naar besparingen. Het is nog onduidelijk hoe de investeringsmaatregelen uit de hervormingsagenda zich verhouden tot de reeds door EHZ in gang gezette en nog te nemen besparingsmaatregelen. De komende tijd wordt dat onderzocht. Daarom wordt eerst afgewacht of er concrete en werkelijke besparingen optreden, pas dan worden die ingeboekt. Tot die tijd worden geen extra besparingen opgenomen en worden de extra middelen uit het Gemeentefonds in een stelpost opgenomen. In dat opzicht leidt deze circulaire nog niet tot concrete middelen of besparingen op jeugdzorg.

Combinatiefuncties/buurtsportcoaches

De combinatiefuncties/buurtsportcoaches worden niet meer via het Gemeentefonds gefinancierd maar vanuit een aparte specifieke uitkering (SPUK). In het mutatiesaldo van de algemene uitkering meicirculaire is de korting wegens beëindiging van de integratie-uitkering verwerkt. Daartegenover staat de opname van een nieuwe inkomstenpost ter grootte van de oude integratie-uitkering.

Herverdeling gemeentefonds

Tot slot ramen wij voor het laatste jaar 2028 een bedrag van € 15,00 per inwoner als gevolg van de herverdeling Gemeentefonds. Dat is ons eigen gemeentelijk beleid voortvloeiend uit de herverdeling Gemeentefonds 2023 (besluitvorming Meicirculaire 2022) waarin besloten is te sparen om de gevolgen van de herijking ter grootte van € 153,00 per inwoner af te dekken.

Voor de volledigheid hieronder een overzicht in hoeverre deze korting nu verwerkt is in de begroting.

Bedragen (€ 1,00 per inwoner)	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Gevolgen herijking Meicirculaire 2022:						
Gevolgen herijking bruto effect	152,87	152,87	152,87	152,87	152,87	152,87
Voorlopige suppletie uitkering	145,37	130,37	115,37	115,37	115,37	115,37
Netto effect herverdeling = ingroeipad	7,50	22,50	37,50	37,50	37,50	37,50

Sparen voor toekomstige afbouw suppletie:						
Per jaar beschikbaar				15,00	15,00	15,00
Cumulatief beschikbaar				15,00	30,00	45,00
Resteert nog af te dekken						70,37

Stapsgewijs zal het Rijk de komende jaren de suppletie-uitkering gaan afbouwen. Het ligt voor de hand dat dit in stapjes van € 15,00 per inwoner per jaar zal gebeuren. Of de nieuwe herijking in 2026 tot een lagere dan wel een nog hogere korting leidt, is op dit moment ongewis. Vooralsnog gaan wij uit van de becijferde korting van € 4.129.000,00. Dit betekent dat een bedrag oplopend tot € 152,87 in de begroting stapsgewijs moet worden opgenomen. Na de verwerking van het ingroeipad (korting € 37,50 per 2025) alsmede de door de gemeente cumulatief gespaarde bedragen van € 45,00 per 2028 dient de gemeente nog een bedrag van € 70,37 af te dekken. Dit komt overeen met een bedrag van € 1.900.000,00. Uiteraard kan het uiteindelijke kortingsbedrag nog wijzigingen als gevolg van de nieuwe herverdeling per 2026.

Negatieve verdeelmaatstaf WOZ

Voor de hoogte van de algemene uitkering is op de achtergrond ook belangrijk om te constateren wat er op het gebied van de WOZ-waarden gebeurd en welke gevolgen dit heeft voor de algemene uitkering. De laatste herziening van de WOZ cijfers vond plaats bij de Septembercirculaire 2022. Inmiddels zijn nieuwe cijfers beschikbaar gekomen. Over de hele linie zien we dat zowel de WOZ-waarden voor de woningen als de niet-woningen sterk gestegen zijn. De oorzaken liggen in:

- (Beperkte) areaaluitbreiding
- Nieuwbouw
- Verbouw van bestaande woningen
- Waardestijging bestaande en nieuwe woningen en niet-woningen door de hoge marktvraag

Met ingang van het begrotingsjaar 2024 is een nieuw hertaxatiejaar van toepassing. Het Rijk gaat vooralsnog uit van een stijging van de waarde voor de woningen van 3,0% en voor de niet-woningen van 2,0%. Specialististen vanuit de organisatie achten deze taxaties redelijk laag, waardoor bij een volgende (mei)circulaire wederom een negatieve bijstelling plaats zal vinden.

Dit heeft tot gevolg gehad dat de stijging van de totale WOZ-waarde in Ermelo boven het verwachte landelijk gemiddelde ligt dan waar in eerdere circulaire rekeningen mee is gehouden.

Voor de woningen geeft dit het navolgende beeld:

Woningen	2022	2023	2024
Landelijke stijging	9,00%	13,50%	3,0%
Ermelo	9,47%	20,34%	3,0%
Vershil	0,47%	6,84%	0,0%

Zo is de gemiddelde vraagprijs voor een huis in Ermelo thans € 559.193,00 (ter vergelijking Harderwijk € 495.474,00 en Zeewolde € 391.209,00).

En voor de niet-woningen:

Niet-woningen	2022	2023	2024
Landelijke stijging	-0,50%	1,00%	2,0%
Ermelo	2,49%	18,41%	2,0%
Vershil	2,99%	17,41%	0,0%

Deze trend kan landelijk zijn, echter zijn er ook regio's bekend die onder het landelijk gemiddelde liggen, maar ook regio's die nog veel hogere stijgingen te zien geven. Wanneer de definitieve cijfers bekend zijn kan het Rijk bepalen of in totaliteit de gemeente boven het landelijk gemiddelde uitkomen. Is dat het geval dan blijft een stuk algemene uitkering onverdeeld. De gemeenten krijgen dan achteraf dit onverdeelde deel van de algemene uitkering alsnog uitgekeerd. Dit zal echter pas na een aantal jaren zijn. Het voorzichtigheidsprincipe gebiedt ons om met mogelijke (nog niet berekende) teruggaven geen rekening te houden.

Wet Waardering Onroerende Zaken (bedragen X € 1.000,00)	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Mutaties WOZ (aanpassing WOZ-waarden)	-621	-780	-780	-780	-780	-780
Herwaardering WOZ (aanpassing rekentarieven 2024)		-277	-277	-277	-277	-277
Totaal effect WOZ	-621 N	-1.057 N	-1.057 N	-1.057 N	-1.057 N	-1.057 N

De hogere correctie van de belangcapaciteit op de algemene uitkering is verwerkt in de uitkomsten van de Meicirculaire 2023. Deze bijstelling binnen de meicirculaire heeft een relatie met de hoger dan verwachte belastingopbrengsten voor de gemeente.

Belastingplicht vennootschapsbelasting

Sinds 1 januari 2016 zijn gemeenten in principe belastingplichtig voor de heffing van vennootschapsbelasting. De Belastingdienst neemt het standpunt in dat Ermelo voor de vennootschapsbelasting belastingplichtig is ten aanzien van de grondexploitatie, de positieve resultaten ten aanzien van de verwerking van restafval en de inkomsten uit het geven van gelegenheid tot reclame op bushokjes, lantaarnpalen en dergelijke.

In 2020 is een vaststellingsovereenkomst met de Belastingdienst gesloten inzake de wijze van renteberekening binnen de grondexploitatie. Dit heeft geresulteerd in een fiscale beginbalans met hogere waarden en een lagere fiscale winst.

Aangezien de fiscale winst bij het verwerken van restafval erg lastig te bepalen is, is er een landelijke regeling getroffen waarvan Ermelo gebruik maakt. Op basis van deze regeling wordt 1% van de inkomsten als fiscale winst aangemerkt.

Veel fiscalisten zijn van mening dat het geven van gelegenheid tot reclame op bushokjes, lantaarnpalen en dergelijke niet onderworpen zou moeten zijn aan de heffing van vennootschapsbelasting. In de aangiften vennootschapsbelasting wordt de (beperkte) winst wel opgenomen, waarna vervolgens bezwaar wordt aangetekend tegen de opgelegde aanslag. De bezwaarschriften worden door de Belastingdienst aangehouden totdat uit lopende gerechtelijke procedures een definitief standpunt bekend is.

Belastingdruk vennootschapsbelasting

Vanwege fiscale verliezen en verliesverrekening is er tot en met 2020 per saldo geen belasting voldaan. Over het jaar 2021 is voor het eerst een gering bedrag aan belasting verschuldigd en voldaan. Voor het jaar 2022 is reeds ruim € 40.000,00 op voorlopige aanslag betaald. Dit bedrag zal vermoedelijk (grotendeels) worden terugbetaald door de Belastingdienst aangezien er slechts een geringe winst is behaald in 2022. De fiscale winsten voor 2023 en volgende jaren zijn niet goed in te schatten omdat de opbrengsten en uitgaven niet altijd conform prognose verlopen. Wel is het zo dat zodra er winst behaald wordt er vennootschapsbelasting verschuldigd zal zijn, omdat er geen sprake is van nog te verrekenen verliezen.

BTW exploitatie sportaccommodaties

Sinds 2019 is de BTW op investeringen en op exploitatiekosten van sportaccommodaties niet langer terug te vorderen middels de aangifte omzetbelasting en hoeft er ook geen BTW meer afgedragen te worden over de inkomsten. Voor de gemeente is dit nadelig. Om dit nadeel te compenseren is met ingang van 2019 een specifieke uitkering in het leven geroepen. Gemeenten kunnen op deze regeling een beroep doen tot het vooraf voor alle gemeenten bepaalde maximum. Tot en met 2021 is elk jaar het aangevraagde bedrag uitgekeerd. Voor 2022 is de uitkering nog niet definitief vastgesteld en voor 2023 is een voorschot aangevraagd en inmiddels verleend. De regeling loopt in principe af per 1 januari 2024. De verwachting bestaat dat de huidige regeling, al dan niet in aangepaste vorm, vanaf 1 januari 2024 wordt voortgezet.

Overzicht van de geraamde baten en lasten per taakveld

bedragen (x 1.000,00) - = voordeel		Jaarstukken		Begroting	Meerjarenbegroting 2024-2027			
Programma's		2022	2023	2023	2024	2025	2026	2027
0.1 Bestuur	lasten	2.196	1.788	2.021	1.989	1.991	1.943	
	baten	-754	-50	-190	-158	-120	-120	
	saldo	1.442	1.738	1.831	1.831	1.871	1.823	
0.2 Burgerzaken	lasten	1.551	1.594	1.844	1.817	1.821	1.853	
	baten	-349	-511	-514	-514	-514	-514	
	saldo	1.202	1.083	1.330	1.303	1.307	1.339	
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	lasten	1.056	835	846	835	836	837	
	baten	-396	-279	-362	-362	-362	-362	
	saldo	660	556	484	473	474	475	
0.4 Ondersteuning organisatie	lasten	13.430	13.715	13.776	13.569	13.556	11.442	
	baten	-751	-228	-180	-180	-180	-180	
	saldo	12.679	13.487	13.596	13.389	13.376	11.262	
0.5 Treasury	lasten	726	1.177	1.043	1.097	1.166	1.097	
	baten	-1.202	-1.216	-1.508	-1.378	-1.430	-1.411	
	saldo	-476	-39	-465	-281	-264	-314	
0.61 OZB woningen	lasten	216	219	242	242	242	242	
	baten	-7.259	-6.446	-6.846	-6.976	-6.976	-6.976	
	saldo	-7.043	-6.227	-6.604	-6.734	-6.734	-6.734	
0.62 OZB niet-woningen	lasten	24	24	27	27	27	27	
	baten	-3.687	-3.792	-4.189	-4.059	-4.059	-4.059	
	saldo	-3.663	-3.768	-4.162	-4.032	-4.032	-4.032	
0.64 Belastingen Overig	lasten	138	124	155	155	155	155	
	baten	-50	-59	-59	-59	-59	-59	
	saldo	88	65	96	96	96	96	
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds	lasten	0	0	0	0	0	104	
	baten	-56.227	-53.443	-57.639	-59.931	-57.422	-58.542	
	saldo	-56.227	-53.443	-57.639	-59.931	-57.422	-58.438	
0.8 Overige baten en lasten	lasten	15	2.029	-677	3.500	1.492	4.591	
	baten	-877	-953	-953	-1.053	-1.053	-1.053	
	saldo	-862	1.076	-1.630	2.447	439	3.538	
0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)	lasten	38	0	0	0	0	0	
	baten	0	0	0	0	0	0	
	saldo	38	0	0	0	0	0	
0.10 Mutaties reserves	lasten	4.635	889	1.159	1.176	1.348	1.325	

	baten	-10.498	-2.656	-3.215	-2.197	-2.102	-1.610
	saldo	-5.863	-1.767	-2.056	-1.021	-754	-285
0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten	lasten	0	0	0	0	0	0
	baten	0	0	0	0	0	0
	saldo	0	0	0	0	0	0
1.1 Crisisbeheersing en Brandweer	lasten	1.694	1.723	1.786	1.792	1.889	1.956
	baten	-142	-2	-2	-2	-2	-2
	saldo	1.552	1.721	1.784	1.790	1.887	1.954
1.2 Openbare orde en Veiligheid	lasten	1.494	1.399	1.800	1.747	1.740	1.666
	baten	-138	-80	-155	-125	-125	-125
	saldo	1.356	1.319	1.645	1.622	1.615	1.541
2.1 Verkeer en vervoer	lasten	3.868	4.314	4.449	4.436	4.574	4.525
	baten	-208	-106	-110	-110	-110	-110
	saldo	3.660	4.208	4.339	4.326	4.464	4.415
2.5 Openbaar vervoer	lasten	7	15	15	15	15	15
	baten	0	0	0	0	0	0
	saldo	7	15	15	15	15	15
3.1 Economische ontwikkeling	lasten	0	44	0	0	0	0
	baten	0	0	0	0	0	0
	saldo	0	44	0	0	0	0
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	lasten	661	0	0	0	0	0
	baten	-663	0	0	0	0	0
	saldo	-2	0	0	0	0	0
3.3 Bedrijfsloket en -regelingen	lasten	210	338	368	358	366	358
	baten	-13	-15	-12	-12	-12	-12
	saldo	197	323	356	346	354	346
3.4 Economische promotie	lasten	511	468	865	560	516	507
	baten	-2.074	-2.201	-2.285	-3.085	-3.085	-3.085
	saldo	-1.563	-1.733	-1.420	-2.525	-2.569	-2.578
4.1 Openbaar basisonderwijs	lasten	66	78	53	53	53	53
	baten	-1	-2	-1	-1	-1	-1
	saldo	65	76	52	52	52	52
4.2 Onderwijshuisvesting	lasten	1.863	1.711	1.870	1.781	2.233	3.511
	baten	-39	-48	-10	-10	-40	-40
	saldo	1.824	1.663	1.860	1.771	2.193	3.471
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	lasten	1.306	1.264	1.569	1.571	1.571	1.521
	baten	-432	-239	-309	-309	-309	-309
	saldo	874	1.025	1.260	1.262	1.262	1.212
5.1 Sportbeleid en activering	lasten	8	6	9	9	9	9
	baten	0	0	-114	-114	-114	-114
	saldo	8	6	-105	-105	-105	-105

bedragen (x 1.000,00) - = voordeel		Jaarstukken	Begroting	Meerjarenbegroting 2024-2027			
Programma's		2022	2023	2024	2025	2026	2027
5.2 Sportaccommodaties	lasten	3.253	3.311	4.470	4.809	4.661	3.909
	baten	-765	-586	-633	-633	-633	-633
	saldo	2.488	2.725	3.837	4.176	4.028	3.276
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	lasten	819	801	939	937	937	937
	baten	0	0	-2	-2	-2	-2
	saldo	819	801	937	935	935	935
5.4 Musea	lasten	440	416	519	530	519	347
	baten	-106	-57	-64	-64	-64	-64
	saldo	334	359	455	466	455	283
5.5 Cultureel erfgoed	lasten	51	54	51	56	56	56
	baten	-9	0	0	0	0	0
	saldo	42	54	51	56	56	56
5.6 Media	lasten	524	550	572	572	572	572
	baten	0	0	0	0	0	0
	saldo	524	550	572	572	572	572
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	lasten	3.378	2.753	3.213	2.888	2.734	2.736
	baten	-480	-427	-434	-434	-434	-434
	saldo	2.898	2.326	2.779	2.454	2.300	2.302
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	lasten	4.948	3.479	4.125	4.058	4.049	3.973
	baten	-2.784	-341	-792	-792	-792	-792
	saldo	2.164	3.138	3.333	3.266	3.257	3.181
6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	lasten	405	263	1.329	1.329	1.329	1.329
	baten	0	0	0	0	0	0
	saldo	405	263	1.329	1.329	1.329	1.329
6.3 Inkomensregelingen	lasten	10.396	9.479	9.208	9.067	9.020	9.027
	baten	-6.089	-5.499	-5.986	-5.986	-5.986	-5.986
	saldo	4.307	3.980	3.222	3.081	3.034	3.041
6.4 WSW en beschut werk	lasten	3.330	3.291	3.648	3.608	3.577	3.461
	baten	-1	-3	-1	-1	-1	-1
	saldo	3.329	3.288	3.647	3.607	3.576	3.460
6.5 Arbeidsparticipatie	lasten	574	534	434	397	397	397
	baten	0	0	0	0	0	0
	saldo	574	534	434	397	397	397
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	lasten	1.480	1.719	1.745	1.743	1.743	1.743
	baten	-1	-3	-1	-1	-1	-1
	saldo	1.479	1.716	1.744	1.742	1.742	1.742
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	lasten	5.519	6.180	-43	-46	-47	-48
	baten	-90	-108	0	0	-324	-322
	saldo	5.429	6.072	-43	-46	-371	-370

6.71a Hulp bij het huishouden (WMO)	lasten			2.816	2.970	2.947	2.944
	baten			-106	-106	-106	-106
	saldo			2.710	2.864	2.841	2.838
6.71b Begeleiding (WMO)	lasten			2.146	1.886	1.886	1.886
	baten			0	0	0	0
	saldo			2.146	1.886	1.886	1.886
6.71c Dagbesteding (WMO)	lasten			787	787	787	787
	baten			0	0	0	0
	saldo			787	787	787	787
6.71d Overige maatwerkarrangementen (WMO)	lasten			74	74	74	74
	baten			-2	-2	-2	-2
	saldo			72	72	72	72
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	lasten	9.158	5.292	2.274	1.969	1.426	1.279
	baten	-527	-263	1	1	1	1
	saldo	8.631	5.029	2.275	1.970	1.427	1.280
6.72a Jeugdhulp begeleiding	lasten			474	474	474	474
	baten			-261	-261	-261	-261
	saldo			213	213	213	213
6.72b Jeugdhulp behandeling	lasten			1.634	1.633	1.633	1.633
	baten			0	0	0	0
	saldo			1.634	1.633	1.633	1.633
6.72c Jeugdhulp dagbesteding	lasten			1.186	1.185	1.185	1.185
	baten			0	0	0	0
	saldo			1.186	1.185	1.185	1.185
6.72d Jeugdhulp zonder verblijf overig	lasten			494	493	493	493
	baten			-2	-2	-2	-2
	saldo			492	491	491	491
6.73a Pleegzorg	lasten			554	553	553	553
	baten			0	0	0	0
	saldo			554	553	553	553
6.73b Gezinsgericht	lasten			646	646	646	646
	baten			0	0	0	0
	saldo			646	646	646	646
6.73c Jeugdhulp met verblijf overig	lasten			1.005	1.004	1.004	1.004
	baten			0	0	0	0
	saldo			1.005	1.004	1.004	1.004
6.74a Jeugdhulp behandeling GGZ zonder verblijf	lasten			1.734	1.733	1.733	1.733
	baten			0	0	0	0
	saldo			1.734	1.733	1.733	1.733
6.74b Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	lasten			1.323	1.322	1.322	1.322
	baten			0	0	0	0
	saldo			1.323	1.322	1.322	1.322
6.74c Gesloten plaatsing	lasten			17	17	17	17
	baten			0	0	0	0
	saldo			17	17	17	17
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	lasten	57	36	3	3	3	3
	baten	-946	0	0	0	0	0
	saldo	-889	36	3	3	3	3
6.81b Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	lasten			36	36	36	36
	baten			0	0	0	0
	saldo			36	36	36	36
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	lasten	642	4.241	5	5	5	5
	baten	0	0	0	0	0	0
	saldo	642	4.241	5	5	5	5
6.82a Jeugdbescherming	lasten			606	606	606	606
	baten			0	0	0	0
	saldo			606	606	606	606
6.82b Jeugdreclassering	lasten			4	4	4	4
	baten			0	0	0	0
	saldo			4	4	4	4
7.1 Volksgezondheid	lasten	1.013	1.069	1.366	1.358	1.349	1.349
	baten	0	-1	-1	-1	-1	-1
	saldo	1.013	1.068	1.365	1.357	1.348	1.348
7.2 Riolering	lasten	2.512	3.686	3.635	3.609	3.597	3.598
	baten	-2.938	-4.063	-3.930	-3.936	-3.936	-3.936
	saldo	-426	-377	-295	-327	-339	-338
7.3 Afval	lasten	2.375	2.622	2.786	2.849	2.844	2.904
	baten	-2.685	-2.771	-2.932	-3.007	-3.007	-3.067
	saldo	-310	-149	-146	-158	-163	-163
7.4 Milieubeheer	lasten	2.147	1.723	2.973	2.893	2.341	1.903
	baten	-611	-366	-922	-922	-372	-9
	saldo	1.536	1.357	2.051	1.971	1.969	1.894
7.5 Begraafplaatsen	lasten	726	540	523	528	522	518
	baten	-607	-480	-498	-498	-498	-498
	saldo	119	60	25	30	24	20
8.1 Ruimtelijke Ordening	lasten	1.152	1.213	2.670	1.900	1.738	1.500
	baten	-376	-21	-264	-214	-139	-19
	saldo	776	1.192	2.406	1.686	1.599	1.481
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	lasten	22	120	77	77	77	77
	baten	68	-111	-68	-68	-68	-68
	saldo	90	9	9	9	9	9
8.3 Wonen en bouwen	lasten	1.522	1.097	1.084	1.090	1.071	990
	baten	-990	-797	-811	-817	-817	-812
	saldo	532	300	273	273	254	178

Totaal overzicht	lasten	92.156	88.223	96.362	98.381	95.520	95.699
	baten	-105.697	-88.223	-96.362	-98.381	-95.520	-95.699
	saldo	-13.541	0	0	0	0	0